

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA OSTROŁĘKI

DIAGNOZA STANU MIASTA

Autorzy:

Dr Aleksandra Nowakowska

Dr Krzysztof B. Matusiak

Ostrołęka, lipiec 2000

SPIS TREŚCI

Część pierwsza

DIAGNOZA STANU MIASTA

WSTĘP	4
1. Wstępne informacje o mieście	7
1.1. Położenie geograficzne miasta	7
1.2. Środowiska naturalne.....	8
1.3. Układ przestrzenny miasta	10
1.4. Kalendarium historyczne	11
2. Sytuacja demograficzna miasta	14
2.1. Stan i dynamika liczby mieszkańców miasta	14
2.2. Przyrost naturalny	15
2.3. Saldo migracji	15
2.4. Struktura ludności według wieku	16
3. Gospodarka	18
3.1. Potencjał i struktura gospodarki	18
3.2. Infrastruktura przedsiębiorczości i transferu technologii	24
3.3. Instytucje usługowe i przedstawicielskie biznesu	33
4. Zatrudnienie i rynek pracy	35
3.1. Lokalny rynek pracy	35
3.2. Bezrobocie	37
5. Turystyka	41
5.1. Potencjał turystyczny	41
5.2. Baza noclegowa	43
6. Infrastruktura techniczna miasta	45
6.1. Układ komunikacyjny i system transportowy	45
6.2. Zaopatrzenie w wodę pitną	50
6.3. Sieć wodociągowa	51
6.4. Sieć kanalizacyjna	52
6.5. Sieć ciepłownicza	54
6.6. Sieć gazowa	54
6.7. Elektroenergetyka	55
6.8. Telekomunikacja	56
7. Infrastruktura społeczna	57
7.1. System edukacyjny	57

7.2. Kultura i sztuka	62
7.3. Sport i rekreacja	69
7.4. Ochrona zdrowia	71
7.5. Opieka społeczna	73
7.6. Materialne warunki życia mieszkańców	76
7.7. Zasoby mieszkaniowe	77
7.8. Targowiska miejskie	80
7.9. Stan bezpieczeństwa publicznego	81
8. Ochrona środowiska naturalnego	83
8.1. Oczyszczalnie ścieków	83
8.2. Ochrona powietrza atmosferycznego	84
8.3. Gospodarka odpadami	85
8.4. Edukacja ekologiczna	87
9. Budżet miasta	88
9.1. Dochody miasta	88
9.2. Wydatki budżetowe	94
9.3. Wydatki inwestycyjne	98
10. Marketing i promocja miasta	102
Aneks I	
Potencjał miasta Ostrołęki na tle miast województwa mazowieckiego i miast w Polsce	105
Aneks II	
Analizy środowiskowe i wyniki badań empirycznych	116

Część druga

SPOŁECZNO-GOSPODARCZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA

1. Charakterystyka podstawowych zjawisk społeczno-gospodarczych w Ostrołęce do analizy SWOT	140
2. Problemowe zestawienie wyników analizy SWOT	144

WSTĘP

Ostrołęka jest ośrodkiem miejskim położonym nad Narwią w północnej części Mazowsza, stanowiącym historyczne centrum ziemi kurpiowskiej. W wyniku reformy administracyjnej z 1975 r. Ostrołęka otrzymała statut miasta wojewódzkiego. Stało się to podstawą szybkiego rozwoju gospodarczego i administracyjnego miasta¹, lecz mimo to region należy do grupy najsłabiej rozwiniętych obszarów kraju². Najbliższe kilkanaście lat to niezmiernie ważny okres dla rozwoju i przyszłej pozycji Ostrołęki na społeczno gospodarczej mapie kraju. Utrata statutu miasta wojewódzkiego nakłada się na dynamiczny proces przebudowy gospodarki narodowej oraz dążenie do integracji z w ramach Unii Europejskiej.

Wdrożenie reformy administracyjnej obniżyło status polityczny miasta, ale dzięki postępującej decentralizacji zarządzania państwem umożliwia wzrost samorządności i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Oblicze gospodarcze i społeczne w przyszłości zależy w znacznie większym niżeli przed laty zakresie od mieszkańców i lokalnych elit. Kluczowe znaczenie posiadają planowe, systematyczne i skoordynowane działania realizowane w skali całego miasta na rzecz rozwoju lokalnego systemu gospodarczego, poprawy warunków życia i pracy mieszkańców oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej. Podstawą działania powinna być jasno określona polityka władz lokalnych połączona z konsekwentnym dążeniem do wytyczania realistycznie określonych długookresowych celów rozwojowych. Dokumentem określającym politykę władz lokalnych jest strategia rozwoju będąca koncepcją świadomego i całościowego stymulowania rozwoju miasta.

Strategia rozwoju miasta jest kompleksową i perspektywiczną koncepcją rozwoju miasta, określającą cele rozwoju oraz drogi ich osiągania. Strategia jest planem rozwoju miasta w długiej perspektywie czasowej. Jest podstawowym instrumentem zarządzania miastem, planem działania władz lokalnych, ułatwia i zwiększa spójność podejmowanych decyzji przez władze samorządowe. Pozwala lepiej zagospodarować zasoby ludzkie, naturalne, materialne oraz określa optymalne ich wykorzystanie. Strategia zwiększa szanse gminy na uzyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł zasilania lokalnego budżetu, jest dokumentem planistycznym koniecznym do ubiegania się o środki finansowe z budżetu Unii Europejskiej.

Metoda budowania strategii miasta Ostrołęki jest klasycznym podejściem strategicznym do rozwoju jednostki terytorialnej. Tok rozumowania oraz przebieg prac nad opracowaniem strategii rozwoju miasta Ostrołęki przedstawia schemat 1.

¹ Liczba mieszkańców miasta w latach 1970-1990 wzrosła ponad dwukrotnie (obecnie wynosi 55,3 tys.).

² Na początku lat dziewięćdziesiątych województwo ostrołęckie znajdowało się na 46 miejscu poziomu PKB na jednego mieszkańca (69,9% średniej krajowej) oraz 48 pod względem dochodów gospodarstw domowych na jednego mieszkańca (80,3%), wyprzedzając jedynie województwo suwalskie. Zob.: *Raport o rozwoju społecznym. Polska '95*, UNDP, Warszawa 1995, s. 203-207.

Prezentowane opracowanie stanowi diagnostyczną część strategii opracowanej na zlecenie Urzędu Miasta Ostrołęki. Pokazuje aktualną sytuację społeczną i ekonomiczną, jak i najważniejsze tendencje rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, problemy związane z przekształceniami i dopasowaniem do nowych uwarunkowań systemowych oraz pozycję miasta na tle kraju i regionu. Materiał stanowił bazę dla opracowania analizy SWOT zawierającej prezentację atutów i szans oraz barier i zagrożeń rozwoju miasta. Ich identyfikacja umożliwiła podjęcie dyskusji z udziałem władz i przedstawicieli lokalnych środowisk nad wykorzystaniem szans rozwoju oraz podjęciem działań umożliwiających likwidację lub przynajmniej ograniczenie barier rozwoju.

Podstawę do analizy zjawisk stanowiły materiały udostępnione przez poszczególne Wydziały Urzędu Miasta, Urząd Statystyczny w Warszawie - Oddział w Ostrołęce, Powiatowy Urząd Pracy oraz inne lokalne podmioty. Zgromadzone informacje zostały uzupełnione o dane statystyczne publikowane przez Główny Urząd Statystyczny, a także inne opublikowane i niepublikowane opracowania na temat Ostrołęki. Z opracowań specjalistycznych wykorzystano:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Ostrołęki,
- Raport o Stanie Miasta,
- Program Rozwoju Miasta Ostrołęki do roku 2000,
- Strategię Mieszkaniową Miasta Ostrołęki,
- Ocena polityki czynszowej realizowanej w Ostrołęce w latach 1998-99,
- Sprawozdania z wykonania budżetu za poszczególne lata,
- Diagnozę Województwa Ostrołęckiego,
- Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Ostrołęckiego,
- Podział Administracyjny Województwa Ostrołęckiego,
- Sprawozdanie z działalności Zarządu Miasta i Urzędu Miejskiego na rzecz miasta Ostrołęki za okres 1994-1998,
- Zintegrowany system zagospodarowania odpadów stałych w Ostrołęce i obszarze funkcjonalnym,
- Wpływ zmiany statusu administracyjnego na sytuację byłych miast wojewódzkich,
- Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło dla miasta Ostrołęki.

Dla potrzeb diagnostycznych zrealizowano również trzy zadania badawcze:

- „Ostrołęka w Oczach Mieszkańców”;
- „Ostrołęckie Środowisko Biznesu”;
- „Lokalne Małe i Średnie Firmy o Największym Potencjale Rozwoju”.

Do każdego z przedsięwzięć przygotowano oddzielny wywiad kwestionariuszowy. Badania zostały zrealizowane w marcu i kwietniu 2000 r. przez ośmioosobowy zespół ankieterów rekrutowanych spośród uczniów i słuchaczy: Liceum Ekonomicznego, Mazowieckiej Szkoły Ekonomicznej oraz Kolegium Ekonomicznego Uniwersytetu Łódzkiego w Ostrołęce. Łącznie badaniami ankietowymi i wywiadami objęto około 200 mieszkańców i 90 lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw.

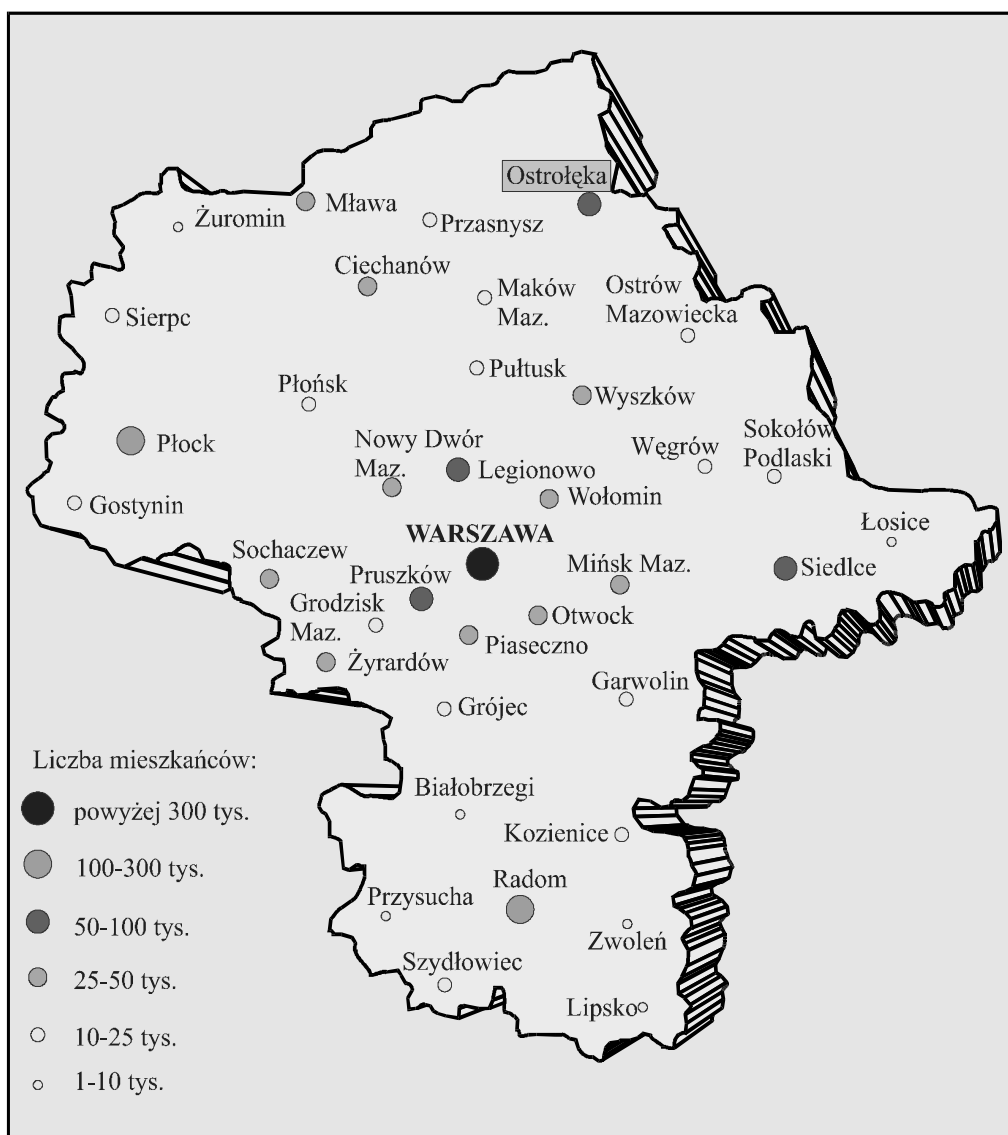
Należy podkreślić pionierski charakter pracy. Dotychczas nie została przeprowadzona spójna diagnoza stanu zainwestowania miasta. Większość analiz dotyczyła całego byłego województwa ostrołęckiego. Napotkano cały szereg problemów związanych z porównywalnością danych, poziomem agregacji (łącznie powiat grodzki i ziemski) oraz brakiem tradycji gromadzenia informacji i analizy zjawisk na poziomie miasta.

1. WSTĘPNE INFORMACJE O MIEŚCIE

1.1. Położenie geograficzne miasta

Ostrołęka jest miastem położonym na Równinie Kurpiowskiej północno-wschodniego Mazowsza w dolinie rzeki Narew, w odległości około 100km na północ od Warszawy. Miasto przecinają koryta trzech rzek: Omulwi, Czeczotki i Narwi odznaczające się pięknem nadrzecznych krajobrazów. Przez miasto przebiegają szlaki łączące je z innymi ważnymi ośrodkami w kraju i za granicą oraz z centrum Polski i Pojezierzem Mazurskim. Są to: krajowa droga nr 61 łącząca pośrednio państwa nadbałtyckie z krajami Unii Europejskiej oraz droga nr 53 z Ostrołęki przez Szczytno do Olsztyna. W pobliżu przebiega trasa nr 18 z Warszawy do Białegostoku, a dalej do Mińska i Moskwy.

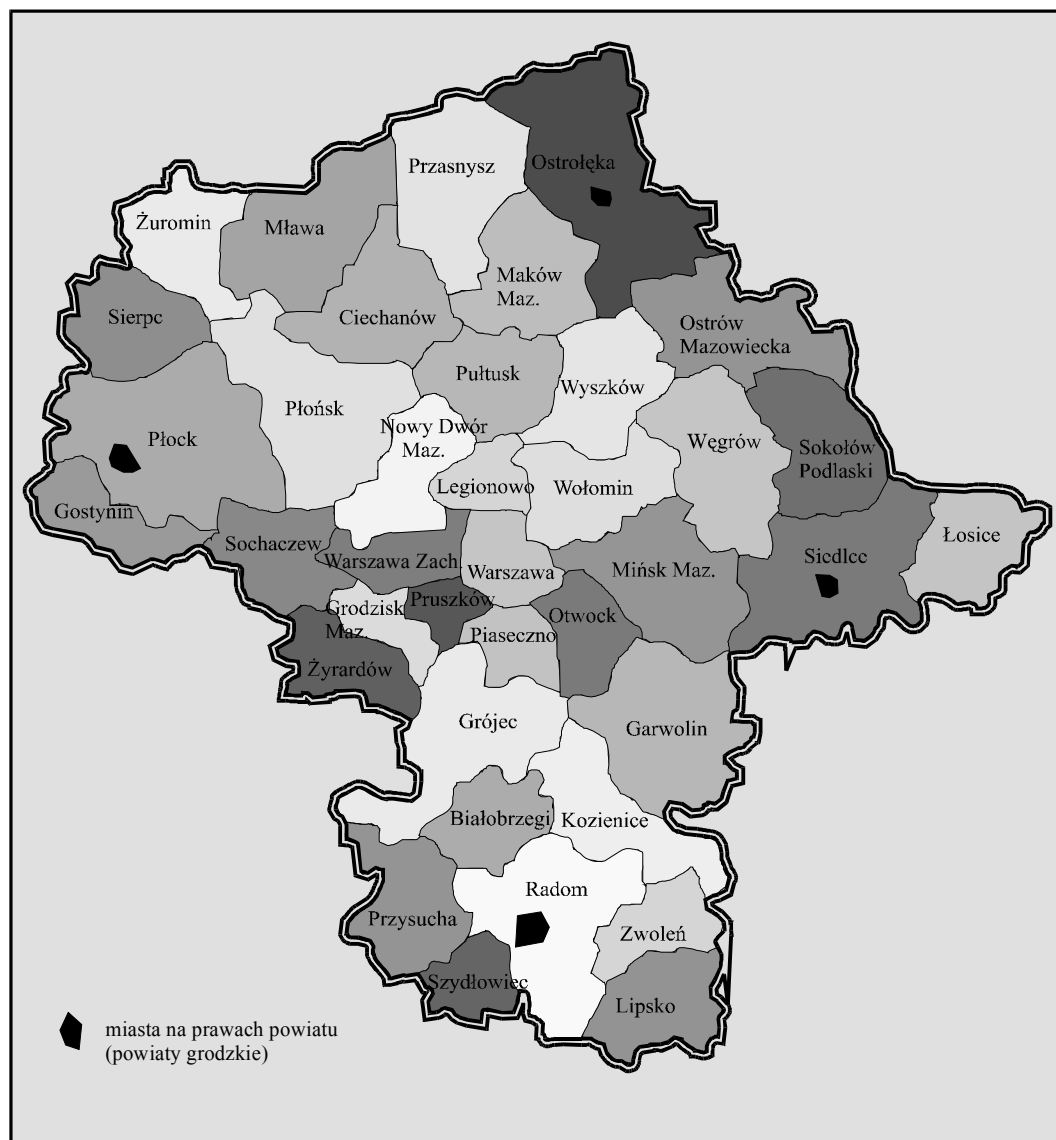
Mapa 1. Ostrołęka w sieci osadniczej województwa mazowieckiego

Źródło: Opracowanie własne.

Ostrołęka od 1 stycznia 1999 roku przynależy do Województwa Mazowieckiego stanowiąc główny ośrodek osadniczy, administracyjny i gospodarczy w północno-wschodniej części regionu. Miasto jest siedzibą powiatu grodzkiego i ziemskiego, który tworzy 11 rolniczych gmin.

Mapa 2. Ostrołęka w nowym podziale administracyjnym regionu

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Środowisko naturalne

W bezpośrednim sąsiedztwie miasta znajdujemy obszar Kurpiowskiej Puszczy Zielonej. W wielu jej fragmentach przyroda zachowała się w stanie zbliżonym do pierwotnego przez co stały się rezerwatami przyrody. Najbliżej Ostrołęki znajduje się Puszcza Myszyńska. Zdaniem ekologów obszar ten zaliczany jest do jednego z najpiękniejszych terenów w kraju, a nawet w Europie. Puszcza Zielona zajmuje obszar ok. 500 km² obejmując różnej wielkości kompleksy leśne, rozdzielone polami i nadrzecznymi łąkami. Nazwę swą zawdzięcza właśnie tym lasom rosnącym na podmokłych gruntach wśród bagien i rozlewisk. Rozciąga się pomiędzy Chorzelami, Myszyńcem,

Nowogrodem i Ostrołęką. Ostrołęka, znajdująca się w centrum wskazanych wyżej obszarów zielonych, posiada rozległe tereny o charakterze rekreacyjno-sportowym z wieloma walorami widokowymi. Są to tereny nadrzeczne oraz najbliższe okolice miasta. W okresie letnim skorzystać tu można z przystani żeglarskiej nad rzeką Narew, będącej szlakiem wodnym na Pojezierze Mazurskie.

Mapa 3. Środowisko naturalne w okolicach Ostrołęki

Źródło: Opracowanie własne.

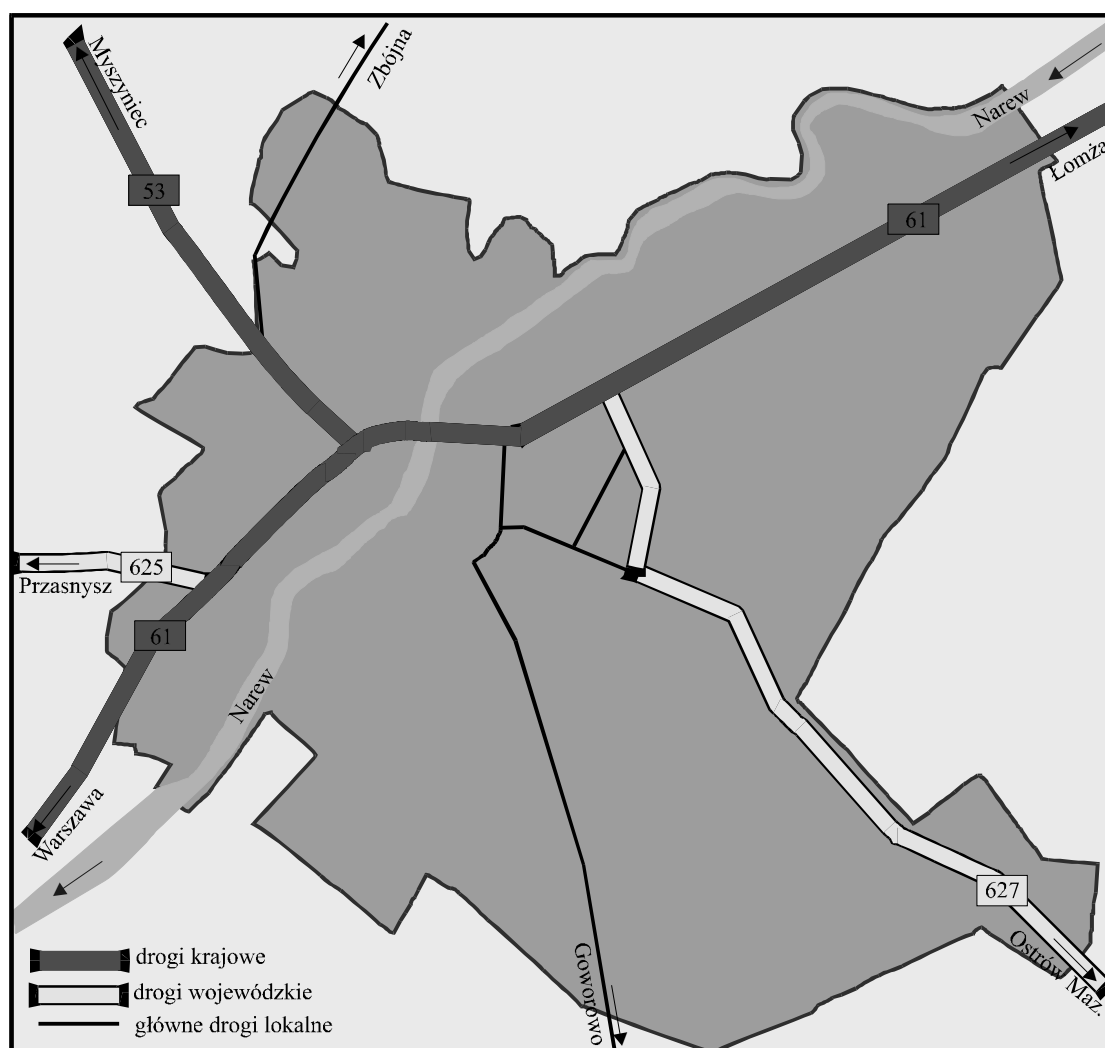
W puszczy przeważa drzewostan iglasty (bory sosnowe oraz sosnowo-świerkowe), znajdują się tu rezerваты naturalnych borów świerkowo-sosnowych. Występuje tu również ciekawy świat zwierzęcy. Spotkać można jelenie, sarny, dziki, lisy, borsuki, bobry i wilki. Tereny podmokłe zamieszkują wielkie ilości ptactwa wodnego i błotnego m.in. łabędzie, cietrzewie, żurawie. Kurpiowszczyzna to również czyste powietrze i zdrowa żywność czego gwarantem jest brak

wielkiego przemysłu, duża powierzchnia lasów, samooczyszczanie śródpolnych cieków wodnych oraz ogromna powierzchnia użytków zielonych stanowiąca niespotykaną w innych regionach fabrykę tlenu.

1.3. Układ przestrzenny miasta

Miasto Ostrołęka zajmuje ogólną powierzchnię 2900 ha, z których 1001 ha to użytki rolne, gdzie 597 ha zajmują grunty orne i 404 ha sady, pastwiska i łąki. Teren zalesiony zajmuje 160 ha. Miasto otaczają trzy gminy wiejskie: Lelis i Olszewo Borki na prawym brzegu Narwi oraz Rzekuń na lewym. Szczególnie dwie ostatnie stanowią funkcjonalne przedłużenie miasta. Większa część miasta jest usytuowana na lewym brzegu Narwi. Rozciąga się ono w kierunku południowo-wschodnim od rzeki do linii kolejowej Tuszcz-Ostrołęka-Łapy, w kierunku południowo-zachodnim do linii kolejowej Ostrołęka-Olsztyn oraz w kierunku północno-wschodnim do dużego kompleksu leśnego w rejonie wsi Teodorowo.

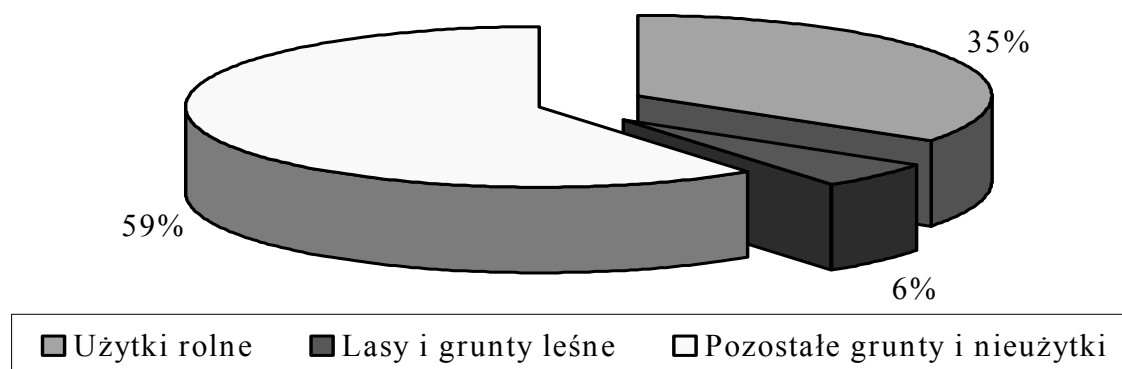
Mapa 4. Układ przestrzenny miasta

Źródło: Opracowanie własne.

Na prawym brzegu rzeki tereny miejskie rozciągają się pasem szerokości ok. 800 m od wypyska „Łęg” do linii kolejowej Ostrołęka-Olsztyn z niewielką wypustką w kierunku północnym.³

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w Ostrołęce w 1998 roku

Źródło: Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999.

Ostrołęka zajmuje powierzchnię 29 km². Struktura użytkowania gruntów zdominowana jest przez grunty o charakterze nierolniczym, które stanowią około 60% powierzchni miasta.

Ostrołęka charakteryzuje się małym odsetkiem użytków rolnych – niespełna 35% całkowitej powierzchni (w innych miastach na prawach powiatu, a w woj. Mazowieckim około 45%). Około 13% powierzchni miasta zajmują łąki i pastwiska, co jest zjawiskiem odróżniającym strukturę użytkowania gruntów w mieście od struktury w innych miastach o podobnej wielkości i funkcji (około 8%).

1.4. Kalendarium historyczne

Tereny puszczańskie zamieszkiwała ludność pochodzenia mazurskiego. Nazwa Kurpie pojawiła się w XVIII w. kiedy to ludzi z puszczy Puszczaaków zaczęto nazywać „Kurp” (Kurpś) od chodaków plecionych z łyka jakie nosili. Trudne warunki życia oraz naturalna izolacja puszczy ukształtowały ludność, którą znamionowała odrębność regionalna - miłujący wolność i niezależność, walczący o swe prawa. Świadczy o tym chociażby fakt, iż Kurpie nigdy nie poddali się uciskowi pańszczyźnianemu. Brali też czynny udział w niemal wszystkich walkach narodowowyzwoleńczych. Tradycyjne zajęcia Kurpiów to myślistwo, bartnictwo, smolarstwo, rybołówstwo oraz wytapianie żelaza z rudy darniowej. Dzięki specyficznym warunkom życia na przestrzeni wieków ludność ta wykształciła własną kulturę, która zachowała się do dziś pieczołowicie kultywowana zwłaszcza na terenie Puszczy Zielonej. Przemierzając te tereny można spotkać oryginalne budownictwo, meblarstwo, tkactwo, plecionkarstwo, zdobnictwo, folklor oraz gwara pozostającą nadal w użyciu. Najciekawsze widowiska regionalne jakie się tu odbywają to Wesele Kurpiowskie, Miodobranie oraz konkurs na Palmę Kurpiowską. Dużą sławą, również za granicą cieszy się rękodzieło m.in. palma i wycinanka kurpiowska. Region Kurpiowski z etnograficznego i turystycznego punktu widzenia jest jednym z najciekawszych regionów w kraju.

Z bogatej historii miasta należy zwrócić szczególną uwagę na następujące zdarzenia:

³ Zob. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Ostrołęka - Projekt, BPRW, maj 2000.

XI i XII w. – ślady grodu i osady przygodowej na lewym brzegu Narwi na wysokości ujścia Omulwi.

1373 – Ostrołęka otrzymała prawa miejskie nadane przez Księcia Mazowieckiego Siemowita III na prawie chełmińskim.

1526 – Ostrołęka wraz z resztą Księstwa Mazowieckiego zostaje włączona do Korony.

XVI w. – 40 letni okres świetności miasta. W połowie tego wieku Ostrołęka stała się ośrodkiem starostwa niegrodowego oddanego w dożywocie królowej Bonie, która otoczyła miasto swą opieką. W tym też okresie Ostrołęka zyskała rangę ważnego ośrodka handlowo-administracyjnego. Liczba mieszkańców osiągnęła 2000.

1564 – Ostrołęka przeżyła kataklizm morowego powietrza i pożaru pustoszącego miasto.

1655-60 – zniszczenie miasta w okresie potopu szwedzkiego.

1676 – Ostrołęka liczy 400 mieszkańców i jest największym miastem nadnarwiańskim

1708 – w okolicach Ostrołęki prowadzone były walki Kurpiów broniących Szwedom wejścia na tereny puszczańskie.

Druga połowa XVIII wieku - ożywienie gospodarcze, w 1777 r. miasto liczy 1674 mieszkańców i jest trzecim pod względem wielkości miastem Mazowsza (po Warszawie i Pułtusk).

1769 – po zawiązaniu się konfederacji barskiej, w Ostrołęce odbył się zjazd konfederatów ziemi łomżyńskiej.

1793 – w Ostrołęce stacjonował sztab 1 brygady wielkopolskiej kawalerii narodowej dowodzonej przez grenadiera Antoniego Madalińskiego. Stąd po zatwierdzeniu II rozbioru Polski, Madaliński wyrusza na czele zgromadzonych szwadronów w kierunku Krakowa dając tym hasło do wybuchu powstania kościuszkowskiego.

17 lutego 1807 - Okres wojen napoleońskich, zapisał się w historii miasta bitwą stoczoną roku między wojskami francuskimi i rosyjskimi. Francuzi odnieśli w niej zwycięstwo upamiętnione wyryciem nazwy Ostrołęki na Łuku Triumfalnym w Paryżu.

1808 r. – miasto wraz z przedmieściami liczy 2 036 mieszkanców.

Lata 20-ste XIX w. – dynamiczny rozwój miasta, powstaje ratusz i plan regulacyjny miasta, rozpoczęto budowę manufaktury włókienniczej i osady rękodzielniczej na prawym brzegu Narwi pomiędzy ujściem Omulwi a droga do Myszyńca. W 1829 miasto liczyło 2883 mieszkańców.

26 maja 1831 roku – pod Ostrołęką została stoczona największa bitwa powstania listopadowego, zakończona przegraną Polaków. Podczas bitwy do ostatecznego rozbicia wojsk nie dopuścił ppłk Józef Bem dzięki szarzy czwartej baterii lekkokonnej artylerii, którą osobiście pokierował. W wyniku bitwy całkowite zniszczenie prawobrzeżnej osady, duże zniszczenie miasta lewobrzeżnego i zastopowanie rozwoju.

Lata 70-te XIX w. – lokalizacja garnizonu wojsk rosyjskich, budowa koszar w mieście i dużego kompleksu koszarowego i parkowego w Wojciechowicach przy drodze łomżyńskiej.

1893 – Ostrołęka zyskała połączenie kolejowe przez Łapy i Małkinię z linia Warszawa-Petersburg, a 1893 z Tłuszczem. Na początku wieku miasto liczy 7 965 mieszkańców (z wojskiem 12 949).

1913 – liczba mieszkańców bez wojska osiąga 13 500. Dynamiczny rozwój od początku wieku zaowocował nowymi zakładami przemysłowymi. Działały między innymi fabryki świec, mydła, kafli, guzików, 2 destylarnie, 3 browary, duża cegielnia, tartak młynny i inne. Powstaje ochotnicza straż pożarna, oddział Towarzystwa Krajoznawczego, duże murowane więzienie.

1915 – przez miasto przechodzi front I Wojny Światowej. Znaczne zniszczenia wojenne. Liczba mieszkańców spada do 5 tys., w tym 80% to ludność żydowska.

Po wojnie – odbudowa miasta oraz dynamiczny rozwój szkolnictwa podstawowego i średniego. W 1937 roku Ostrołęka liczy 13 650 mieszkańców.

W trakcie II Wojny Światowej eksterminacja ludności żydowskiej i zniszczenie przeważającej części zabudowy żydowskiej.

1956 – budowa elektrociepłowni.

1959 – powstały Ostrołęckie Zakłady Celulozowo-Papiernicze.

1968 – Ostrołęka została stolicą jednego z czterech podregionów gospodarczych w województwie warszawskim.

1972-75 - w mieście powstają kolejne zakłady przemysłowe jak: Elektrownia "B", Zakłady Wapienno-Piaskowe, Zakłady Mięsne, Zakłady Betonów Komórkowych i Proszkownia mleka. Rozbudowano również obiekty infrastruktury społecznej, powstał szpital, dworzec PKS, dom rzemiosła, międzyzakładowy dom kultury, dom sportowca, stadion.

1 czerwca 1975 – Ostrołęka po raz pierwszy w swej historii, awansowała do rangi miasta wojewódzkiego. Dynamiczny rozwój funkcji administracyjnych i socjalnych miasta, do 1990 roku podwojenie liczby mieszkańców.

1990 – restytucja samorządu terytorialnego.

1999 – wskutek wprowadzenia zmian w strukturze administracyjnej kraju Ostrołęka traci pozycje miasta wojewódzkiego, staje się siedzibą powiatów grodzkiego i ziemskiego.

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA MIASTA

2.1. Stan i dynamika liczby mieszkańców miasta

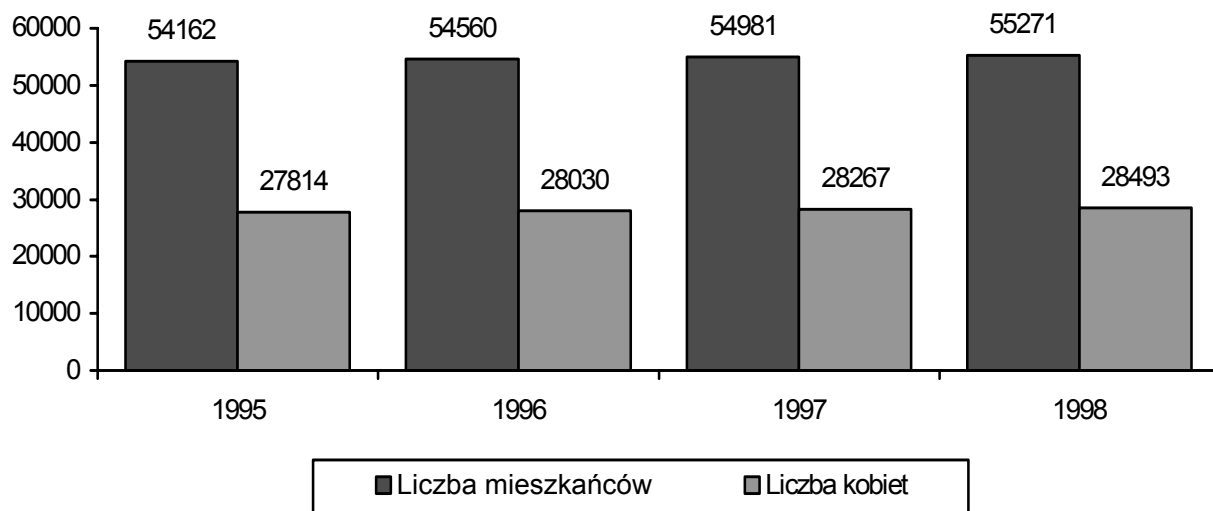
Miasto Ostrołęka liczy ponad 55200 mieszkańców i charakteryzuje się stale rosnącą liczbą mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba ta wzrosła o ponad 1100. Tak znaczny przyrost mieszkańców jest spowodowany przede wszystkim dodatnim saldem migracji mieszkańców oraz dodatnim przyrostem naturalnym.

Tabela 1. Sytuacja demograficzna miasta Ostrołęki w latach 1995-1998

	1995	1996	1997	1998
Liczba mieszkańców	54162	54560	54981	55271
Liczba kobiet	27814	28030	28267	28493
Liczba mężczyzn	26348	26530	26714	26778
Liczba zawartych małżeństw	236	274	273	287
Liczba urodzeń	626	596	585	524
Liczba zgonów	324	301	300	237
Przyrost naturalny	302	295	285	187
Saldo migracji:	+415	+186	+148	+281
Napływ mieszkańców		712	721	853
Odpyływ mieszkańców		526	573	595

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS, Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 r., US w Warszawie, 1999.

Wykres 2. Dynamika mieszkańców miasta Ostrołęki w latach 1995-1998

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS, Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 r., US w Warszawie, 1999.

W strukturze mieszkańców miasta można obserwować stałą przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Na koniec 1998 roku różnica ta wynosiła 1715 kobiet. Przewaga ta w analizowanym okresie nieznacznie ulega zwiększeniu. Na koniec 1998 roku wskaźnik feminizacji w Ostrołęce wynosił 106,4. Jest on jednak znacznie poniżej średniego poziomu osiąganego w woj. Mazowieckim – 108 oraz poniżej poziomu w miastach woj. Mazowieckiego 112,4.

2.2. Przyrost naturalny

Zjawiskiem różnicującym sytuację demograficzną Ostrołęki od innych miast jest znaczna przewaga liczby urodzeń nad liczbą zgonów. Powoduje to dodatni przyrost naturalny w mieście, który w ostatnich latach wykazuje tendencję malejącą.

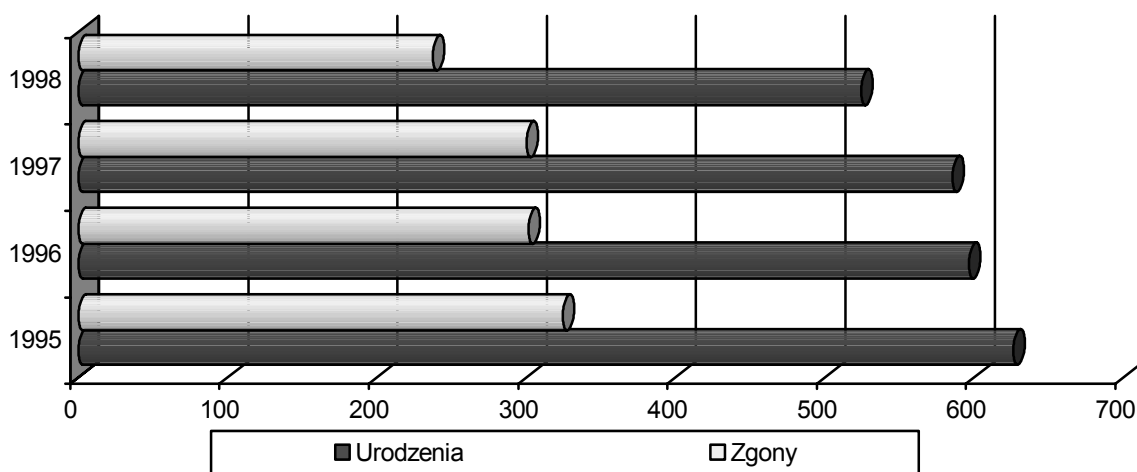
Tabela 2. Sytuacja demograficzna miasta Ostrołęki w latach 1995-1998

	1995	1996	1997	1998
Wskaźnik feminizacji	105,5	105,6	105,8	106,4
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	5,6	5,4	5,1	3,4
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	7,7	3,4	2,7	5,1

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców zmalał na przestrzeni 4 lat z poziomu 5,6 w 1995 do poziomu 3,4 w 1998 r. W woj. Mazowieckim wskaźnik ten kształtował się na poziomie: -0,8, a w miastach w woj. Mazowieckiego: -1,6.

Wykres 3. Urodzenia i zgony w latach 1995-1998

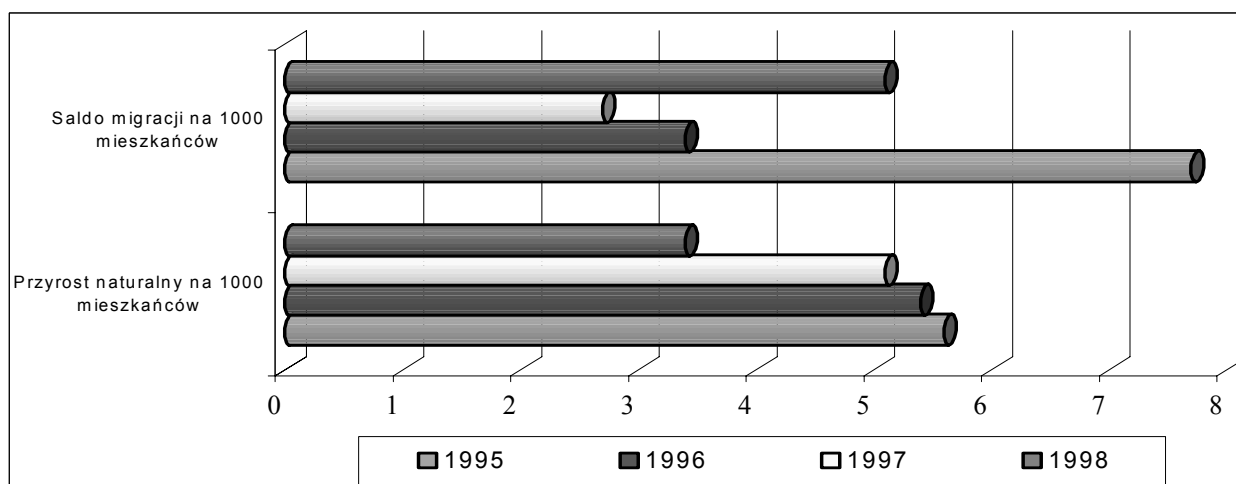

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS, Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 r., US w Warszawie, 1999.

2.3. Saldo migracji

Dodatnie saldo migracji utrzymujące się na przestrzeni ostatnich lat wykazuje znaczne wahania w poszczególnych latach. Obserwować można rosnący napływ mieszkańców do miasta (w 1998 roku 853 osoby), ale zarazem występuje wzrost liczby mieszkańców opuszczających Ostrołękę (w 1998 roku 595 osób). Zarówno w woj. Mazowieckim, jak i w samych miastach województwa, występuje dodatnie saldo migracji – wskaźnik saldo migracji na 1000 osób kształtował się analogicznie 1,1 oraz 1,8, jednak poziom tego wskaźnika osiągnany w Ostrołęce jest dalece większy i wyniósł w 1998 r. 5,1.

Wykres 4. Saldo migracji i przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 1995-1998

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS, Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 r., US w Warszawie, 1999.

2.4. Struktura ludności według wieku

Pomimo dodatniego przyrostu naturalnego oraz stale rosnącej liczby zawieranych małżeństw, średnia wieku mieszkańców nie obniża się. W ostatnich latach wyraźnie maleje liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, zaś wzrasta w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Te negatywne tendencje zachodzące w strukturze mieszkańców według wieku nie mają wpływu na fakt, że struktura ta jest nadal korzystniejsza niż w innych jednostkach terytorialnych z najbliższego otoczenia (patrz analiza „Potencjał miasta Ostrołęki na tle miast województwa Mazowieckiego i miast w Polsce”). W 1998 r. na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadało 62 mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym.

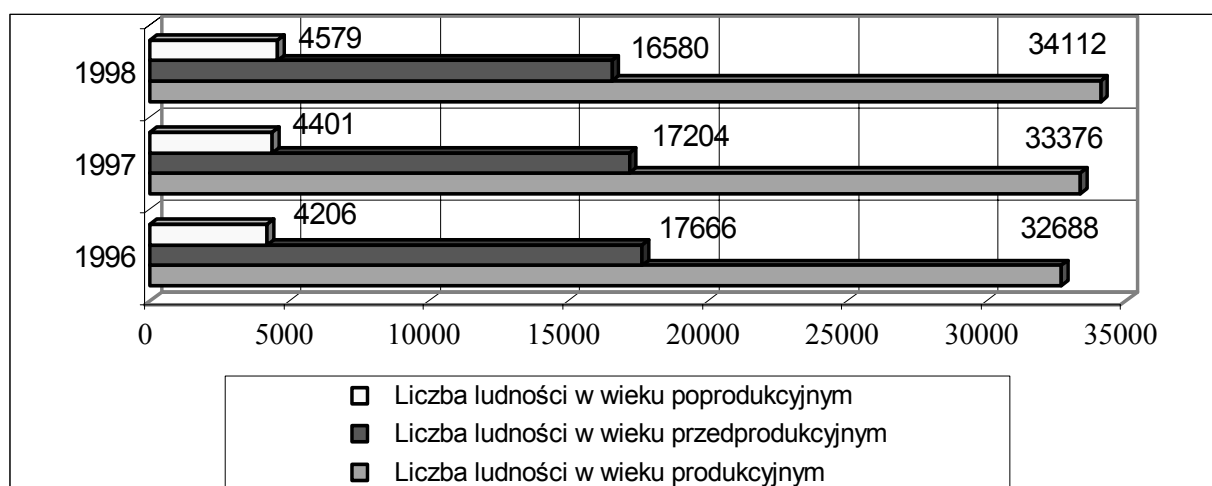
Tabela 3. Struktura ludności według zdolności do pracy w latach 1995-1999.

	1995	1996	1997	1998
Liczba ludności	54162	54560	54981	55271
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	32089	32688	33376	34112
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	-	17666	17204	16580
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	-	4206	4401	4579
Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68,8	66,9	64,7	62,0

-brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS, Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 r., US w Warszawie, 1999.

Wykres 5. Struktura mieszkańców według zdolności do pracy w latach 1995-1998.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS, Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 r., US w Warszawie, 1999.

3. GOSPODARKA

3.1. Potencjał i struktura gospodarki

W ujęciu historycznym Ostrołęka nie posiada znaczących tradycji przemysłowych. Powodem jest brak zasobów naturalnych i czynników lokalizacyjnych będących podstawą industrializacji. Miasto historycznie stanowiło centrum administracyjne i usługowe dla regionu kurpiowszczyzny. Sytuacji tej nie zmieniły inwestycje centralne z lat 50-tych i 70-tych bieżącego stulecia, kiedy to zbudowano Zakłady Celulozowe, Zakłady Mięsne i Fabryki Elementów Wielkopłytowych. Gospodarka regionu zdominowana jest przez rolnictwo (61% ziem byłego

województwa to tereny rolnicze) natomiast prawie 1/3 terenów zajmują lasy (Puszcze Kurpiowska i Biała).

Działalność gospodarczą na terenie miasta prowadzi 5070 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON.⁴ Do tej wielkości należy podchodzić jednak z rezerwą. Część przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON nie podjęła działalności lub nie zgłosiła zawieszenia działalności. W skali kraju przedsiębiorstwa aktywne szacuje się na poziomie 65% wszystkich podmiotów.⁵ Przeprowadzone w fazie analitycznej prace nad strategią rozeznania, umożliwiło oszacowanie aktywnych przedsiębiorstw na terenie Ostrołki na poziomie 90%, co świadczy o znacznie mniejszej aniżeli w innych częściach kraju liczbie tzw. „śpiochów”. Oznacza to, że liczba podmiotów faktycznie prowadzących działalność gospodarczą kształtuje się na poziomie ok. 4590. Na jedno zarejestrowane w systemie REGON przedsiębiorstwo przypada 6,7 mieszkańca w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten jest lepszy od średniej krajowej (7,9) i dla miast w Polsce (6,8) ale gorszy od średniej dla województwa mazowieckiego – 6,4.

Na terenie miasta zlokalizowane jest 0,4% potencjału gospodarczego kraju liczonego jako wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach.⁶ W przeliczeniu na jednego mieszkańca daje to wartość 50 tys. zł., co stawia Ostrołkę na 4 miejscu w województwie mazowieckim po powiatach: Warszawa Zach., Płock i Koźienice. Lokalne przedsiębiorstwa poniosły w 1998 roku nakłady inwestycyjne w wysokości 2816 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Powyższy wskaźnik sytuuje Ostrołkę na 6 pozycji w regionie. Wartość środków trwałych na jednego mieszkańca jest dwa i pół raza wyższy, a bieżące nakłady inwestycyjne już tylko o 28% wyższe od średniej krajowej. Świadczy to o znacznym nagromadzeniu potencjału przy jednoczesnym niskim poziomie bieżących nakładów inwestycyjnych.

W momencie przełomu demokratycznego w 1989 roku na terenie miasta działało 16 przedsiębiorstw państwowych zatrudniających kilkanaście tysięcy pracowników. Po dziesięciu latach transformacji pozostało 5 zatrudniających 657 osób w następujących sekcjach EKD: handel – 1; transport – 1; działalność produkcyjna – 1, budownictwo – 2. Największą obecnie firmą, dla której organem założycielskim, jest Wojewoda Mazowiecki jest PKS zatrudniający 455 osób. Sprywatyzowano łącznie 8 przedsiębiorstw według następujących metod:

- komunalizacja - 2 podmioty;
- przekształcenie w jednoosobową spółkę skarbu państwa - 1;
- oddanie mienia do odpłatnego korzystania - 1;
- wniesienie do spółki - 1;
- przekazanie mienia do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa - 1;
- sprzedaż - 1.

Trzy pozostałe przedsiębiorstwa znajdują się w upadłości i nie prowadzą działalności gospodarczej.

Na corocznie publikowanych listach⁷ największych polskich przedsiębiorstw spotykamy dwa największe przedsiębiorstwa z terenu miasta w drugiej i trzeciej setce rankingów:

- Ostrołęckie Zakłady Celulozowe, Intercell S.A., pozycja 295 (w 1998 – 249);
- Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A., pozycja 345 (1998 – 425).

⁴ Istnieją różnice w różnych źródłach firmowanych przez Urząd Statystyczny: 5070 i 5102. Przyjęta została pierwsza część cytowana wielkość podawana przez GUS.

⁵ Zob.: Raport o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 1997-98, Polska Fundacja Małych i Średnich przedsiębiorstw, W-wa 1999, s.27.

⁶ W statystyce nie ujmuje się zakładów osób fizycznych i spółek cywilnych poniżej pięciu zatrudnionych.

⁷ Listy największych polskich przedsiębiorstw są publikowane przez dziennik „Rzeczypospolita” oraz tygodniki „Polityka” i „Gazeta Bankowa”. Dla potrzeb strategii wykorzystano: Pięćsetka Polityki’99, dodatek do nr 19 z dnia 6 maja 2000 oraz Lista 500, Rzeczypospolita, dodatek z dnia 21 kwietnia 2000 r.

Obydwaj liderzy lokalnej gospodarki zatrudniają łącznie 3290 osób co stanowi około 16% miejsc pracy. Wyniki ekonomiczne obu firm nie są najlepsze. Intercell zanotował stratę na poziomie 25 mln zł., a ZE osiągnął zysk brutto na poziomie 1mln zł co biorąc pod uwagę rodzaj działalności oraz odnosząc do innych przedsiębiorstw w branży jest raczej wynikiem skromnym. Intercell od 1997 roku zredukował zatrudnienie o jedną czwartą i są zapowiadane następne zwolnienia. W poprzednich notowaniach na listach możemy znaleźć jeszcze Zakłady Mięsne Ostrołęka S.A.⁸. Przedsiębiorstwo to znajduje się jednak poza granicami miasta na terenie gminy Rzekuń, korzysta jednak z miejskiej infrastruktury i zasobów rynku pracy. Powyższe trzy firmy odgrywają niezmiernie ważną rolę w lokalnym systemie produkcyjnym jako zleceniodawca w zakresie usług i podwykonstwa dla MSP oraz absorbcji siły roboczej (w 1998 co piąte miejsce pracy).

Na terenie Ostrołęki zaangażował się kapitał zagraniczny łącznie w wysokości około 50 mln USD.⁹ Powyższa kwota stanowi tylko 0,12% wartości wszystkich inwestycji zagranicznych w Polsce. Największymi inwestorami są:

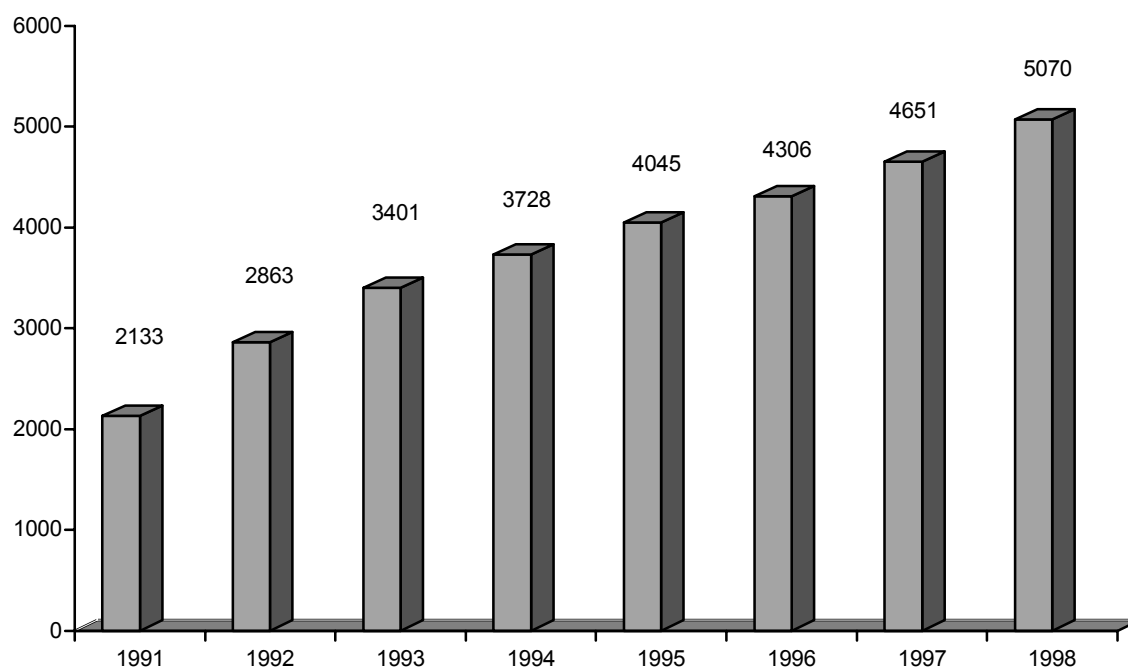
- międzynarodowa grupa kapitałowa Readymix Group, która zainwestowała w Zakłady Materiałów Budowlanych Ytong Ostrołęka Sp. z o.o. i Zakłady Cementowe w Szczecinie, łącznie 27 mln USD;
- Inter Paper Holding AG z Lichtensteinu, który zainwestował w Intercell S.A. 24 mln USD;
- dwa fińskie fundusze inwestycyjne – Finnish Fund for Industrial Cooperation (Finnfund), Nordic Environment Finance Corporation (NEFCO) – zainwestowały w Intercell i spółkę Partek Poroc Polska w Trzemesznie kwotę 9 mln USD.

Szansą dla miasta i lokalnego rynku pracy pozostają małe średnie przedsiębiorstwa. Liczba podmiotów gospodarujących systematycznie rośnie. Od 1991 r. nastąpił ponad stu procentowy wzrost z 2133 do 5070 (o 138%). Średnie roczne tempo wzrostu kształtuje się na poziomie 8-11%. Analogicznie jak w całym kraju najwyższa dynamika wzrostu liczby firm miała miejsce na początku lat dziewięćdziesiątych. W Ostrołęce nie odnotowano jednak spadku liczby podmiotów w latach 1994-95 jak to miało miejsce w całym kraju. Należy to wiązać ze zdecydowaną przewagą podmiotów poza sferą produkcyjną w lokalnym systemie gospodarczym.

Wykres 6. Dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON na terenie Ostrołęki w wielkościach bezwzględnych

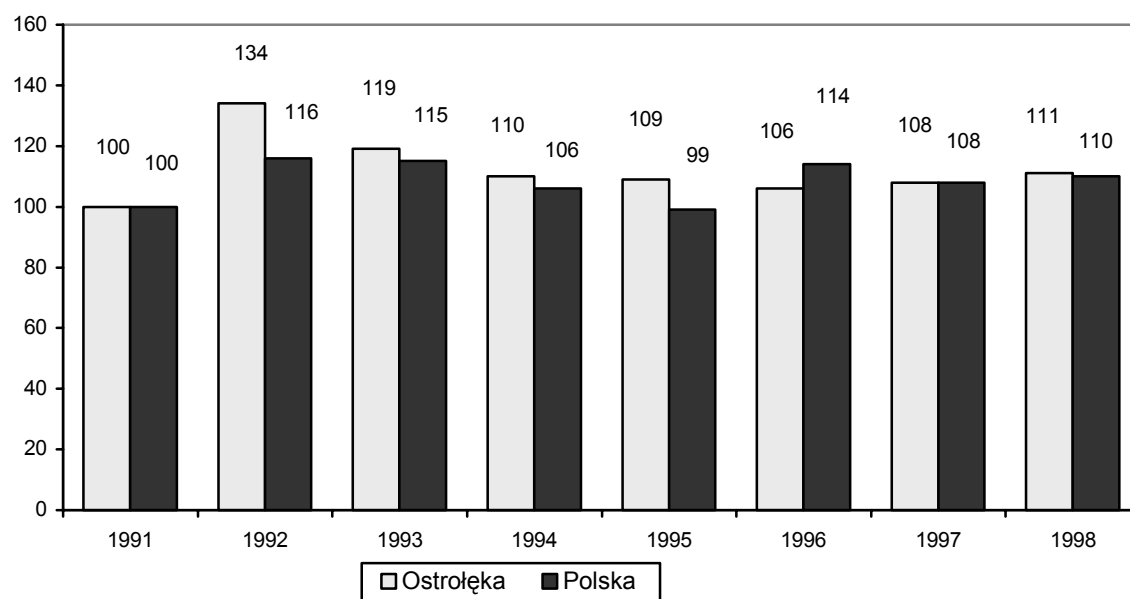
⁸ Pozycja 341 na liście Gazety Bankowej, nr 22 z 30 maja 1998 r.

⁹ Wielkość oszacowana na podstawie: The list of foreign investors in Poland, PAIZ, December 1999.

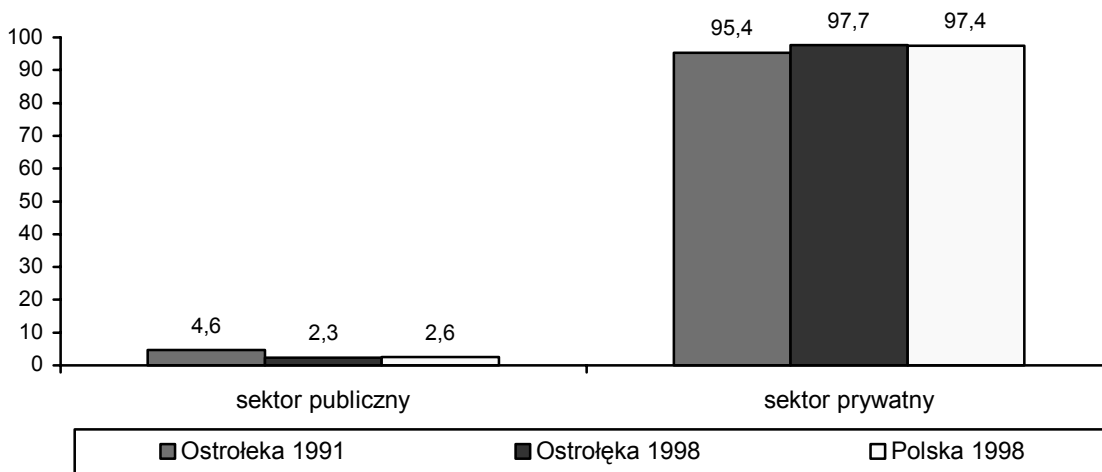
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta w Ostrołęce.

Wykres 7. Dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON na terenie Ostrołęki i w kraju (rok poprzedni = 100%)

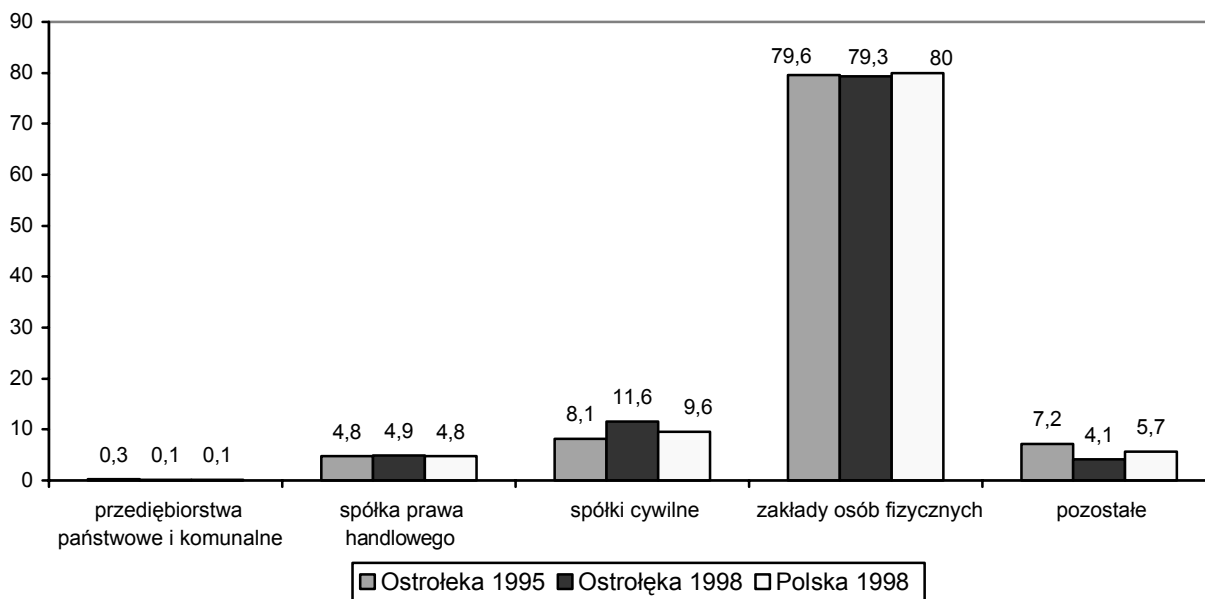
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta w Ostrołęce oraz Zmiany struktury grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 1999 r., GUS, W-wa 1999, s. 16.

Wykres 8. Struktura podmiotów gospodarczych w Ostrołęce wg. formy własności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta w Ostrołęce oraz Zmiany struktury grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 1999 r., GUS, W-wa 1999, s 16; Województwo mazowieckie w 1998 roku, GUS, W-wa, s.104-105.

Wykres 9. Struktura podmiotów gospodarujących wg. formy organizacyjno-prawnej w Ostrołęce na tle kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta w Ostrołęce oraz Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 1998 r., GUS, W-wa 1999, s 16; Województwo Mazowieckie w 1998 roku, GUS, W-wa, s.104-105.

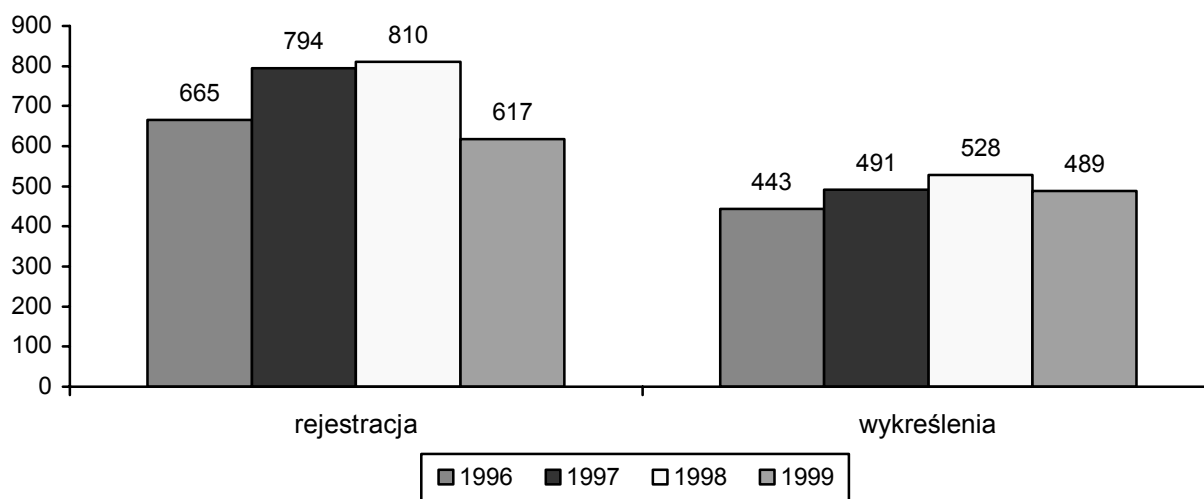
Wśród zarejestrowanych jednostek dominują firmy prywatne stanowiące 97,7% wszystkich podmiotów, a do sektora publicznego należy 2,3% podmiotów. Udział podmiotów publicznych zmalał od 1991 r. dwukrotnie.

Struktura podmiotowa lokalnej gospodarki jest zdominowana przez zakłady osób fizycznych (79,6%) oraz spółki cywilne (11,6%) i nie odbiega istotnie od średniej krajowej. Charakterystyczna

jest jednak duża dynamika spółek cywilnych, których udział w strukturze wzrósł z 8,1% do 11,6% i jest o 2% wyższy od średniej krajowej.

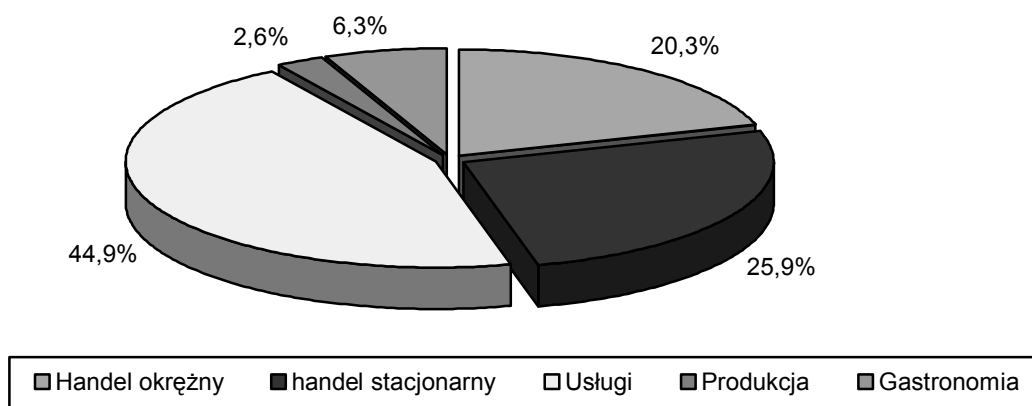
Lokalna gospodarka jest zdominowana przez małe przedsiębiorstwa, działające w sferze: handlu (37,7%), obsługi nieruchomości i firm (13,7%) usług transportowych (12%), usług budowlanych (6%), gastronomii i produkcji (po 3%). Strukturę lokalnej gospodarki cechuje szczególne rozdrobnienie w obszarze handlu i naprawy oraz duża koncentracja w sferze produkcyjnej.

Wykres 10. Dynamika rejestracji i wykreśleń z ewidencji zakładów osób fizycznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Ostrołęce.

Wykres 11. Struktura branżowa nowo tworzonego zakładów osób fizycznych w 1999 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Ostrołęce.

Tabela 4. Struktura podmiotów gospodarujących wg EKD (sekcje o udziale powyżej 1%) w Ostrołęce na tle regionu i kraju

Wyszczególnienie		Ostrołęka		Województwo Mazowieckie 1998	Polska 1998
		1994	1998		
1	Handel, naprawy	42,0	37,7	37,8	37,3
2	Obsługa nieruchomości i firm	10,7	13,7	13,3	11,9
3	Budownictwo	11,0	11,5	10,5	10,7
4	Transport, składowanie, łączność	10,8	9,6	8,4	8,2
5	Działalność produkcyjna	9,9	7,4	13,2	12,5
6	Pozostała działalność usługowa	5,0	6,6	5,5	
7	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	4,7	6,2	3,3	
8	Hotele i restauracje	2,7	2,5	1,8	2,9
9	Pośrednictwo finansowe	1,0	2,2	2,2	2,3
10	Edukacja	1,3	1,7	1,7	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo Mazowieckie w 1998 roku, GUS, W-wa, s. 104-105, 124-125; Zmiany struktury grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 1999 r., GUS, W-wa 1999, s. 16, 20-27, 62-63.

Po utracie statusu miasta wojewódzkiego wyzwaniem dla Ostrołęki stało się określenie czynników wzrostu umożliwiających poprawę pozycji na gospodarczej mapie kraju. W tym kontekście kluczową rolę ma szansę odegrać potencjał przedsiębiorczości oraz edukacja i tworzenie środowiska biznesu przyciągającego ludzi kreatywnych. Niewykorzystanie tego potencjału może spowodować ucieczkę najaktywniejszych zasobów pracy do innych ośrodków gospodarczych kraju.

W wyniku przekształceń przedsiębiorstw komunalnych miasto w dalszym ciągu posiada przeważające udziały w 4 podmiotach zatrudniających 391 osób i działających w obszarze usług publicznych:

- Ostrołęckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.;
- Ostrołęckie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.;
- Ostrołęckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.;
- Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.;
- Trzy kolejne firmy zostały w ostatnich latach sprywatyzowane.

3.2. Infrastruktura przedsiębiorczości i transferu technologii

Infrastrukturę przedsiębiorczości i transferu technologii tworzą (wyspecjalizowane w działaniach na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, transferu i komercjalizacji nowych technologii oraz poprawy konkurencyjności gospodarki) instytucje i wyodrębnione jednostki organizacyjne dla których przyjęło się w Polsce systematyzujące określenie „ośrodki innowacji i przedsiębiorczości”. Główną przesłanką tworzenia tego typu podmiotów jest nowe podejście do strategii rozwoju gospodarczego, ukierunkowane na poszukiwanie bezpiecznych i trwałych podstaw rozwoju wewnątrz regionów przy szerokim wykorzystaniu zaangażowania środowisk lokalnych. Zorientowane na wspieranie przedsiębiorczości oraz transferu technologii lokalne i regionalne programy gospodarcze wymagają profesjonalnej obudowy instytucjonalnej. W praktyce oznacza to tworzenie różnego typu nowych instytucji wyspecjalizowanych w działaniach na rzecz rozwoju gospodarczego, podejmujących zadania w zakresie:

- wspierania przedsiębiorczości, samozatrudnienia, ułatwiania startu i pomocy nowo tworzonemu prywatnym firmom;
- tworzenia warunków dla transferu nowych rozwiązań technologicznych do gospodarki i realizacji przedsięwzięć innowacyjnych;
- podnoszenia jakości zasobów ludzkich poprzez edukację, szkolenia i doradztwo;
- zagospodarowania zasobów i realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych;
- informacji i upowszechniania wzorów pozytywnego działania;
- promocji i poprawy konkurencyjności MSP;
- tworzenia sieci współpracy i partnerstwa różnych podmiotów działających na rzecz dynamizacji rozwoju, wzrostu dobrobytu i zasobności mieszkańców.

Szeroki wachlarz celów oraz konieczność uwzględnienia lokalnych i regionalnych uwarunkowań oznacza dużą różnorodność form organizacyjnych i instytucjonalnych. Podstawową cechą omawianych ośrodków i podejmowanych przez nie działań jest niekomercyjny charakter. Celem działania nie jest maksymalizacja zysku, lecz zaspokajanie określonych potrzeb czy realizacja wyznaczonej strategii. Spełniają one na rynku funkcje usługowe, tworząc specyficzną infrastrukturę umożliwiającą dynamizację procesów rozwojowych. Zakres przedmiotowy podejmowanych działań, misja i cele oraz założenie o niedochodowym charakterze (*non-profit*) pozwalają zakwalifikować do omawianej kategorii instytucji następujące rodzaje podmiotów:

- fundacje i stowarzyszenia¹⁰ lub jednostki przez nie powołane, realizujące programy rozwoju przedsiębiorczości i transferu technologii oraz działające na rzecz rozwoju lokalnego;
- spółki publiczno-prywatne powołane z inicjatywy i przy dużym zaangażowaniu organizacyjnym i finansowym władz publicznych, podejmujące działania prorozwojowe i nie zobligowane do generowania zysków do podziału między udziałowców;
- ośrodki działające przy: szkołach wyższych, instytutach naukowo-badawczych, urządach administracji lokalnej lub regionalnej, agencjach regionalnych.

Struktura i zakres podejmowanych przez poszczególne ośrodki zadań jest zdeterminowana celami lokalnej/regionalnej strategii rozwoju, uwarunkowaniami kulturowymi, sytuacją ekonomiczną i poziomem rozwoju gospodarczego. Do infrastruktury przedsiębiorczości i transferu technologii (uzupełniająco do omawianej kategorii podmiotów) zalicza się parabankowe instytucje finansowe zorientowane na generowanie wysokich zysków (*venture capital*), które według doświadczeń

¹⁰ W większości krajów wysokorozwiniętych dopuszcza się formułę *non-profit* dla określonych spółek akcyjnych lub z ograniczoną odpowiedzialnością podejmujących ustawowo określone obszary działania – pomoc społeczną, przeciwdziałanie bezrobociu, wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych. W Polsce od kilku lat trwają prace nad ustawą o pożytku publicznym, niwelującą częściowo ten brak w naszym prawodawstwie.

zachodnich odgrywają kluczową rolę w komercjalizacji nowych technologii i rozwoju technologicznych firm. Przyjęcie reguł rynkowych dla tych instytucji jest podstawą efektywności zarządzania środkami finansowymi. Fundusze kapitału ryzyka umożliwiają ostateczne zbliżenia działań związanych z transferem technologii, wspieraniem rozwoju nowych firm do rynku i praw nim rządzących.

Geneza ośrodków innowacji i przedsiębiorczości wywodzi się od inicjatyw społecznych, socjalnych lub kulturalnych realizowanych tradycyjnie na marginesie sektorów publicznego i prywatnego. Zmiany jakie nastąpiły w społeczeństwach zachodnich w ostatnim ćwierćwieczu bieżącego stulecia (USA – przełom lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych, Europa Zachodnia – koniec lat siedemdziesiątych) otworzyły przed instytucjami pozarządowymi, jako stymulatorem zmian i rozwoju gospodarczego, nowe możliwości. Podstawowe przesłanki dla instytucjonalizacji rozwoju lokalnego zostały stworzone wraz z reformami systemowymi po 1989 r. Pierwsze ośrodki innowacji i przedsiębiorczości pojawiły się niezależnie od siebie w 1990 r. W Ostrołęce za pierwszą zrealizowaną inicjatywę należy uznać utworzoną w 1992 roku Agencję Rozwoju Regionalnego. Obecnie na terenie miasta identyfikujemy cztery działające tego typu instytucje:

- Agencja Rozwoju Regionalnego;
- Regionalny Klub Biznesu;
- Dom Inicjatyw Gospodarczych;
- Ostrołęcki Ruch Wspierania Przedsiębiorczości;
- Fundusz „Mikro”.

3.2.1. Agencja Rozwoju Regionalnego

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Ostrołęce działa w oparciu o Statut przyjęty na Zgromadzeniu Założycielskim w dniu 09.06.1992 r., zgodnie z aktem notarialnym sporządzonym w kancelarii notarialnej Z. Bukowskiego. Sąd Rejonowy V Wydział Gospodarczy w Ostrołęce zarejestrował Agencję w dniu 08.12.1992 r., z kapitałem założycielskim 290 000 zł. Podział 290 akcji na akcjonariuszy:

1. Gminy (69%)	– 200 akcji	– Miasto Ostrołęka
2. Osoby prawne (28%)	– 81 akcji	– Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Warszawa
– Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego Spółka z o.o. Ostrołęka
– BIG Bank GDAŃSKI S.A. Warszawa
– „Saldo Serwis” Spółka z o.o. Ostrołęka
3. Osoby fizyczne (3%)	– 9 akcji	

Głównymi celami statutowymi Agencji są:

- 1) Inicjowanie i popieranie tworzenia nowych podmiotów gospodarczych ze szczególnym ukierunkowaniem na:
 - tworzenie nowych miejsc pracy;
 - wprowadzanie menedżerskiego modelu zarządzania;
 - osiąganie dużej efektywności i rentowności przedsięwzięć;

- realizację produkcji nowoczesnych wyrobów i technologii;
 - nowej produkcji materiałowo i energooszczędnej.
- 2) Inspirowanie związków pomiędzy podmiotami krajowymi i zagranicznymi w zakresie działalności gospodarczej.

Powstanie Agencji było jedną z wielu inicjatyw samorządu terytorialnego, który w formie pełnej reprezentacji społeczności lokalnej powstał w związku z przemianami polityczno-ustrojowymi kraju po 1989 r. Filozofią przyjętą przez Zarząd Spółki było podejmowanie działań w obszarach, które nie są jeszcze przedmiotem zainteresowania firm komercyjnych. Do takich obszarów należało:

- zapewnienie standardów usług w Ostrołęce, tak jak w dużych ośrodkach;
- opracowywanie i wdrażanie materiałów promocyjno-informacyjnych o mieście i regionie;
- podnoszenie jakości działania osób zarządzających firmami sektora MSP;
- rozwój funkcji pozarolniczych terenów wiejskich;
- obniżenie barier działania firm sektora MSP.

Zgodnie z tymi założeniami, w kolejnych latach Agencja rozwijała swoją niekomercyjną działalność:

1. Z inicjatywy i z zaangażowaniem kapitału prywatnego zostały powołane 2 spółki prawa handlowego: Rozgłośnia Radiowa Radio OKO S.A. i „Saldo Serwis” Spółka z o.o. Celem powołania RR Radio OKO było zapewnienie działania własnej ostrołęckiej rozgłośni radiowej. Lokalne radio zapewnia najlepszą integrację społeczności lokalnej i szybką wymianę informacji, w tym również gospodarczej. Powołanie Spółki „Saldo Serwis” miało na celu zapewnienie dostępności specjalistycznych usług, jakimi są badania sprawozdań finansowych i usługi eksperckie oraz włączenie potencjału wysoko kwalifikowanej kadry, którą stanowią biegli rewidenci, na miejscu w Ostrołęce. Było to więc budowanie infrastruktury otoczenia biznesu, której dotąd w Ostrołęce nie było.
2. Agencja nawiązała szeroko kontakty z instytucjami działającymi na rzecz wspierania kontaktów handlowych i promocji ofert gospodarczych. Można tu wymienić: EURO INFO, Państwową Agencję Inwestycji Zagranicznych, Warszawskie Biuro UNIDO, Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Polską Fundację Promocji i Rozwoju MSP, izby przemysłowo-handlowe, radców handlowych ambasad i inne. Dzięki temu zapewniony jest przepływ, za pośrednictwem Agencji, aktualnej informacji gospodarczej, ofert handlowych, misji, konferencji, targów i szkoleń. Udostępnianie tych informacji, doradztwo, organizowanie spotkań odbywa się bezpłatnie dla zainteresowanych. Ostrołęckie firmy dzięki temu brały udział w spotkaniach z misjami firm niemieckich i włoskich.
3. Dla potrzeb promocji miasta Ostrołęki, regionu oraz firm, Agencja zrealizowała szereg wydawnictw w wersjach wielojęzycznych: Informator Miejski (dwukrotnie), Informator Regionalny, Przewodnik dla Kierowców „Przez Kurpie na Mazury”, Plan Miasta Ostrołęki (trzykrotnie). Wydawnictwa te były szeroko udostępniane przez Urząd Miejski i Urząd Wojewódzki oraz Agencję Rozwoju Regionalnego.
4. Podnoszenie jakości działań osób zarządzających firmami realizowane było przez:
 - cykl konferencji przedstawiających zmianę uwarunkowań działania gospodarczego w związku z działaniem układu europejskiego, określającego stowarzyszenie Polski ze Wspólnotami Europejskimi;

- realizacja projektu pod nazwą „Regionalne Centrum Doskonalenia Kadr – Usługi szkoleniowe dla kadry menedżerskiej” finansowanego z programu MANAGEMENT BOX FIESTA II w oparciu o umowę z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej;
- współzałożenie „Mazowiecko-Podlaskiej Nagrody Jakości” oraz przygotowanie firm do udziału w konkursie;
- uczestnictwo Agencji jako instytucji rekomendującej w konkursie „Młody Utalentowany Biznesmen Roku”.

Dzięki Agencji menedżerowie mogli poznać przyszłe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w kontekście integracji z Unią Europejską, m.in. bezpośrednio od osób prowadzących negocjacje (Minister J. Pietras, Minister J. Kaczurba). Rekomendowani przez Agencję kandydaci do konkursu „Młody Utalentowany Biznesmen Roku” byli zakwalifikowani do finału ogólnopolskiego. Współtworzenie „Mazowiecko-Podlaskiej Nagrody Jakości” miało na celu promocję wysokiej jakości działania w oparciu o zasady TQM, a przez to zapewnienie wysokiej konkurencyjności gospodarki regionalnej. Projekt RCDK umożliwił dotarcie do ponad 500 firm sektora MSP z ofertą szkoleniową oraz zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.

5. Działalność Agencji na zasadzie *non for profit* zapewniła firmom bezpłatny dostęp do informacji gospodarczych, włączenie ofert do kanałów promocyjnych oraz udział w seminariach i konferencjach specjalistycznych. Agencja przeprowadziła również projekt współpracy pomiędzy oferentami, a zamawiającymi w związku z wprowadzeniem ustawy o zamówieniach publicznych. Obejmowało to:

- organizację seminarium pn. „Administracja – Biznes – Pieniądze”;
- opracowanie i wydanie (dwukrotnie) „Katalogu Firm – zamówienia publiczne”;
- badanie ankietowe oceny działania ustawy o zamówieniach publicznych;
- uruchomienie wydawnictwa regionalnego przedstawiającego aktualne zamówienia publiczne.

Agencja była również autorem projektu utworzenia Inkubatora Przedsiębiorczości przez wykorzystanie i zagospodarowanie majątku OPGKiM (baza przy ul. Kołobrzeskiej). Projekt ten został przekazany do realizacji przez trójstronne porozumienie z Miastem Ostrołęka i Ostrołęckim Ruchem Wspierania Przedsiębiorczości.

6. Rozwój terenów wiejskich i rolę, jaką może spełnić Ostrołęka jako ośrodek o funkcjach subregionalnych, związany jest z dwoma tematami:

- uruchomieniem turystycznego szlaku na rzece Omulew;
- wprowadzeniem segregacji i zagospodarowania odpadów komunalnych.

Agencja jako administrator projektu „Zintegrowany System Zagospodarowania Odpadów Stałych w Ostrołęce i Obszarze Funkcjonalnym” odpowiadała za opracowanie studium wykonalności tego tematu.

Agencja jako instytucja statutowo działająca na rzecz społeczności lokalnej szeroko współpracuje z: samorządami terytorialnymi, administracją rządową, i organizacjami pozarządowymi. Z inicjatywy Agencji powstały dwa Kluby Europejskie w Zespole Szkół Zawodowych Nr 4 i w III Liceum Ogólnokształcącym w Ostrołęce. Wspólnie z Klubami prowadzone są szkolenia uczniów szkół średnich z zakresu edukacji o Unii Europejskiej. Agencja prowadzi kursy edukacyjne z elementami ochrony środowiska, które umożliwiły podłączenie dwóch szkół podstawowych do sieci internet. Opracowany został „Internetowy Przewodnik Ekologiczny” prezentujący rezerwaty Puszczy Kurpiowskiej. Przewodnik został umieszczony w sieci internet pod adresem: www.bts.pl/rezerwaty.

Działalność Agencji Rozwoju Regionalnego w kolejnych latach jest kontynuacją wcześniej rozpoczętych tematów. Jako firma zapewniająca kompetentne działania, Agencja została zarejestrowana w Centralnym Rejestrze w Brukseli pod nr POL-22978, w obszarach doradztwa dla MSP i rozwoju terenów wiejskich. Agencja brała udział w konkursie ogłoszonym przez Polską Fundację Promocji i Rozwoju MSP mającym na celu zakwalifikowanie do Krajowego Systemu Usług. Złożony wniosek został zakwalifikowany przez komisję i nastąpiło włączenie Agencji do ośrodków KSU. Obecnie Agencja przygotowuje wniosek do 5 Programu Ramowego Unii Europejskiej.

3.2.2. Ostrołęcki Ruch Wspierania Przedsiębiorczości

Ostrołęcki Ruch Wspierania Przedsiębiorczości został zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim – Wydziale I Cywilnym w Ostrołęce – dnia 15 lutego 1994 r., przyjmując formę organizacyjno-prawną stowarzyszenia. Inicjatorami przedsięwzięcia były w głównej mierze osoby bezrobotne, pragnące poprawić swoją sytuację życiową i którym nieobojętny był los miasta i regionu. Ludzie ci, zgodnie z filozofią „brania swego losu we własne ręce”, postanowili dołożyć wszelkich starań i wysiłków zmierzających do wypracowania i rozpropagowania takich instrumentów i mechanizmów rozwoju regionu, które przyczynią się do wzrostu „zadowolenia” społecznego, wzrostu atrakcyjności regionu oraz przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom ekonomicznym i społecznym, które ujrzały światło dzienne w efekcie transformacji systemowej po 1989 r. Zaangażowani w proces tworzenia ORWP mieli pełnić rolę rzeczników czy reprezentantów interesów osób bezrobotnych oraz przedstawicieli małych i średnich przedsiębiorstw, wywierając wpływ na politykę społeczną regionalnych i lokalnych władz oraz służąc szeroko pojętą pomocą w reprezentowaniu interesów zainteresowanych środowisk.

Naczelnym celem działalności ORWP stały się dwie kwestie dotyczące **ograniczenia bezrobocia** oraz **łagodzenia jego skutków**. Wypełnienie misji Stowarzyszenia odbywa się poprzez: aktywizację zawodową bezrobotnych (szkolenia, pośrednictwo pracy), tworzenie dogodnych warunków dla rozpoczynających działalność gospodarczą (doradztwo, monitoring, konsultacje), umożliwianie dostępu do środków finansowych podmiotom bez historii kredytowej, prowadzenie Inkubatora Przedsiębiorczości.

Mając na uwadze potrzeby regionu oraz cele statutowe Stowarzyszenia stworzono kompleksowy system pomocy bezrobotnym w uzyskaniu pracy bądź rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej. Na ów system składa się pięć kolejno powstających, niezależnych (aczkolwiek ściśle ze sobą współpracujących) jednostek organizacyjnych:

- Biuro Pośrednictwa Pracy,
- Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości,
- Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości,
- Inkubator Przedsiębiorczości,
- Mazowiecka Szkoła Ekonomiczna.

Wszystkie ww. jednostki poprzez swoją działalność starają się wpływać na kreowanie roli profesjonalnego przedsiębiorcy w nowych warunkach społecznych i gospodarczych. Starają się jak najlepiej przygotowywać lokalną społeczność do skutecznego i fachowego prowadzenia działalności gospodarczej.

Przez sześć lat działalności ORWP zgromadziło doświadczenie, zasoby techniczne i finansowe niezbędne do realizacji zadań statutowych. Głównymi partnerami lokalnymi

wspomagającymi działalność Stowarzyszenia są władze samorządowe i wydzielona administracja pracy (rejonowe urzędy pracy z terenu byłego województwa ostrołęckiego). Wśród partnerów zewnętrznych Stowarzyszenie otrzymało pomoc od: Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej, Banku Światowego, Krajowego Urzędu Pracy, Fundacji im. Stefana Batorego, Polskiej Fundacji Promocji i Rozwoju MSP, ponieważ realizacja zadań statutowych wymaga łączenia środków pochodzących z różnych źródeł (granty, dotacje, własna działalność gospodarcza). W tym kontekście kluczowe znaczenie dla dzisiejszego kształtu i potencjału ORWP miało zakwalifikowanie do II Edycji Projektu Rozwoju Małej Przedsiębiorczości TOR#10 w lipcu 1995 r., w ramach którego została stworzona merytoryczna i techniczna baza dla działalności:

- szkoleniowo-doradczej i informacyjnej w ramach Ośrodka Wspierania Przedsiębiorczości,
- pożyczkowej w ramach Funduszu Rozwoju Przedsiębiorczości,
- wspomagającej powstawanie i rozwój firm w ramach Inkubatora Przedsiębiorczości.

W ramach Projektu TOR#10 ORWP otrzymało pomoc finansową, techniczną i merytoryczną, której wielkość można oszacować na poziomie 2,5 mln zł. Pomoc finansowa objęła: koszty adaptacji pomieszczeń (OWP, FRP, IP), koszty działalności operacyjnej przez okres jednego roku i kapitał pożyczkowy przekazany do FRP. Pomoc techniczna objęła wyposażenie w sprzęt komputerowy, kserograficzny i biurowy, natomiast pomoc merytoryczna – opiekę i doradztwo ekspertów Ohio State University.

Niezależnie ORWP uczestniczył w projektach i grantach związanych z pomocą bezrobotnym oraz wspieraniem MSP. Były to:

- 1) **„Działalność Ośrodka Społeczno-Prawnego”** (Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej w ramach środków Phare) z porad prawnych i psychologicznych skorzystało 320 osób, w tym 92 zainteresowane utworzeniem własnej firmy.
- 2) **„Pomoc Bezrobotnym w Powrocie do Działalności Zawodowej”** (Fundacja im. Stefana Batorego) realizując ten program ORWP przyczynił się do poprawy warunków materialnych ponad 300 bezrobotnych i ich rodzin.
- 3) **„Młodzi Przedsiębiorcy Kurpiowszczyzny”** (Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej) programem objęto 765 osób w wieku 18-30 lat (w tym przeszkolono 108 osób i udzielono konsultacji gospodarczych 648 osobom).
- 4) **„Usługi Doradcze i Szkoleniowe dla MSP”** (Krajowy System Usług Polskiej Fundacji Promocji i Rozwoju MSP) z projektu skorzystało 289 osób, w tym szkolenie ukończyło 91 osób.
- 5) **„Usługi Informacyjne dla MSP”** (Krajowy System Usług Polskiej Fundacji Promocji i Rozwoju MSP) z konsultacji gospodarczych skorzystało 389 osób¹¹.
- 6) **„Przygotowanie Młodzieży Wiejskiej do Założenia i Prowadzenia Gospodarstwa Agroturystycznego”** (Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej) 90-cio godzinny kurs odbyła stuosobowa grupa młodzieży wiejskiej.

Biuro Pośrednictwa Pracy było najwcześniej utworzoną jednostką w ramach ORWP (działa od 1.07.1994 r.). Wkrótce po rozpoczęciu działalności uzyskało upoważnienie Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej do kierowania bezrobotnych do pracy w kraju i za granicę.

¹¹ W ramach projektów wymienionych w pkt. 4 i 5 usługi obejmowały informacje: rynkowe dotyczące produktów i usług, ofert handlowych, dotyczące zmian przepisów w zakresie zagadnień gospodarczych, podatków, ubezpieczeń społecznych, prawa pracy, prawa handlowego, ofert kredytowania.

Tabela 5. Liczba osób, które podjęły pracę dzięki pomocy Biura Pośrednictwa Pracy

Zatrudnieni	1994	1995	1996	1997	1998	Łącznie
Łącznie	365	209	209	138	198	1 119
w tym: na czas nieokreślony	123	95	147	114	146	625
na czas określony	242	114	62	24	52	494
Mężczyźni	359	203	167	91	156	976
Kobiety	6	6	42	47	42	143

Źródło: opracowanie własne.

Biuro przyjmuje zgłoszenia ofert pracy od pracodawców, które następnie udostępnia zainteresowanym. Prowadzi bank danych o możliwościach zatrudnienia oraz bank danych o chętnych do pracy. Dane są na bieżąco uzupełniane poprzez: analizę ogłoszeń prasowych, stały kontakt z pracodawcami oraz współpracę z władzami samorządowymi województwa i ośrodkami pomocy społecznej. Oferty pracy są sprawdzane przez pracowników Biura pod kątem rzetelności, warunków finansowych, możliwości zakwaterowania w hotelach robotniczych itd. Łącznie z pomocy Biura skorzystało dotychczas 1119 osób, w tym 56% otrzymało zatrudnienie na czas nieokreślony, a pozostali na czas określony. Wśród klientów Biura dominowali mężczyźni (87%), co wynika ze specyfiki branżowej gromadzonej oferty pracy:

- murarz, tynkarz, glazurnik 41%;
- pracownik fizyczny bez zawodu do budownictwa 12%;
- zbrojarz, betoniarz 11%;
- cieśla budowlany, blacharz 7%;
- krawcowa 6%;
- pracownik fizyczny do zbioru owoców 5%;
- agent ochrony 3%;
- inne 15%.

Biuro wspólnie z OWP organizuje specjalistyczne kursy przygotowujące do podjęcia pracy pod kątem identyfikowanych oczekiwań lokalnego i regionalnego rynku pracy.

Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości rozpoczął działalność 6.02.1995 r.¹² i realizuje następujące grupy zadań:

1) **Organizuje różnego rodzaju kursy i szkolenia** skierowane do potencjalnych przedsiębiorców (głównie bezrobotnych); podnoszących kwalifikacje zawodowe; przyuczających się do zawodu; pracowników firm i kadry zarządzającej; organizacji pozarządowych. Szkolenia obejmują następujące obszary tematyczne:

- **przedsiębiorczość** – głównie zagadnienia dotyczące: marketingu, finansów, rachunkowości, systemów podatkowych, strategii przedsiębiorstwa, agroturystyki;
- **budownictwo** – głównie zawody: murarza, tynkarza, glazurnika, betoniarza, zbrojarza;

¹² Z dniem 6.02.1995 r. OWP został wpisany do ewidencji niepublicznych Placówek Oświatowych. 11.09.1996 r. Kurator Oświaty w Ostrołęce dokonał wpisu do ewidencji pod nr KO. III. 0141/9/5/96 o nazwie Placówka Kształcenia Ustawicznego „Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości”.

- **ochronę osób i mienia;**
- **obsługę komputera.**

Z proponowanych kursów i szkoleń do końca 1999 r. skorzystało 4731 osób.

2) Prowadzi konsultacje indywidualne i zbiorowe. Konsultacje, jako jedna z form działalności OWP, dotyczą wszystkich aspektów działalności przedsiębiorstwa – marketingu, finansów, podatków, rachunkowości, wyboru formy prawnej firmy, linii kredytowych, oceny źródeł finansowania przedsięwzięcia. Z Ośrodkiem współpracuje czterech konsultantów. Dotychczas z konsultacji skorzystały 1 632 osoby. Ośrodek w swojej ofercie posiada także możliwość konsultacji z prawnikami i psychologami, które są przeznaczone głównie dla osób pozostających bez pracy. OWP świadczy ponadto usługi z zakresu przygotowywania dokumentacji biznesowej, w ramach których opracowano 91 biznesplanów.

3) Prowadzi bank danych o podmiotach gospodarczych, przepisach prawnych i strukturze bezrobotnych.

Na etacie Ośrodka zatrudnione są trzy osoby, a 20 uczestniczy w jego pracach w formie zleceń. Zajęcia informatyczne prowadzone są w dwóch nowoczesnie wyposażonych pracowniach komputerowych, natomiast teoretyczne w sali konferencyjnej. Szkolenia przyuczające do wykonywania zawodów budowlanych, mające na celu zapoznanie uczestników z technologiami¹³ wykorzystywanymi w nowoczesnym budownictwie, odbywają się w specjalnie przygotowanym warsztacie przy ul. Kołobrzeskiej, we współpracy z przedstawicielami firm (producentów i dystrybutorów) nowych materiałów i technologii budowlanych. Ośrodek posiada: 7 sal wykładowych (450 miejsc), 2 pracownie komputerowe (60 miejsc), bibliotekę, pokoje konsultantów oraz 2 pomieszczenia biurowe.

Z pomocy szkoleniowej i doradczej OWP skorzystało łącznie 6576 osób, z czego 64% stanowiły osoby bezrobotne. Przy pomocy Ośrodka utworzono 96 nowych firm oraz znaleziono zatrudnienie dla 433 osób. Powyższe dane pozwalają zaliczyć Ostrołęcki OWP do najefektywniej działających tego typu ośrodków w kraju.

Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości w Ostrołęce powstał 24.05.1996 r., kiedy została zawarta umowa pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Socjalnej a Stowarzyszeniem ORWP. Głównym celem działalności Funduszu jest pobudzanie aktywności na polu działalności gospodarczej wśród lokalnej społeczności. Fundusz realizuje następujące zadania:

- udziela pożyczek i wsparcia kapitałowego;
- udziela wszechstronnej pomocy w przygotowywaniu wniosków kredytowych;
- monitoruje stan finansowy i sprawuje stały nadzór nad podmiotami korzystającymi z jego usług.

Oferta Funduszu skierowana jest do krajowych osób fizycznych i krajowych niepaństwowych osób prawnych, które rozpoczynają działalność gospodarczą i należą do jednej z niżej wymienionych kategorii osób:

- bezrobotnych;
- zagrożonych grupowymi zwolnieniami z pracy;
- pobierających w ciągu ostatnich dwóch lat pożyczkę z Funduszu Pracy (i spłacających ją bez opóźnień);
- spłacających pożyczkę zaciągniętą w FRP.

¹³ Zalicza się tu: tynki szlachetne, system YTONG, metody dociepleń ATLAS STOPPER.

Kapitał wyjściowy Funduszu wynosił 971 701 zł, w tym 96% pochodziło ze środków Projektu TOR#10, 4% stanowiła dotacja z Urzędu Miasta. Fundusz nie zatrudnia pracowników na etacie, natomiast w formie zleceń uczestniczą w jego pracach 2 osoby – dyrektor i oficer pożyczkowy. Zaciągnięciem pożyczki w FRP zainteresowanych jest miesięcznie ok. 12 osób, z czego co trzeci projekt wart jest zainteresowania. Do 30.10.1999 r. Komisja Pożyczkowa rozpatrzyła 144 wnioski, udzielając 126 pożyczek na działalność gospodarczą, w tym: usługową (47%), handlową (42%), produkcyjną (11%).

Pożyczki udzielane są do wysokości będącej równoważnością 20 000 USD według średniego kursu NBP z dnia zatwierdzenia przez Komisję Pożyczkową (przy czym 1/3 pożyczek nie przekracza 10 000 zł). Maksymalny czas spłaty wynosi 36 miesięcy, a oprocentowanie dla udzielanych pożyczek na okres: 12, 24 i 36 miesięcy wynosi odpowiednio: 11%, 12% i 13% (okres karencji spłaty równa się 3 miesiącom). Wymagany (minimalny) wkład osoby ubiegającej się o pożyczkę to 20% wartości przedsięwzięcia. Zabezpieczenie spłat wynosi minimum 100% kwoty pożyczki i może je stanowić: hipoteka, poręczenie osób trzecich, przewłaszczenie na zabezpieczenie własności dóbr zakupionych przez pożyczkobiorcę lub jego innych dóbr wraz z cesją ubezpieczenia, weksel *in blanco* i inne równoważne powyższym zabezpieczenia majątkowe. Spłacalność pożyczek w FRP kształtuje się na poziomie 98%.

Łączna kwota, jaką wydatkowano z FRP na wsparcie finansowe osób bezrobotnych i tworzenie przedsiębiorstw w regionie wyniosła łącznie 2 468 450 zł. W nowo utworzonych podmiotach gospodarczych zatrudnienie znalazło 238 osób.

Inkubator Przedsiębiorczości w Ostrołęce powstał w listopadzie 1996 r. Jego zadaniem jest dostarczenie nowo powstającym firmom powierzchni na działalność gospodarczą. Pomoc obejmuje dostęp do: infrastruktury techniczno-serwisowej (sekretariat, centrala telefoniczna, faks, sala seminaryjna, sieć komputerowa, dostęp do baz danych, biblioteka, recepcja), pomocy finansowej (wewnętrzne fundusze pożyczkowe, kredyty, subwencje), konsultacji i doradztwa (finansowego, księgowego, prawnego, marketingowego itd.).

Modernizację i rozbudowę obiektów dla potrzeb Inkubatora (które ORWP otrzymało w 15-letnią dzierżawę od władz lokalnych, a pierwsze firmy wprowadziły się na początku 1997 r.) rozpoczęto w czerwcu 1996 r. Obecnie łączna powierzchnia Inkubatora wynosi 1988 m², w tym firmom-lokatorom wynajmuje się powierzchnię 1820 m². Łącznie na terenie Inkubatora rezyduje 20 firm (w tym 10 założonych przez osoby bezrobotne) zatrudniających 119 pracowników. Do tej pory mury Inkubatora opuściły 23 firmy zatrudniające 64 osoby. Przeciętny poziom czynszu na terenie Inkubatora jest niższy o około 40% w porównaniu z cenami w mieście. Do Inkubatora zgłasza się miesięcznie około trzech zainteresowanych wynajęciem powierzchni – z czego jeden projekt wart jest bliższego zainteresowania.

Stowarzyszenie Ostrołęcki Ruch Wspierania Przedsiębiorczości należy do najefektywniej działających i dynamicznie rozwijających się instytucji tego typu w kraju. Ponadto jest jedną z nielicznych inicjatyw prorozwojowych w zapóźnionym gospodarczo rejonie północno-wschodniego Mazowsza. Założone przez osoby bezrobotne Stowarzyszenie podjęło aktywność w kluczowych dla przyszłego rozwoju miasta i regionu obszarach:

- wspierania przedsiębiorczości, samozatrudnienia i pomocy małym firmom;
- edukacji i doskonalenia zawodowego młodzieży i dorosłych.

Przy pomocy lokalnych władz oraz dzięki osiągniętemu w drodze konkursów dostępowi do środków pomocowych zbudowano unikalny w skali kraju kompleks złożony z: inkubatora przedsiębiorczości, funduszu pożyczkowego, ośrodka przedsiębiorczości, biura pośrednictwa pracy i szkoły ekonomicznej. Odpowiadając na potrzebę kształcenia na poziomie wyższym utworzono

Kolegium Ekonomiczne. Jednostka jest w stanie sprostać wciąż rosnącym oczekiwaniom klientów zarówno w odniesieniu do jakości, jak i zakresu świadczonych usług. Do chwili obecnej z jej oferty skorzystało kilkanaście tysięcy osób. Pomoc finansowa ułatwiła powstanie kilkudziesięciu nowym firmom utworzonym przez osoby bezrobotne.

Zgromadzony potencjał i doświadczenie służą i będą służyły miastu i całemu regionowi przez wiele lat zapewniając: podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańcom oraz dostępność nietypowych usług finansowych, doradczych i informacyjnych osobom zainteresowanym samodzielną działalnością gospodarczą. Okoliczność sprzyjającą dalszemu rozwojowi Stowarzyszenia stanowić będzie integracja z Unią Europejską. W ORWP rozpoczęto już przygotowania projektów oraz poszukiwanie zagranicznych partnerów do ich realizacji.

3.3. Instytucje usługowe i przedstawicielskie biznesu

Rozwój prywatnej przedsiębiorczości i sprawne funkcjonowanie rynku wymaga właściwego nasycenia różnego typu instytucjami otoczenia biznesu. Na terenie miasta w omawianym obszarze działa 12 banków, sieć instytucji ubezpieczeniowych, agencja celna. Ofertę szybkich pożyczek dla małych firm rozwija fundusz Mikro. Na ostrołęckim rynku działa kilkadziesiąt komercyjnych firm aktywnych w obszarze szkoleń zawodowych i doskonalenia zawodowego. Najszerszą ofertą w tym zakresie dysponuje Naczelna Organizacja Techniczna i Centrum Integracji Europejskiej. Dla miasta o funkcjach subregionalnych ważnym elementem jest rozwój giełdy towarowej i rolno-spożywczej oraz tworzenie banków informacji gospodarczej. Tego typu elementów infrastruktury biznesowej na dzień dzisiejszy w Ostrołęce nie identyfikujemy. Biorąc pod uwagę usługowy charakter miasta dla praktycznie całego byłego województwa ofertę różnych usług i infrastrukturę przedsiębiorczości należy uznać za skromną i dalece nie wystarczającą.

Ważną rolę odgrywają instytucje przedstawicielskie biznesu obejmujące:

- Cech Rzemiosł Różnych;
- Ostrołęckie Form Gospodarcze.

Celem powyższych organizacji jest reprezentowanie środowiska biznesu i podejmowaniu działań o charakterze lobbingsowym. Niezależnie oferują szeroki zakres usług dla biznesu w zakresie szkoleń, doradztwa, promocji. Należy podkreślić, że Ostrołęka jest jedynym byłym miastem wojewódzkim nie posiadającym Izby Przemysłowo-Handlowej. W całym kraju widoczna jest niechęć przedsiębiorców „młodej fali” lat dziewięćdziesiątych do zrzeszania się w instytucjach przedstawicielskich z rodowodem sprzed 1989 r. Nowe stowarzyszenia nie mają ciągle odpowiedniej bazy i siły przebicia. Przedsiębiorcy coraz częściej dostrzegają potrzebę zrzeszania się i działań w zakresie lobbyngu, reprezentacji środowiska.

Największą organizacją przedstawicielską biznesu lokalnego od lat mocno wrosnięta w lokalne środowisko jest działający od 1950 roku Cech Rzemiosł Różnych. W 1990 r. w Cechu zrzeszonych było około 1500 przedsiębiorców branży budowlanej, drzewnej, metalowej, elektronicznej, skórzaney, włókienniczej i spożywczej. Po zniesieniu obowiązku przynależności w Cechu pozostało 100 podmiotów gospodarczych, w których szkoli się 150 uczniów. Zadaniem Cechu jest ochrona praw i reprezentowanie interesów zrzeszonych członków wobec związków zawodowych, organów władzy i administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego, a także utrwalanie więzi środowiskowej, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodowej, prowadzenie działalności społeczno-organizacyjnej, oświatowej i gospodarczej. Cech prowadzi działalność informacyjną w zakresie prawa pracy, ubezpieczeń i podatków, spisuje umowy uczniowskie, prowadzi nadzór nad szkoleniem zawodowym uczniów, zaopatruje w obowiązujące

regulaminy i programy praktycznej nauki zawodu. Działalność statutowa jest finansowana ze składek członkowskich oraz z czynszu za wynajmowane pomieszczenia.

Inicjatywą nowej daty jest utworzone w styczniu 1999 roku Ostrołęckie Forum Gospodarcze. Grupa inicjatywna założyła sobie cele:

- obrony przed napływem z zewnątrz monopoli wprowadzających na lokalny rynek własne środki produkcji;
- wspomagania wzajemnej pomocy i współpracy firm;
- wszechstronnej współpracy z Zarządem Miasta Ostrołęki i Starostwem Powiatowym.

Obecnie Forum liczy ponad 50 członków i ich liczba ciągle wzrasta. Spośród dotychczasowych osiągnięć należy wskazać:

- podpisanie porozumienia o współpracy z Urzędem Miasta i Starostwem Powiatowym, którego przedmiotem są wspólne spotkania promujące lokalne przedsiębiorstwa;
- przygotowanie seminarium z udziałem ostrołęckich banków, ZUS-u oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, którego przedmiotem były oferty finansowe i zasady udzielania kredytów dla osób prowadzących działalność gospodarczą, możliwości korzystania z funduszy PFRON, współpraca pracodawcy z ZUS-em oraz rodzaje, analiza i transakcje leasingowe;
- organizacja balu karnawałowego, z którego dochód przeznaczono na cele charytatywne.

W trakcie przygotowywania jest festyn „Ostrołęka 2000 – Prezentacje Gospodarcze”, na którym oferty ostrołęckich przedsiębiorców połączone będą z wycieczką.

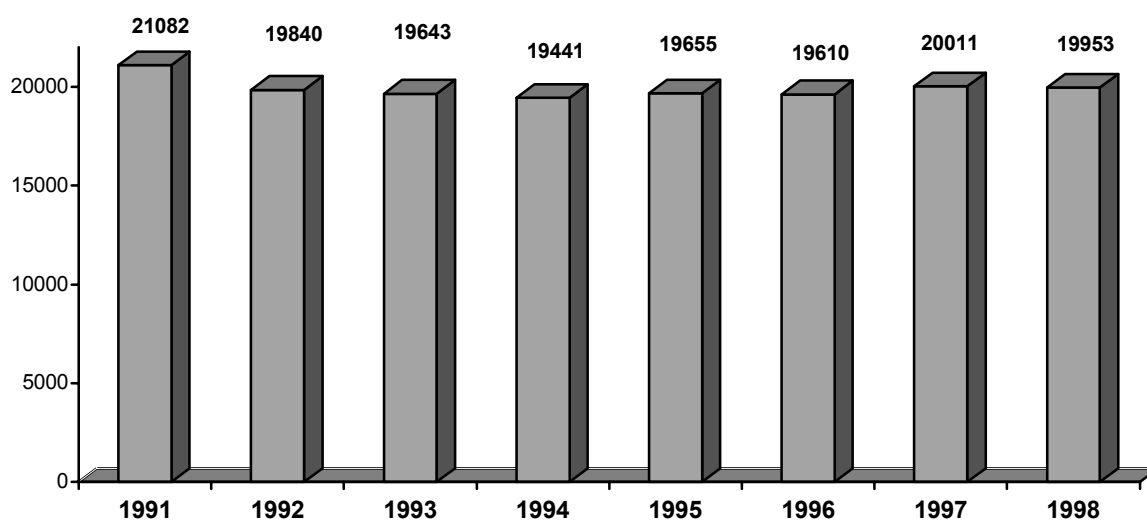
4. ZATRUDNIENIE I RYNEK PRACY

Pojęcie pracujących odnosi się, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez polską statystykę, do osób wykonujących pracę przynoszącą im dochód lub zarobek. Do pracujących zalicza się:

- osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) – stanowią one kategorię zatrudnionych,
- pracodawców i pracujących na własny rachunek,
- osoby wykonujące pracę nakładczą,
- agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia,
- członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych,
- pracujących na działkach pracowników państwowych gospodarstw rolnych i na działkach przyzagrodowych członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych,
- duchownych.

Zatrudnienie w lokalnej gospodarce jest od lat względnie stabilne. Od 1991 do 1998 roku zmalało o 5%, a w stosunku do „najgorszego” 1994 roku o niecałe 8%. Problemy rynku pracy wynikają przede wszystkim z dodatniego salda migracji z terenów wiejskich i fali wyżu demograficznego.

Wykres 12 . Dynamika zatrudnienia w lokalnej gospodarce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta w Ostrołęce.

Tabela 6. Struktura zatrudnienia wg. głównych sekcji EKD w Ostrołęce na tle regionu i kraju

Wyszczególnienie		Ostrołęka		Województwo Mazowieckie 1998	Polska 1998
		1995	1998		
1	Działalność produkcyjna	27,2	24,7	24,0	28,1
2	Budownictwo	8,1	8,8	7,8	7,6
3	Handel, naprawy	6,8	7,4	17,5	13,8
4	Transport, składowanie, łączność	11,1	11,8	7,5	7,0
5	Administracja publiczna i obrona narodowa	7,0	7,8	4,6	4,2
6	Edukacja	6,3	7,5	7,5	8,8
7	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	11,8	11,7	7,8	9,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Informacji Urzędu Statystycznego w Ostrołęce i Rocznika Statystycznego Województw 1999, GUS, W-wa 1999, s. 52-53.

Charakterystyczne dla struktury zatrudnienia na terenie Ostrołęki są:

- 1) wysoki na tle kraju udział zatrudnionych w następujących sekcjach EKD:
 - transport, składowanie łączność;
 - administracja publiczna i obrona narodowa;
 - ochrona zdrowia i opieka socjalna;

- budownictwo;
- 2) znacznie niższy niż w kraju i regionie poziom zatrudnienia w handlu i usługach.

Za osoby **bezrobotne** uważa się na ogół te, które znajdują się w wieku produkcyjnym oraz:

- pozostają bez pracy, czyli nie wykonują pracy najemnej i na własny rachunek,
- są zdolne i gotowe do podjęcia pracy na typowych warunkach występujących w gospodarce,
- poszukują pracy.

Bezrobocie można więc zdefiniować jako zjawisko polegające na tym, że część ludności w wieku produkcyjnym, zdolnej do pracy i gotowej do jej podjęcia pozostaje bez pracy, pomimo poszukiwań.

Zgodnie z obowiązującą obecnie Ustawą z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu¹⁴, bezrobotnym jest osoba nie zatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym miejscu zameldowania rejonowym urzędzie pracy, jeżeli:

- ukończyła 18 lat, z wyjątkiem młodocianych absolwentów,
- kobieta nie ukończyła 60 lat, mężczyzna 65 lat,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, albo po ustaniu zatrudnienia nie pobiera świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub wychowawczego,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej o powierzchni powyżej 2 ha przeliczeniowych albo gospodarstwa stanowiącego dział specjalny produkcji rolnej,
- nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu stałej pracy jako domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha lub stanowiących dział specjalny produkcji rolnej,
- nie podjęła pozarolniczej działalności gospodarczej albo nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego lub zaopatrzenia emerytalnego,
- jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności.

Informacje urzędów pracy jako źródło danych o zbiorowości bezrobotnych ma wady i zalety. Podstawową ich wadą jest, to że w rzeczywistości nie w pełni odzwierciedlają wielkość i strukturę omawianej populacji. Dzieje się tak dlatego, że nie wszyscy rejestrujący się jako bezrobotni rzeczywiście poszukują pracy (zdarza się, że motywem zgłoszenia się do urzędu pracy jest chęć wykorzystania świadczeń przysługujących bezrobotnemu) oraz nie wszyscy poszukujący i gotowi do podjęcia pracy zgłaszają się do rejestracji (dotyczy to osób zniechęconych do poszukiwania pracy). W Polsce w latach dziewięćdziesiątych istotnym mankamentem omawianego źródła były również liczne zmiany definicji osoby bezrobotnej mające miejsce od 1989 r. W praktyce polegało to na ograniczaniu liczebności zbiorowości, co znacznie utrudnia porównania w czasie, a więc wnioskowanie o występujących zmianach.

Podstawową zaletą informacji o zbiorowości bezrobotnych pochodzących z rejestrów urzędów pracy jest natomiast miesięczna częstotliwość sporządzania, opracowywania i

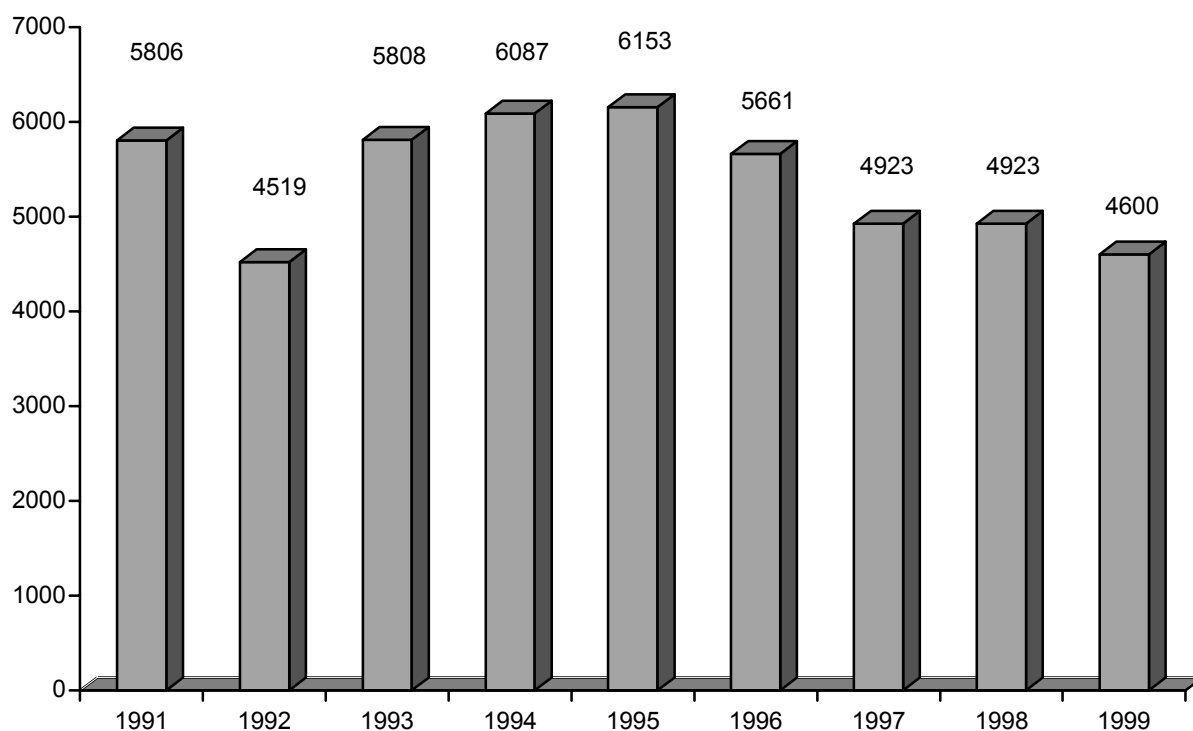
¹⁴ Dziennik Ustaw z 1995 r. Nr 1, poz. 1.

publikowania informacji, możliwość dezagregacji na różne poziomy, aż do poziomu lokalnych rynków pracy oraz dostępność danych o napływach i odpływach z bezrobocia.

Szok gwałtownych dostosowań do warunków rynkowych wywołał zjawisko bezrobocia o zróżnicowanej skali w poszczególnych regionach, w niejednakowy sposób dotkniętych negatywnymi skutkami procesu transformacji. Zmiany gospodarcze na początku lat dziewięćdziesiątych zaowocowały ponad 20% stopą bezrobocia. Utrata miejsc pracy jest związana z restrukturyzacją i upadkiem części dużych przedsiębiorstw państwowych. Najwyższy poziom bezrobocia miał miejsce w latach 1993-95. Od 1996 liczba zarejestrowanych bezrobotnych stopniowo malała osiągając na koniec 1999 roku poziom 4600 bezrobotnych.

Bezrobotnymi są przede wszystkim osoby młode do 25 roku życia. Ze względu na stabilność zatrudnienia najwięcej problemów mają osoby wchodzące na rynek pracy. Stabilność zatrudnienia w mieście powoduje bardzo skromną ofertę dla absolwentów szkół wchodzących na rynek pracy. Co roku średnio 200/300 absolwentów nie może znaleźć pracy. Najwięcej bezrobotnych absolwentów legitymuje się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (w 1999 r. – 40,8%) oraz zasadniczym zawodowym (35,7%).

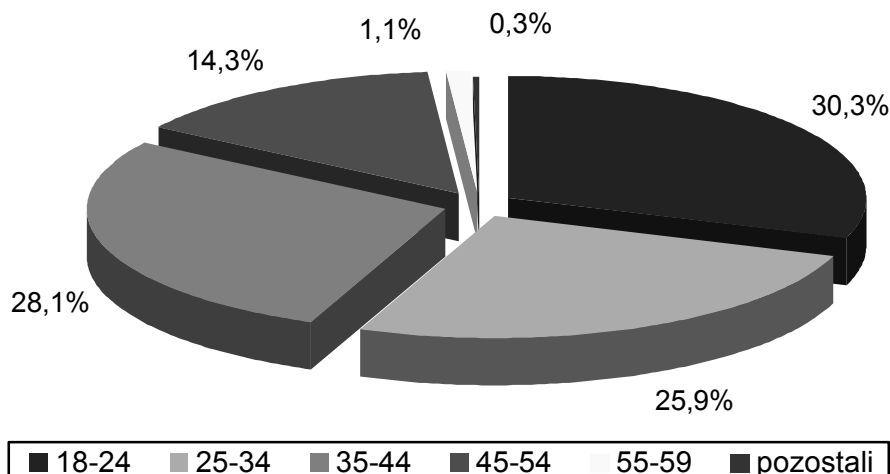
Wykres 13. Dynamika bezrobocia na terenie Ostrołęki w wielkościach bezwzględnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołece.

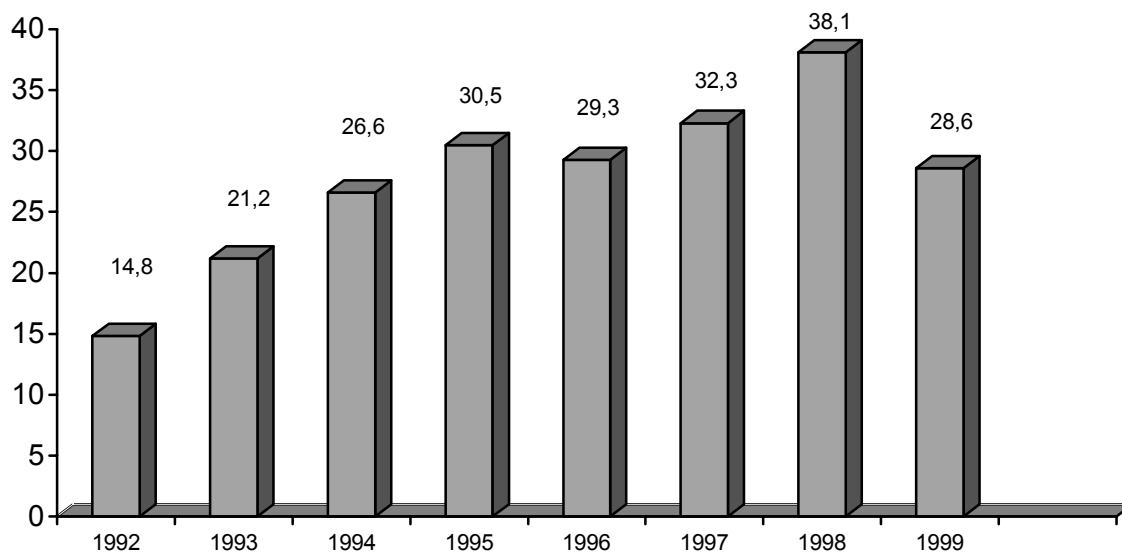
Przez ostatnie lata rośnie bezrobocie długookresowe. W skrajnym 1998 roku ponad 38% bezrobotnych pozostawało bez pracy ponad 24 miesiące.

Wykres 14. Struktura bezrobocia wg wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce.

Wykres 15. Dynamika bezrobocia długookresowego w Ostrołęce w latach 1992-1999 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce.

Od dziesięciu lat nowe miejsca pracy są tworzone w wyniku powstawania nowych firm oraz przez pozostałe małe i średnie przedsiębiorstwa. Sytuacja ekonomiczna największych firm nie wskazuje na zmianę tego stanu. Dodatkowo tendencje demograficzne, jak również dodatnie saldo migracyjne, będzie komplikowało sytuację na lokalnym rynku pracy. Bez odważnych działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, trudno będzie przełamać regres zatrudnienia. Przeprowadzone w lokalnych przedsiębiorstwach badania empiryczne wskazują na gasnące tempo tworzenia nowych miejsc pracy.

V. TURYSTYKA

5. 1. Potencjał turystyczny

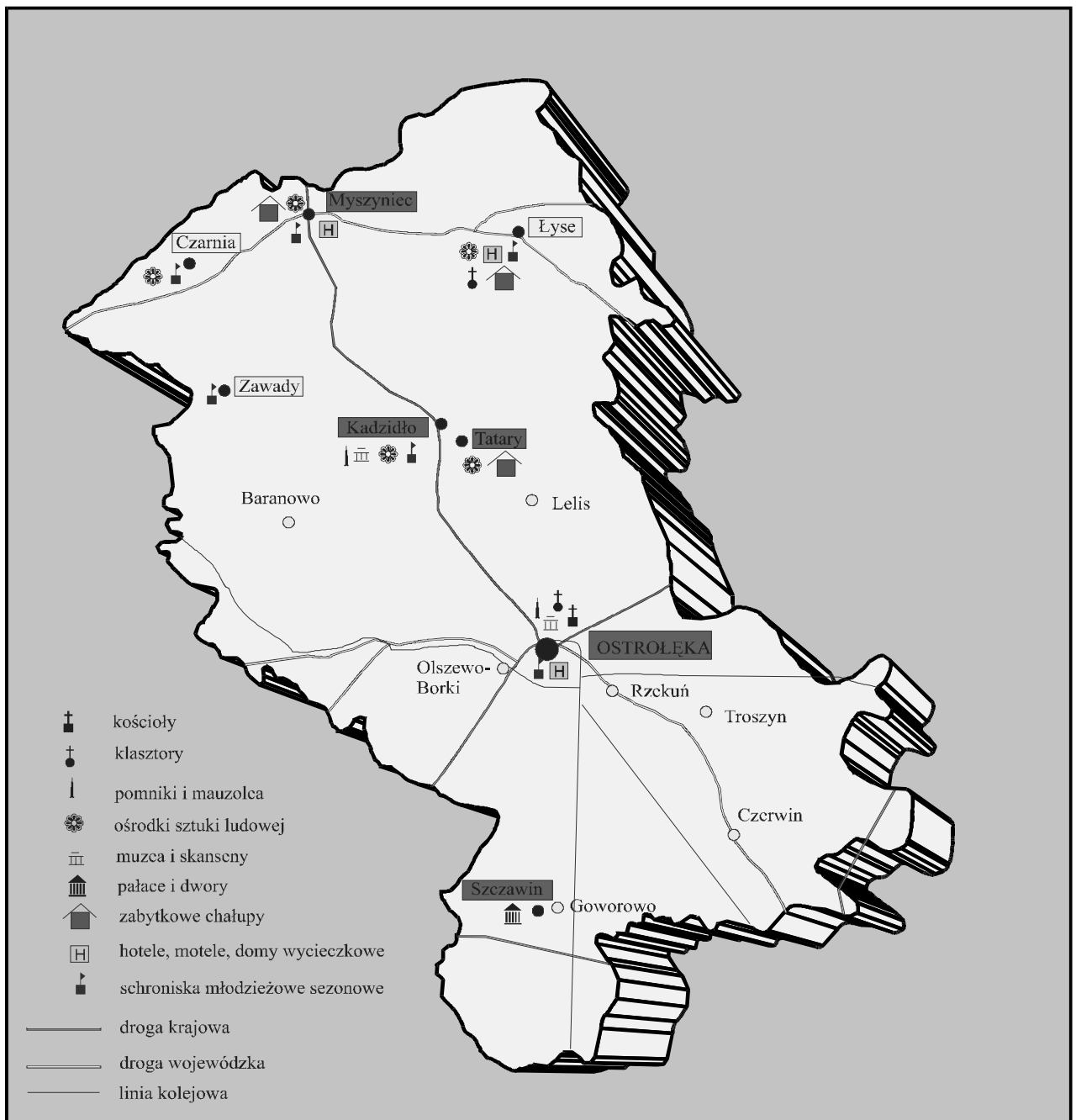
Ostrołęka położona jest na Równinie Kurpiowskiej północno-wschodniego Mazowsza, w niezwykle ciekawym etnograficznie i krajobrazowo regionie kraju, w obrębie „Zielonych Płuc Polski”. Niezaprzeczalnym walorem miasta jest położenie nad Narwią, jedną z niewielu rzek, która niemal na całej długości zachowała naturalny meandrowy charakter. Przepływające rzeki nadają miastu ciekawy krajobraz i klimat. Od jej górnego biegu aż do ujścia można uprawiać turystykę wodną (kajakarstwo i żeglarstwo). Przez Narew, a jednocześnie przez Ostrołękę wiedzie szlak wodny z Mazur do Warszawy.

Ostrołęka jest również ważnym węzłem komunikacji drogowej leżącym na skrzyżowaniu szlaków prowadzących z centrum i południa kraju na Pojezierze Mazurskie i Suwalskie oraz z Mazowsza na Podlasie. Przebiega tędy tzw. „Gościniec Mazurski”, czyli droga prowadząca z Warszawy na Mazury. Ostrołęka to również miasto tranzytowe dla ruchu wschód-zachód.

Ostrołęka posiada liczne zabytki z przeszłości mogące stać się atrakcją turystyczną dla zwiedzających. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują:

1. Najstarsze z nich grodzisko obronne z przełomu XI i XII wieku, położone w odległości 1 km od centrum miasta, nazywane do dziś Starym Miastem. Jest ono ziemną pozostałością gródka obronnego - pierwszego obiektu architektonicznego na Ziemi Ostrołęckiej.
2. Pobernardyński zespół klasztorny – najcenniejszy zabytek Ostrołęki. wzniesiony na przełomie roku 1665 i 1696 w stylu barokowym. Kościół zbudowany jest na planie krzyża. Ołtarz główny barokowy z elementami klasycystycznymi i 8 ołtarzy bocznych stanowią połączone z klasztorem kościoły. W kościele tym warte są również uwagi trzy rzeźby barokowe oraz obrazy z XVIII wieku. Kościół posiada zachowaną przepiękną polichromię – freski z 1762 roku.
3. Kościół Farny istniejący od 1399 posiadający barokowe ołtarze i rzeźby.
4. Ratusz Miejski – zabytek epoki kasycyzmu - znajdujący się na Placu Gen. Bema (dawnym rynku starego miasta) wybudowany w 1824 r.
5. Zabytkowa kamienica Starej Poczty obecnie siedziba Muzeum Kultury Kurpiowskiej.
6. Forty Bema – Mauzoleum przy rozwidleniu dróg do Warszawy i Myszyńca powstałe w 1931r. (z tego miejsca ruszyła brawurowa szarża artylerii konnej pod dowództwem J. Bema).
7. Kościół w Wojciechowicach zbudowany w 1890 r. w stylu wschodnim – dawna cerkiew dla wojska.
8. Zabytkowe obiekty koszarowe, które stanowią zabudowę dzielnicy miasta Wojciechowice, (obecnie budynki mieszkalne i biurowe) zbudowane z czerwonej cegły z elementami konstrukcji drewnianych. Cała dzielnica to zabudowa koszar 5 Pułku Ułanów Zasławskich.

Mapa 5. Potencjał turystyczny Ostrołęki i Powiatu Ostrołęckiego

Jadąc ze stolicy Kurpiowszczyzny w kierunku na Olsztyn spotkać można m.in. Kadziło i Myszyniec – kolebkę kultury i sztuki ludowej regionu kurpiowskiego. W Ostrołęce od lat organizowane są „złote” imprezy kulturalno-turystyczne takie jak:

- „Palma Kurpiowska” w Łysych,

- „Wesele Kurpiowskie” w Kadzidle,
- „Miodobranie Kurpiowskie” w Myszyńcu,
- „Na łowy” w Czarni (rezerwacie Puszczy Kurpiowskiej z najstarszym dębem - pomnikiem przyrody zwanym Dębem Kmicica).

Atutem turystycznym są atrakcyjne trasy wycieczkowe wiodące częścią tzw. pierścienia kurpiowskiego, liczącego 136 km trasą: Ostrołęka-Kadzidło-Myszyniec-Czarnia-Myszyniec- Nowogród-Łomża-Ostrołęka.

Potencjał historyczny miasta, przepływające czyste rzeki, a także walory kultury ludowej tworzą doskonałe warunki do zdrowego i aktywnego wypoczynku - turystyki pieszej, wodnej i motorowej. Atuty te zostają wzmocnione również ciekawym i atrakcyjnym potencjałem najbliższego otoczenia – przede wszystkim przez znaczne kompleksy leśne, tradycje i folklor ludowy gmin ościennych.

5.2. Baza noclegowa

Baza noclegowa miasta to 8 obiektów o łącznej liczbie miejsc noclegowych 341. Na przestrzeni ostatnich lat infrastruktura ta nie uległa zmianom. Z 341 miejsc noclegowych 271 (80%) to miejsca całoroczne, które w przeważającej większości znajdują się w czterech obiektach hotelowych działających w Ostrołęce. Wskaźnik miejsc noclegowych na 10 tys. mieszkańców w 1998 roku wynosił w Ostrołęce 51,0 i kształtował się znacznie poniżej średniej w woj. Mazowieckim (75,0), miastach woj. Mazowieckiego (73,8) oraz średniej osiągananej w innych miastach w Polsce (167,8).

Tabela 7. Baza noclegowa Ostrołęki w latach 1995-1999

	Miejsca noclegowe				
	Liczba obiektów	Ogółem	W tym całoroczne	Korzystający z noclegów	Liczba udzielonych noclegów
1995	7	338	268	8245	20194
1996	7	338	268	7127	16598
1997	7	338	268	11697	27695
1998	7	338	268	11219	–
1999, w tym:	8	341	271		
Hotele	4	211	211	–	–
Motele	1	3	3		
Domy Wycieczkowe	1	50	50		
Schroniska Młodzieżowe	1	70	-		
Pokoje gościnne	1	7	-7		

- brak danych

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki

Zarówno liczba korzystających z noclegów, jak i liczba udzielonych noclegów w ciągu ostatnich lat nieznacznie wzrasta. W 1995 roku średni czas pobytu gości korzystających z noclegów wynosił 2,44 doby, zaś w 1997 roku uległ on nieznacznemu skróceniu i wynosił 2,36 doby.

Infrastruktura gastronomiczna miasta obejmuje: 9 restauracji, 27 barów, 7 pubów, 8 kawiarni, 3 pizzerie, 5 klubów nocnych, 1 kasyno oraz 8 pijalni piwa.

Obsługę ruchu turystycznego w Ostrołęce prowadzi 8 podmiotów, są to:

- Agencja „Express”,
- „Atest” Ostrołęckie Biuro Podróży Spółka z o.o.,
- Automobilklub Kurpiowski,
- Firma Handlowo-Uslugowo-Szkoleniowa Leasing-Turystyka-Ubezpieczenia,

- „Gambit” Biuro Podróży Sp. z o.o.,
- „Juventus” Biuro Podróży i Turystyki,
- „Orbitour” Przedsiębiorstwo Turystyczno-Usługowe,
- Polskie Biuro Podróży S.C.,
- Licencja „Orbis”.

Baza noclegowa i gastronomiczna miasta jest dostateczna, choć daleka od stanu gwarantującego dynamiczny rozwój turystyki w mieście i jego najbliższym otoczeniu. Ponadto w infrastrukturze miasta brak jest obiektów rekreacyjno-wypoczynowych mogących zwiększyć atrakcyjność turystyczną miasta. Istniejący potencjał wymaga zagospodarowania i wzmożonego wysiłku inwestycyjnego. Konieczne jest także wykorzystanie potencjału jaki niosą ze sobą przepływające rzeki – stworzenie kąpieliska, plaży, infrastruktury dla rozwoju wędkarstwa, itp.

Poprawa stanu zagospodarowania bazy istniejącej oraz nowe elementy infrastrukturalne pełniłyby nie tylko funkcje zewnętrzne (dla przybywających do Ostrołęki), ale także zaspokajałyby potrzeby mieszkańców i wpłynęłyby korzystnie na atrakcyjność inwestycyjną i jakość życia w mieście

Aby turystyka stała się jednym z filarów gospodarczych miasta niezbędne wydaje się stworzenie czytelnego „produktu turystycznego” – kompleksowej oferty turystycznej miasta, pokazującej całą paletę form spędzania wolnego czasu w Ostrołęce i w najbliższych okolicach.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

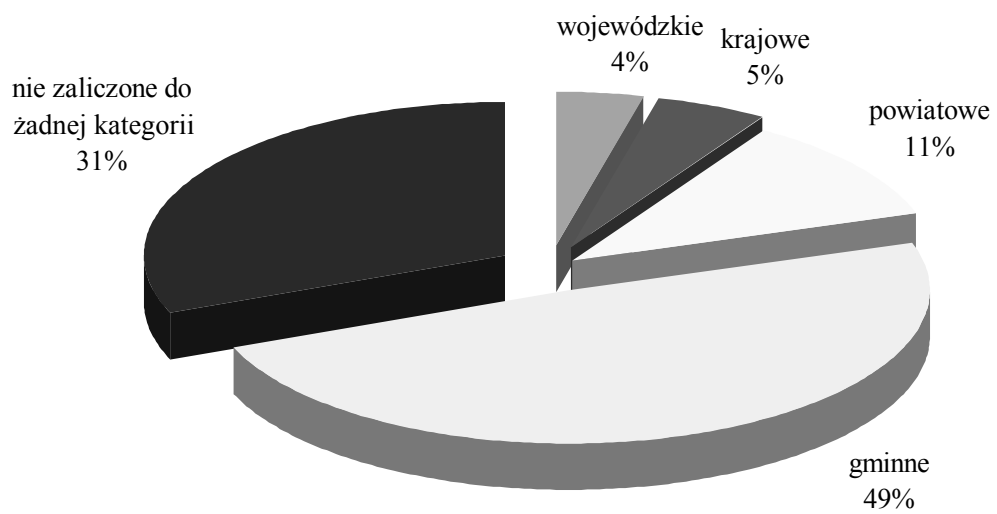
6.1. Układ komunikacyjny i system transportowy

Reforma ustrojowa państwa spowodowała, iż od 1 stycznia 1999 r. Zarząd Miasta Ostrołęki stał się zarządcą wszystkich dróg położonych w granicach miasta. Należą do nich drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Całkowita długość dróg będących w Zarządzie Miasta (położonych w granicach miasta) wynosi ogółem około 160,9 km. Na tę liczbę składają się:

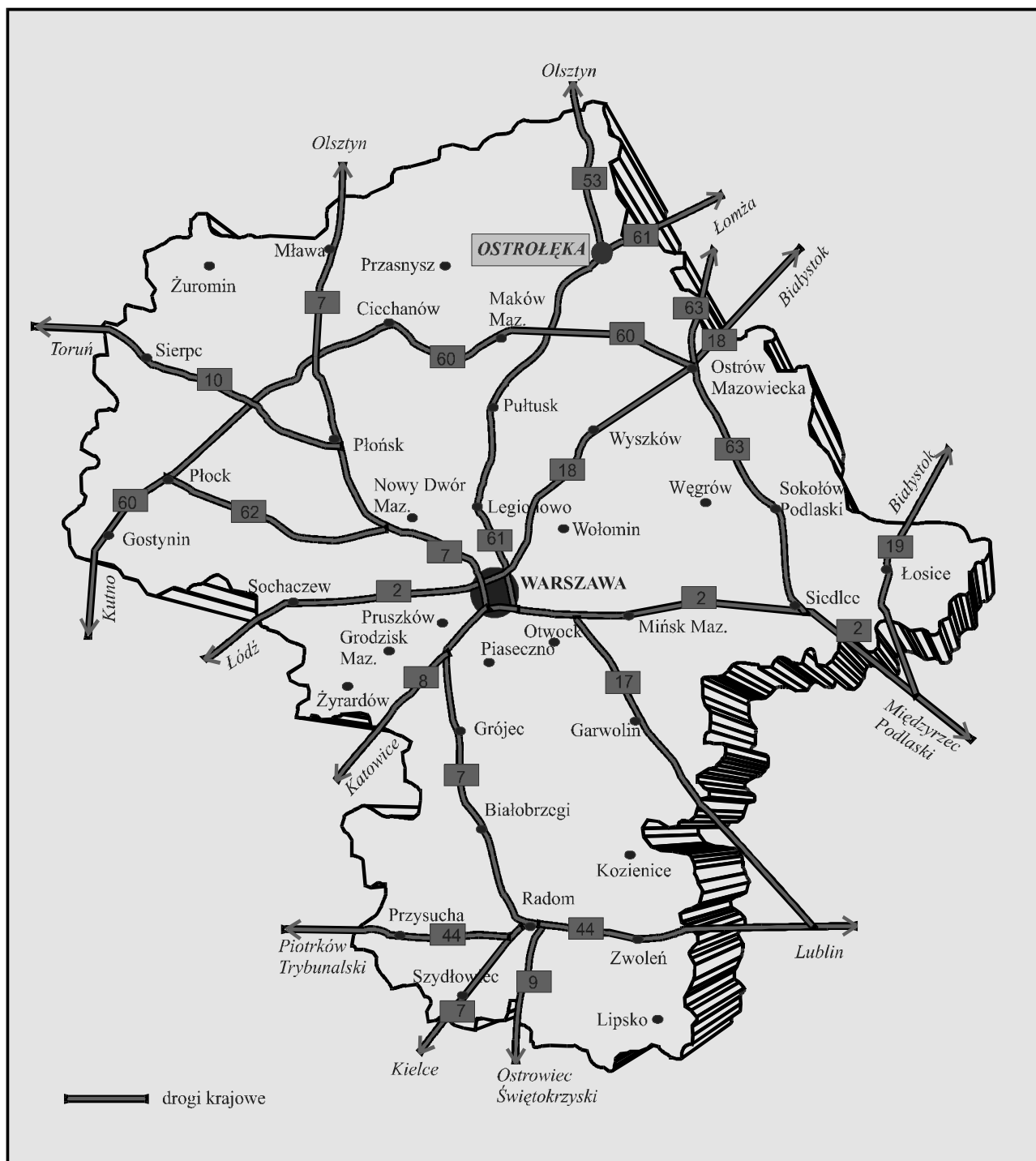
- Drogi krajowe – pełniące funkcję międzyregionalne – długość ogólna 8,6 km:
 - droga nr 61 – ciąg ulic: Warszawskiej, Mostowej, Traugutta, I Armii W.P., Łomżyńskiej, jest to ciąg główny ruchu przyspieszonego;
 - droga nr 53 – ulica Stacha Konwy , główna droga dla ruchu przyspieszonego.
- Drogi wojewódzkie – drogi o znaczeniu regionalnym – długość ogólna 5,7 km:
 - droga nr 627 - obejmująca ciąg ulic: Witosa, 11-go Listopada, Ostrowską, Słowackiego;
 - droga nr 625 - ulica Brzozowa, Zbiorecza;
- Drogi powiatowe – długość ogólna 18,4 km;
- Drogi gminne – długość ogólna 78,2 km;
- Drogi bez kategorii (o nieuregulowanym stanie administracyjno-prawnym) – długość ogólna ok. 50,0 km.

Wykres 17. Struktura dróg w Ostrołęce w 2000 roku

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrołęki.

Mapa 6. Ostrołęka w układzie komunikacyjnym Województwa Mazowieckiego

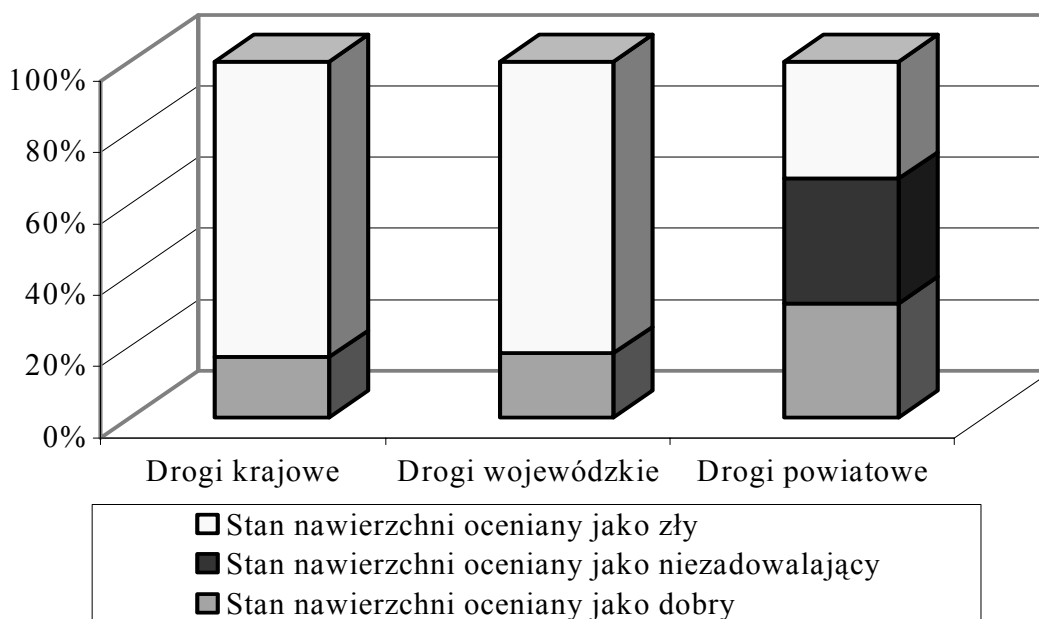
Źródło: Opracowanie własne.

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny wzrost ruchu drogowego na drogach miasta w tym przede wszystkim na drogach krajowych. Natężenie ruchu z pomiarów w 1990 i 1998 r. przedstawia się następująco:

	1990	1998
• droga nr 61	4200 pojazdów/dobę,	7600 pojazdów/dobę,
• droga nr 53	3800 pojazdów/dobę,	5200 pojazdów/dobę,
• droga nr 625	2200 pojazdów/dobę,	3900 pojazdów/dobę,
• droga nr 627	3900 pojazdów/dobę,	5380 pojazdów/dobę.

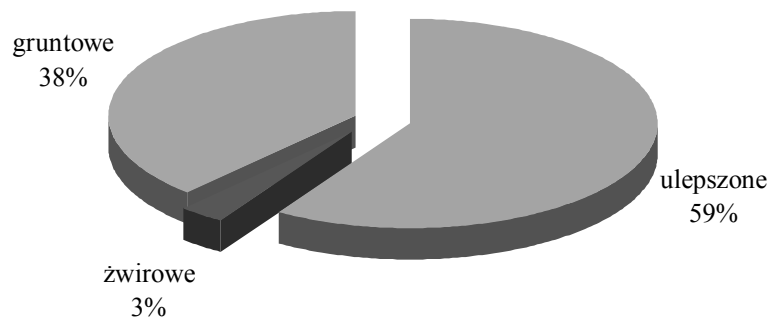
W latach 1990-1998 nastąpił wzrost ilości pojazdów zarejestrowanych w mieście. Spowodowało to przede wszystkim wzrost ruchu na ulicach miejskich i konieczność dostosowania istniejącej infrastruktury drogowej do tych potrzeb. Istotną wadą ostrołęckiej sieci dróg krajowych i wojewódzkich jest niedostosowanie do przenoszenia nacisków 115 kN/oś, jakie obowiązują w krajach Unii Europejskiej.

Wykres 18. Stan nawierzchni dróg na terenie miasta Ostrołki w 1999 roku

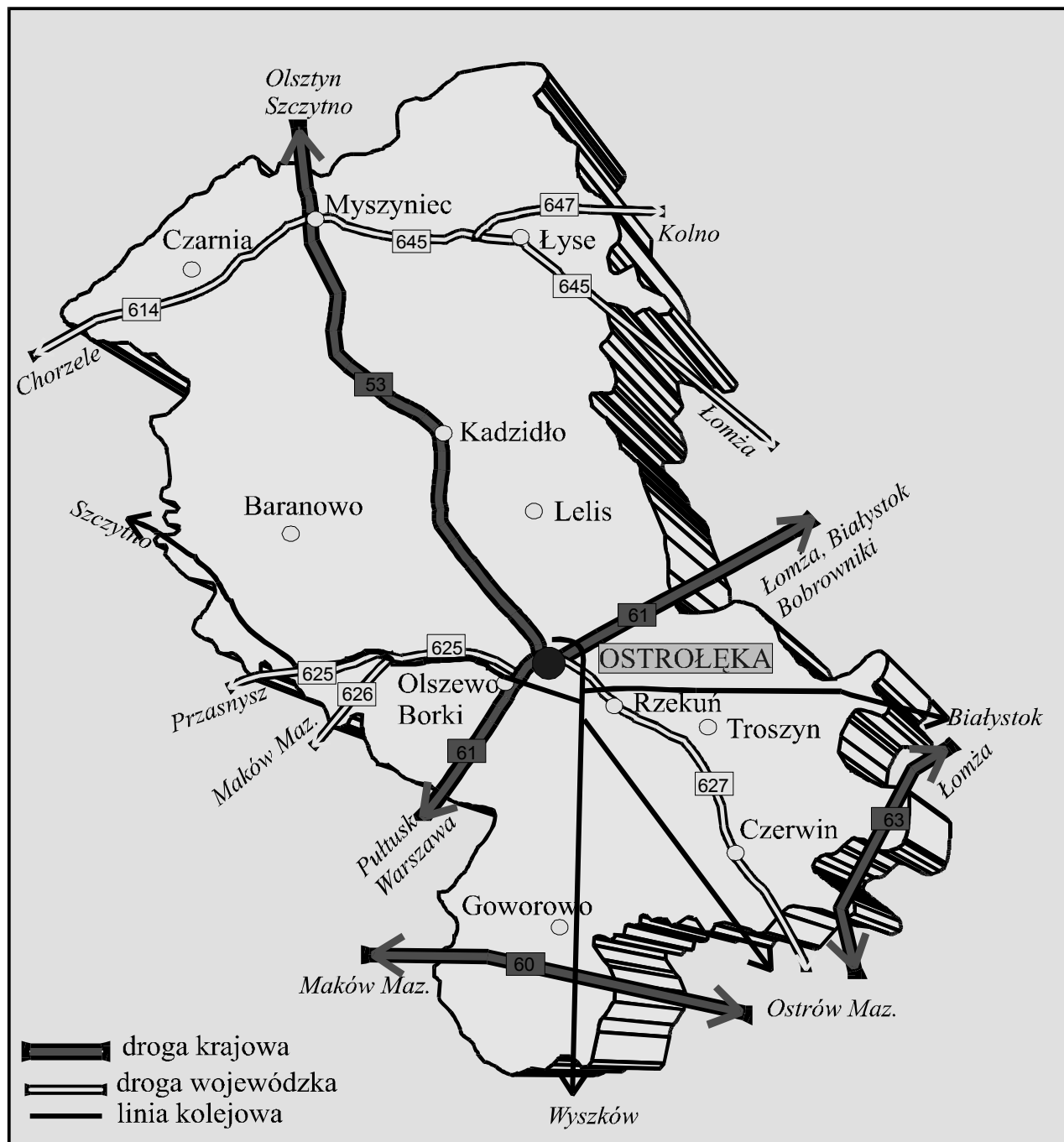
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Wykres 19. Struktura nawierzchni dróg gminnych na terenie miasta Ostrołki w 1999 roku

Źródło: Raport o stanie Miasta Ostrołki.

Stan techniczny nawierzchni drogowych oceniany w tzw. Systemie Oceny Stanu Nawierzchni obowiązującym do 1998 r. pod względem nośności, równości poprzecznej (koleiny) oraz stanu powierzchni we wszystkich kategoriach dróg, jest dalece nie zadowalający i wymaga wzmoczonego wysiłku inwestycyjnego.

Mapa 7. Ostrołęka w powiatowym układzie komunikacyjnym

Źródło: Opracowanie własne.

Cechą charakterystyczną układu komunikacyjnego Ostrołęki jest (szerzej zob.: Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania miasta Ostrołęki):

- zbudowanie miejskiego systemu komunikacyjnego w oparciu o drogi krajowe i wojewódzkie;
- konsekwencją jest zdominowanie przez ruch tranzytowy przebiegający drogą krajową nr 61 (Warszawa-Agustów), ruch ten przebiega peryferyjnie w stosunku do Śródmieścia, w dużej mierze nakłada się jednak na ruch miejski;
- znaczenie drogi w kierunku Ostrowi Mazowieckiej przechodzącej przez centralne tereny miasta;
- zdeterminowanie układu ulicznego miasta rzeką Narew, która przekraczana jest dwoma mostami (jeden w ciągu drogi nr 61, drugi – na drodze lokalnej).

Rozpoczęte przez władze miasta nowe inwestycje i modernizacje wewnętrznego systemu komunikacyjnego powinny w najbliższym czasie usprawnić ruch komunikacyjny. Do zasadniczych przedsięwzięć podjętych w tym obszarze należy realizacja fragmentu obwodowego systemu ulicznego w postaci ciągu ul. Witosza-Stejera, która powinna znacznie złagodzić negatywne skutki nakładania się ruchu tranzytowego i wewnątrzmijskiego.

Mosty drogowe

Na sieci dróg publicznych o całkowitej długości ok. 160,9 km znajduje się 6 obiektów mostowych o łącznej długości 391,5 m. – dwa mosty usytuowane na rzece Narew oraz jeden znajdujący się w ciągu ulicy Warszawskiej są w stanie dobrym, natomiast pozostałe trzy wymagają remontu.

Parkingi

Na terenie Miasta zlokalizowany jest jeden parking komunalny położony u zbiegu ulic Hallera i Dzieci Polskich. Parking posiada 200 miejsc, prowadzony jest przez Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Okręg Ostrołęka.

Dynamiczny rozwój motoryzacji w mieście spowodował, że chłonność parkowania w centrum miasta jest na wyczerpaniu. Również osiedla mieszkaniowe nie posiadają rezerw w stosunku do wskaźnika motoryzacji.

Oświetlenie uliczne

Miasto Ostrołęka posiada aktualnie ok. 3000 punktów świetlnych w ciągach ulicznych wraz z oświetleniem parku miejskiego i wału przeciw powodziowego.

Od 1994 roku następuje sukcesywna modernizacja oświetlenia poprzez wymianę zużytych opraw rtęciowych na nowoczesne sodowe – średnio 200 punktów świetlnych rocznie. W wyniku przeprowadzonej modernizacji koszty oświetlenia ulicznego i jego utrzymania zmniejszą się o około 45-50%.

Komunikacja kolejowa

Miasto posiada połączenie kolejowe z otoczeniem. Istniejąca linie kolejowe umożliwiają komunikację z Warszawą, Białymstokiem i Olsztynem. W południowo-wschodniej części miasta (peryferyjne położenie względem centrum miasta) usytuowana jest stacja kolejowa. W układzie kolejowym miasta istnieje także bocznica wykorzystywana przez Elektrownię.

Lokalny transport zbiorowy

Usługi komunikacji miejskiej w Ostrołęce realizowane są przez utworzony w 1994 r. (zakład budżetowy) Miejski Zakład Komunikacji. MZK obsługuje 16 linii komunikacyjnych o łącznej długości 161,5 km obejmujących swym zasięgiem również ościennie miejscowości tj. Olszewo-Borki, Rzekuń, Laskowiec, Białobiel. Tabor zakładu liczy

35 szt. autobusów o średnim wieku ponad 10 lat, co powoduje że głównym problemem MZK jest wyeksploatowany tabor. Stale jednak wzrasta ilość pojazdów poruszających się na terenie miasta.

Wskaźnik pokrycia kosztów przychodami własnymi w MZK stanowił w 1998 r. 68% i był o 1% wyższy niż w roku 1997 i aż o 4% od 1996.

Zewnętrzna komunikacja publiczna obsługiwana jest przez:

- autobusową komunikację PKS – jest to forma komunikacji publicznej o największym znaczeniu dla mieszkańców miasta. Dworzec autobusowy zlokalizowany jest w centrum miasta – jego usytuowanie jest kolizyjne i bez możliwości rozbudowy zaplecza. Ta forma komunikacji zapewnia dostępność komunikacyjną z najbliższym otoczeniem, we wszystkich kierunkach;
- komunikację kolejową PKP, która ma drugorzędne znaczenie dla mieszkańców miasta;
- prywatny transport.

W Urzędzie Miasta w Ostrołęce wydawane są zezwolenia na zarobkowy przewóz osób taksówkami osobowymi – w 1998 r. wydano 104 zezwolenia.

6.2. Zaopatrzenie w wodę pitną

Główne ujęcia wody oraz sieć wodociągowa na terenie miasta Ostrołęki eksploatowane są przez Ostrołęckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (OPWiK).

Podstawowe zaopatrzenie Ostrołęki w wodę odbywa się z trzech ujęć wody, tj. studni głębinowych przy ul. Kurpiowskiej oraz kontenerowych stacji uzdatniania wody przy ul. Leśnej i Padlewskiego.

1. Ujęcie wody przy ul. Kurpiowskiej pracuje w oparciu o pobór wody ze studni głębinowych których jest 20. Głębokość studni wynosi od 74 do 115,7 m. Z ujęcia tego zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym można pobierać 658 m³/h tj. 14400 m³/dobę. Woda pobierana ze studni głębinowych uzdatniana jest w stacji uzdatniania wody. Proces uzdatniania polega na napowietrzaniu wody oraz dokonaniu odżelazienia i odmanganiania. W celu zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem bakteriologicznym woda poddawana jest dezynfekcji dwutlenkiem chloru (CLO₂).
2. Ujęcie wody na Osiedlu Leśnym pracuje w oparciu o 2 studnie wiercone o głębokości 37 m. Wydajność ujęcia wynosi 60m³/g i 1440 m³/d. Proces uzdatniania wody polega na redukcji żelaza, manganu oraz filtracji i chlorowaniu .
3. Ujęcie wody przy ul. Padlewskiego – studnia o głębokości 71 m. Wydajność studni wynosi 4m³/h i 36m³/d. Uzdatnianie wody polega na redukcji żelaza. Woda jest dezynfekowana podchlorynem sodu.

W ostatnich latach dokonano znacznych inwestycji w celu unowocześnienia i podniesienia efektywności gospodarowania wodą:

- w 1995 r. w Zakładzie Uzdatniania Wody zamontowano nowoczesne opomiarowanie w postaci elektromagnetycznych przepływomierzy, co umożliwi dokładne prowadzenie rozliczenia poboru wody;
- w 1997 r. została zmodernizowana pompownia II stopnia. Zastosowano przetwornicę częstotliwości (falownik), która pozwala na utrzymanie stałego ciśnienia w sieci miejskiej przez co zmniejszono jej awaryjność w 50% dając wymierne efekty ekonomiczne;
- w 1998 r. wymieniono przestarzałe i energochłonne głębinowe agregaty pompowe, co dało wymierne efekty w postaci zaoszczędzonej energii elektrycznej;
- w tym samym roku zmodernizowano układ dezynfekcji wody – zaprzestano dezynfekcji wody chlorem ciekłym przechodząc na dwutlenek chloru CLO₂, a tym samym wyeliminowano zagrożenie dla mieszkańców miasta jakim było magazynowanie 2000 kg chloru ciekłego na terenie OPWiK.

Na terenie miasta zlokalizowane są także awaryjne (głównie zakładowe) ujęcia wody z możliwością włączenia do sieci miejskiej. Są to:

- ujęcie wody w Zakładach Mięśnych SA – 4 studnie podstawowe i 4 studnie bisowe o łącznej wydajności – 4000 m³/dobę;
- ujęcie wody w Ostrołęckich Zakładach Celulozowo-Papierniczych – 2 studnie o łącznej wydajności 1200 m³/dobę.

W mieście funkcjonują także awaryjne ujęcia wody bez możliwości włączenia do sieci miejskiej. Ujęcia te zlokalizowane są:

- na terenie podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście – 23 ujęcia wody o łącznej wydajności 25080 m³/dobę;
- na terenie całego miasta publiczne studnie awaryjne – 8 studni na głębokości od 6 do 81,5 m o łącznej wydajności 5724 m³/dobę.

Ujęcia utrzymywane są w stałej sprawności technicznej.

W ostatnich latach poprawie ulega jakość wody pitnej w mieście. Dzieje się tak ponieważ proces uzdatniania wody stale ulega udoskonalaniu. Dezynfekcja wody odbywa się dwutlenkiem chloru, co wpływa na polepszanie smaku i zapachu. Słabym punktem stacji uzdatniania wody są filtry poziome, które wymagają wymiany bądź regeneracji.

6.3. Sieć wodociągowa

Długość sieci wodociągowej w końcu 1998 roku wynosiła 114,9 km, w tym:

- magistrale – 12,3 km;
- sieć rozdzielcza – 66,1 km;
- przyłącza do budynków – 44,1 km.

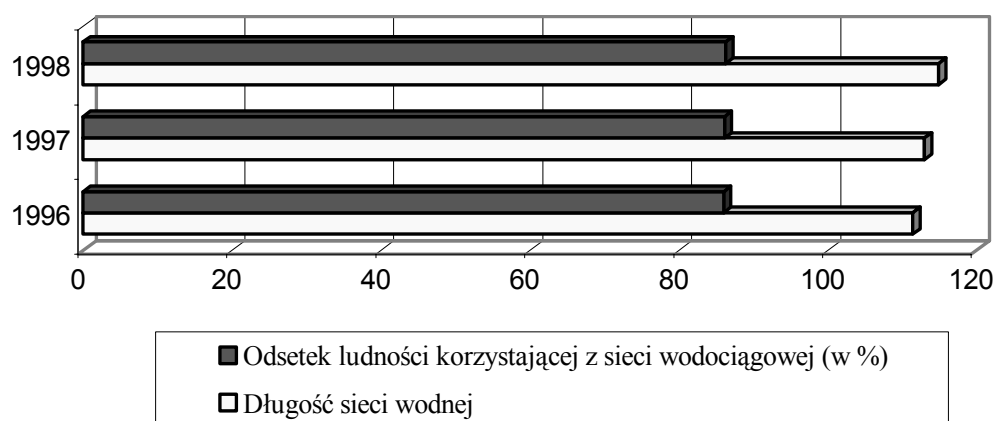
Na przestrzeni ostatnich lat nie nastąpił rozwój sieci wodociągowej – w latach 1996-1998 wybudowano jedynie 3,5 km nowej sieci wodociągowej. Wzrosła natomiast (o ponad 350) liczba przyłączy do budynków mieszkalnych.

Tabela 7. Rozwój sieci wodociągowej w latach 1996-1998

	1996	1997	1998
Długość sieci wodnej	111,4	113	114,9
Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych	2533	2661	2885
Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej	46937	47364	47721
Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej (w %)	86,0	86,1	86,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Ostrołęki.

Z miejskiej sieci wodociągowej korzystało w 1998 roku 86,3% mieszkańców Ostrołki. Poziom dostępności do sieci wodociągowej w Ostrołce jest adekwatny do średniej w innych miastach woj. Mazowieckiego, znacznie jednak odbiega od poziomu osiąganego w miastach w Polsce (91,3%). Dysproporcja Ostrołki względem miast podobnej wielkości jest znacznie większa.

Wykres 20. Sieć wodociągowa w Ostrołce w latach 1996-1998

Źródło: Opracowanie własne.

W ciągu ostatnich lat zmniejszyła się awaryjność sieci wodociągowej. Istnieje jednak konieczność wymiany sieci wodociągowej z rur azbestowo-cementowych (co stanowi ok. 6,5 km długości sieci).

6.4. Sieć kanalizacyjna

Sieć kanalizacji sanitarnej

Długość sieci kanalizacji sanitarnej w mieście wynosi 101,1 km. W latach 1997-1998 jej długość wzrosła o 12,7 km w związku z wybudowaniem sieci kanalizacyjnej na Osiedlu Stacja. Liczba mieszkańców korzystających z miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej wzrosła w latach 1996-1998 o 0,4%. Poziom tego wskaźnika przewyższa średnią dla miast woj. Mazowieckiego oraz jest porównywalny do poziomu osiąganego w innych miastach w Polsce.

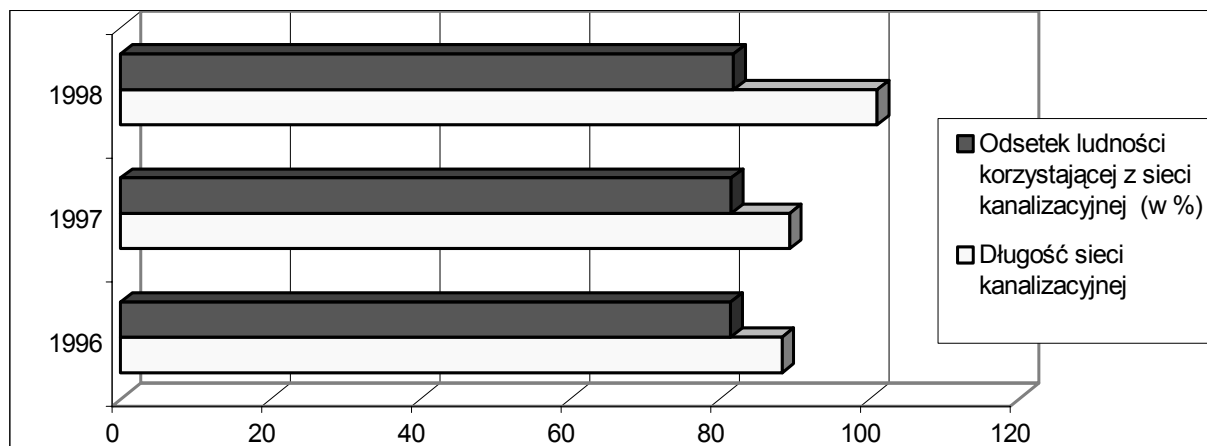
Tabela 8. Rozwój sieci kanalizacyjnej w Ostrołce w latach 1996-1998

	1996	1997	1998
Długość sieci kanalizacyjnej	88,4	89,4	101,1
Połączenia kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych	1841	1927	2197
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	44445	44874	45283
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (w %)	81,5	81,6	81,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Ostrołki.

Awaryjność sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 2,27 uszkodzeń na 1 km 90% awarii spowodowana jest niedrożnością sieci na skutek małych spadków, zbyt małych średnic i załamania sieci powstających na skutek pęknięć rur kamionkowych.

Wykres 21. Rozwój sieci kanalizacyjnej w Ostrołęce w latach 1996-1998

Źródło: Opracowanie własne.

Sieć kanalizacji deszczowej

Istniejąca na terenie miasta sieć kanalizacji deszczowej mierzy około 100 km długości i wykonana jest z rur betonowych o przekrojach od fi 150 do fi 1800; liczba studni 4280 szt.. Ścieki deszczowe odprowadzane są do wód powierzchniowych siedmioma kolektorami, z czego pięć wylotów skierowanych jest do rzeki Narwi i dwa wyloty do rzeki Czeczotki.

Ze względu na prowadzoną regularnie konserwację, udrażnianie kanałów, remont studni i kratk ściekowych stan techniczny kanalizacji deszczowej w ostatnim czasie uległ nieznacznej poprawie. Pomimo to stan ten nie jest zadowalający. Brak wielu istotnych odcinków kanalizacji deszczowej uniemożliwia właściwe odprowadzenie wód opadowych z powierzchni ulic i osiedli mieszkaniowych. Występują odcinki sieci, które nie mają połączenia z głównymi kolektorami deszczowymi, niektóre kolektory wymagają gruntownych remontów.

Wody opadowe z terenu Osiedla Stacja odprowadzane są kanalizacją do rowu melioracyjnego i na pobliskie łąki. W celu właściwego odprowadzenia wód deszczowych trwa budowa kolektora deszczowego na ul. Artyleryjskiej, którym odprowadzone będą ścieki deszczowe z terenu Stacji do rzeki Narwi. Istniejąca na tym osiedlu sieć ulega zamuleniu ze względu na brak utwardzonych nawierzchni ulic.

Aby poprawić stan odwodnienia miasta należy:

- opracować koncepcję i podjąć realizację odwodnienia odcinków niektórych ulic;
- w związku z przejęciem w utrzymanie rowów melioracyjnych należy w 2000 r. dokonać gruntownego oczyszczenia tych rowów, umożliwiając tym samym zbieranie wody z otaczających terenów oraz w przyszłości w miejsce rowów wbudować kanalizację deszczową (główne kolektory).

6.5. Sieć ciepłownicza

System grzewczy w mieście funkcjonuje w oparciu o Ostrołęckie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (OPEC) oraz Elektrociepłownię, która jest podstawowym źródłem energii cieplnej oraz dysponuje systemem rozpraszającym ciepło (sieć i węzły ciepłe).

Długość czynnej sieci ciepłej (stan czerwiec 1999) wynosi 88,5 km (w stosunku do 1996 r. rozwój o 33,5 km), w tym: sieci magistralne – 30,3 km oraz sieci preizolowane – 16 km. Długość sieci parowej funkcjonującej w Ostrołęce wynosi 11,2 km. Ilość węzłów ciepłych ogółem – 1072 szt., w tym:

- węzły w budynkach jednorodzinnych (indywidualnych) – 500 szt. (500 budynków),
- węzły w budynkach jednorodzinnych (grupowych) – 63 szt. (450 budynków),
- węzły na majątku OPEC – 317 szt.

Z sieci ciepłej korzysta około 85% mieszkańców lewobrzeżnej części miasta. Sieci ciepłej nie posiada prawobrzeżna część miasta oraz niektóre osiedla i zespoły domków jednorodzinnych.

Prace remontowo-inwestycyjne wykonane w ostatnich latach dają pozytywne efekty w postaci zmniejszenia strat przesyłu i rozdziału energii. W ramach unowocześniania systemu ciepłowniczego i zmniejszania strat energii w czasie przesyłu prowadzona jest hermetyzacja układu, (wymiana pomp i izolacji termicznej) oraz polityka zachęcania do instalowania urządzeń pomiarowych zużycia energii ciepłej.

Konieczny jest rozwój sieci ciepłej umożliwiający pełniejsze zaspokojenie potrzeb miasta, szczególnie na terenach wyposażonych w sieć ciepłą. Wydajność istniejącej elektrociepłowni jest wystarczająca dla pokrycia bieżących potrzeb ciepłych Ostrołęki. Zabezpieczenie i wyposażenie w ciepło nowych terenów prawdopodobnie odbywać się będzie w oparciu o ogrzewanie gazem.

6.6. Sieć gazowa

Zasilanie Ostrołęki w gaz następuje z gazociągu wysokiego ciśnienia Ostrów Mazowiecki-Ostrołęka o średnicy DN 200 mm. Gaz w Ostrołęce to gaz ziemny importowany z Rosji. W zlokalizowanej na terenie miasta stacji redukcyjno-pomiarowej I i II stopnia następuje redukcja ciśnienia gazu do ciśnienia średniego i niskiego.

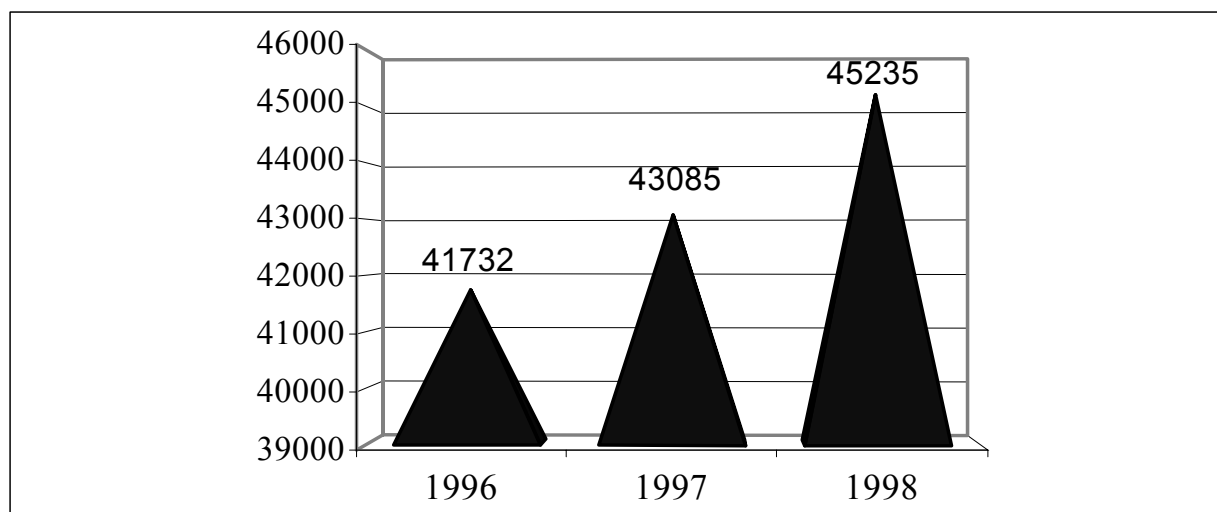
Tabela 9. Rozwój sieci gazowej w Ostrołęce latach 1996-1998

	1996	1997	1998
Liczba ludności korzystająca z sieci gazowej	41732	43085	45235
Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej (w %)	76,5	78,4	81,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Ostrołeki.

W ostatnich latach nastąpił znaczny rozwój sieci gazowej w mieście. W latach 1995-1998 zrealizowano budowę sieci gazowej średniego ciśnienia na ul. Bohaterów Warszawy oraz budowę stacji redukcyjnej II stopnia przy ul. Poznańskiej. Inwestycje te spowodowały, że gaz z sieci w 1998 roku dotarł do ponad 3,5 tys. mieszkańców więcej niż w 1996 r. W 1998 r. ponad 81% mieszkańców Ostrołeki korzystała z sieci gazowej. Również podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie miasta posiadają dużą dostępność do sieci gazowej. Stan sieci jest zadawalający i na dzień dzisiejszy gazociągi nie wymagają remontów. Tereny niemalże całego miasta posiadają dostęp do sieci gazowej.

Wykres 22. Liczba mieszkańców Ostrołeki korzystających z sieci gazowej w latach 1996-98

Źródło: Opracowanie własne.

6.7. Elektroenergetyka

Na terenie miasta funkcjonuje Zespół Elektrowni Ostrołęka SA, który jest źródłem i węzłem systemu elektroenergetycznego kraju. Obsługuje on północno-wschodnią część Polski.

Miasto Ostrołęka zasilane jest w energię elektryczną za pośrednictwem dwóch rozdzielni:

- Rozdzielnia 1 – wybudowana w 1975 r. o napięciu 110kV/15KV, położona we wschodniej części miasta nie posiada rezerw, występuje konieczność modernizacji obiektu;
- Rozdzielnia 2 – wybudowana w 1984 r. o takim samym napięciu jak rozdzielnia 1, położona w południowej części miasta, posiada nieznaczne rezerwy.

Łączna długość sieci energetycznej średniego napięcia wynosi około 150 km. Rozbudowa tej sieci następowała przede wszystkim w latach 1970-1990. Z tego okresu pochodzi ponad 2/3 wszystkich przewodów energetycznych. Około 35% linii energetycznych stanowią linie napowietrzne, pozostała część to linie podziemne. W Ostrołęce funkcjonuje około 120 stacji transformatorowych, których struktura wieku odpowiada strukturze wieku sieci energetycznej średniego napięcia.

6.8. Telekomunikacja

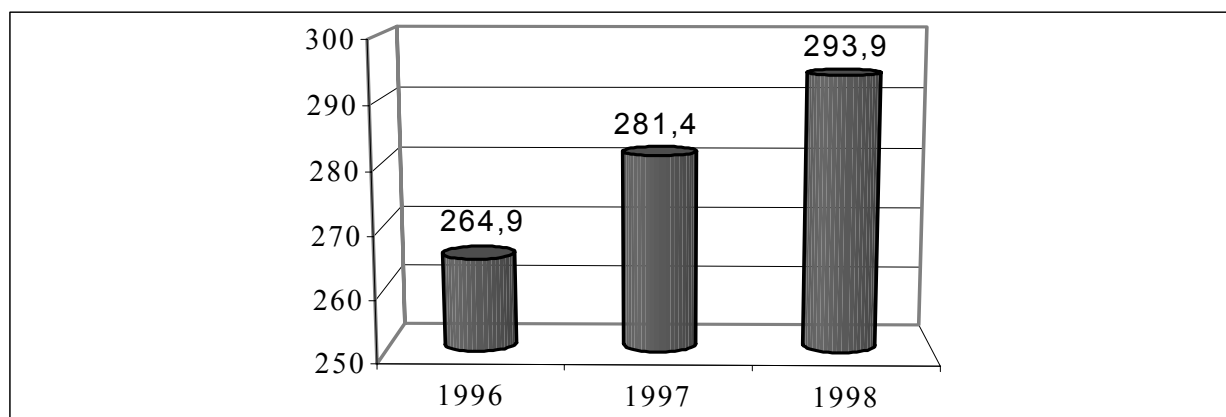
W latach 1995-1998 na terenie miasta Ostrołęki zostały zrealizowane następujące inwestycje i remonty telekomunikacyjne:

- budowa centrali S-12 ML Ostrołęka o pojemności 9216 NN;
- budowa centrali RSU Wojciechowice – 488 NN, RSU Stacja – 488 NN, JRSU – 496 NN;
- budowa centrali SSA Ostrołęka – 3840 NN.

Pozwoliło to zwiększyć pojemność central w mieście z 8605 NN do 19360 NN, natomiast liczba abonentów wzrosła z 8546 na koniec 1994 r. do 17084 w końcu 1998 r., co w konsekwencji spowodowało znaczny wzrost wskaźnika abonentów na 1000 mieszkańców z poziomu 264 w 1996 roku do poziomu 293 w 1998 r. W chwili obecnej ilość abonentów w mieście wynosi ponad 18000.

Centrale cyfrowe stanowią 75% pojemności central. Ponad 2/3 abonentów ma dostęp do nowoczesnych usług oferowanych przez centrale cyfrowe tj. przekazywanie wywołań, ograniczenie połączeń wychodzących, itd.

Wykres 23. Liczba abonentów telefonicznych w Ostrołęce na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Ostrołęki.

Stan zarządzanej sieci telekomunikacyjnej w mieście można uznać za dobry. Współpraca central realizowana jest głównie przy użyciu światłowodów i nowoczesnych urządzeń teletransmisyjnych. Planowana jest wymiana części central analogowych na cyfrowe. W bieżącym, 2000 roku, remonty i inwestycje sieciowe obejmą osiedla: Parkowe, Otok i Łazek.

7. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

7.1. System edukacyjny

Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 1999/2000 na terenie miasta funkcjonuje 11 przedszkoli miejskich, które są przedszkolami masowymi oraz jedno przedszkole specjalne przy Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba placówek przedszkolnych w mieście uległa zmniejszeniu, co jest konsekwencją reorganizacji funkcjonowania tych placówek oraz zmniejszającą się liczbą dzieci uczęszczających do przedszkoli.

Tabela 10. Placówki przedszkolne w Ostrołęce funkcjonujące w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Liczba przedszkoli	13	12	11	11
Liczba oddziałów	72	68	63	64
Liczba dzieci	1621	1461	1385	1470
– w tym liczba 6-latków	922	847	760	763
Średnia liczba dzieci w grupie	22,5	21,49	21,98	22,99
Etaty pedagogiczne	118	116	109	114
Nauczyciele zatrudnieni na etatach	116	109	112	115
– z wyż. wyksz. magisterskim	16	19	39	63
– z wyż. wyksz. zawodowym	2	12	21	19
– z innym	89	78	52	33
Etaty administracyjne i obsługowe	114	111	107	110

Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Z usług przedszkoli masowych korzysta aktualnie 1443 dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) to jest 51,91% dzieci z ogólnej liczby w wieku przedszkolnym. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli systematycznie maleje. W stosunku do 1995 r. nastąpił spadek tej liczby o ponad 10%.

Przedszkola zapewniają miejsca niemalże dla wszystkich rodziców zainteresowanych umieszczeniem dziecka w przedszkolu. Trudności z ulokowaniem dziecka w przedszkolu występują jedynie na terenie osiedla „Centrum”, gdzie baza lokalowa nie jest adekwatna do potrzeb. Dwa przedszkola zlokalizowane na tym osiedlu funkcjonują w zaadaptowanych do celów przedszkolnych lokalach użytkowych i mieszkalnych.

Systematycznej poprawie ulega jakość oferowanych usług w placówkach przedszkolnych. Nastąpił wzrost kwalifikacji kadry pedagogicznej – w latach 1995-1998 liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym magisterskim zwiększyła się prawie czterokrotnie, a z wyższym zawodowym dziewięciokrotnie. W latach 1995-1999 przeprowadzono w placówkach przedszkolnych szereg remontów bieżących.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

W latach 1995-1998 na terenie Ostrołęki funkcjonowało 12 szkół podstawowych w tym: 9 w wolnostojących budynkach, jedna przy Z.P.O.W., jedna w Szpitalu Wojewódzkim. W Ostrołęce funkcjonuje także jedna niepubliczna placówka. W związku z wprowadzoną reformą oświaty od roku szkolnego 1999/2000 w Ostrołęce funkcjonują:

- szkoły publiczne:
 - 7 szkół podstawowych,
 - 2 zespoły szkół (szkoła podstawowa i gimnazjum),
 - 1 zespół szkół (gimnazjum i liceum),
 - 2 gimnazja.
- szkoły niepubliczne:
 - 1 szkoła podstawowa,
 - 2 gimnazja.

Tabela 11. Szkoły podstawowe w Ostrołęce w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Powierzchnia użytkowa szkół (w m²)	28446	28596	31162	34319
Liczba oddziałów	311	302	286	326
Liczba uczniów	9178	9236	8643	8289
Liczba nauczycieli:	580	578	566	546
– z wyż. wyksz. magisterskim	365	392	394	420
– z wyż. wyksz. zawodowym	81	92	94	72
– z innym	134	94	78	55

Etaty administracyjne i obsługowe	210,5	211	222	217
--	-------	-----	-----	-----

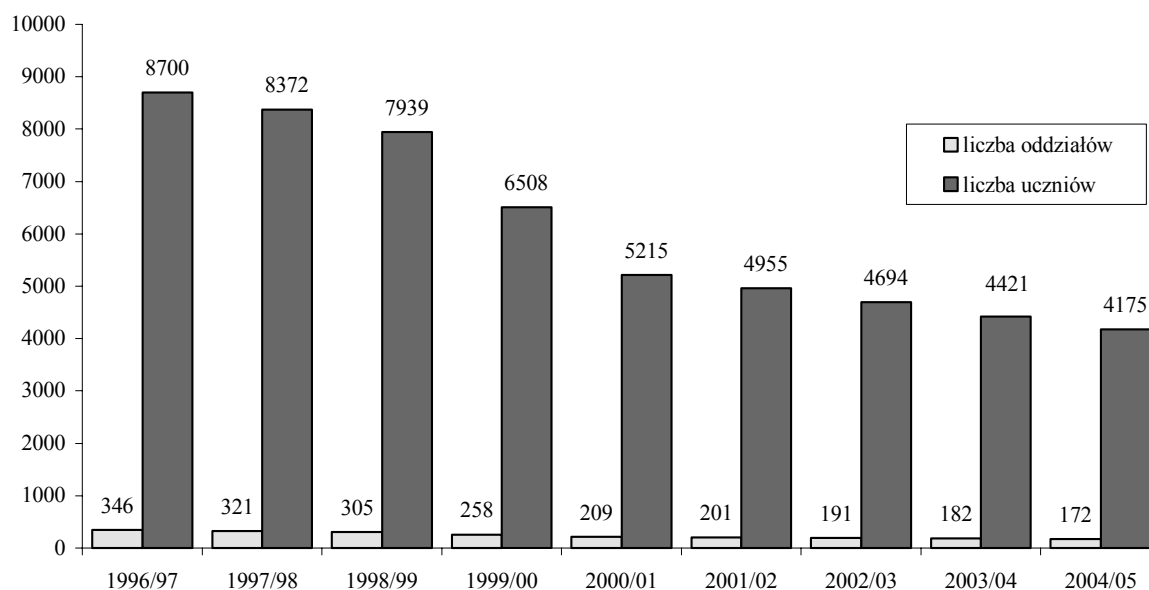
Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

W wyniku niżu demograficznego ilość uczniów spadła z 9178 w roku szkolnym 1995/96 do 8289 w roku 1998/99. Spowodowało to zmniejszenie zmianowości nauczania i poprawę jakości nauczania, a zarazem zmniejszeniu uległo zatrudnieni (o 32 etaty pedagogiczne).

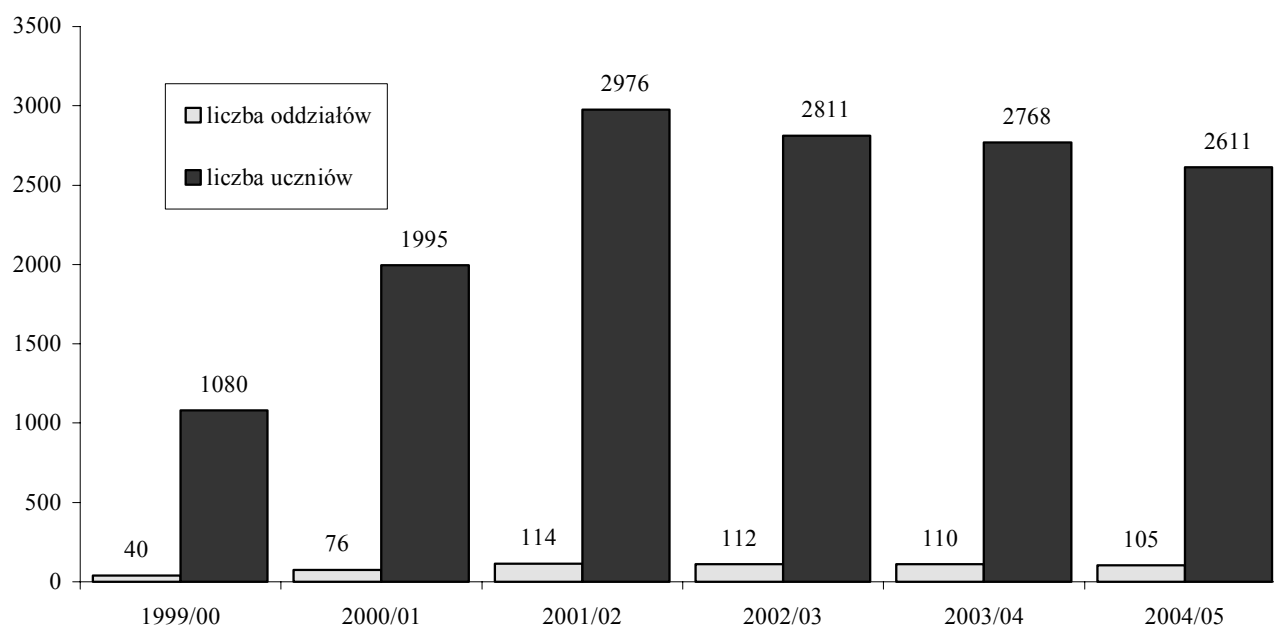
Według prognozy do roku 2004/05 liczba uczniów w szkołach podstawowych zmaleje do poziomu 4175, co stanowi spadek o 50% względem roku szkolnego 1998/99. Tak znaczny spadek liczby uczniów i oddziałów w szkołach podstawowych jest spowodowany przede wszystkim reformą oświaty, która zredukowała kształcenie w szkołach podstawowych o dwa ostatnie lata.

Wykres 24. Zarejestrowana i prognozowana liczba uczniów i oddziałów szkół podstawowych w latach 1996-2005

Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Wykres 25. Zarejestrowana i prognozowana liczba uczniów i oddziałów szkół gimnazjalnych w latach 1999-2005

Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Stan techniczny oraz poziom wyposażenia szkół w infrastrukturę bardzo zróżnicowany. Niezbędne jest doposażenie szkół w sprzęt i nowoczesne pomoce dydaktyczne. Część budynków szkolnych wymaga modernizacji i rozbudowy. Dwie szkoły nie posiadają sal gimnastycznych.

Systematycznie wzrasta poziom wykształcenia kadry pedagogicznej – liczba nauczycieli z wyższym wykształceniem magisterskim zwiększyła się o 55 osób. Przy czym w Ostrołęce występuje niedobór nauczycieli języków zachodnioeuropejskich i informatyki.

Upowszechnianiem edukacji i kultury na terenie miasta zajmuje się także Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Zygmunta Noskowskiego. Jest to jedyna szkoła artystyczna.

Szkolnictwo ponadpodstawowe

Na terenie miasta w systemie szkolnictwa ponadpodstawowego funkcjonują zarówno szkoły publiczne, jak i placówki mające status szkół niepublicznych. Szkoły ponadpodstawowe publiczne w Ostrołęce to:

- 3 licea ogólnokształcące,
- 3 zespoły szkół zawodowych,
- 1 zespół szkół rolniczych.

W roku szkolnym 1998/99 do szkół ponadpodstawowych uczęszczało ogółem 8198 uczniów i względem roku szkolnego 1995/96 liczba uczniów wzrosła o około 6%. W strukturze uczniów w tych placówkach widać wyraźne przesunięcia – wzrasta liczba uczniów w szkołach średnich (liceach i technikach), maleje w szkołach zawodowych. Jest to pozytywne zjawisko bowiem nauka w szkołach średnich otwiera możliwość jej kontynuacji, co w konsekwencji zmniejsza ryzyko pozostania bezrobotnym.

Tabela 12. Potencjał liceów ogólnokształcących w Ostrołęce w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Powierzchnia użytkowa szkół	5236	5236	6145	6852
Liczba uczniów	1555	1560	1821	2075
Liczba oddziałów	50	50	58	72
Liczba nauczycieli;	116	105	121	125
– z wykształceniem mgr	100	94	111	113
– z wykształceniem zawodowym	3	3	2	3
– inne wykształcenie	13	8	8	9
Etaty administracyjne i obsługowe	52	43	45	47

Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

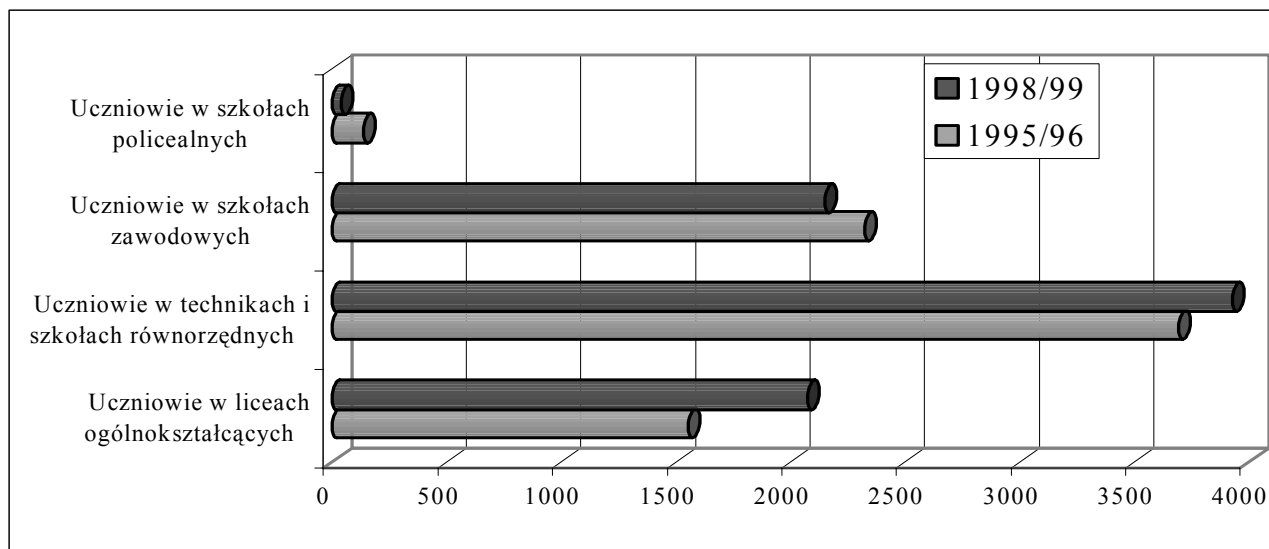
Tabela 13. Potencjał szkolnictwa zawodowego w Ostrołęce w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Powierzchnia użytkowa szkół	23038	23038	23038	23038
Liczba uczniów	6159	6184	6254	6123
Liczba oddziałów	199	198	199	199
Liczba nauczycieli:	313	314	327	328
– z wykształceniem mgr	189	195	196	216
– z wykształceniem zawodowym	29	33	36	45
– inne wykształcenie	95	86	95	67
Etaty administracyjne i obsługowe	144	144	141	157

Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Stan techniczny oraz poziom wyposażenia szkół ponadpodstawowych jest bardzo zróżnicowany. Niezbędne jest doposażenie szkół w różnego rodzaju sprzęt i nowoczesne pomoce dydaktyczne. Część budynków szkolnych wymaga modernizacji i rozbudowy. Dwie szkoły ponadpodstawowe nie posiadają sal gimnastycznych.

Wykres 26. Liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych w latach 1998-1999

Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

W Ostrołęce funkcjonują także szkoły ponadpodstawowe niepubliczne. W roku szkolnym 1998/99 funkcjonowało 8 szkół, do których uczęszczało ogółem 1503 uczniów. Stanowi to 16,3% młodzieży uczącej się w szkołach ponadpodstawowych.

Podstawowe kierunki kształcenia w ostrołęckich szkołach średnich to:

- ekonomiczny (finanse i rachunkowość, ekonomika i organizacja przedsiębiorstw, bankowość),
- hotelarski,
- handlowy (technik handlowiec),
- gastronomiczny,
- odzieżowy,
- ogrodniczy (technik ogrodnik, zielarstwo),
- agrobiznes (technik agrobiznesu, rynek rolny),
- rolniczy,
- mechaniczny (mechanik pojazdów samochodowych, monter maszyn i urządzeń, ślusarz, budowa maszyn, aparatura kontrolno-pomiarowa, automatyka przemysłowa),
- ochrona środowiska (ochrona powietrza),
- budowlane (monter instalacji budowlanych, murarz, dokumentacja budowlana),
- elektryczne (technik elektronik, technik elektryk, elektroenergetyka),
- ogólnokształcący z pełną gamą profili kształcenia (podstawowy, matematyczno-fizyczny, matematyczno-informatyczny, biologiczno-chemiczny, humanistyczny, lingwistyczny, artystyczny, społeczny, informatyczny).

W szkolnictwie ponadpodstawowym w związku z wprowadzoną reformą w oświacie konieczna jest zmiana struktury szkół ponadpodstawowych. Już w chwili obecnej zauważalne jest zjawisko spadku zainteresowania młodzieży szkołami zawodowymi, wzrasta natomiast zainteresowanie szkołami ogólnokształcącymi. Konsekwencją tego zjawiska jest powołanie w roku szkolnym 1999/00 czterech oddziałów Liceum Ogólnokształcącego w Zespołach Szkół Zawodowych. Proces dostosowawczy nauczania w szkołach ponadpodstawowych do wymogów gospodarki rynkowej wymaga:

- podniesienia poziomu kształcenia ponadpodstawowego poprzez wzrost liczby uczniów liceów ogólnokształcących;

- polepszenia bazy materialnej szkolnictwa ponadpodstawowego oraz stworzenia warunków do zdobywania przyszłościowych zawodów;
- zwiększenia wysoko kwalifikowanej kadry nauczycielskiej.

Szkolnictwo wyższe

Na terenie miasta Ostrołęki działają następujące szkoły wyższe:

- Zespół Kolegiów Nauczycielskich,
- Wyższa Szkoła Administracji Publicznej,
- Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania,
- Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego.

W roku akademickim 1999/00 studiowało ogółem ponad 1600 studentów.

Tabela 14. Liczba studentów w szkołach wyższych w Ostrołęce w latach 1998-2000.

Wyszczególnienie	1998/99	1999/00
Liczba studentów ogółem:	–	1611
Zespół Kolegiów Nauczycielskich	208	213
Wyższa Szkoła Administracji Publicznej	663	786
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania	–	350
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego	110	262

- brak danych

Źródło: Referat Oświaty Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Podstawowe kierunki kształcenia w szkołach wyższych w mieście to:

- prawo, administracja i kierunki pokrewne – 800 studentów,
- kierunki pedagogiczne – 200 studentów,
- ekonomia, zarządzanie i kierunki pokrewne – 600 studentów.

Rozpoczęty proces tworzenia wyższych uczelni winien być kontynuowany i objąć kształceniem absolwentów szkół średnich w większym zakresie niż dotychczas.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie miasta to:

- Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

W skład Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych wchodzi:

- Dom Dziecka,
- Pogotowie Opiekuńcze,
- Przedszkole Specjalne,
- Szkoła Podstawowa Nr 9,
- Gimnazjum Pogotowia Opiekuńczego.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy swoją działalnością obejmuje:

- Specjalną Szkołę Podstawową dla dzieci upośledzonych w stopniu lekkim,
- Specjalne Gimnazjum,
- Specjalną Zasadniczą Szkołę kształcąca w zawodach: kucharz, krawiec-bielizniarz, plecionkarz-wikliniarz,
- Internat dla wychowanków.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie miasta gwarantują nauczanie i opiekę dla dzieci i młodzieży z miasta i powiatu ziemskiego ostrołęckiego z orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznej o

konieczności kształcenia specjalnego. Zapewniają opiekę i wychowanie dzieciom i młodzieży pozbawionym trwale lub okresowo opieki rodziny własnej. Ponadto na terenie miasta znajduje się 1 poradnia psychologiczno-pedagogiczna.

7.2. Kultura i sztuka

Na terenie miasta Ostrołęki działalność kulturalna w latach 1995-1999 prowadzona była przez następujące instytucje i placówki:

1. Ostrołęcki Ośrodek Kultury;
2. Galeria Ostrołęka;
3. Biblioteki;
4. Muzeum;
5. Kina „Jantar” i „Uśmiech”.

Tabela 15. Działalność instytucji kulturalnych w Ostrołęce

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Imprezy (w ciągu roku)	76	110	116	138	142
Uczestnicy imprez	15277	35383	33922	41252	51330
w tym dzieci i młodzież	10401	21700	17716	23970	33830
Zespoły artystyczne	10	10	11	11	11
Członkowie zespołów	395	405	408	396	411
Instruktorzy amatorskiego ruchu artystycznego	27	27	27	26	24
Koła zainteresowań	12	16	20	20	22
Członkowie kół	257	386	341	333	362
w tym dzieci i młodzież	207	331	291	283	298

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Zestawienie tabelaryczne pokazuje łącznie pracę trzech ostrołęckich placówek: Ostrołęckiego Ośrodka Kultury, Ostrołęckiego Domu Kultury oraz Galerii Ostrołęka.

Ostrołęcki Ośrodek Kultury

OOK działa w mieście od 1977 r. prowadząc działalność w zakresie upowszechniania oświaty i rozrywki. W ramach Ośrodka funkcjonują liczne zespoły artystyczne: Rewia Dziecięca „Piegusy”, Grupa Wokalno-Instrumentalna WI, chóry: Arabeska i Nauczycielski, Koło Literackie „Pracownia” oraz Klub Seniora „Jesienne Róże”.

Tabela 16. Działalność Ostrołęckiego Ośrodka Kultury w latach 1995-1998

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998
Imprezy ogółem:	38	42	45	50
Spotkania autorskie i prezentacje twórcze	9	6	5	3
Koncerty, recitale	23	26	36	42
Festyny, imprezy masowe	6	10	4	5
Uczestnicy imprez ogółem:	5655	6120	7064	10318
Uczestnicy spotkań autorskich	365	120	104	98
Uczestnicy koncertów i recitali	3.490	3000	3460	5720
Uczestnicy imprez masowych	1800	3000	3500	4500

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Galeria Ostrołęka

Galeria jest miejską placówką samorządową działającą od 1988 r. Jest to jedyna stała galeria sztuki na terenie byłego województwa ostrołęckiego, prowadząca równolegle działalność edukacyjną, oświatową, kulturalną i społeczną. Podstawa działalności wystawienniczej są wystawy: twórców indywidualnych, artystyczne, kolekcji tematycznych, promocyjne. W ramach działalności edukacyjno-oświatowej prowadzone są zajęcia w pracowniach malarstwa, rysunku, grafiki i innych technik plastycznych.

Tabela 17. Działalność wystawiennicza Galerii w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Wystawy	24	19	19	27	23
Zwiedzający - ogółem	6500	9663	10082	11875	12750
Zwiedzający do ogółu mieszkańców	12	17,7	18,3	21,5	23,1

Zródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Ostrołęcki Dom Kultury

ODK funkcjonuje w mieście od 1977 r. Swoją aktywność ukierunkował przede wszystkim na wychowanie, edukację oraz upowszechnianie kultury w środowisku dzieci, młodzieży i dorosłych. Podstawowym zadaniem Ośrodka jest tworzenie warunków aktywnego uczestnictwa mieszkańców w różnych formach kulturalnych, wypoczynku i rekreacji. Przy ośrodku aktywnie działają dwa zespoły folklorystyczne promujące zarówno miasto, jak i region kurpiowski tj. Zespół Pieśni i Tańca „Kurpie” oraz Zespół Tańca Ludowego „Ostrołęka”.

Tabela 18. Działalność Ostrołęckiego Domu Kultury w latach 1995-1998

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998
Spektakle teatralne, imprezy estradowe, masowe	22	58	58	69
w tym dla dzieci i młodzieży	175	46	43	56
Widzowie ogółem	9015	28750	26286	30150
w tym dzieci i młodzież	6911	18700	14256	18250

Zródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Przy ODK działają zespoły artystyczne: Zespół Tańca Współczesnego DOMINO, Ostrołęcka Kapela Podwórkowa KOLESIE, Klub Tańca Towarzyskiego FAN, Formacja Standardowa ODYSEA, Grupa Wokalna THE VOICE oraz koła: plastyczne PLASTUŚ, fotograficzne PSTRYK, filmowców JANTAR, DKF REJS i kluby seniora ASTRA i MODRY LEN.

Kina

Na terenie miasta funkcjonują dwa kina, „Jantar” oraz „Uśmiech”, które łącznie dysponują 578 miejscami na widowni. Działają one przy Ostrołęckim Domu Kultury.

Tabela 19. Liczba seansów i widzów w kinach Ostrołęki w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Liczba tytułów filmowych	208	196	217	211	200
Liczba seansów	1105	1104	1138	1057	1193
Liczba widzów	62231	68068	70565	58459	100148
Widzowie na 1 seans w Ostrołęce	56,3	61,7	62,0	55,3	83,9
Widzowie na 1 seans w Polsce	62	57	59	59	–

-brak danych

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Porównując zaprezentowane dane do danych krajowych wskaźniki pokazują, że w roku 1996 ilość widzów na jeden seans kształtowała się na poziomie 57 widzów, co w Ostrołęce dawało wielkość powyżej średniej krajowej. W roku następnym odnotowuje się niewielki spadek o 3,7 widza. W kinach odnotowuje się wysoki wskaźnik liczby widzów w stosunku do liczby mieszkańców miasta, tzn. że średnio więcej niż jeden raz w roku każdy statystyczny mieszkaniec miasta był na seansie filmowym. Dla przykładu w 1995 r. – 1,15; w 1996 – 1,25; w 1997 – 1,28; w 1998 – 1,06; w 1999 – 1,81. Porównując wskaźniki ostrołęckich kin do wskaźników krajowych widzimy, że w roku 1997 ilość widzów na jeden seans kształtowała się na poziomie 59 widzów, co w Ostrołęce dawało wielkość powyżej średniej krajowej. W roku 1999 (względem 1998 r.) obserwujemy prawie 100% wzrost oglądalności, co jest to w dużej mierze wynikiem projekcji dwóch najświetniejszych filmów polskich „Ogniem i Mieczem” oraz „Pan Tadeusza”.

Tabela 20. Frekwencja i koszt biletu w kinach ostrołęckich w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Średnia frekwencja na tytuł filmowy	299,1	347,3	325,1	227	574
Statystyczna cena biletu	3,6	4,23	5,18	7,7	11

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Biblioteki

Na terenie miasta działają dwie biblioteki: Miejska Biblioteka Publiczna oraz Biblioteka Pedagogiczna. W ramach Miejskiej Biblioteki Publicznej funkcjonuje 6 filii i 3 punkty biblioteczne. Głównym zakresem działalności tych placówek jest gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, dokumentacja i opracowywanie dorobku kulturalnego, naukowego, promocja, wystawiennictwo i działalność wydawnicza.

Tabela 21. Funkcjonowanie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostrołęce w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Księgozbiór w woluminach	187348	188696	189407	181346	177196
Czytelnicy	12906	14820	18179	20599	20021
Wypożyczenia na 1 czytelnika	11,2	10,2	10,0	8,8	10,0
Księgozbiór na 1000 ludności	3459	3459	3445	3281	-

- brak danych

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Tabela 22. Funkcjonowanie Biblioteki Pedagogicznej w 1999 roku

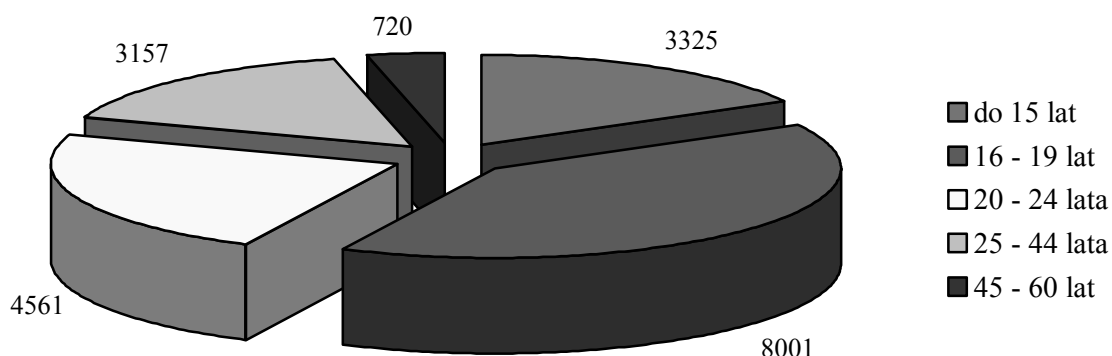
Wyszczególnienie	1999
Księgozbiór w woluminach	39200
Czytelnicy	2047
Wypożyczenia na 1 czytelnika	7,8
Księgozbiór na 1000 ludności	709

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Wyraźny spadek ilości woluminów w księgozbiorze biblioteki w latach 1996/98 podyktowany był inwentaryzacją księgozbioru i wycofaniem egzemplarzy nie nadających się do użytku. Czytelnicy stanowią 37,2% ogółu mieszkańców (w tym dzieci i młodzież). W odniesieniu do danych krajowych, gdzie wskaźnik ilości woluminów na jednego

czytelnika w latach 1995/98 kształtował się na poziomie 21,7 szt., średnia ilość woluminów przypadająca na czytelników miasta kształtuje się na poziomie 10,0 szt., co stanowi 46% w stosunku do średniej krajowej.

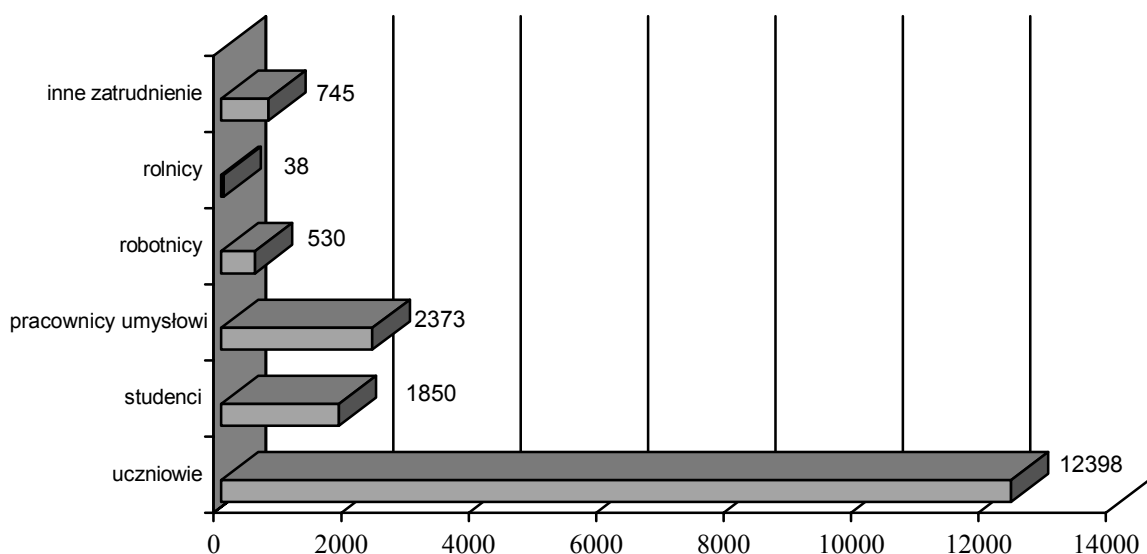
Wykres 27. Czytelnicy wg wieku zarejestrowani w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Ostrołęce 1999 roku

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Wykres 28. Czytelnicy według wykonywanej pracy zarejestrowani w Miejskiej Bibliotece

Publicznej w 1999 roku

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Muzeum Kultury Kurpiowskiej

Muzeum prowadzi działalność od 1975 r. w zakresie: gromadzenia i udostępniania dóbr kultury (archeologii, historii, sztuki i etnografii), wystawiennictwa, edukacji, badań naukowych i wydawnictw popularnonaukowych. Działalność wystawiennicza muzeum to przede wszystkim ekspozycje stałe:

- Pradzieje Kurpiowszczyzny – ukazująca zabytki archeologiczne, efekt prac wykopaliskowych prowadzonych w latach 70-tych i 80-tych na terenie woj. ostrołęckiego;
- Bitwa pod Ostrołęką 26 maja 1832 r. – prezentująca malarstwo, grafikę i pamiątki z okresu powstania listopadowego oraz samej bitwy (mundury i makietę pola bitwy ze schematem jej przebiegu);
- Sala im. Wiktora Gomulickiego – salonik z II poł. XIX w., na którego tle eksponowana jest postać poety i pisarza urodzonego w Ostrołęce;
- Sztuka Dwoch Epok – prezentuje obrazy i rzeźbę najlepszych artystów polskich I poł. XX w., a w szczególności okresu XX-lecia międzywojennego;
- Strój Ludowy Puszczy Zielonej – ekspozycja ubiorów kurpiowskich w podziale na grupy wiekowe, pory roku i rodzaje zajęć.

Ekspozycje czasowe zmieniają się przeciętnie 6 razy w roku prezentując zbiory własne oraz sprowadzone z innych muzeów. Od 1999 r. instytucja jako placówka regionalna jest podporządkowana administracyjnie Sejmikowi Województwa Mazowieckiego.

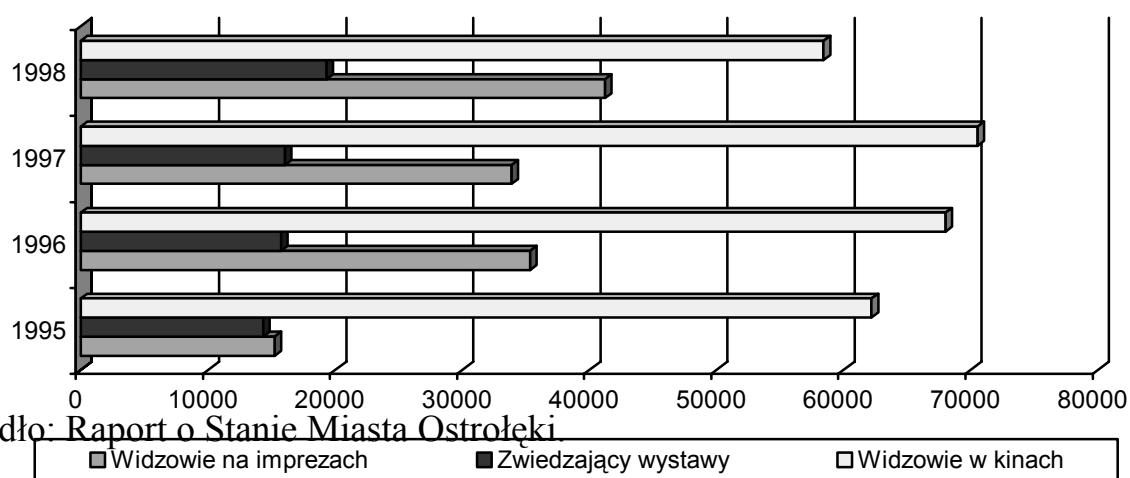
Tabela 23. Działalność wystawiennicza Muzeum Kultury Kurpiowskiej w latach 1995-1999

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Wystawy (bez ekspozycji stałej)	6	5	7	7	8
Zwiedzający ogółem	7861	6112	5980	7467	7759
Ekspozycje własne (bez depozytów)	7015	7094	7386	8612	8824

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

W odniesieniu do danych ogólnokrajowych wzrost zainteresowania i ilości zwiedzających muzea ogółem wynosi 3,5%. W Muzeum Kultury Kurpiowskiej wskaźnik ten jest na poziomie 13% na przestrzeni 1995/1998. Ilość zwiedzających w stosunku do ilości mieszkańców miasta wzrasta wprost proporcjonalnie do ilości mieszkańców i w roku 1998 stanowił 19% ogółu.

Wykres 29. Liczba widzów, zwiedzających i uczestników imprez organizowanych przez Muzeum Kultury Kurpiowskiej w latach 1995-1999

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Upowszechnianiem kultury na terenie miasta w latach 1995-1999 zajmowała się także Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Zygmunta Noskowskiego.

Kulturalne imprezy, które swoją wieloletnią tradycją na stałe zagościły w społeczności lokalnej Ostrołęki można podzielić na trzy kategorie:

I. Imprezy o zasięgu ogólnopolskim mające znaczenie promocyjne dla miasta:

- 1) Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Kabaretową OSPA – jedyny w Polsce konkurs piosenki kabaretowej o 16 letniej tradycji, cieszący się uznaniem zarówno społeczności miejskiej, jak i twórców z tej dziedziny. OSPA wypromowała wykonawców i autorów uznanych na kabaretonach krajowych.
- 2) Ogólnopolski Przegląd Filmów Nieprofesjonalnych „Filmowe Zwierciadła” – konfrontacje filmowe twórców amatorów, integrujące miejskie środowisko filmowe skupione w Amatorskim Klubie Filmowym przy Kinie „Jantar”, w których uczestniczą kluby filmowe z całego kraju. Klub należy do Ogólnopolskiej Federacji Twórców Nieprofesjonalnych. Pierwszy rok pracy klubu, to główna nagroda na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym „Dozwolone do 21” w Warszawie, dzięki której „Filmowe Zwierciadła” odbywające się pod patronatem Federacji ustanowiono w Ostrołęce.
- 3) Turniej Tańca Towarzyskiego „O Złotą Podwiązkę” – impreza ma 16-letnią tradycję i jest szeroko rozpropagowana na terenie całego kraju. Rokrocznie na turniej zjeżdżają pary taneczne z polskich klubów tańca, co jednocześnie integruje taneczne środowisko Ostrołęki. Turniej bowiem opiera się na 20-letniej działalności Klubu Tańca Towarzyskiego „Fan”, który w swoich szeregach skupia pary z najwyższymi klasami tanecznymi S i A mającymi osiągnięcia na parkietach w kraju i za granicą.
- 4) Ostrołęcki Konkurs Literacki im. Dionizego Maliszewskiego – organizowany od roku 1993 i z każdym rokiem zwiększający liczbę uczestników. Konkurs sprawił, że Ostrołęka kojarzona jest w różnych regionach kraju, jako ośrodek życia literackiego, co stwarza szanse zaistnienia na literackiej scenie młodym utalentowanym ludziom.

II. Imprezy regionalne:

- 1) Kurpiowskie Prezentacje Artystyczne – 34-letnia tradycja wywodząca się z tożsamości regionalnej miasta, które jest stolicą kurpiowszczyzny. W początkach swojego istnienia miała charakter ogólnopolski jako „Dni Folkloru”, w których uczestniczyły zespoły ludowe z całego kraju. Obecnie ma zmniejszony zasięg, jednak nadal spotykają się tutaj rodzime zespoły regionalne oraz zaproszeni goście z kraju i z zagranicy.
- 2) Spotkania Literackie na Kurpiach – organizowane od roku 1996 nawiązujące do Kurpiowskich Dni Literatury (1971-1989) czerpiąc z nich to co najwartościowsze. Są okazją do promocji pisarzy tworzących z dala od wielkich metropolii i ukazania Ostrołęki jako ośrodka życia literackiego i kulturalnego z bogatym dorobkiem artystycznym. Do udziału zapraszani są oprócz rodzimych twórców, literaci związani z Ostrołęką jako miejscem urodzenia lub twórczością. Tematyką spotkań jest twórczość: W. Gomulickiego, M. Czychowskiego, L. Bakuły, I. Szterna oraz wielu współczesnych.

III. Inne imprezy to głównie lokalne konkursy i przeglądy organizowane na terenie miasta mające na celu integrację środowisk twórczych, młodzieży szkolnej i dorosłych:

- 1) „Miejsce urodzenia” Konkurs Recytatorski i Plastyczny – popularyzujący twórczość ostrołęckich poetów i pisarzy;
- 2) „Pierwszy Krok w Poezję” Konkurs Poetycki i Recytatorski – mający na celu edukację i popularyzację poezji wśród dzieci z najmłodszych klas (I-III) szkół podstawowych;
- 3) „Maj Sztuki” Ostrołęcki Przegląd Twórczości Plastycznej – integrujący lokalne środowisko twórców profesjonalnych i amatorów, skupiający coraz większą rzeszę osób zajmujących się dziedziną plastyki w różnych jej formach i technikach.

Kalendarz ważniejszych, cyklicznych imprez kulturalnych w Ostrołęce

Nazwa imprezy	termin	zasięg	dziedzina	edycja w 2000 r.
Kurpiowskie Prezentacje Artystyczne	maj	region	folklor	XXXIV
Ogólnopolskie Spotkania z Piosenką Kabaretową OSPA	listopad	ogólnopolski	muzyka	XVI
Ogólnopolski Przegląd Filmów Nieprofesjonalnych	grudzień	ogólnopolski	film	III
Turniej Tańca Towarzyskiego „O Złotą Podwiązkę”	październik	ogólnopolski	taniec	XVI

„Miejsce Urodzenia” Konkurs Recytatorski	maj	miejski	literatura	XIX
„Miejsce Urodzenia” Konkurs Plastyczny	maj	miejski	plastyka	VII
„Pierwszy Krok w Poezję” Konkurs Poetycki	maj	miejski	literatura	VIII
„Pierwszy Krok w Poezję” Konkurs Recytatorski	maj	miejski	literatura	XIII
Ostrołęcki Konkurs Literacki im. Dionizego Maliszewskiego	październik	ogólnopolski	literatura	VIII
Spotkania Literackie na Kurpiach	październik	regionalny	literatura	IV
„Maj Sztuki” Ostrołęcki Przegląd Twórczości Plastycznej	maj	miejski	plastyka	II

Źródło: Referat Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

7.3. Sport i rekreacja

Baza sportowa

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna miasta obejmuje:

- 1 stadion,
- 3 boiska piłkarskie,
- 1 salę gimnastyczną,
- 1 pływalnię krytą,
- 3 korty tenisowe.

Brak jest w bazie sportowej miasta klasycznej hali sportowej o wym. min. 18x36 m. Ostrołęka to jedno z nielicznych miast w kraju powyżej 50 tys. mieszkańców nie posiadająca miejskiej hali widowiskowo-sportowej.

Istotną rolę w kształtowaniu usług sportowo-rekreacyjnych miasta pełni szkolna i osiedlowa infrastruktura sportowa. W większości korzystają z niej kluby sportowe. Baza ta w 1999 r. obejmowała:

- 3 boiska piłkarskie,
- 2 hale sportowe 18x36 m,
- 14 sal gimnastycznych,
- 2 korty tenisowe.

W ostatnich pięciu latach infrastrukturalne wyposażenie miasta w obiekty sportu i rekreacji uległo znacznej poprawie. Baza ta powiększyła się o: 2 boiska piłkarskie, jedną halę sportową, dwie sale gimnastyczne i jeden kort tenisowy. Z osiedlowych środków finansowych wybudowano dwa boiska piłkarskie.

Kluby sportowe

W Ostrołęce w 1999 r. funkcjonowało 25 klubów sportowych, a na przestrzeni ostatnich 4 lat powstało 14 nowych. Wzrost ten wiąże się z powstaniem nowych Uczniowskich Klubów Sportowych. Najaktywniej działającymi (uczestniczącymi w systemie rozgrywek i zawodów ogólnopolskich) są:

- Międzyzakładowy Klub Sportowy „Narew”,
- Ostrołęcki Klub Lekkoatletyczny,
- Międzyszkolny Klub Sportowy „Jantar”,
- Uczniowski Środowiskowy Klub Sportowy przy MOSiR,
- Uczniowski Klub Sportowy „Piątka”,
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Trójka”,
- Ostrołęcki Klub Karate,
- Ostrołęckie Towarzystwo Sportowe „Korona HiD”.

Tabela 24. Dyscypliny objęte szkoleniem klubowym w latach 1995-1998

Dyscyplina		Liczba szkoleniowców		Liczba ćwiczących	
		1995	1998	1995	1998
Kluby					
Ogółem:		21	22	385	355
Piłka nożna	MZKS"Narew"	8	7	200	160
Lekka atletyka	Ostrołęcki Klub Lekkoatletyczny	4	5	30	40
Piłka siatkowa M	MZKS"Narew"	3	1	40	15
Piłka ręczna K i M	MKS"Jantar" UMKS"Trójka"	2	3	30	40
Pływanie	MKS"Jantar" UŚKS, UKS"Piątka"	2	4	25	60
Karate	Ostrołęcki Klub Karate	2	2	60	40

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Dyscypliny sportowe dominujące w mieście w ramach sekcji sportowych w 1999 r. to: po jednej sekcji – boks, brydż sportowy, karate, piłka siatkowa, tenis, szachy, po dwie sekcje – koszykówka, lekka atletyka, piłka ręczna oraz pływanie. Ponad to działają cztery sekcje piłki nożnej. Zorganizowane formy szkolenia (uczestnictwo w rozgrywkach ogólnopolskich w ramach Systemy Sportu Młodzieżowego) dotyczyły w tych latach wyłącznie dyscyplin: pływania, piłki nożnej i piłki ręcznej.

Dyscypliną indywidualną cieszącą się dużą popularnością wśród mieszkańców miasta oraz mającą największe możliwości rozwoju w skali krajowej jest pływanie. Jest to dyscyplina, która posiada dobrą bazę treningową (kryta pływalnia 25x12,5 m) oraz największe możliwości naborowe z racji ścisłego powiązania sekcji wyczynowej z Ośrodkiem Pracy Pozaszkolnej. Ośrodek zajmuje się nauką pływania wśród uczniów od klasy zerowej do klasy trzeciej we wszystkich ostrołęckich szkołach podstawowych. Na skutek systematycznej pracy szkoleniowej w chwili obecnej młodzieżowe pływanie ostrołęckie (w kat. juniora młodszego) uzyskały bardzo wysoki poziom, zdobywając złote medale na Mistrzostwach Polski Juniorów. Dwie pływaczki zakwalifikowane są do kadry „ATENY 2004”.

Również boks jest wiodącą dyscypliną sportu w Ostrołęce. Ze względu na doświadczenie trenerskie kadry pracującej i rosnącą popularność tej dyscypliny w środowisku ostrołęckim, istnieje duże prawdopodobieństwo szybkiego rozwoju boksu w mieście w kolejnych latach.

Wśród gier zespołowych największą popularnością cieszy się piłka siatkowa. Rejestracja Autonomicznego Stowarzyszenia Piłki Siatkowej „NET” stworzyła możliwość reaktywowania tej dyscypliny w Ostrołęce, notującej w przeszłości sukcesy w grach zespołowych – drużyna męska przez okres kilku lat walczyła w II lidze krajowej. Pozytywnym elementem jest szeroki zasięg szkolenia, który może funkcjonować w tej dyscyplinie (baza szkolna) oraz duże zainteresowanie władz samorządowych rozwojem siatkówki.

Formy rekreacyjne

1) Kulturystryka:

- klub kulturystryczny „TYTAN” w Ostrołęce-Wojciechowicach;
- klub kulturystryczny „Żelazo”.

Dodając do tego wiele zaadoptowanych piwnic z przeznaczeniem do ćwiczeń kulturystycznych, których ewidencji nikt nie prowadzi, wyłania się obraz wystarczającego nasycenia tą formą aktywności fizycznej.

2) Hippika:

Ciekawą, aczkolwiek dosyć finansochłonną konkurencją jest hippika. Zarejestrowany w 1999 r. Kurpiowski Klub Jeździecki „HIPPIKA” prowadzi aktywną działalność zarówno turystyczną, jak sportową (posiada trzech instruktorów). Przy ul. Ławskiej (teren prywatny członka klubu) znajduje się stadnina (13 koni), z których połowa uczestniczy w zawodach sportowych.

W „Przystani” jest 10 koni – z ukierunkowaniem na naukę jazdy i turystykę.

W „Kadzidle” 3 konie – głównie nauka jazdy konnej.

3) Aerobik:

- Ostrołęcka Spółdzielnia Mieszkaniowa – w budynku spółdzielni przy ul. Hallera działa klub „Lokator”, który organizuje m.in. zajęcia rekreacyjne – aerobik dla kobiet.
- Na Osiedlu „Centrum” działa klub „JASPIS” prowadzący zajęcia aerobiku dla kobiet.
- W pomieszczeniu Ostrołęckiego Klubu Karate przy ul. Kilińskiego również odbywają się zajęcia rekreacyjne dla kobiet.
- W Szkole Podstawowej Nr 7 – aerobik w okresie jesienno-zimowym.

W mieście działa również Ostrołęckie Stowarzyszenie Lotnictwa Turystyczno-Sportowego zajmujące się lotniarstwem, wykorzystując do celów treningowych motolotnie. Ambicją Stowarzyszenia jest pozyskanie i przystosowanie pasa startowego, z którego mogłyby korzystać nie tylko motolotnie, ale również niewielkie samoloty turystyczne.

Polski Związek Wędkarski Zarząd Okręgu w Ostrołęce prowadzi szeroką działalność zrzeszając m.in. Koła z „Celulozy” i „Elektrowni”, przy której znajduje się naturalne łowisko całoroczne. Związek organizuje wiele zawodów stacjonarnych, jak również wyjazdowych.

7.4. Ochrona zdrowia

W latach 1995-1997 opiekę zdrowotną dla mieszkańców Ostrołęki oferowały:

- Wojewódzki Szpital Zespolony im. dr Józefa Psarskiego,
- Rejonowa Przychodnia Lekarska PKP,
- Poliklinika,
- przychodnie przyzakładowe funkcjonujące przy niektórych zakładach pracy jak: Zespół Elektrowni, Intercell, Spółdzielnia Inwalidów „Narew”, Zakłady Mięsne,
- Żłobek Miejski.

Na bazie Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego funkcjonowały:

- 4 przychodnie rejonowe,
- Zespół Przychodni i Poradni Specjalistycznych,
- Szpital z 14 oddziałami o łącznej liczbie 525 łóżek w 1998 r.

Z wyjątkiem budynku Przychodni Specjalistycznej przy ul. Artyleryjskiej 120 A, wszystkie placówki usytuowane są w budynkach i pomieszczeniach adaptowanych, nieodpowiadających wymogom.

Tabela 25. Liczba personelu i łóżek szpitalnych w Ostrołęce w latach 1995-1998

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998
Liczba łóżek w szpitalu	521	527	527	525
Liczba lekarzy	231	238	242	–

Liczba pielęgniarek i położnych	676	676	689	–
--	-----	-----	-----	---

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Ostrołęka charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią placówek służby zdrowia oraz dużym potencjałem personelu medycznego. Zarówno wskaźnik liczby łóżek w szpitalach (na 10 tys. mieszk.), jak nasycenie personelem medycznym znacznie przewyższa poziom osiągany w woj. Mazowieckim i innych miastach w Polsce (patrz analiza: Potencjał Miasta Ostrołęki na tle miast Województwa Mazowieckiego i miast w Polsce).

Żłobek Miejski od 1995 r. dysponuje 70 miejscami. Średnio rocznie korzysta ze Żłobka 57 dzieci, co zabezpiecza potrzeby mieszkańców w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem w wieku do 3 lat.

Zachodzące przeobrażenia w ochronie zdrowia związane z wprowadzeniem od 1 stycznia 1999 r. powszechnego obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego stworzyły możliwość dokonywania wyboru podmiotu świadczącego usługi medyczne. Konsekwencją jest powstanie nowych niepublicznych placówek opieki medycznej. Należą do nich między innymi Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zdrowia „Hipokrates” oraz wydzielone ze struktury Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego nowe niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Tworzenie się nowych niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej pozwoliło pacjentom na wolny wybór lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

Obecnie opiekę zdrowotną na terenie Ostrołęki sprawują:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny im. dr Józefa Psarskiego,
- 9 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej (lekarze w ramach indywidualnej i specjalistycznej praktyki lekarskiej),
- Rejonowa Przychodnia Lekarska (PKP) z Brązową Kasą Chorych;
- Ambulatorium Polikliniki w Ciechanowie.

W Ostrołęce funkcjonuje dobrze rozwinięty sektor niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej mających podpisane kontrakty na świadczenie usług medycznych z Oddziałem Mazowieckiej Regionalnej Kasy Chorych. Są to:

- 14 punktów i placówek świadczących usługi podstawowej opieki zdrowotnej;
- 6 poradni specjalistycznych;
- 19 praktyk stomatologicznych (w tym jeden gabinet ortodontyczny).

Na terenie Ostrołęki funkcjonuje 9 aptek. Wskaźnik liczby ludności przypadający na jedną aptekę w Ostrołęce wynosi 6141, w pozostałych miastach na prawach powiatu kształtuje się średnio poniżej 5 tys., zaś w województwie Mazowieckim – 6606. Występuje więc niskie nasycenie usługami aptekarskimi w mieście.

7.5. Opieka społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje głównie Miejski

Ośrodek Pomocy Rodzinie będący jednostką miejską. Ośrodek świadczy pomoc w ramach realizacji zadań własnych i zadań zleconych. W 1998 r. Ośrodek tworzyło 85 pracowników, w tym 18 opiekunek domowych. Na przestrzeni ostatnich lat liczba pracowników wzrosła o ponad 20 osób. W ramach zadań własnych Ośrodek udzielał przede wszystkim następujących form pomocy:

- zasiłki celowe,
- pomoc rzeczowa,
- schronienie,

- posiłki,
- środki na ekonomiczne usamodzielnienie,
- usługi opiekuńcze.

Podstawą przyznania pomocy był głównie dochód na osobę w rodzinie nie przekraczający kwoty najniższej emerytury brutto oraz jednoczesne wystąpienie okoliczności: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, potrzeby ochrony macierzyństwa, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, alkoholizm lub narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Tabela 26. Świadczenia opieki społecznej i odmowy pomoc udzielone mieszkańcom miasta w ramach zadań własnych w latach 1995-1998

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Zasilki celowe	615	1059	986	422	682
Pomoc w naturze	34	81	57	35	30
Ferie zimowe i wypoczynek letni dzieci i młodzieży	263	108	153	182	-
Osoby bezdomne zamieszkujące w schronisku	20	17	19	17	29
Bezpłatne posiłki	1099	1260	1265	1190	1441
Dożywianie	237	234	172	265	-
Usługi opiekuńcze	120	108	116	77	83
Odmowa udzielenia pomocy z braku środków finansowych	407	111	145	372	-

- brak danych

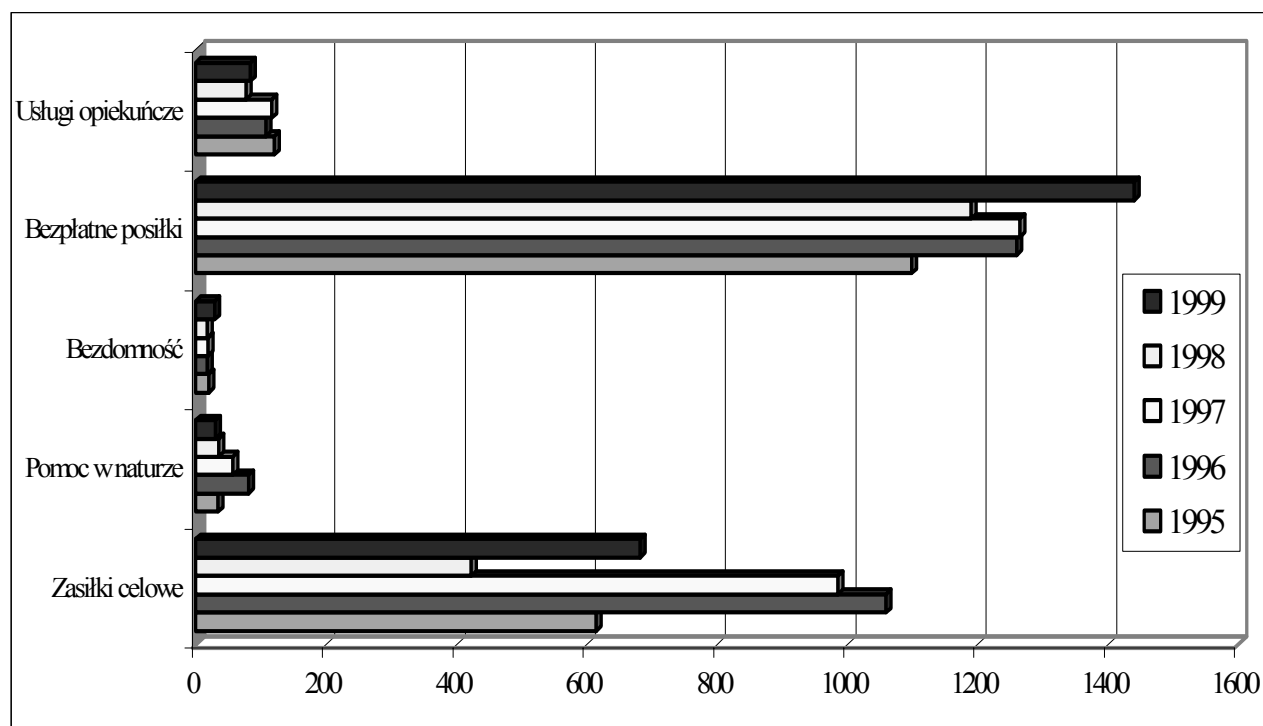
Źródło: Referat Zdrowia i Pomocy Społecznej Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Tabela 27. Pomoc udzielona mieszkańcom miasta w ramach zadań zleconych w latach 1995-1998

	1995	1996	1997	1998	1999
Zasilki stałe	181	196	74	100	98
Dodatki do zasilków stałych	47	9	6	1	-
Renty socjalne	-	-	120	152	195
Zasilki okresowe	1899	1702	1600	1843	1585
Bilety kredytowe	116	117	81	118	90
Zasilki z tytułu macierzyństwa	253	177	179	138	139
Zasilki rodzinne	24	52	67	110	91
Zasilki pielęgnacyjne	81	99	10	115	139
Specjalistyczne usługi	-	-	16	21	31

Źródło: Referat Zdrowia i Pomocy Społecznej Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

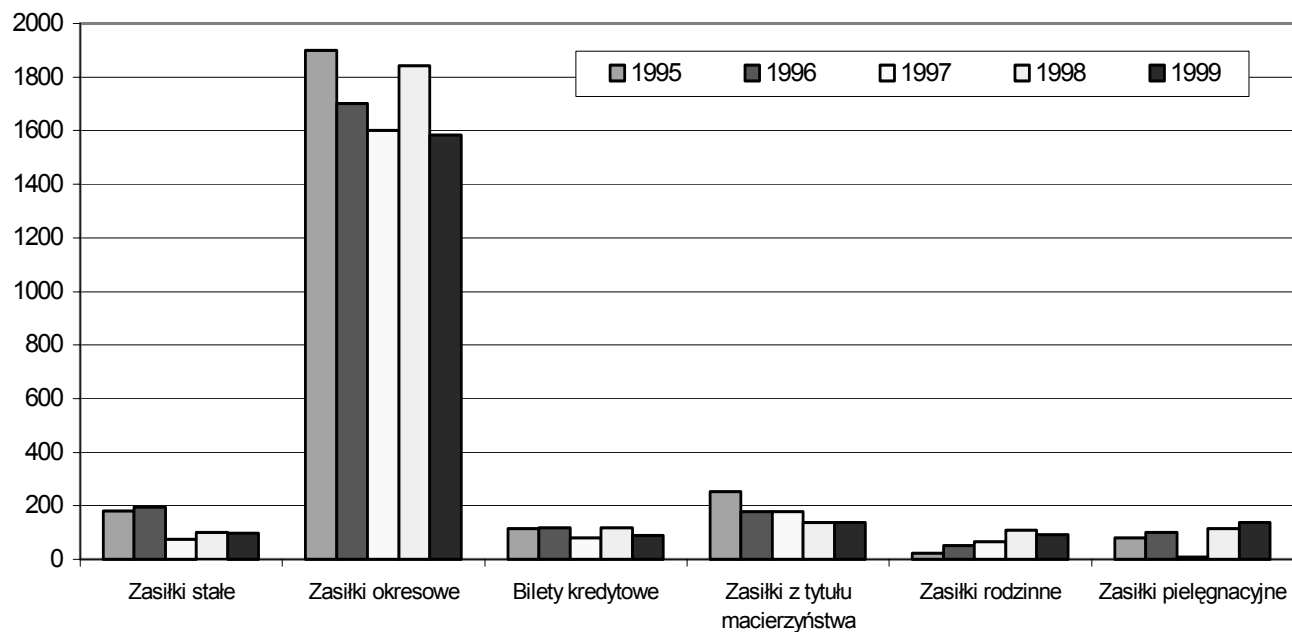
Wykres 30. Formy i zakres pomocy udzielonej mieszkańcom miasta w ramach zadań własnych w latach 1995-1998
 Źródło: Referat Zdrowia i Pomocy Społecznej Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

W ramach zadań zleconych Ośrodek świadczył następujące formy pomocy:

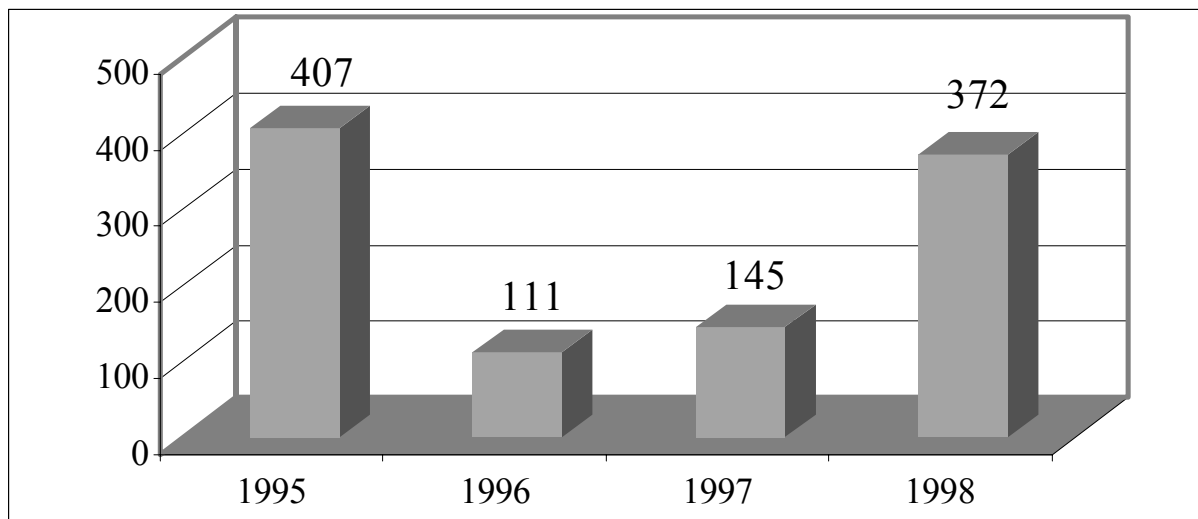
- zasiłki stałe, dodatki do zasiłków stałych i renty socjalne,
- zasiłki okresowe,
- składki ZUS
- dopłaty do leków,
- bilety kredytowe,
- zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa,
- zasiłki rodzinne i zasiłki pielęgnacyjne,
- specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wykres 31. Zakres i formy pomocy społecznej udzielonej mieszkańcom miasta w ramach zadań zleconych w latach 1995-1998

Źródło: Referat Zdrowia i Pomocy Społecznej Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Wykres 32. Liczba odmów udzielenia pomocy w ramach zadań własnych z powodu braku środków finansowych

Źródło: Referat Zdrowia i Pomocy Społecznej Urzędu Miejskiego w Ostrołęce.

Na przestrzeni ostatnich lat wzrasta w mieście liczba osób nie uzyskujących pomocy. Odmowy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie wynikają przede wszystkim z braku środków finansowych na objęcie pomocą wszystkich potrzebujących.

Na terenie miasta funkcjonują 2 stacjonarne domy pomocy społecznej:

1. Dom Pomocy Społecznej (ul. Rolna) przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych i z zaburzeniami psychicznymi, posiadający 94 miejsca w całości wykorzystane – dom jest w trakcie przebudowywania, docelowa liczba miejsc 174.
2. Dom Pomocy Społecznej (ul. AWP) dla osób przewlekle somatycznie chorych o łącznej liczbie miejsc 17 w pełni zajęty.

W Ostrołęce działają także:

1. Środowiskowy Dom Samopomocy przeznaczony dla osób z zaburzeniami psychicznymi o łącznej liczbie 30 miejsc.
2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Rodzinnego funkcjonujący od 1999 r., prowadzący specjalistyczne poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne, i in. oraz udzielający pomocy z powodu: przemocy, utraty osoby bliskiej, nagłego kalectwa, utraty pracy, itp. Ośrodek udziela także czasowo schronienia osobom będącym w sytuacji kryzysowej. W 1999 r. Ośrodek udzielił 491 porad i interwencji.

7.6. Materialne warunki życia mieszkańców

Z ogólnej liczby mieszkańców jedynie 25042 (czyli 45% wszystkich mieszkańców) w 1998 roku osiągało dochody podlegające opodatkowaniu. Oznacza to, że na utrzymaniu każdej z osób posiadających dochody pozostawały ponad 1,2 osoby.

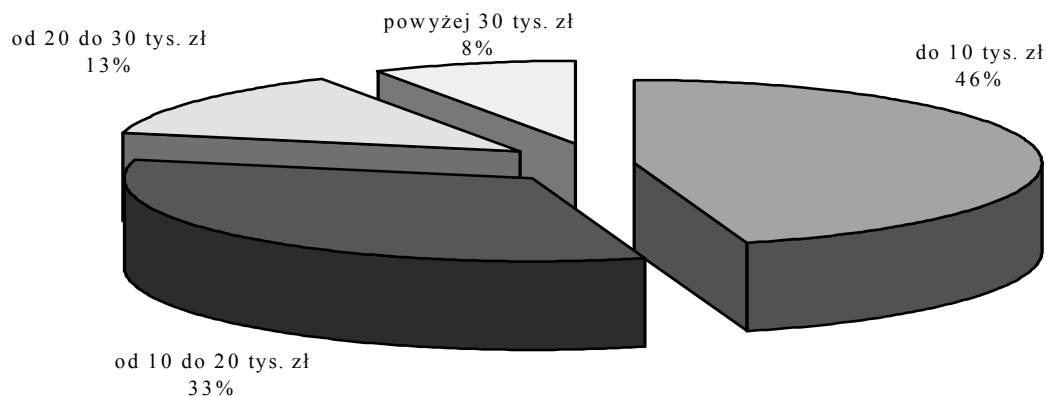
Tabela 28. Dochody mieszkańców miasta Ostrołęki w 1998 roku

Dochody roczne brutto (PLN)	Liczba podatników	Odsetek ogólnej liczby podatników	Miesięczne dochody brutto
Ogółem:	25042	100%	

do 5.000,00	4966	19,83	220.00
5.000,00 - 10.000,00	6438	25,71	619.90
10.000,00 - 15.000,00	5145	20,55	1023.07
15.000,00 - 20.000,00	3163	12,63	1445.39
20.000,00 - 25.000,00	2202	8,79	1856.93
25.000,00 - 30.000,00	1095	4,37	2260.46
30.000,00 - 40.000,00	982	3,92	2855.10
40.000,00 - 50.000,00	415	1,66	3702.64
Powyżej 50.000,00	636	2,54	7640.95

Źródło: Urząd Skarbowy w Ostrołęce.

Wykres 33. Struktura rocznych dochodów mieszkańców Ostrołęki w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Najliczniejszą grupę stanowią osoby posiadające dochody do 10 tys. zł. rocznie. W tej grupie skupionych jest aż 45% wszystkich podatników. Oznacza to, że miesięczne przeciętne dochody co drugiego mieszkańca Ostrołęki kształtowały się poniżej 300 zł. brutto. Ponad 78% mieszkańców miasta (osiągających dochody) nie przekroczyło poziomu 20 tys. rocznie. W grupie osób zarabiających powyżej 30 tys. rocznie znajduje się zaledwie 8% wszystkich podatników, co daje szacunkowo około 16% mieszkańców miasta.

7.7. Zasoby mieszkaniowe

Do najważniejszych obowiązków gmin w dziedzinie mieszkalnictwa należą:

- zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych,
- zapewnienie lokali socjalnych dla najuboższych,
- tworzenie zasobu mieszkaniowego,
- przyznawanie, wypłacanie i finansowanie dodatków mieszkaniowych.

Zasoby mieszkaniowe miasta Ostrołęki według stanu na koniec 1997 r. wynosiły 15798 mieszkań, o łącznej liczbie 60464 izb przy powierzchni użytkowej wszystkich mieszkań – 933 428 m². W Ostrołęce funkcjonowało 37 spółdzielni mieszkaniowych budownictwa wielorodzinnego, w zasobach których znajdowały się 9542 mieszkania o 34235 izbach i ogólnej powierzchni 479,8 tys. m².

Tabela 29. Zasoby mieszkaniowe w Ostrołęce w latach 1994-1998

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998
Liczba mieszkań:	15072	15300	15555	15798	–
Mieszkania spółdzielcze	8110	8256	8976	9219	–
Mieszkania komunalne	1233	1268	1743	1743	–
Liczba izb	57014	58012	59298	60464	–
Pow. użytkowa mieszkań (w m²)	866787	886869	910997	933428	–
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	3,78	3,79	3,81	3,83	3,84
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,53	3,53	3,50	3,47	3,43
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,93	0,93	0,92	0,91	–
Przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania	57,50	58,00	58,60	59,10	59,6
Przeciętna pow. użytkowa na 1 osobę	16,30	16,40	16,70	17,00	–

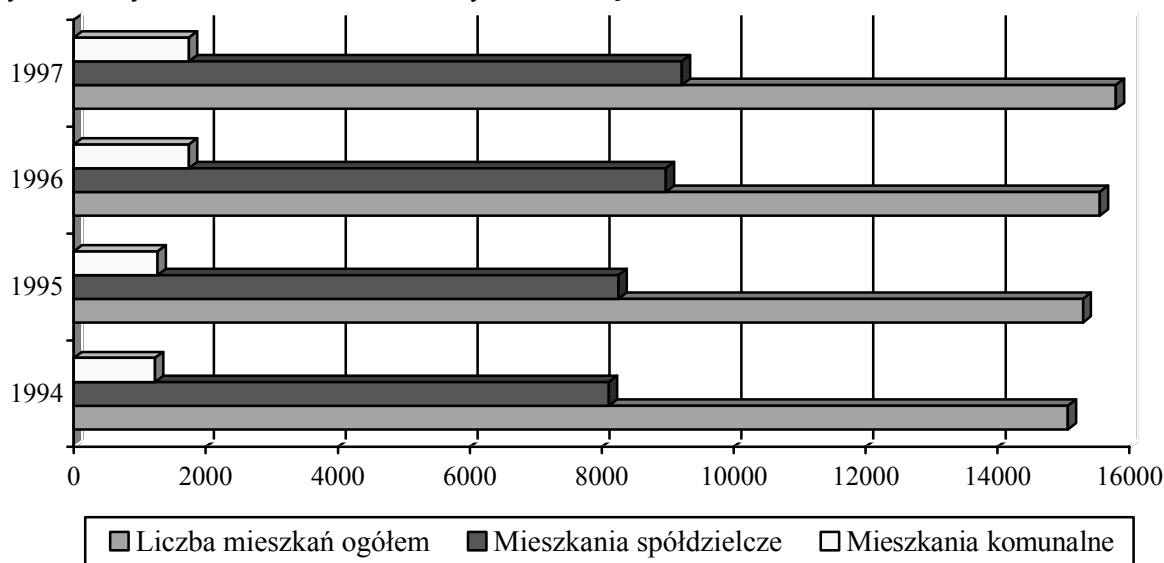
– brak danych

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkań w Ostrołęce wzrosła o 726 nowych. Wskaźnik nowych oddawanych do użytku mieszkań na 1000 mieszkańców wynosił w 1998 r. 5,2 i plasował Ostrołękę w tym czasie znacznie powyżej średniej w woj. Mazowieckim (3,5), jak i średniej w miastach woj. Mazowieckiego (4,4).

Systematycznej poprawie ulega standard zasobów mieszkaniowych w mieście. Rośnie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania – 59,6 m² w 1998 r. (w woj. Mazowieckim 57,3 m², w miastach woj. Mazowieckiego 52,9 m²). Wzrasta także przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę, maleje przeciętna liczba osób w mieszkaniu – w 1998 r. 3,43 (w woj. Mazowieckim 3,05; w miastach woj. Mazowieckiego 2,78).

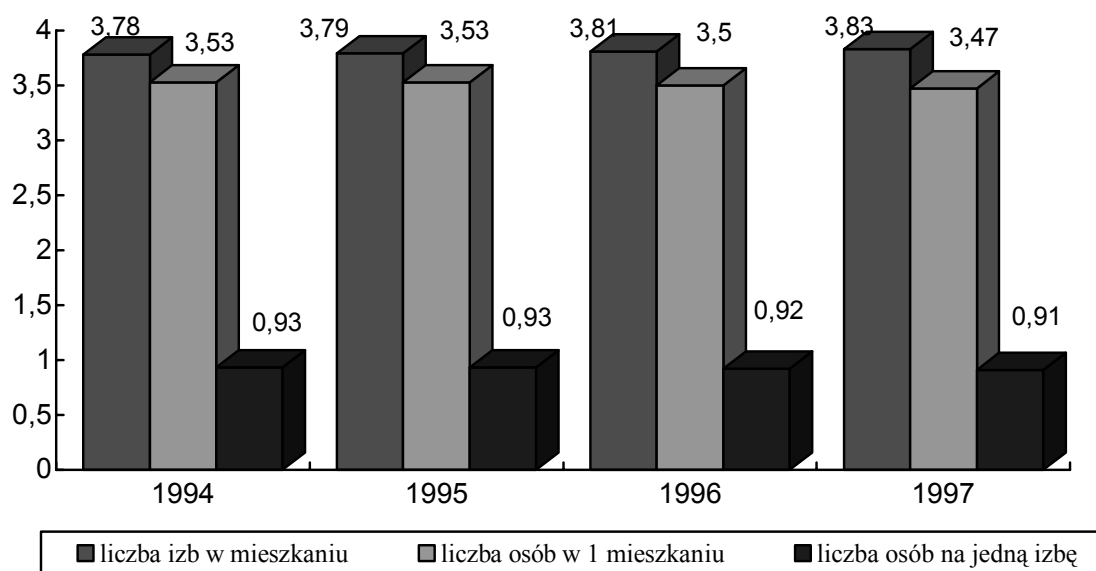
Wykres 34. Dynamika zasobów mieszkaniowych w Ostrołęce w latach 1994-1997

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Wzrost liczby mieszkań komunalnych wynika przede wszystkim z przekazywania miastu zasobów zakładowych, w mniejszym stopniu z faktu budowania nowych mieszkań komunalnych.

Wykres 35. Standard zasobów mieszkaniowych Ostrołęki w latach 1994-1997

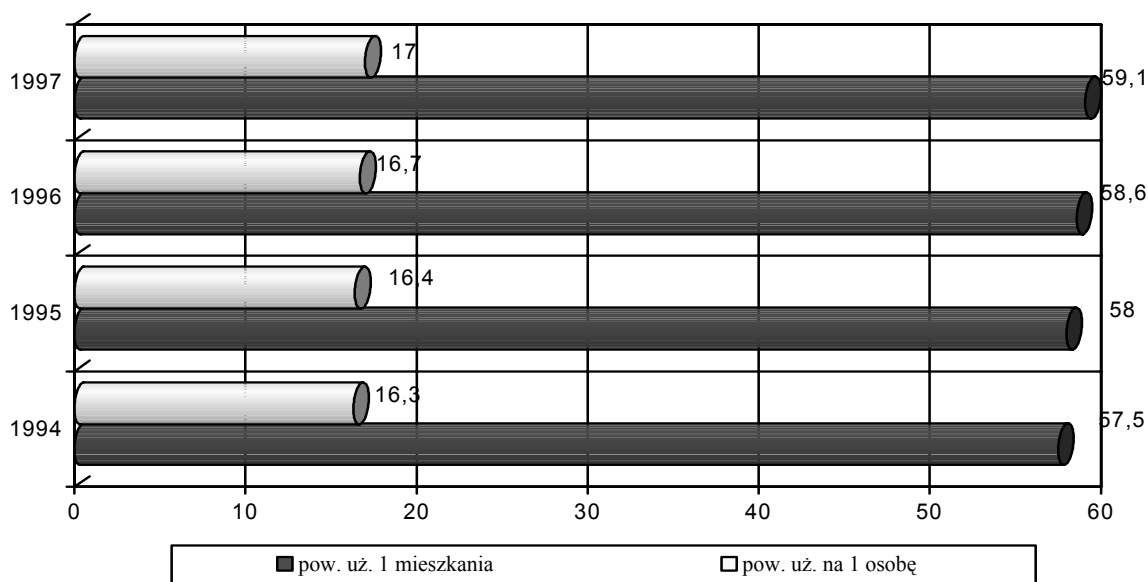
Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Poprawa średniego standardu zasobów mieszkaniowych miasta następuje przede wszystkim poprzez pozytywne przemiany zachodzące w nowo budowanych zasobach mieszkaniowych, w tym szczególnie w indywidualnym budownictwie mieszkaniowym.

W zasobach komunalnych na koniec 1998 r. znajdowały się 72 budynki mieszkalne i trzy budynki z lokalami użytkowymi. W budynkach mieszkalnych ulokowanych jest 1686 mieszkań, w tym: 1027 lokali stanowi własność gminy, a 659 osób fizycznych. Powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych w zasobach komunalnych wynosi 73644 m², w tym: 44010 m² w lokalach stanowiących własność gminy i 29634 m² w lokalach stanowiących własność osób fizycznych.

W zasobach miasta znajdują się także 52 lokale socjalne o 102 izbach i powierzchni ogólnej 1303 m². Miasto posiada 25 lokali użytkowych o powierzchni 2063 m².

Wykres 36. Standard zasobów mieszkaniowych Ostrołęki w latach 1994-1997

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

W ostatnich latach na podstawie ustawy o własności lokali, w większości budynków mieszkaniowych (dotychczas stanowiących własność miasta) w wyniku ich sprzedaży powstały wspólnoty mieszkaniowe. Czynsz regulowany wprowadzony ustawą o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych, a uchwalany

rocznie przez Radę Miejską od 1995 roku w pełni pokrywa koszty bieżącego utrzymania zasobów komunalnych. Ostatnio tj. od 1999 roku została wprowadzona w czynszu regulowanym pozycja „techniczne utrzymanie budynku” z czego finansowane są bieżące remonty budynków np. malowanie klatek schodowych, uzupełnianie ubytków elewacji, naprawa pokrycia dachowego itp.

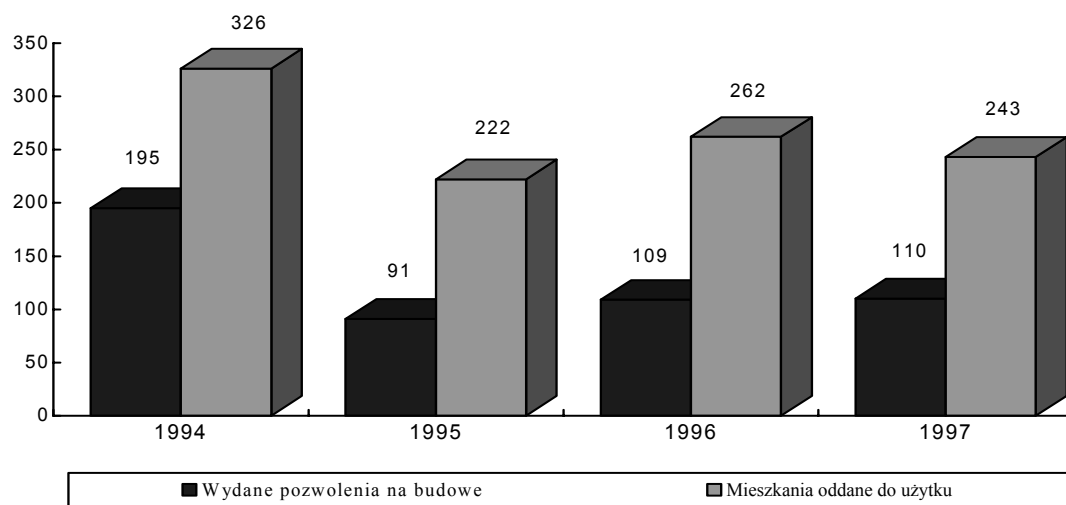
Tabela 30. Budownictwo mieszkaniowe w Ostrołęce w latach 1994-1998

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997
Wydane pozwolenia na budowę	195	91	109	110
Mieszkania oddane do użytku:	326	222	262	243
– w budynkach wielorodzinnych	271	180	212	202
– spółdzielczych	271	148	212	202
– komunalnych	0	32	0	0
Domów jednorodzinnych	55	42	50	41

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Oprócz budownictwa realizowanego z udziałem miasta (tj. socjalnego i czynszowego), które jest jedynie uzupełnieniem zaspokajania potrzeb mieszkaniowych innych form, jest budownictwo spółdzielcze i prywatne. Te dwie formy zapewniają społeczeństwu dostęp do mieszkania. Miasto natomiast powinno stwarzać dogodne warunki rozwoju tych form poprzez tworzenie zasobu gruntów pod zabudowę, uzbrojenie gruntów pod zabudowę, zbywanie gruntów. W 1998 r. została opracowana i przyjęta „Strategia Mieszkaniowa Miasta Ostrołęki do 2010 roku” stanowiąca całościowe ujęcie problematyki mieszkaniowej miasta. Na jej podstawie dokonano ustalenia kierunków polityki mieszkaniowej i określenia potrzeb mieszkaniowych do 2010 roku.

Wykres 37. Standard zasobów mieszkaniowych w Ostrołęce w latach 1994-1997

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Tabela 31. Mieszkaniowe zasoby komunalne Ostrołęki wg roku budowy

Lata budowy	ilość budynków	udział %	udział % w skali roku
przed 1945 rokiem	20	26,7	50,0
lata 50-te	12	16,0	39,0
lata 60	17	22,7	39,0
lata 70	15	20,0	11,0
lata 80	7	9,3	11,0
budynki wybudowane po 1990 r.	4	5,3	11,0

Źródło: Raport o Stanie Miasta Ostrołęki.

Zasoby mieszkaniowe wymagają wielu napraw i remontów. Zakres rzeczowy remontów i modernizacji budynków jest ustalany corocznie, środki finansowe jakie są zabezpieczane na remonty zasobów komunalnych stanowią kwotę od 150 do 500 tys. zł.

7.8. Targowiska miejskie

Na terenie miasta Ostrołęki funkcjonują 3 targowiska:

1. Targowisko ulokowane przy ul. I. Prądzyńskiego i ul. Inwalidów Wojennych przeznaczone do sprzedaży artykułów spożywczych i przemysłowych ze stałych punktów handlowych i ław sprzedażnych. W 1999 r. dokonano likwidacji starej części targowiska, a punkty handlowe w większości zostały przeniesione na teren nowej części targowiska. Na powierzchni ok. 0,5 ha zlokalizowanych jest obecnie 108 punktów na zasadzie dzierżawy terenu oraz 232 punkty podlegające miesięcznej opłacie targowej (razem 340 obiektów handlowych). Nowa część targowiska to teren utwardzony płytami chodnikowymi z wydzielonymi uliczkami do ruchu wewnętrznego. Teren jest oświetlony, ogrodzony, wyposażony w halę targową do sprzedaży mięsa (połowa hali wydzierżawiona przez PZW dla sprzedaży ryb), budynek administracyjny, szalet publiczny, bieżącą wodę. Targowisko administrowane jest przez MOSiR.
2. Targowisko u zbiegu ulic Targowej i Zawadzkiego przeznaczone do masowego handlu artykułami pochodzenia przemysłowego i rolniczego. W niedzielę służy do organizacji giełdy samochodowej. Powierzchnia targowiska mierzy ok. 1 ha i jest w 80% utwardzona. Całe targowisko ogrodzone jest wysokim płotem z elementów metalowych, na zewnątrz urządzono miejsca parkingowe. Targowisko wyposażone jest w: szalet kontenerowy, pomieszczenie administracyjne (segment kontenerowy), studzienki chłonne (11 szt.) oraz ujęcie wody (1 szt.)
3. Targowisko przy ul. Targowej i ul. Bohaterów Westerplatte przeznaczone jest do handlu: zwierzętami gospodarczymi, płodami rolnymi, artykułami przemysłowymi do produkcji rolnej, materiałami budowlanymi itp. Targowisko czynne jest raz w tygodniu (we wtorek). Powierzchnia targowa wynosi 2,1 ha. Wyposażenie targowiska stanowią: szalet i źródło uliczne wraz ze studzienkami chłonnymi. Targowisko administrowane jest przez MOSiR.

7.9. Stan bezpieczeństwa publicznego

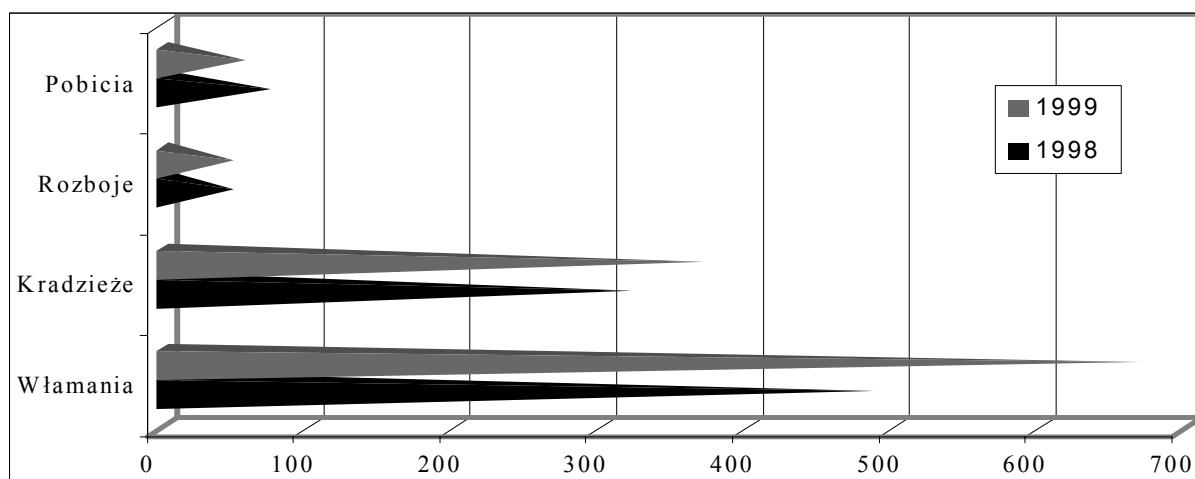
Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z najistotniejszych czynników bezpośrednio wpływających na poziom życia mieszkańców miasta. Poziom przestępczości w Ostrołęce nie różni się od przeciętnego poziomu w kraju. Tylko na przestrzeni ostatniego roku liczba stwierdzonych przestępstw wzrosła o 494, co stanowi wzrost o ponad 20%. W strukturze popełnianych przestępstw dominują przestępstwa o charakterze kryminalnym, które corocznie stanowią około 80% wszystkich przestępstw.

Tabela 32. Działalność Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce w latach 1998-1999

Wyszczególnienie	1998	1999
Wszczęte postępowania przygotowawcze	2145	2154
Stwierdzone przestępstwa ogółem:	2102	2596
o charakterze kryminalnym	1923	2073
o charakterze gospodarczym	90	443
przestępstwa drogowe	49	33
pożary	5	10
Wykryte przestępstwa	924	1315
Wykrywalność ogółem	43,7%	50,0%

Źródło: Sprawozdania z działalności Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce.

Wykres 38. Stan i dynamika wybranych rodzajów przestępstw Ostrołęce w latach 1998-1999

Źródło: Sprawozdania z działalności Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce.

W ostatnich latach obserwujemy wzrost wykrywalności przestępstw popełnianych na terenie miasta. W 1999 r. wykrywalność osiągnęła poziom 50%. Ten wzrost obserwowany jest przede wszystkim w grupie przestępstw o charakterze gospodarczym (1998 r. - 86,7%, 1999 r. - 95,3%). W grupie przestępstw o charakterze kryminalnym wykrywalność przestępstw oscyluje bez zmian wokół poziomu 40%.

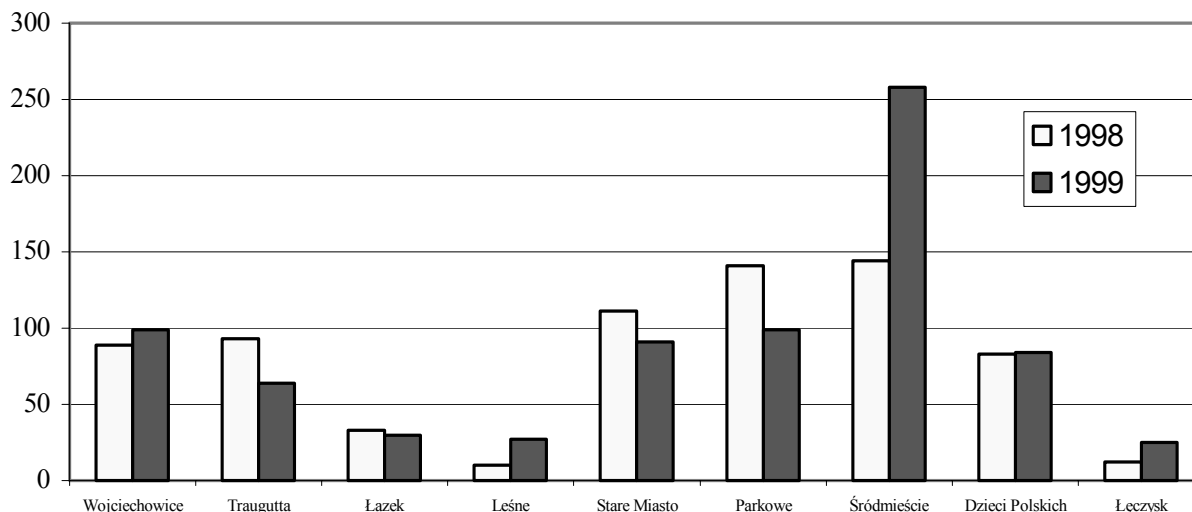
Tabela 33. Przestępstwa w poszczególnych dzielnicach miasta Ostrołęki w latach 1998 i 1999

Wyszczególnienie	Przestępstwa ogółem		Włamania		Kradzieże		Rozboje		Pobicia	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1999	1998	1999	1998
Wojciechowice	89	99	37	53	29	4	18	1	9	6
Traugutta	93	64	55	35	19	4	17	2	2	2
Łazek	33	30	9	17	9	0	5	3	4	3
Leśne	10	27	4	13	4	0	5	0	3	0
Stare Miasto	111	91	41	47	37	5	29	6	2	12
Parkowe	141	99	70	59	33	3	27	11	3	8

Śródmieście	144	258	59	133	48	11	82	10	7	8
Dzieci Polskich	83	84	36	48	23	1	25	7	3	7
Łęczysk	12	25	6	10	3	2	13	1	0	0

Źródło: Sprawozdania z działalności Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce.

Wykres 39. Przepięstwa w poszczęguonych dzielnicach miasta w latach 1998 i 1999

Źródło: Sprawozdania z działalności Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce.

W Ostrołęce występuje duże zróżnicowanie przestrzenne popełnianych przestępstw. Spadek przestępczości w mieście obserwowac można w 1999 r. w dzielnicy Traugutta, Stare Miasto oraz na Osiedlu Parkowe. Znaczący wzrost natomiast w dzielnicy Śródmieście-Łęczyska i na Osiedlu Leśne.

8. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

8.1. Gospodarka ściekowa

Ochrona wód

Przez teren Ostrołęki przepływa jeden ciek wodny o znaczeniu ogólnokrajowym – Narew. Rzeka ta zaliczona została do I klasy czystości. Na terenie miasta do Narwi ścieki odprowadzają:

- OPWiK Sp. z o.o. – oczyszczalnia komunalna – w ilości 17 370 m³/d;
- oczyszczalnia „Leśna” – 163 m³/d;
- INTERCELL SA – oczyszczalnia przy ul. Chemicznej – 18 144 m³/d;
- Prywatne Gospodarstwo Ogrodnicze Sp. z o.o. – 55 m³/d;
- Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Laskowcu – 27 m³/d;
- Zespół Elektrowni Ostrołęka SA – 4 917 m³/d;
- Stacja PKP (wody deszczowe i technologiczne z odwodnienia torów – 35 m³/d.

INTERCELL SA odprowadza również wody pochłódniczo-deszczowe w ilości 2000m³/d kanałem zrzutowym wód pochłódniczych z Ec „A”, a Zespół Elektrowni Ostrołęka SA wody pochłódnicze i przemysłowo- deszczowe w ilości około 90 000 m³/h.

Ogółem do Narwi na terenie miasta odprowadzanych jest (bez wód pochłodniczych) 40 711 m³/d ścieków, w tym 35 759 m³/d oczyszczonych biologicznie i 4 952 m³/d oczyszczonych mechanicznie. Pośrednimi źródłami zanieczyszczenia rzeki Narwi są jej dopływy: Szkwa, Rozoga, Omulew i Czeczotka.

Ostrołęka zajmuje trzecie miejsce w województwie mazowieckim (pośród miast na prawach powiatu) pod względem ilości odprowadzanych ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania i czwarte miejsce pod względem ilości ścieków oczyszczanych biologicznie.

Na podstawie wyników badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Oddział Zamiejskowy w Ostrołęce można stwierdzić, że w latach 1995-1998 nastąpiła poprawa stanu czystości rzeki. Najlepiej jest to widoczne przy analizie stanu czystości w punktach położonych powyżej miasta. Od 1995 r. stan czystości utrzymuje się na poziomie klasy III, podczas gdy w latach poprzednich przekroczył normy dopuszczalne dla tej klasy. Niewątpliwie na poprawę stanu czystości rzeki Narwi miały wpływ: oddanie w 1994 r. do eksploatacji oczyszczalni ścieków w Białymstoku oraz rozbudowa oczyszczalni komunalnej w Ostrołęce (1995 r.), która posiada wysoką efektywność działania, zwłaszcza w zakresie eliminacji takich wskaźników jak: BZT₅, ChZT, zawiesina. Gorsze efekty oczyszczania uzyskuje się w zakresie eliminacji związków fosforu i azotu. Dobre efekty oczyszczania ścieków ma również oczyszczalnia INTERCELL SA do czego niewątpliwie przyczyniła się zmiana systemu napowietrzania ścieków oczyszczanych biologicznie.

Oczyszczalnia ścieków

Miasto posiada dwie miejskie oczyszczalnie ścieków przy ul. Chemicznej i na Osiedlu Leśnym:

1. Oczyszczalnia przy ul. Chemicznej jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną wybudowana w połowie lat siedemdziesiątych o przepustowości 9 000 m³/d. Obecnie oczyszczalnia posiada średnią dobową przepustowość – 25 000 m³/d. W latach 1995-1998 oczyszczalnia została zmodernizowana. Wykonano dodatkowo jeden ciąg technologiczny (piaskownik, zespół komór napowietrzania, osadniki wtórne) oraz stację przeróbki osadu (tj. odwadnianie, wapnowanie, składowanie). Oczyszczalnia po modernizacji osiąga wysoki stopień redukcji zanieczyszczeń, odpowiada założeniom projektowym. Dopływa do niej średnio 15074 m³ /na dobę ścieków więc posiada rezerwy w przyjmowaniu ścieków w stosunku do projektowanej wielkości.
2. Dla Osiedla Leśna i gm. Olszewo Borki została wybudowana oczyszczalnia ścieków o maksymalnej przepustowości 500 m³/d. Pozwala to na przyjmowanie ścieków z Grabowa Osiedla Leśna i gminy Olszewo Borki. Proces oczyszczania ścieków jest wysoce efektywny, osiągalne parametry są poniżej norm wymaganych w pozwoleniu wodno-prawnym, w obecnym czasie ilość przyjmowanych ścieków wynosi 250 m³/d, co oznacza istnienie rezerw.

8.2. Ochrona powietrza atmosferycznego

Stan powietrza atmosferycznego na terenie miasta określa się na podstawie prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Oddział Zamiejskowy w Ostrołęce pomiarów 30-minutowych i 24-godzinnych. Badane zanieczyszczenia to SO₂, NO₂ i pył zawieszony w pomiarach 24-h oraz: SO₂, NO₂, H₂S w pomiarach 30-min. Punkty pomiarowo-kontrolne zlokalizowane są na terenie całego miasta celem określenia stanu zanieczyszczenia powietrza w różnych jego miejscach.

Wyniki otrzymywane z pomiarów 30-min. kształtują się zazwyczaj poniżej norm dopuszczalnych, które w odniesieniu do pomiarów 30-min. wynoszą zarówno dla SO₂ i NO₂ – 500 µg/m³, dla H₂S – 20 µg/m³. W pomiarach 24-h wszystkie otrzymane wyniki kształtowały się znacznie poniżej norm dopuszczalnych nie tylko w roku 1998, ale również na przestrzeni lat ubiegłych. Natomiast corocznie odnotowywane są przekroczenia norm dopuszczalnych pyłu zawieszonego. W odniesieniu do pomiarów 24-h dopuszczalne stężenie pyłu zawieszonego wynosiło do 20 maja 1998 r. 120 µg/m³ (norma 125 µg/m³). W 1998 r. stężenie pyłu zawieszonego przekroczyło normę dopuszczalną 6 razy na 122 pomiary. Miało to miejsce w zimowych miesiącach, a uzyskana wartość wynosiła 176µg/m³. W 1995 r. najwyższy uzyskany wynik to 254 µg/m³.

Miasto charakteryzuje się stosunkowo dużym udziałem emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Według danych statystycznych na koniec 1997 r., wśród 181 miast Polski, na terenie których koncentrowało się 78,5% krajowej emisji zanieczyszczeń pyłowych i 67% zanieczyszczeń gazowych, Ostrołęka zajmowała 12 miejsce w emisji gazów i 36 pod względem emisji pyłów, emitując 2520,2 tys. ton rocznie gazów (w 1996r. 3283,3 tys. ton rocznie gazów) i 2,7 tys. ton rocznie pyłów (w 1996 r. również 2,7 tys. ton rocznie pyłów).

Spśród miast na prawach powiatu w woj. mazowieckim Ostrołęka zajmuje 2 miejsce pod względem emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Zakładem decydującym o wielkości emisji jest Zespół Elektrowni Ostrołęka. Celem zmniejszenia emisji pyłów do powietrza Zespół Elektrowni podejmował szereg działań inwestycyjnych. Z ważniejszych zrealizowanych i będących w realizacji należy zwrócić uwagę na: wymianę wszystkich elektrofiltrów i wdrażanie instalacji do obniżenia tlenków azotu w spalinach. Zamontowane elektrofiltry posiadają wysoką skuteczność odpylania:

- w Elektrociepłowni „A” – 98,5-99,5 %
- w Elektrowni „B” - 99,5 – 99,8 %

Do ważniejszych inwestycji w zakresie ograniczenia emisji pyłów i gazów w Zespole Elektrowni, zrealizowanych w 1997r. należy także zaliczyć przebudowę kotła nr 4 w EC”A” na fluidalny z przystosowaniem do spalania kory – odpadu wytwarzanego przez INTERCELL SA.

Analiza danych za ostatnie lata pozwala na stwierdzenie, że nastąpiło istotne zmniejszenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza przez Zespół Elektrowni Ostrołęka, w tym :

- emisji pyłów o 89%,
- emisji gazów o 23%,
- emisji dwutlenku siarki o 17%,
- emisji tlenków azotu o 34%.

W 1995 r. INTERCELL SA uruchomił instalację do utylizacji gazów złownych z warzelni, wyparki próżniowej i oczyszczania brudnych kondensatów. Pomiary wykazały wysoką skuteczność instalacji wynoszącą :

- dla siarkowodoru – 99,9%,
- dla merkaptanu metylu – 98,5%.

W 1996 r. został zmodernizowany układ odpylania na piecu obrotowym. Wykonane pomiary wykazały skuteczność odpylania wynoszącą 99,9%. Zakład wymienił również elektrofiltr na kotle sodowym. Uzyskano ograniczenie emisji pyłów o ok. 70%.

Pomimo wysokiej sprawności instalacji utylizacji gazów złownych, okresowo w mieście pojawia się „uciążliwość zapachowa” mająca źródło w emisji z kilkunastu małych źródeł nie podłączonych do instalacji utylizacyjnej. Źródłem uciążliwości zapachowej w latach poprzednich była również Wytwórnia Koncentratów Paszowych w Ławach koło Ostrołęki. Zakład ten nie funkcjonuje od 1998 r.

8.3. Gospodarka odpadami

Odpady możemy podzielić na przemysłowe i komunalne. Głównym sposobem gospodarowania odpadami na terenie Ostrołęki jest ich składowanie. Może to stworzyć zagrożenie dla ludzkiego zdrowia i środowiska, jeżeli składowisko jest niewłaściwie urządzone lub eksploatowane.

Odpady przemysłowe

Miasto Ostrołęka jest jednym z potentatów w produkcji odpadów w skali kraju. W Ostrołęce zlokalizowane zostały zakłady wytwarzające największe ilości odpadów przemysłowych z terenu byłego województwa ostrołęckiego. Wśród odpadów przemysłowych największe ilości to:

- popioły i żużle z Zespołu Elektrowni „Ostrołęka”,
- kory drzewnej z zakładów INTERCELL S.A.,
- odpadów poprodukcyjnych materiałów budowlanych z przedsiębiorstwa YTONG Sp. z o.o.

W roku 1995 wytworzono w Ostrołęce 318 tys. ton odpadów przemysłowych, z których wykorzystano 69,5 tys. ton, co stanowi ok. 22%. Odpady niewykorzystane były składowane na trzech składowiskach zakładowych i na wysypisku komunalnym. W roku 1996 wytworzono 460 tys. ton odpadów (najwięcej w latach 1994-98), a wykorzystano 68,7 tys. ton. Wykorzystanie odpadów przemysłowych spadło więc do 15%. W roku 1997 wytworzono w Ostrołęce 395 tys. ton odpadów przemysłowych, z czego wykorzystano 72,8 tys. ton, a więc 18%. W roku 1998 wytworzono w tych

zakładach 366 tys. ton odpadów przemysłowych, z czego wykorzystano 85 tys. ton, co stanowi 23% ogólnej ilości. W ciągu roku nastąpił więc znaczący wzrost wykorzystania, ale nie jest to jeszcze stopień w pełni zadowalający.

W poszczególnych zakładach w roku 1998 wytworzono i zagospodarowano następujące ilości odpadów:

- ZE „Ostrołęka” – 273 tys. ton, wykorzystano 14,6 tys. ton,
- INTERCELL S.A. – 86 tys. ton, wykorzystano 69,4 tys. ton,
- YTONG Sp. z o.o. – 7 tys. ton, wykorzystano 0,9 tys. ton.

Z powyższego wynika, że wykorzystanie odpadów przemysłowych zmienia się od 5% w przypadku ZE „Ostrołęka” do 80% w INTERCELL-u.

Odpady komunalne

Miasto posiada własne wysypisko przy ulicy Turskiego. W roku 1998 zostało tam umieszczone 29,2 tys. ton odpadów niesegregowanych, a ogólnie zgromadzono 354,3 tys. ton odpadów.

Szczególne miejsce w gospodarce odpadami zajmują odpady niebezpieczne. Są nimi przede wszystkim odpady szpitalne i z obiektów służby zdrowia, zużyte oleje i smary, akumulatory oraz świetlówki zawierające rtęć. W Ostrołęce powstaje rocznie ok. 55 ton odpadów szpitalnych unieszkodliwianych w kotłowni centralnego ogrzewania, co jest niezgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami. W bieżącym roku planuje się oddanie do użytku spalarni przy Szpitalu Specjalistycznym, która dysponować będzie systemem suchego oczyszczania spalin (zużyte oleje i smary, akumulatory oraz świetlówki). Gospodarka tymi odpadami jest rozwiązana w dużych zakładach kontrolowanych przez służby ochrony środowiska. Użytkownicy indywidualni nie są natomiast poddani żadnym rygorom i ich zachowanie mogą stymulować mechanizmy rynkowe. W chwili obecnej brak systemu zachęcającego ich do zwracania niebezpiecznych odpadów jednostkom wyspecjalizowanym w zbiorce takich materiałów.

Osady ściekowe z oczyszczalni miejskiej

Oczyszczalnia miejska jest źródłem powstawania osadów ściekowych w ilości ok. 9,9 tys. ton rocznie. Są one składowane na poletkach osadowych przy oczyszczalni, a także na składowisku odpadów elektrowni („starym”) z późniejszym przeznaczeniem do rekultywacji wysypiska komunalnego. W roku 1997 ok. 20% osadów zostało wykorzystanych do rekultywacji składowiska ZE „Ostrołęka” w Łęgu – w roku 1998 osady były w całości składowane. Problem zagospodarowania osadów ściekowych jest więc nie rozwiązany.

8.4. Edukacja ekologiczna

W wyniku dużej ingerencji człowieka w środowisko naturalne następują zagrożenia ekologiczne prowadzące do ograniczonych możliwości i „wytrzymałość” środowiska naturalnego. Dlatego też nadrzędną zasadą gospodarowania staje się zasada ekorozwoju eksponująca konieczność uwzględniania i respektowania w działalności środowiska naturalnego. Konsekwencją tego jest wzrastająca uwaga władz samorządowych i innych władz na podnoszenie świadomości ekologicznej na poziomie lokalnym.

Zarząd Miasta Ostrołęki podjął decyzję w sprawie utworzenia w szkołach podstawowych i liceach Ośrodków Edukacji Ekologicznej celem umożliwienia młodzieży szkół ostrołęckich korzystania z czasopism literatury, kaset video z zakresu ekologii. Na ten cel przeznaczono środki z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Pierwszy Ośrodek Edukacji Ekologicznej na terenie miasta utworzono w 1995 roku, który obecnie funkcjonuje w SP Nr 7. Ośrodek wyposażony jest w sprzęt video, literaturę, czasopisma, kasety video. Jego celem jest przybliżenie dzieciom i młodzieży problematyki ochrony środowiska. W 1999 r. podjęto decyzję o utworzeniu Ośrodków Edukacji Ekologicznej we wszystkich szkołach podstawowych i liceach w mieście. Działalność ośrodków daje nadzieję na upowszechnienie prawidłowych wzorców zachowań w kontekście ochrony środowiska w którym żyjemy.

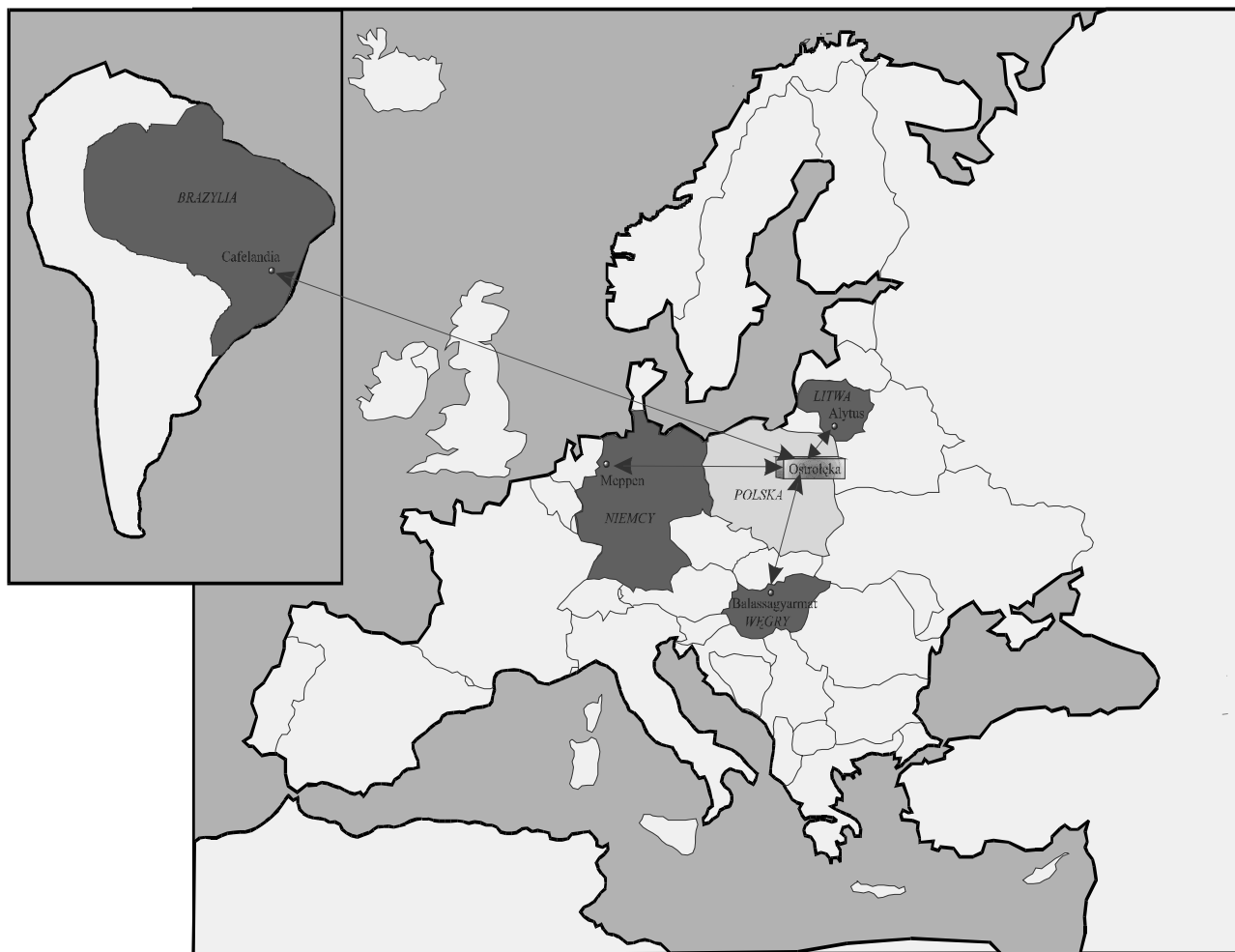
W ramach edukacji ekologicznej Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie oddział Zamiejscowy w Ostrołęce publikuje okresowo w Tygodniku Ostrołęckim wyniki dotyczące stanu czystości rzek Narwi i Czeczotki.

10. MARKETING I PROMOCJA MIASTA

Poprzez promocję miasta rozumie się wszystkie działania podejmowane przez samorządy i inne lokalne podmioty, służące celom aktywizacji społecznej i gospodarczej. W latach 1995-99 promocja miasta realizowana była poprzez:

- wydawanie różnorodnych materiałów informacyjno-promocyjnych, takich jak mapy, foldery, ulotki o mieście oraz dofinansowywanie materiałów promocyjnych; wydawanych przez instytucje regionalne i prywatne;
- promocję w mass mediach, tj. prezentację miasta w prasie krajowej i zagranicznej (materiały przygotowywane przez Urząd Miejski), współpracę z dziennikarzami prasy lokalnej i regionalnej, współpracę z lokalną i regionalną rozgłośnią radiową „OKO”, organizowanie konferencji prasowych podczas ważnych wydarzeń w życiu miasta;
- rozwijanie kontaktów zagranicznych z miastami partnerskimi: z miastem partnerskim Meppen w Niemczech od 1995 roku, z samorządem miasta litewskiego Alytus w 1995 r. podpisano protokół porozumienia, z miastem Balassagyarmat na Węgrzech od 1999 roku oraz z miastem Cafelandia w Brazylii – współpraca obejmuje przede wszystkim wzajemne kontakty w zakresie kultury, sportu i gospodarki;
- promocję miasta i działających podmiotów gospodarczych zarówno na rynkach krajowych jak i zagranicznych poprzez prezentację potencjału społeczno-gospodarczego miasta wśród potencjalnych inwestorów, podczas sympozjów, konferencji, seminariów; organizowanie misji gospodarczych i spotkań biznesowych, organizowanie wizyt potencjalnych inwestorów zagranicznych (przedstawiciele miasta uczestniczyli w sympozjum w Alytusie, a także wraz z Urzędem Wojewódzkim, w targach w Kaliningradzie (Rosja) i Kownie (Litwa));
- organizowanie różnorodnych imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych o zasięgu miejskim, regionalnym i międzynarodowym (w maju 1998 r. zorganizowano konferencję gospodarczą pn. „One day in Ostrołęka”);
- pozyskiwanie środków finansowych z zewnętrznych programów pomocowych – w latach 1997-98 realizowano projekty pn. „Partnerstwo na DePTaKu” i „Sklep ofert gospodarczych” w ramach Konkursu na Innowacje Lokalne w Gminach, ich celem było wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i przeciwdziałanie skutkom bezrobocia. Obecnie realizowane są dwa projekty: „Zintegrowany system zagospodarowania odpadów stałych w Ostrołęce i obszarze funkcjonalnym” i „Europejskie Centrum Szkoleniowo-Konferencyjne w Ostrołęce”, oba współfinansowane ze środków komponentu „Rozwój” w programie „Dialog i Rozwój” – jest to program na rzecz rozwoju i zatrudnienia w miastach, które utraciły status wojewódzki, celem projektu jest rozwój gospodarczy zmierzający do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej, generowanie inwestycji wewnętrznych i zewnętrznych;
- prowadzenie działań wspierających rozwój sektora MSP – w 1995 roku miasto poparło inicjatywę utworzenia Inkubatora Przedsiębiorczości poprzez udzielenie bazy przeznaczonej na potrzeby Inkubatora.

Mapa 8. Miasta partnerskie Ostrołęki

Źródło: Opracowanie własne.

Ponadto od 1996 roku budżet miasta wspomaga Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości z przeznaczeniem na pożyczki dla podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą. Jednym z koniecznych warunków zwiększenia szans rozwoju gospodarczego jest nawiązanie współpracy władz lokalnych z przedsiębiorcami. Istnieje potrzeba regularnego komunikowania się władz z kierownictwem lokalnych firm. Znajomość problemów, potrzeb i sytuacji przedsiębiorstw działających na terenie miasta pozwala podjąć odpowiednie działania stymulujące rozwój gospodarczy – tworzenie warunków zachęcających do działania, inwestowania i co się z tym wiąże zatrudniania pracowników.

9. BUDŻET MIASTA

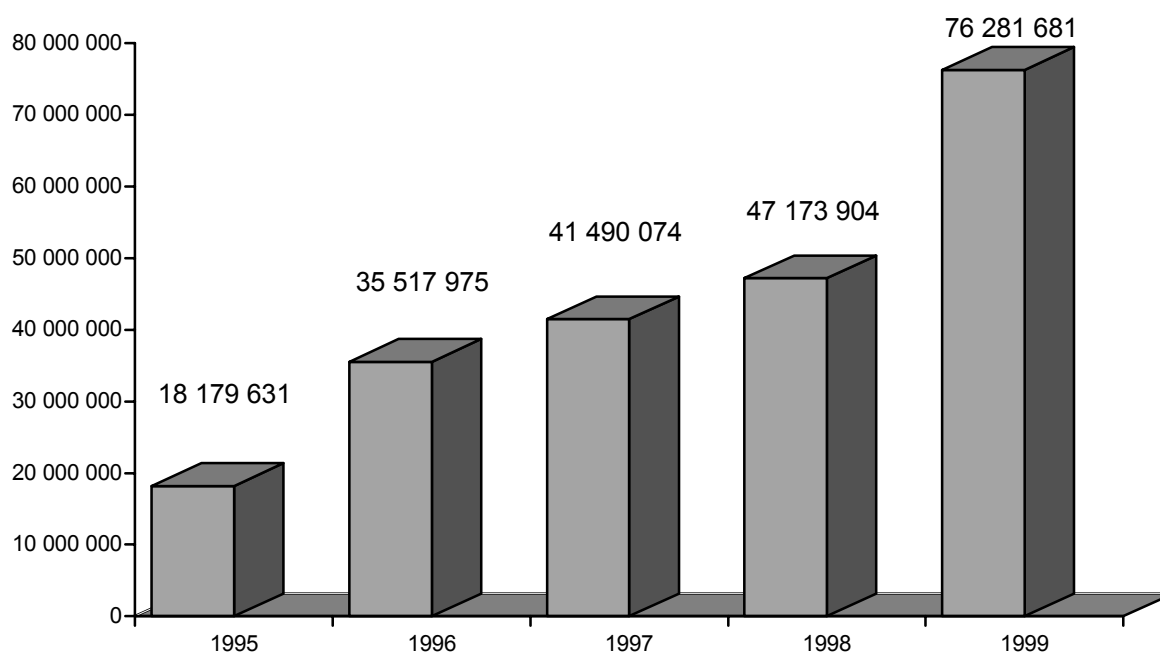
9.1. Dochody miasta

Od 1995 do 1999 roku dochody miasta wzrosły o 419,6%. Na powyższy wskaźnik wzrostu miały wpływ:

- zmiany przepisów w zakresie podatków i opłat, w tym m.in. zwiększenie udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, z 15% do 17%
- gospodarowanie mieniem komunalnym (sprzedaż mieszkań komunalnych),
- przejęcie zadań związanych z reformą ustrojową państwa w latach: 1996, 1999,

– krocząca inflacja.

Wykres 40. Dochody miasta Ostrołęki w latach 1995-1999 (ogółem)

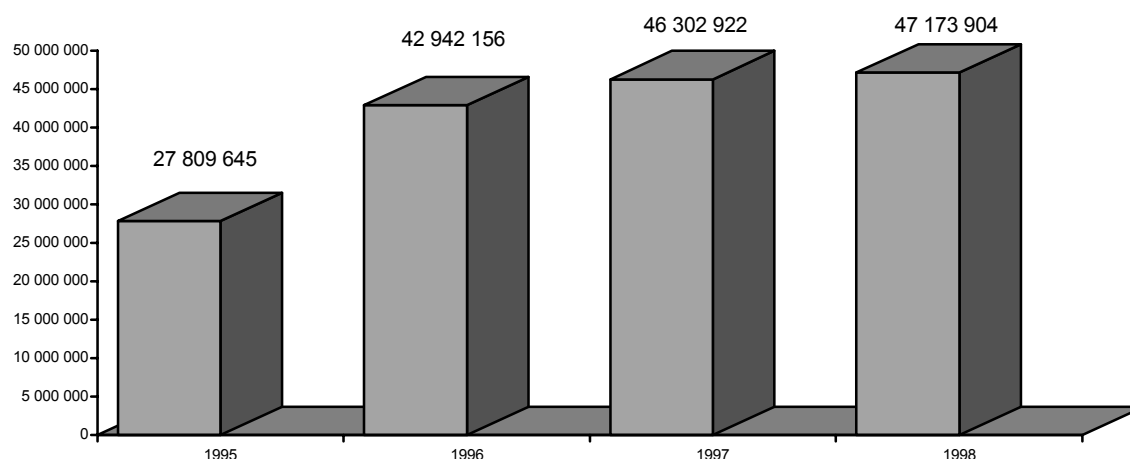
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołęki z lat 1995-1999.

Nominalne dochody miasta, przede wszystkim ze względu na wskaźnik wzrostu cen towarów i usług, corocznie wykazują tendencję rosnącą. Skorygowanie dochodów miasta o ten wskaźnik pokazuje realne dochody miasta (patrz wykres powyżej). W latach 1996-1998 nie nastąpił istotny wzrost środków finansowych w budżecie miasta. W cenach stałych z 1998 roku dochody miasta kształtowały się na przestrzeni ostatnich lat na poziomie 40 mln zł.

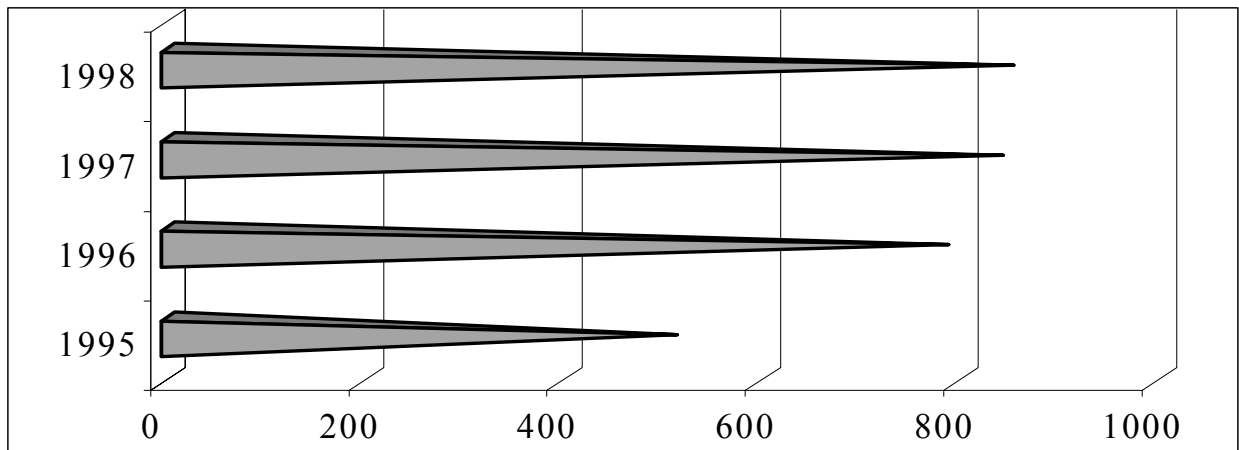
Również realne dochody budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta wykazują niezmienną wielkość. W latach 1996-1998 kształtowały się one na poziomie 800 zł. (ceny stałe 1998). W porównaniu do przeciętnego poziomu dochodów osiąganych w innych jednostkach terytorialnych w Ostrołęce mamy do czynienia z małą zasobnością budżetu lokalnego. Dochody budżetowe przypadające na 1 mieszkańca w 1998 roku w Ostrołęce były średnio o 400 zł. mniejsze niż w innych miastach w Polsce oraz o 500 zł. mniejsze niż średnia w woj. Mazowieckim.

Wykres 41. Dochody budżetowe miasta w latach 1995-1998 w zł. (ceny stałe 1998)

Źródło: Opracowanie własne.

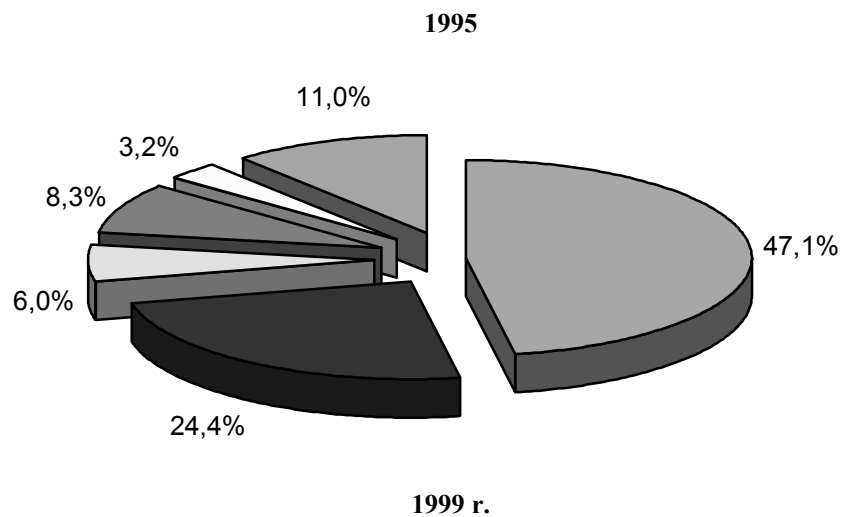

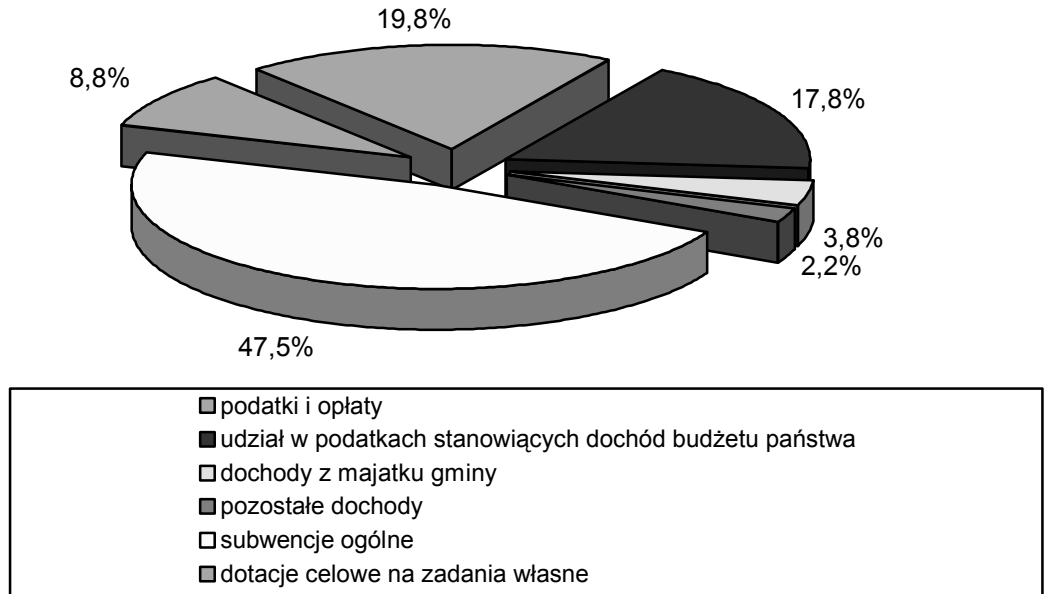
Wykres 42. Dochody budżetowe miasta na 1 mieszkańca w latach 1995-1998 (ceny stałe 1998)
 Źródło: Opracowanie własne.

W strukturze dochodów budżetu miasta w ciągu ostatnich pięciu lat, obserwujemy silne przesunięcie dominacji z grupy dochodów własnych (dochody z podatków i opłat, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa) na rzecz subwencji ogólnych. Stan ten jest pochodną reformy administracyjnej w wyniku, której miasto otrzymało do realizacji szereg nowych zadań (m. in. szkolnictwo podstawowe, średnie). W konsekwencji oznacza to, że w 1999 roku subwencje stanowiły prawie połowę budżetu gminy. Powyższe zmiany oznaczają wzrost biernej funkcji budżetu miasta.

Wykres 43. Struktura dochodów budżetowych miasta Ostrołęki w 1995 i 1999 roku.

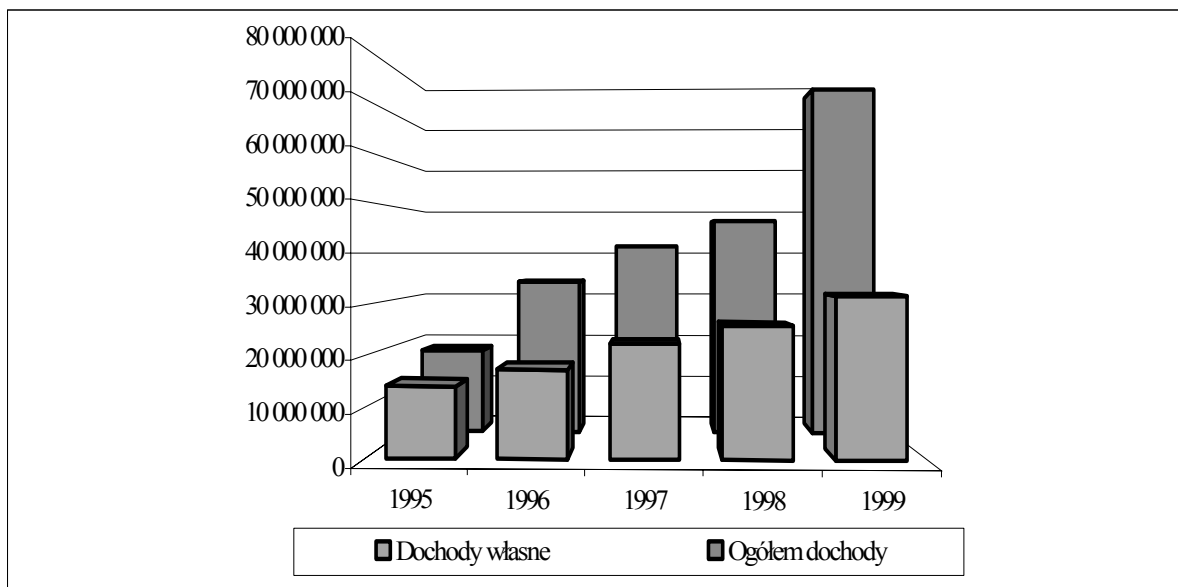

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Stabilność strony dochodowej w budżecie miasta utrzymująca się w długim okresie czasu może sugerować stagnację lokalnej gospodarki. Potwierdza to malejący odsetek dochodów własnych w całkowitych dochodach miasta. Do grupy dochodów własnych zaliczone zostały dochody z podatków i opłat lokalnych, dochody z podatków stanowiących dochód budżetu państwa oraz dochody z majątku gminy. Od 1995 roku udział dochodów własnych stanowiących samodzielną bazę dochodową budżetu corocznie maleje z poziomu 77% osiągniętego w 1995 roku do poziomu 54% w 1998 roku (w 1999 roku jedynie 40%). W porównywanych jednostkach terytorialnych wpływy do budżetu z tych źródeł w 1998 roku kształtowały się:

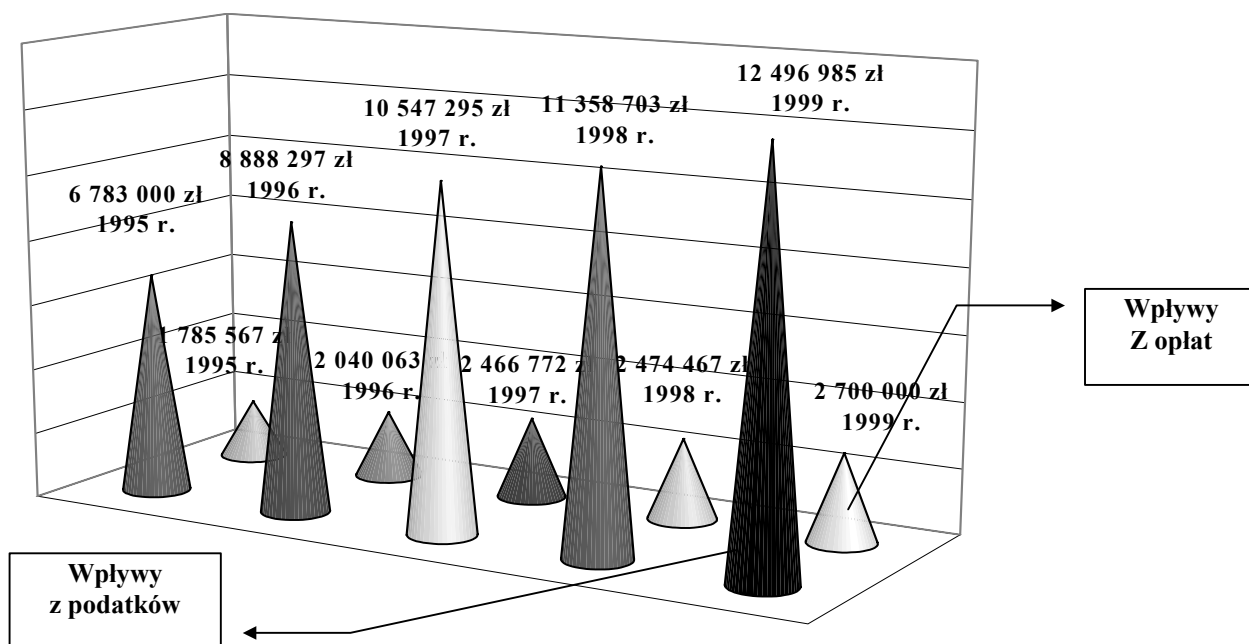
- średnio w woj. Mazowieckim – 68% całkowitych dochodów,
- średnio w miastach woj. Mazowieckiego – 78% całkowitych dochodów,
- średnio w miastach w Polsce – 70% całkowitych dochodów.

Wykres 44. Dochody własne w całkowitych dochodach gminy w latach 1995-1999

Źródło: Opracowanie własne.

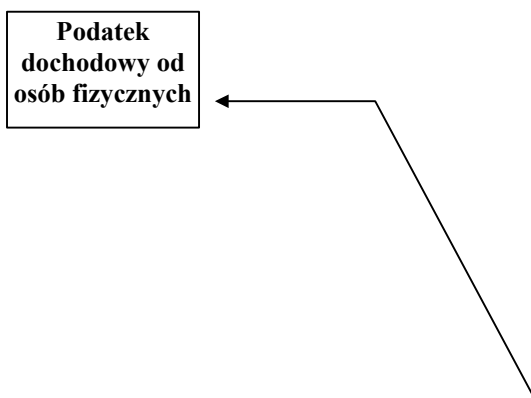
Wykres 45. Dochody miasta Ostrołęki z tytułu podatków i opłat w latach 1995 - 1999.

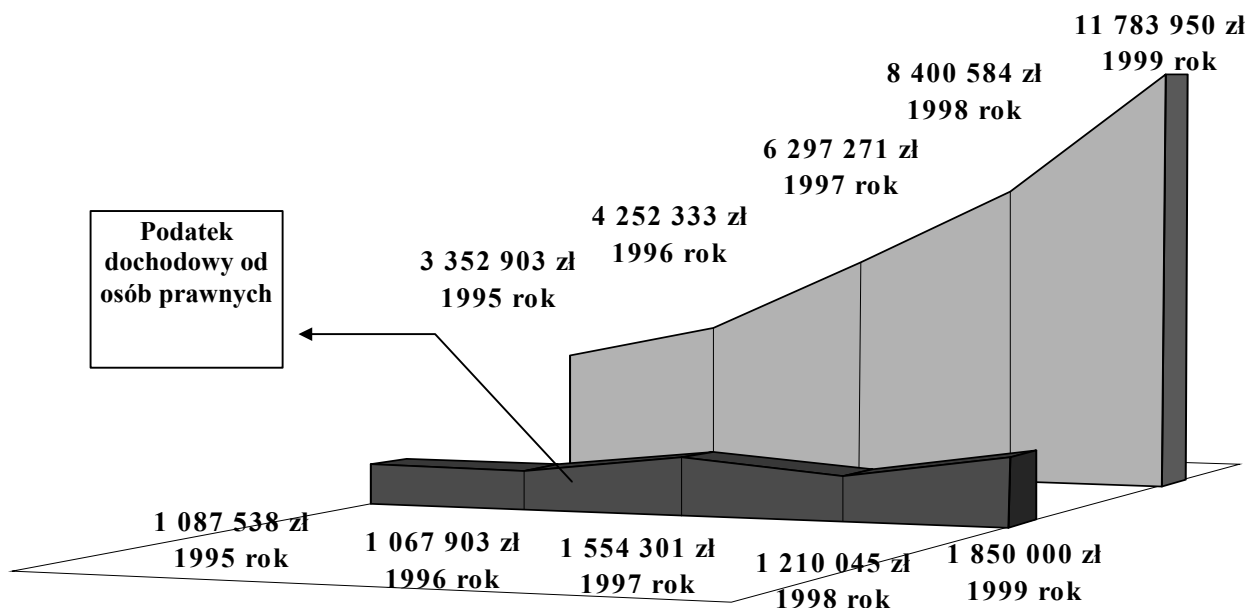

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołęki z lat 1995-1999.

Wpływy z podatków i opłat lokalnych stanowią dominujące źródło po stronie dochodowej budżetu miasta. Na przestrzeni ostatnich lat dochody z tej grupy nieznacznie rosną uwzględniając wartości nominalne, w cenach realnych stanowią stabilną bazę dochodową i nie wykazują większych zmian.

Wykres 46. Udziały miasta Ostrołęki w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w latach 1995-1999

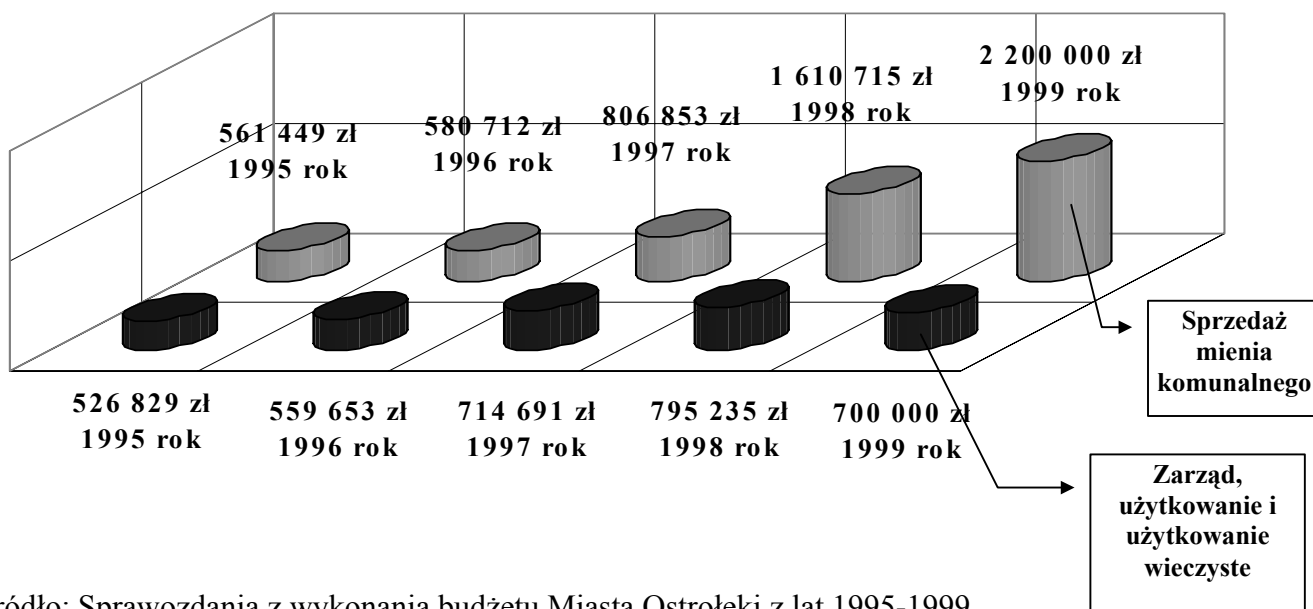

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołęki z lat 1995-1999.

Stagnacje w gospodarce lokalnej potwierdzają także wpływy z podatku od osób prawnych do budżetu miasta. To źródło dochodów nie stanowi istotnej pozycji dochodowej. W cenach realnych kształtuje się na przestrzeni ostatnich 5 lat na tym samym poziomie.

Wykres 47. Dochody z majątku gminy w latach 1995-1999

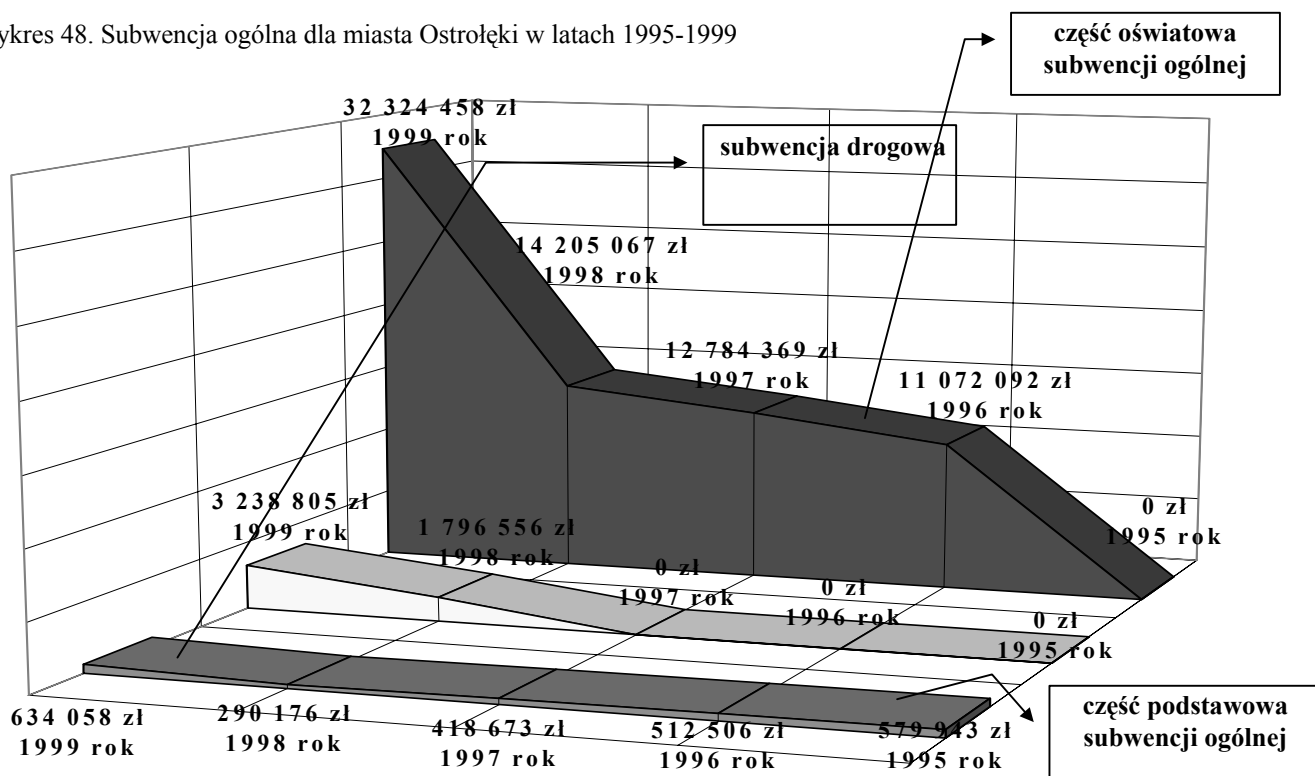
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołęki z lat 1995-1999

Tendencję rosnącą wykazują natomiast wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych, które w analizowanym okresie wzrosły aż trzy i pół krotnie. Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (łącznie od osób fizycznych i od osób prawnych) stanowiły 18% całkowitych dochodów miasta. Poziom wpływów z tej grupy w Ostrołęce w 1998 roku kształtował się poniżej średniej osiągananej:

- w woj. Mazowieckim – 23% całkowitych dochodów miasta,
- w miastach woj. Mazowieckiego – 30% całkowitych dochodów,

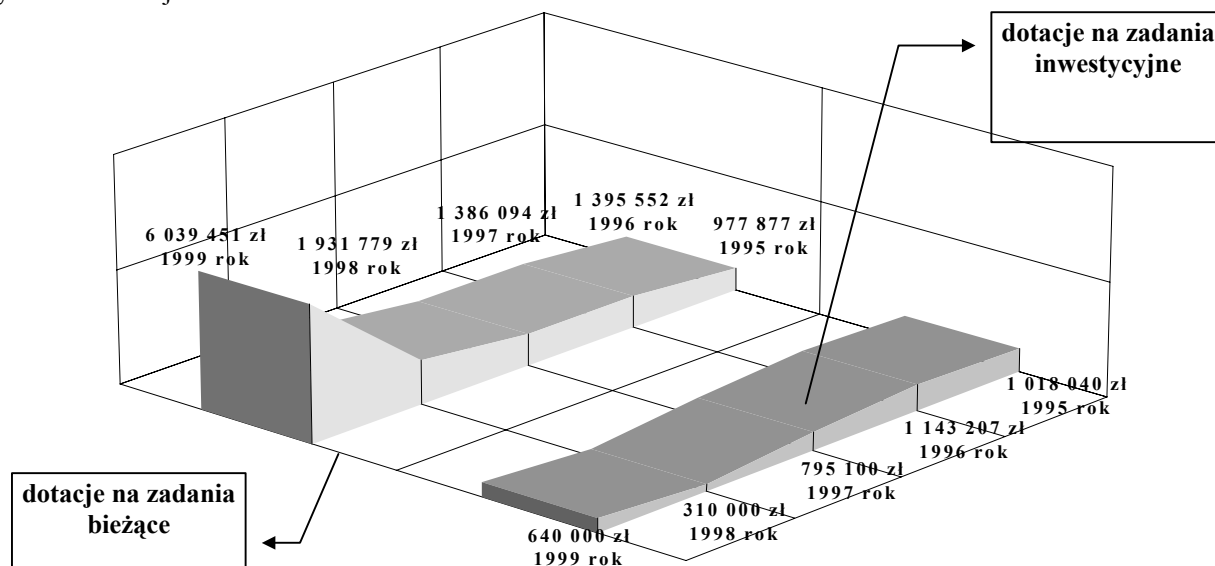
– w miastach w Polsce – 32% całkowitych dochodów miasta.

Wykres 48. Subwencja ogólna dla miasta Ostrołki w latach 1995-1999

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołki z lat 1995-1999.

Wykres 49. Dotacje celowe na zadania własne w latach 1995-1999

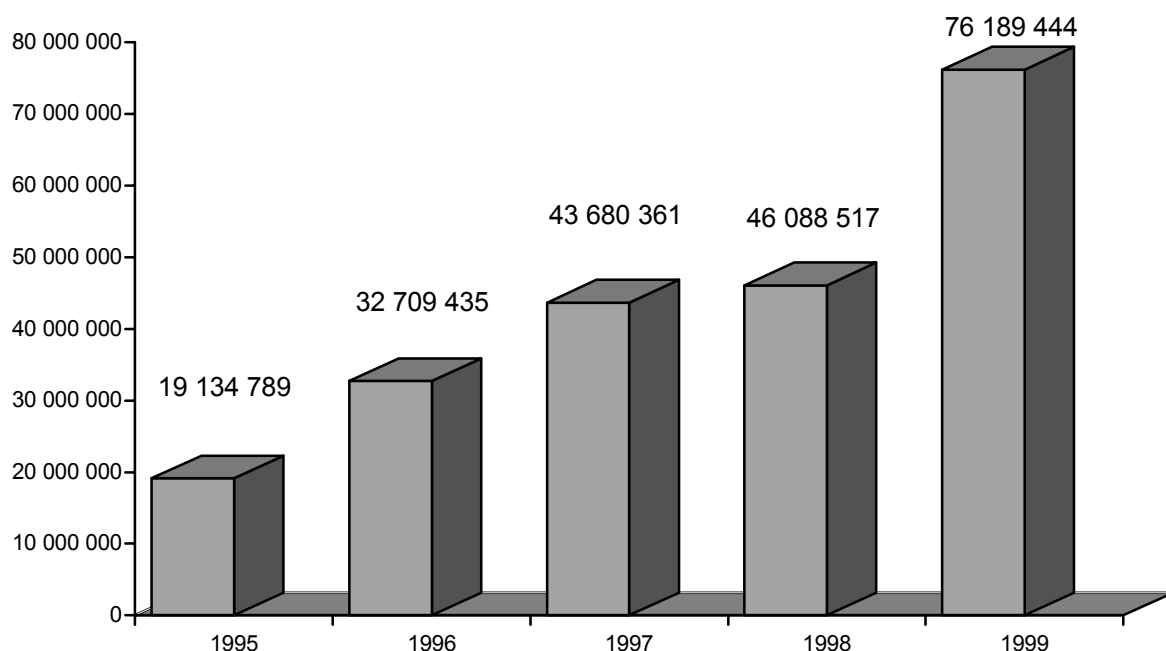
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołki z lat 1995-1999.

Budżet miasta Ostrołki charakteryzuje się także dużym uzależnieniem od zewnętrznych środków finansowych – tj. subwencji i dotacji z budżetu państwa. Ta grupa dochodów stanowi w ostatnich latach około 50% całkowitych dochodów miasta i jej znaczenie w dochodach corocznie rośnie.

9.2. Wydatki budżetowe

Wydatki miasta Ostrołęki, w okresie od 1995 do 1999 roku osiągnęły wskaźnik wzrostu 398,17%, na który złożyły się wydatki bieżące i inwestycyjne. Wydatki bieżące, w porównaniu do roku 1995 wzrosły o 594,97%, natomiast wydatki inwestycyjne nieznacznie się zmniejszyły, osiągając poziom 99,49%. Biorąc pod uwagę inflację mamy do czynienia ze znacznym realnym spadkiem nakładów inwestycyjnych.

Wykres 50. Wydatki miasta Ostrołęki ogółem w latach 1995-1999

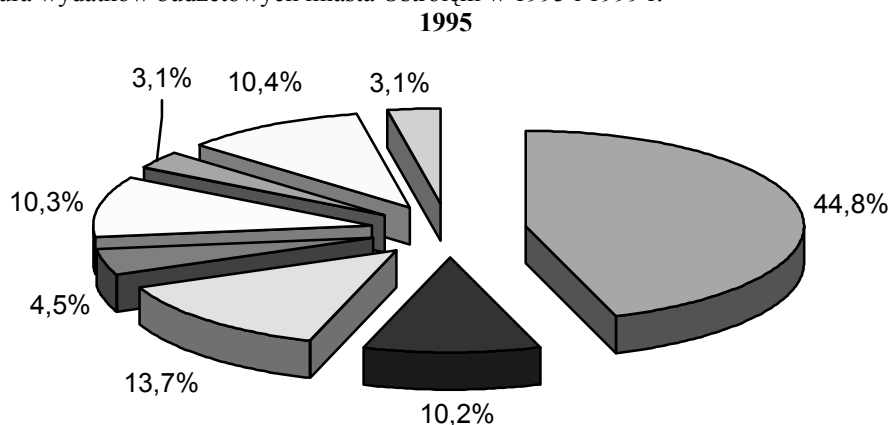

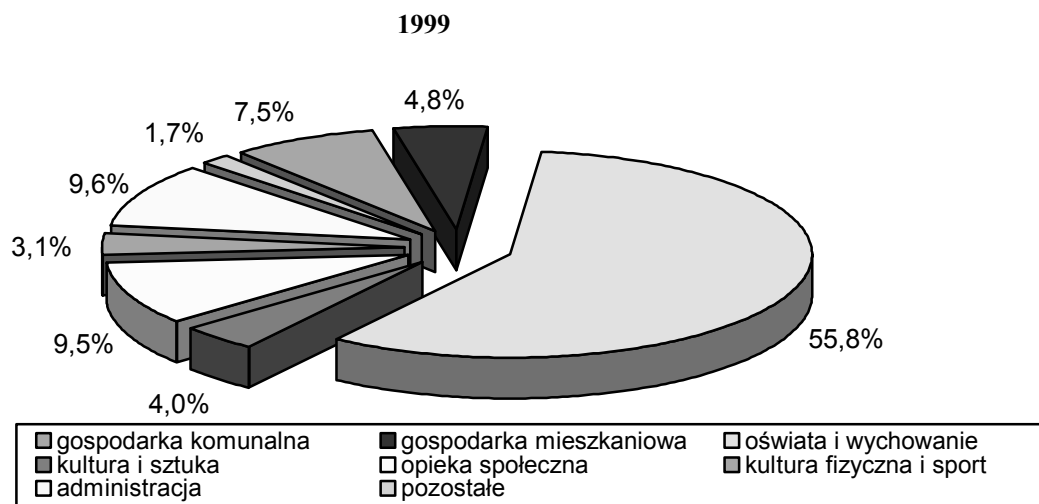
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołęki z lat 1995-1999.

Od 1995 roku struktura wydatków budżetu miasta uległa zmianie. Nastąpił znaczący wzrost wydatków bieżących, wynikający z przejęcia z dniem 1 stycznia 1996 roku szkół podstawowych (wzrost wydatków na zadania oświatowe w stosunku do 1995 roku wyniósł 702,05%) W 1999 roku nastąpił ponownie znaczny wzrost wydatków bieżących, w wyniku wprowadzonej z dniem 1 stycznia, reformy administracji publicznej, nakładającej na miasto obowiązek realizacji zadań w zakresie:

- utrzymania dróg powiatowych i wojewódzkich,
- utrzymania szkół i placówek oświaty ponadpodstawowej,
- utrzymania przejętych placówek kultury (WOK, Biblioteka Publiczna),
- opieki społecznej, w tym: m.in. utrzymanie domów pomocy społecznej.

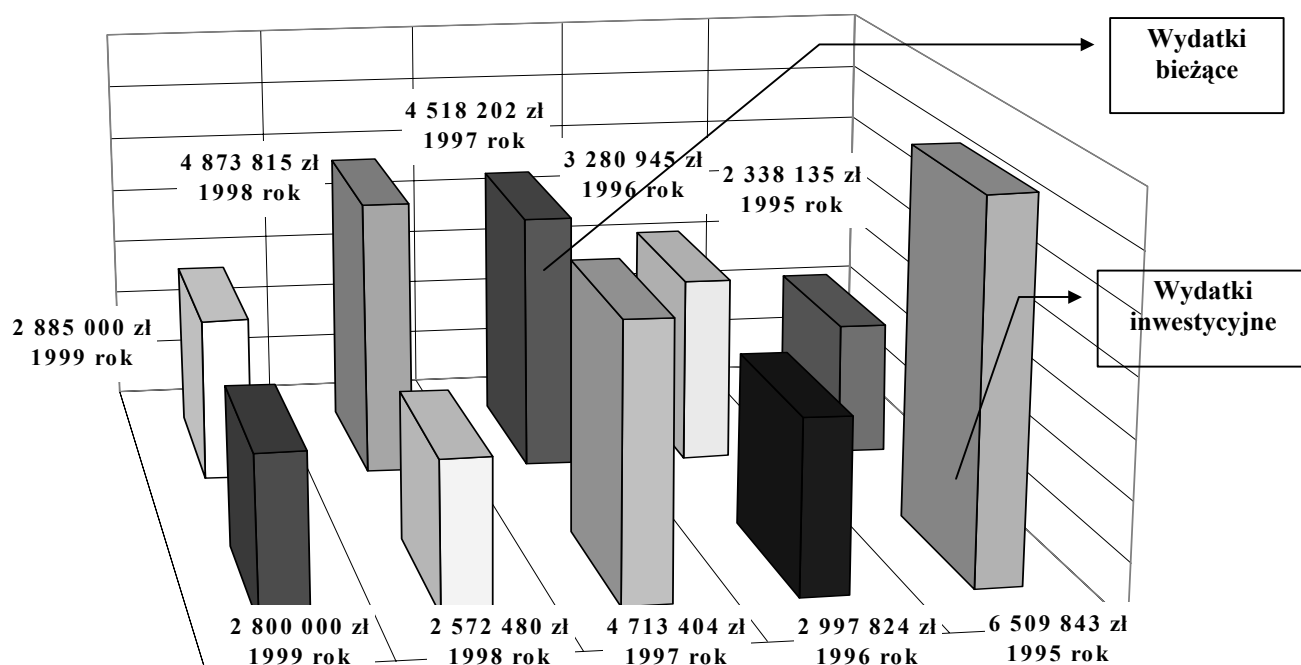
Wykres 51. Struktura wydatków budżetowych miasta Ostrołęki w 1995 i 1999 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta.

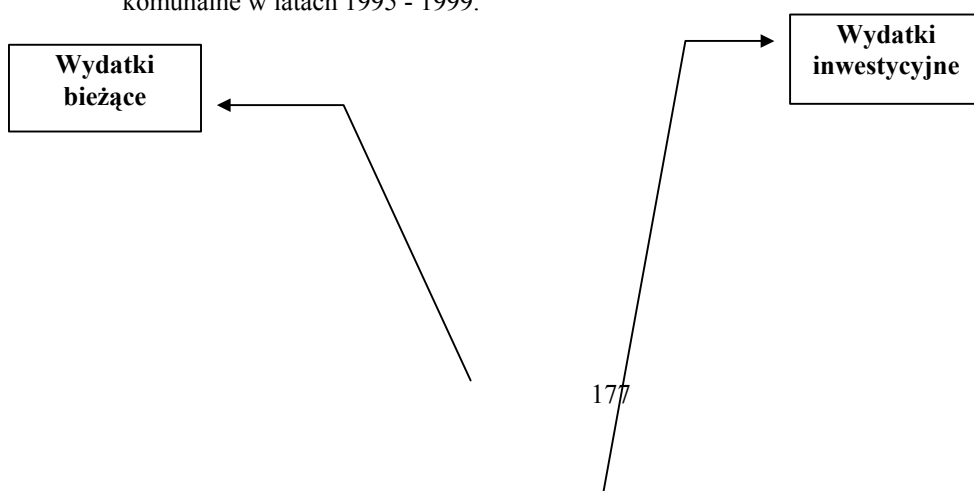
Wykres 52. Wydatki miasta Ostrołki na gospodarkę komunalną w latach 1995-1999.

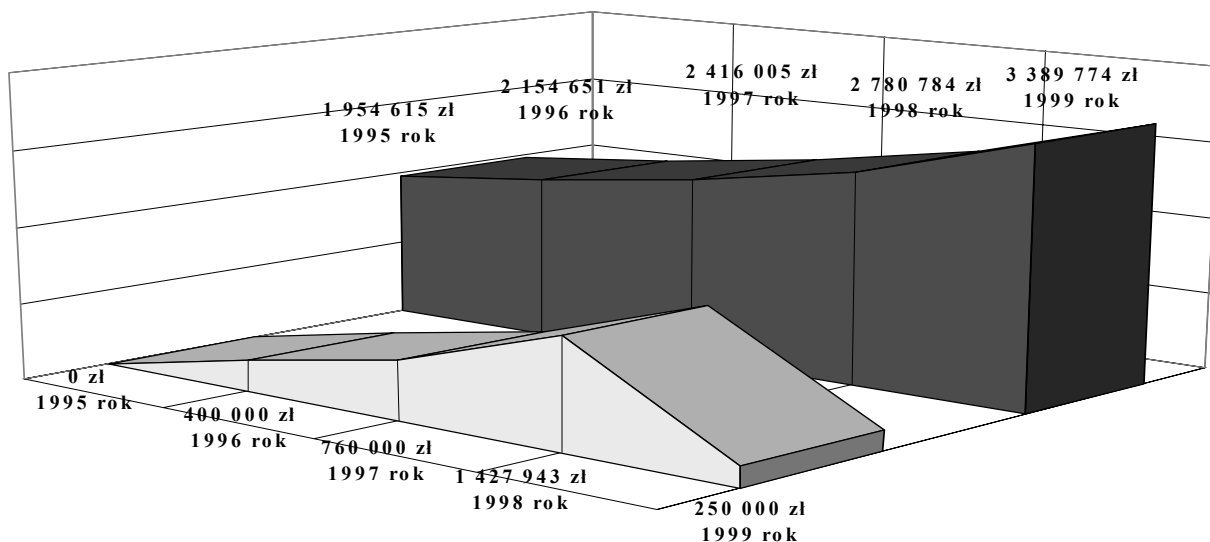

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołki z lat 1995-1999.

Od 1996 roku tendencję malejącą miały wydatki inwestycyjne w gospodarce komunalnej co było wynikiem zakończenia inwestycji pn. „Rozbudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków przy ul. Chemicznej”. W 1997 roku nastąpił wzrost wydatków na inwestycje oświatowe, w związku z koniecznością oddania do użytku Szkoły Podstawowej Nr 10 na Os. Centrum, którą w części sfinansowano z zaciągniętego kredytu. W latach 1998-1999 wydatki inwestycyjne uległy stabilizacji.

Wykres 53. Wydatki miasta Ostrołki na gospodarkę mieszkaniową oraz niematerialne usługi komunalne w latach 1995 - 1999.

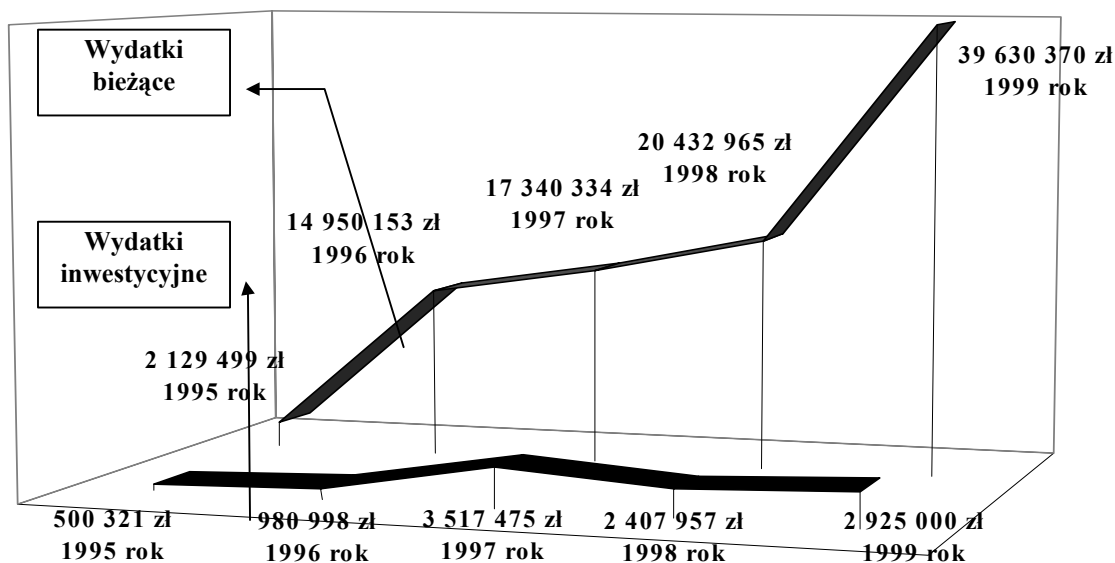

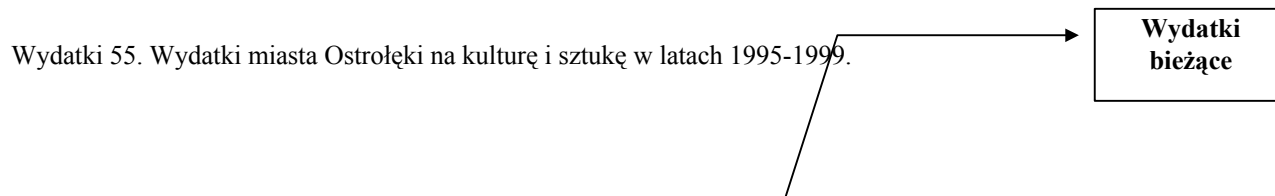
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołęki z lat 1995-1999.

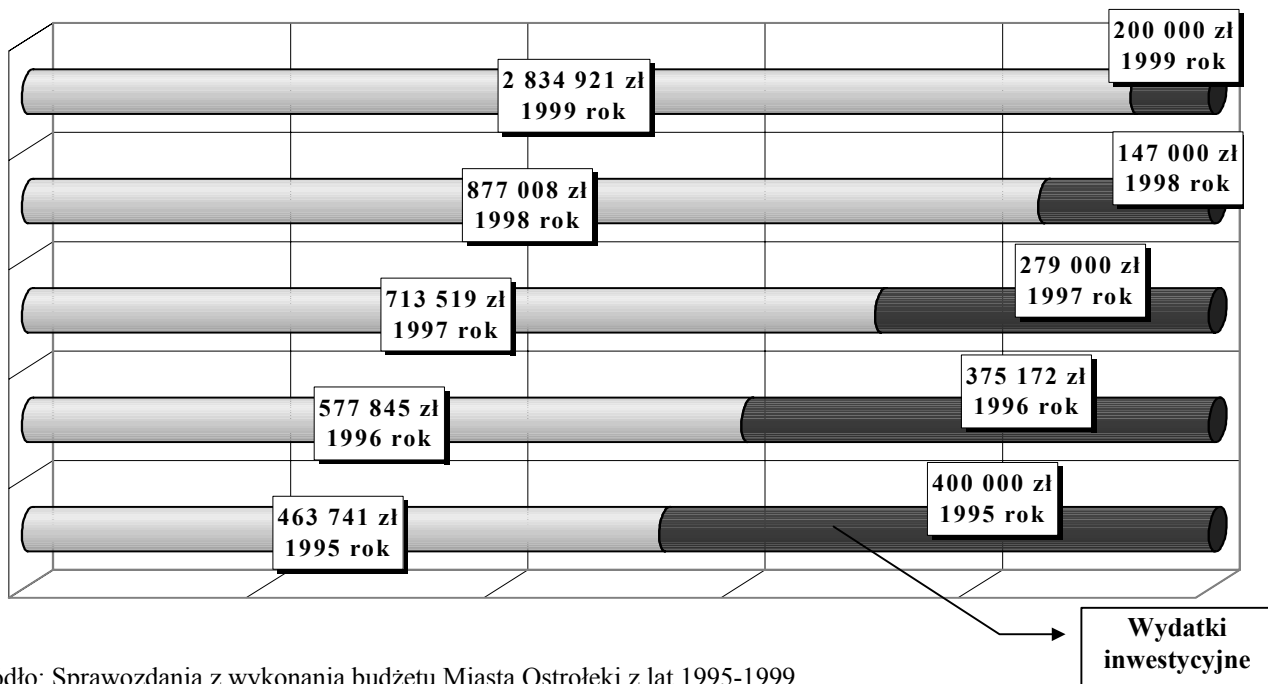
Główną pozycję wydatków bieżących w 1999 roku stanowiły wydatki szkół i placówek oświaty ponadpodstawowej, których wzrost w porównaniu do tego rodzaju wydatków realizowanych w 1995 roku ukształtował się na poziomie 1861,02%.

Wykres 54. Wydatki miasta Ostrołęki na oświatę i wychowanie w latach 1995-1999.

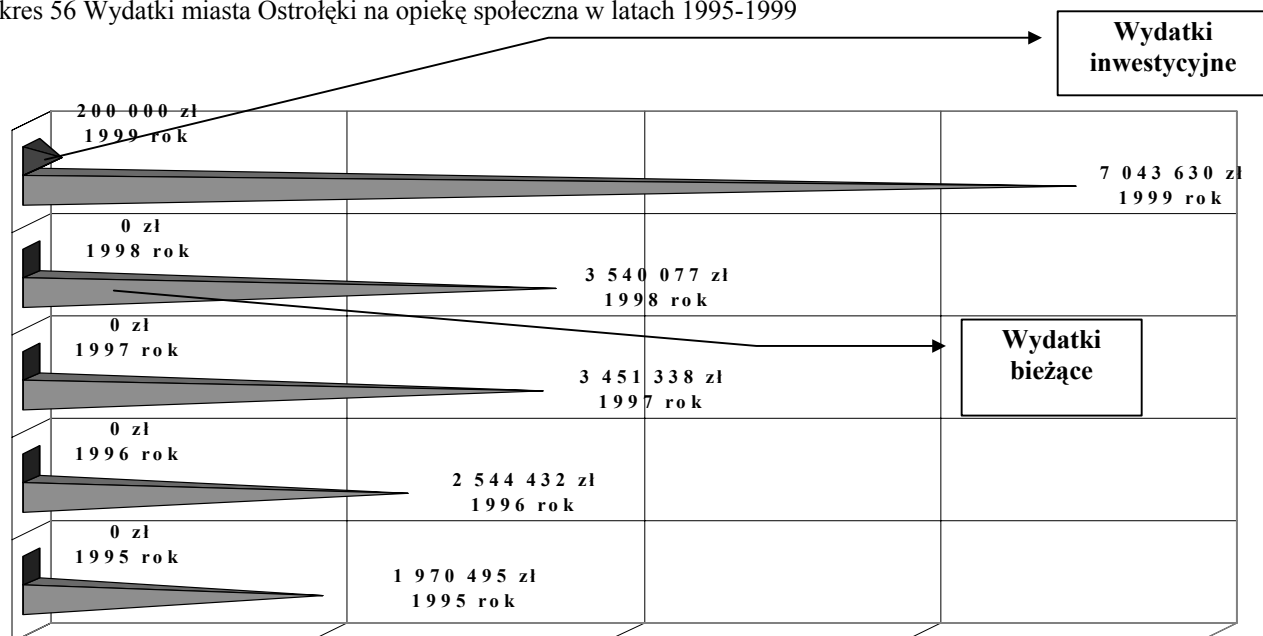

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołęki z lat 1995-1999.

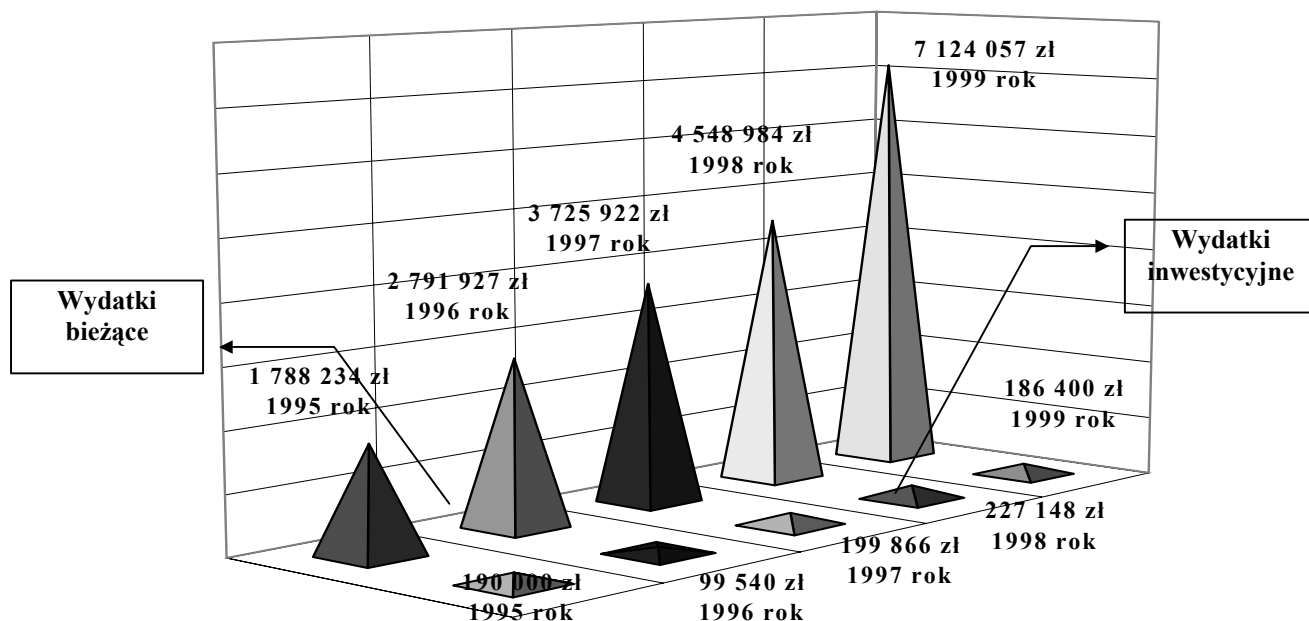

Wykres 56 Wydatki miasta Ostrołki na opiekę społeczną w latach 1995-1999

Wykres 57. Wydatki miasta Ostrołki na administrację państwową i samorządową w latach 1995-1999.

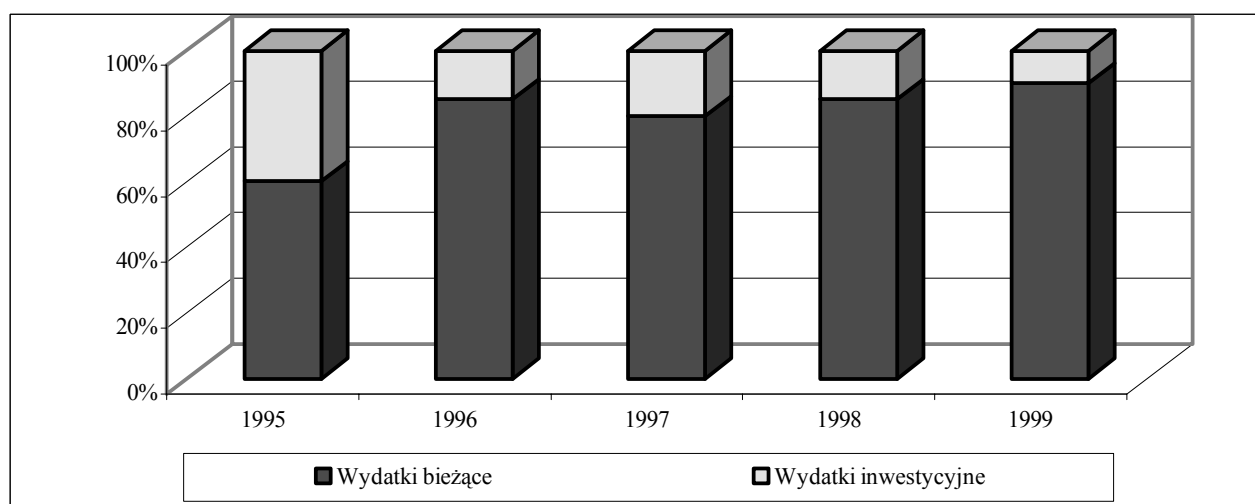

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Ostrołki z lat 1995-1999.

9.3. Wydatki inwestycyjne

Omówiona powyżej dynamika wydatków budżetowych dotyczyła wyłącznie wydatków bieżących. Niepokojącym zjawiskiem w gospodarce budżetowej miasta jest utrzymujący się w ostatnich latach niski poziom wydatków inwestycyjnych w całkowitych wydatkach gminy. Na przestrzeni ostatnich lat oscylował on wokół poziomu 15% i był o około 10 % mniejszy niż średnio w innych jednostkach terytorialnych. To negatywne zjawisko utrzymujące się w długim okresie czasu może spowodować niedoinwestowanie miasta, a w konsekwencji jego niedorozwój infrastrukturalny.

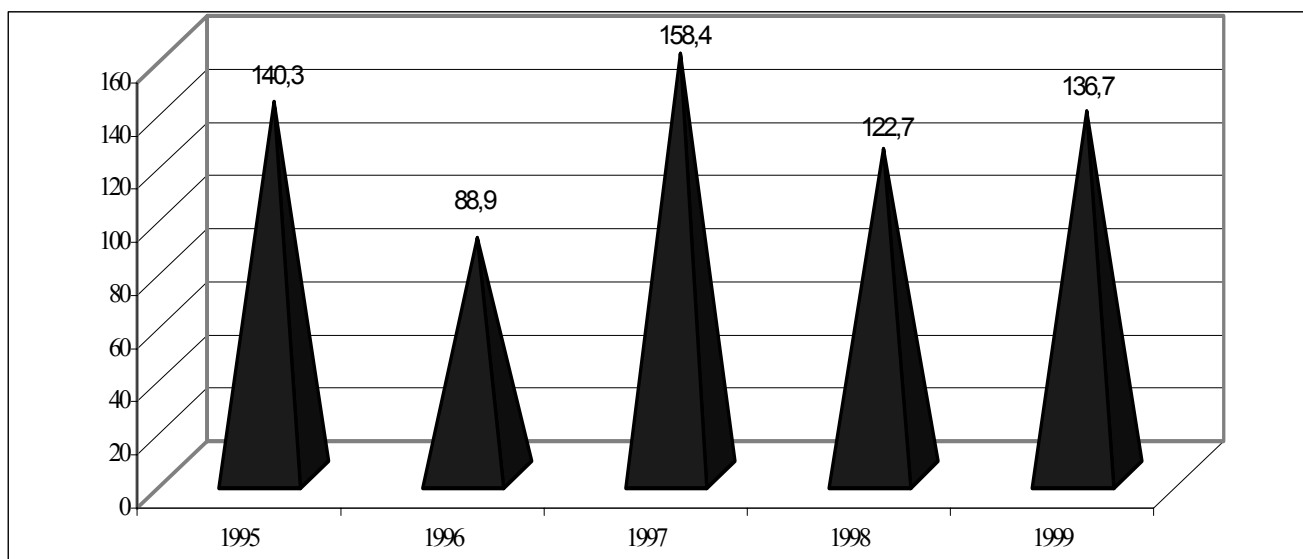
Wykres 58. Struktura wydatków bieżących i inwestycyjnych w latach 1995-1999.

Źródło: Opracowanie własne.

Wydatki inwestycyjne nominalnie w przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta kształtowały się średnio w latach 1995-1999 na poziomie 130 zł. rocznie. Jest to niemalże dwukrotnie mniej niż przeciętnie w miastach w Polsce.

Wykres 59. Wydatki inwestycyjne Ostrołęki na 1 mieszkańca w latach 1995-1999 (w zł.)

Źródło: Opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę procesy inflacyjne mamy do czynienia ze znacznym spadkiem realnych wydatków inwestycyjnych od 1995 roku.

Samorząd terytorialny działający od 1999 roku dokonał znacznych inwestycji, szczególnie w sferze infrastrukturalnej. W ciągu ostatnich 10 lat udało się w Ostrołęce zniwelować w wielu obszarach zaniedbania i niedorozwój infrastrukturalny. Najważniejsze przedsięwzięcia inwestycyjne w mieście zrealizowane w latach 1990-1999 to:

- 1) rozbudowa sieci wodociągowej – ponad 6,8 km.,
- 2) budowa nowych przyłączy do sieci wodociągowej – ponad 1780 szt.,
- 3) rozbudowa sieci kanalizacyjnej (sanitarnej) – ponad 20,7 km,
- 4) budowa nowych przykanalików do kanalizacji sanitarnej – 16590 szt.,
- 5) rozbudowa sieci ciepłej oraz budowa przyłączy do sieci ciepłowniczej – ponad 0,5 km,
- 6) rozbudowa sieci gazowej – ponad 28,2 km,
- 7) budowa przyłączy do sieci gazowej – ponad 2 tys.,
- 8) budowa stacji uzdatniania wody na Oś. Leśna,
- 9) budowa oczyszczalni ścieków na Oś. Leśna,
- 10) rozbudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków,
- 11) budowa przepompowni ścieków,
- 12) budowa nowych budynków komunalnych – 68 mieszkań,
- 13) budowa Szkoły Podstawowej nr 10,
- 14) dwie sale gimnastyczne,
- 15) rozbudowa III Liceum Ogólnokształcącego,
- 16) budowa mostu łukowego przez rzekę Narew.

Tabela 34. Struktura dochodów budżetowych Ostrołęki w latach 1995-1999.

Źródła dochodów*	Wykonanie w latach				I na
	1995	1996	1997	1998	
Ogółem	18 179 631	33 517 975	41 490 074	47 173 904	76
Dochody z podatków i opłat	8 568 567	10 928 360	13 014 067	13 833 170	15
W tym:					
- wpływy z podatków	6 783 000	8 888 297	10 547 295	11 358 703	12
- wpływy z opłat	1 785 567	2 040 063	2 466 772	2 474 467	2
Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	4 440 441	5 320 236	7 851 572	9 610 629	13
W tym:					
- podatek dochodowy od osób prawnych	1 087 538	1 067 903	1 554 301	1 210 045	1
- podatek dochodowy od osób fizycznych	3 352 903	4 252 333	6 297 271	8 400 584	11
Dochody z majątku gminy z tytułu:	1 088 278	1 140 365	1 521 544	2 405 950	2
- zarządu, użytkowania i użytkowania wieczystego	526 829	559 653	714 691	795 235	7
- sprzedaży mienia komunalnego	561 449	580 712	806 853	1 610 715	2
Pozostałe dochody	1 506 485	2 005 657	3 718 655	2 790 577	1
Subwencje ogólne	579 943	11 584 598	13 203 042	16 291 799	36
- podstawowa	579 943	512 506	418 673	290 176	6
- oświatowa	-	11 072 092	12 784 369	14 205 067	32
- drogowa	-	-	-	1 796 556	3
Dotacje celowe na zadania własne	1 995 917	2 538 759	2 181 194	2 241 779	6
- bieżące	977 877	1 395 552	1 386 094	1 931 779	6
- inwestycyjne	1 018 040	1 143 207	795 100	310 000	6

* dochody w poszczególnych latach nie uwzględniają dotacji na realizację zadań zleconych

Źródło: Urząd Miasta Ostrołęka.

Tabela 35. Wydatki budżetowe Ostrołęki w latach 1995-1999

Dział	Treść	Wykonanie w latach			
		1995	1996	1997	1998
	Ogółem	19 134 789	32 709 435	43 680 361	46 088 5
	- wydatki bieżące	11 534 625	27 855 901	34 970 616	39 305 9
	- wydatki inwestycyjne	7 600 164	4 853 534	8 709 745	6 782 5
50	Transport	-	-	-	-
70	Gospodarka komunalna	8 847 978	6 278 769	9 231 606	7 446 2
	- wydatki bieżące	2 338 135	3 280 945	4 518 202	4 873 8
	- wydatki inwestycyjne	6 509 843	2 997 824	4 713 404	2 572 4
74	Gospodarka mieszkaniowa oraz niem.usługi komunal.	1 954 615	2 554 651	3 176 005	4 208 7
	- wydatki bieżące	1 954 615	2 154 651	2 416 005	2 780 7
	- wydatki inwestycyjne	-	400 000	760 000	1 427 9
79	Oświata i wychowanie	2 629 820	15 931 151	20 857 809	22 840 9
	- wydatki bieżące	2 129 499	14 950 153	17 340 334	20 432 9
	- wydatki inwestycyjne	500 321	980 998	3 517 475	2 407 9
83	Kultura i sztuka	863 741	953 017	992 519	1 024 0
	- wydatki bieżące	463 741	577 845	713 519	877 0
	- wydatki inwestycyjne	400 000	375 172	279 000	147 0
85	Ochrona zdrowia	213 338	295 463	456 811	576 4
86	Opieka społeczna	1 970 495	2 544 432	3 451 338	3 540 0
	- wydatki bieżące	1 970 495	2 544 432	3 451 338	3 540 0
	- wydatki inwestycyjne	-	-	-	-
87	Kultura fizyczna i sport	576 806	961 332	1 377 972	1 493 9
	- wydatki bieżące	-	-	-	-
	- wydatki inwestycyjne	-	-	-	-
88	Turystyka i wypoczynek	-	-	-	-
89	Różna działalność	99 762	299 153	210 513	181 9
91	Administracja państw. i samorządowa	1 978 234	2 891 467	3 925 788	4 776 1
	- wydatki bieżące	1 788 234	2 791 927	3 725 922	4 548 9
	- wydatki inwestycyjne	190 000	99 540	199 866	227 7
93	Bezpieczeństwo publiczne	-	-	-	-
94	Finanse	-	-	-	-
97	Różne rozliczenia	-	-	-	-

Źródło: Urząd Miasta Ostrołęki.

ANEKS II

ANALIZY ŚRODOWISKOWE I WYNIKI BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Dla potrzeb przygotowywanej Strategii Rozwoju Miasta Ostrołęki zrealizowano trzy przedsięwzięcia badawcze:

- „Ostrołęka w oczach mieszkańców”;
- „Ostrołęckie środowisko biznesu”;
- „Lokalne małe i średnie firmy o największym potencjale rozwoju”.

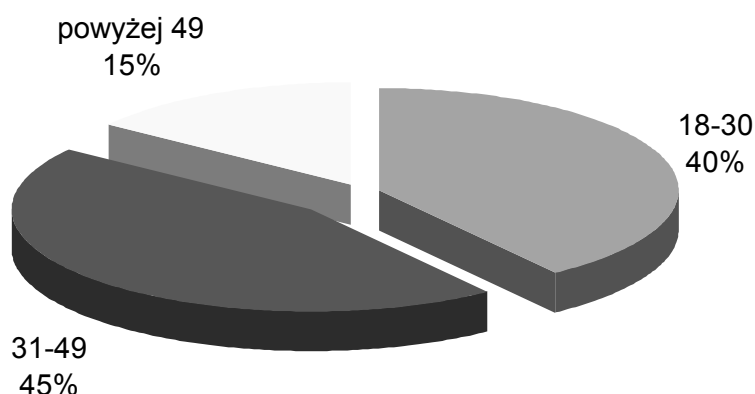
Do każdego z przedsięwzięć przygotowano oddzielny kilkustronicowy wywiad kwestionariuszowy. Badania zostały zrealizowane w marcu i kwietniu 2000 r. przez ósmioosobowy zespół ankierów rekrutowanych spośród uczniów i słuchaczy: Liceum Ekonomicznego, Mazowieckiej Szkoły Ekonomicznej oraz Kolegium Ekonomicznego Uniwersytetu Łódzkiego w Ostrołęce. Dobór respondentów przy dwóch pierwszych przedsięwzięciach badawczych miał charakter losowy przy zastosowaniu limitów ilościowych oddających strukturę populacji miasta. W przypadku identyfikacji firm o największym potencjale rozwoju wykorzystano metodę wskazań eksperckich bazując na ocenach miejscowych działaczy gospodarczych.

Przy doborze próby mieszkańców miasta uwzględniono przede wszystkim strukturę według wieku i płci. „Preferencyjnie” potraktowano grupę wiekową 31 - 50 lat uznając opinie osób w tym wieku za dojrzałe, a jednocześnie podparte osobistymi doświadczeniami. W drugiej kolejności usytuowano kategorię wiekową 18 - 30 uznając opinie ludzi młodych za szczególnie ważne dla kształtowania perspektyw rozwoju miasta. W przypadku badania środowiska biznesu założono odwzorowanie próby badawczej zgodnie ze strukturą lokalnych firm wg EKD zawartą w tabeli nr 4 diagnozy.

1. OSTROŁĘKA W OCZACH MIESZKAŃCÓW

Badaniami ankietowymi objęto 192 mieszkańców Ostrołęki, w tym 53% stanowiły kobiety i 47% mężczyźni. Średni wiek ankietowanego wyniósł 38 lat – 60% próby badawczej stanowiły osoby w wieku powyżej 30 lat; najmłodszy respondent liczył 18 lat, najstarszy – 79.

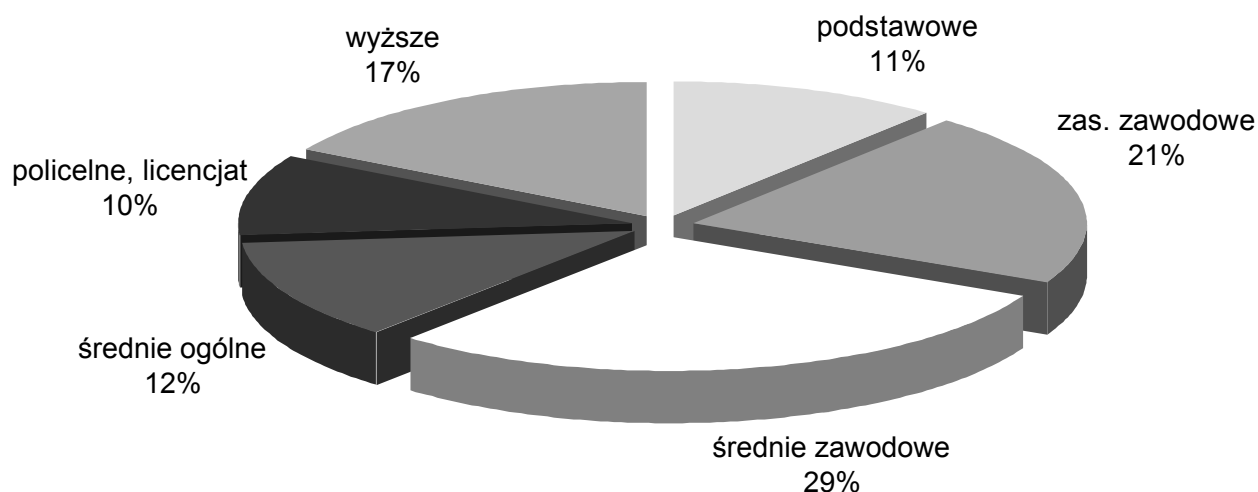
Wykres 1. Struktura ankietowanych mieszkańców miasta wg wieku

Źródło: Opracowanie własne.

W Badanej próbie dominowały osoby z wykształceniem średnim zawodowym (29,2%) i zasadniczym zawodowym (21,1%).

Wykres 2. Struktura ankietowanych mieszkańców wg. wykształcenia

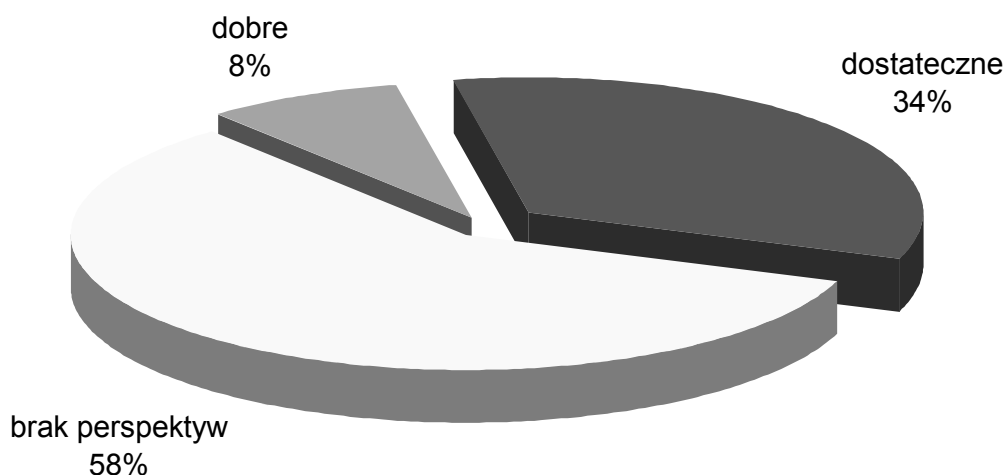

Źródło: Opracowanie własne.

Ze względu na zatrudnienie dominują osoby pracujące w prywatnych firmach (19,4%) oraz związane z usługami publicznymi (15,3%) – szkolnictwo, oświata, służba zdrowia, kultura. W przedsiębiorstwach państwowych i komunalnych pracowało kolejnych 9,1%, a własną działalność prowadziło 5,7% respondentów. Bezrobotni stanowili 18,9 % próby (w tym ponad połowa -57%- bez prawa do zasiłku), uczniowie i studenci – 13,7%, renciści i emeryci – 11,4%.

Mieszkańcy Ostrołęki pesymistycznie oceniają perspektywy życia i pracy w mieście – 58,3% wskazuje na „brak” takich. Ani razu nie wskazano „bardzo dobrych” szans rozwoju, a tylko 8% uznało swoje perspektywy za „dobre”.

Wykres 3. Perspektywy życia i pracy w Ostrołęce w ocenie mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

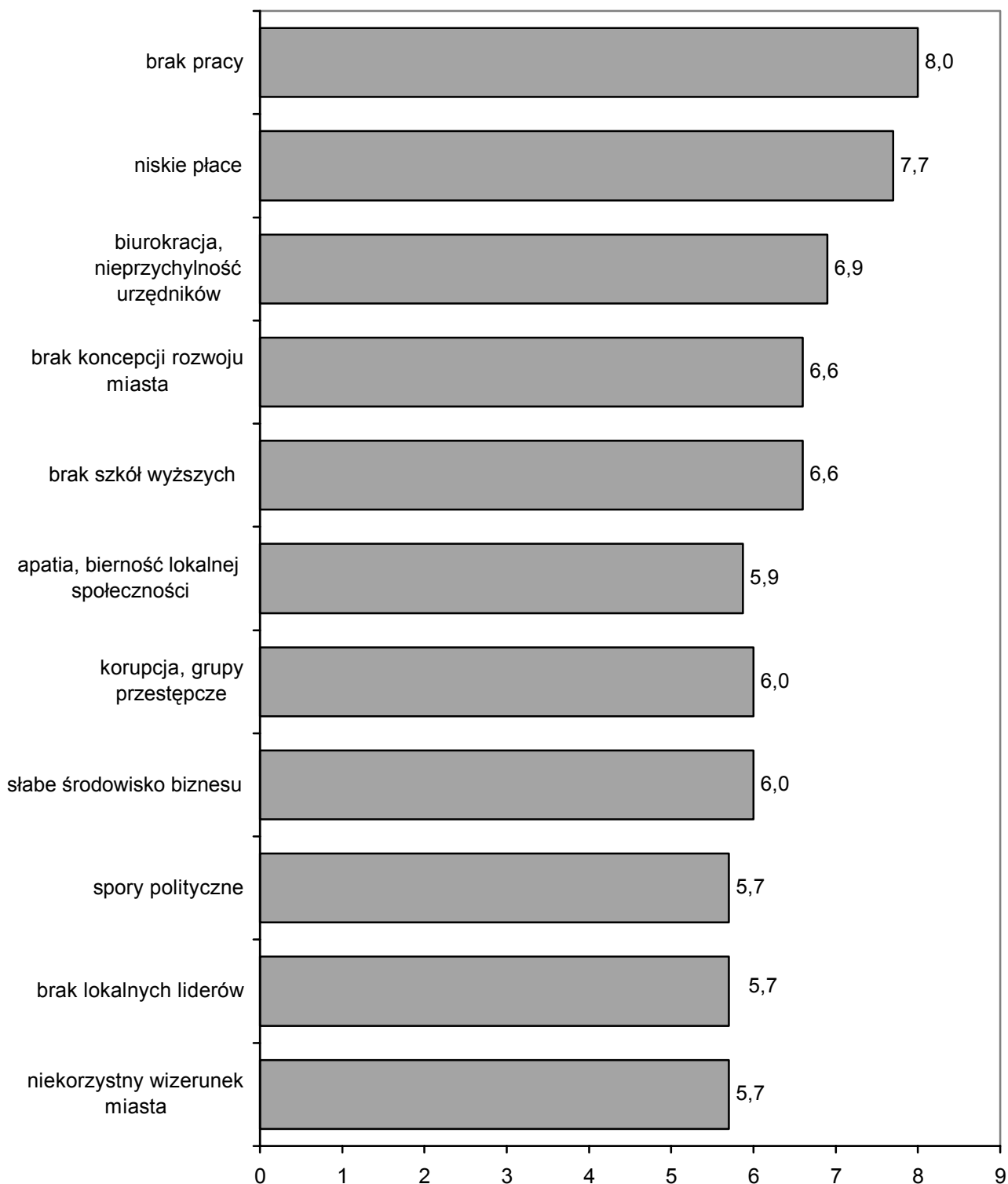
Co drugi (50,3%) z respondentów poważnie rozważał możliwość opuszczenia Ostrołęki i zmiany miejsca zamieszkania. Wśród przyczyn tego typu decyzji wskazywano:

- 1) powody natury ekonomicznej (niskie płace, zagrożenie bezrobociem) – 40,3%;
- 2) brak perspektyw rozwoju miasta – 25,7%;
- 3) niską jakość warunków życia w mieście – 20,1%;
- 4) rodzinne – 11,1%;
- 5) inne – 2,8%.

Opuszczenie Ostrołęki rozważa 72% osób z wyższym wykształceniem, 70% ze średnim ogólnym oraz 59% ze średnim zawodowym. Najmniej jest w tej grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (27%). 35% z wykształceniem podstawowym i wyższym zawodowym (licencjat) myśli o wyjeździe. Analogicznie 83% uczniów, 71% pracowników administracji publicznej oraz 60% prywatnych przedsiębiorców. Nie zamierzają tego robić renciści i emeryci (co dziesiąty) oraz bezrobotni z prawem do zasiłku (24%) (co trzeci badany mieszkaniec miasta posiada bliskie kontakty zagraniczne – rodzinę, znajomych – z którymi utrzymuje bliskie kontakty). Na uwagę zasługuje niska mobilność zawodowa mieszkańców. Ponad $\frac{3}{4}$ z nich od 5 lat nie zmieniło miejsca pracy, a tylko co siódmy zmienił ją przynajmniej dwa razy.

Spośród czynników, które najsilniej ograniczają rozwój miasta i utrudniają życie w Ostrołęce respondenci w pierwszej kolejności wskazali: brak pracy (8,0 pkt.), niskie płace (7,7 pkt.) oraz biurokrację i nieprzychylność urzędników administracji publicznej (6,9 pkt.).

Wykres 4. Czynniki utrudniające życie mieszkańców i ograniczające rozwój miasta

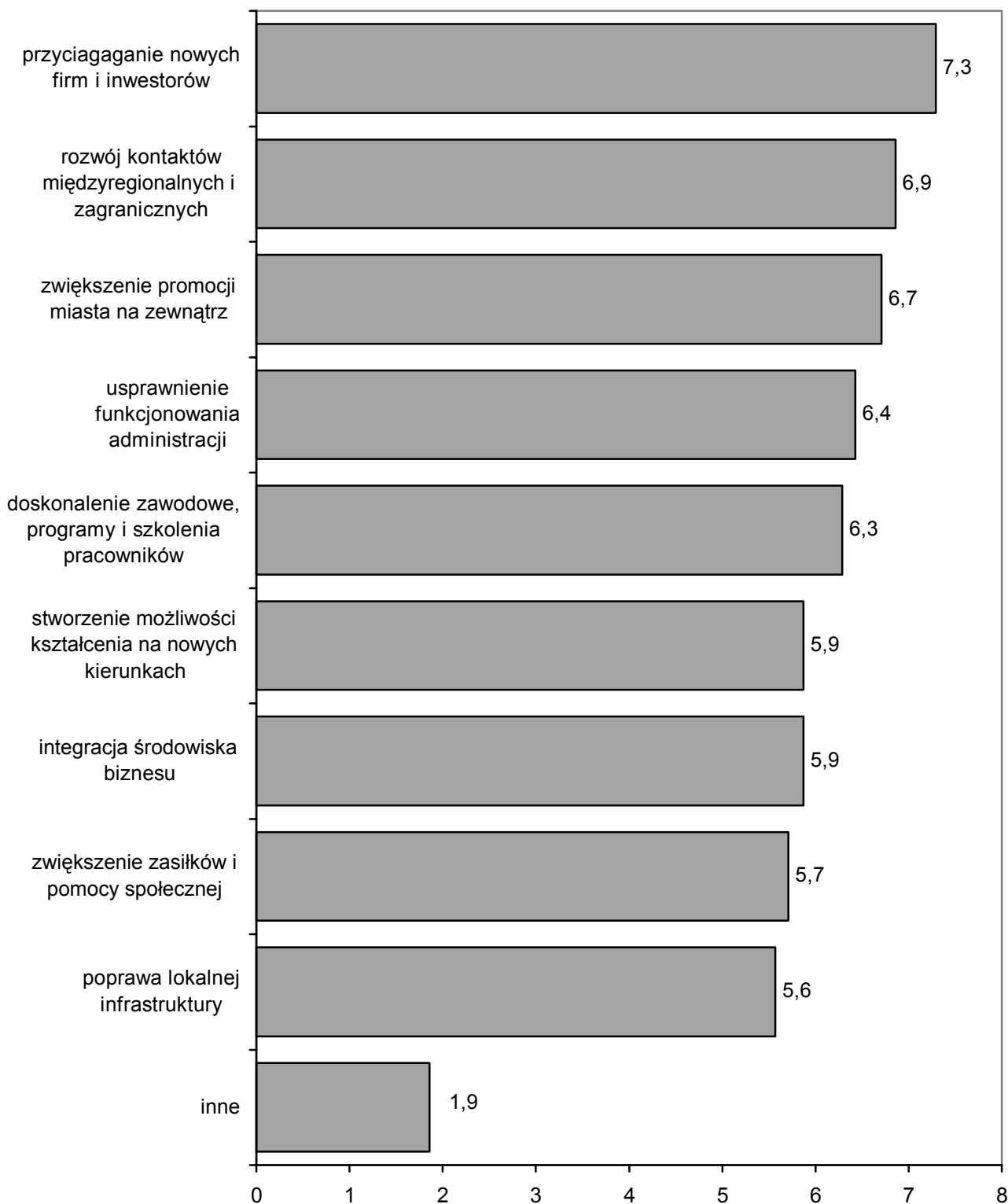

Źródło: Opracowanie własne.

Co drugi z badanych mieszkańców (51,2%) „przeciętnie” ocenia działania władz lokalnych na rzecz rozwoju i poprawy warunków życia w mieście. Nie było ani jednego „bardzo dobrego” wskazania, a co dziesiąty mieszkaniec nie ma na ten temat zdania. Respondenci postulowali w ramach prorozwojowych przedsięwzięć dla władz lokalnych większe zaangażowanie w zakresie

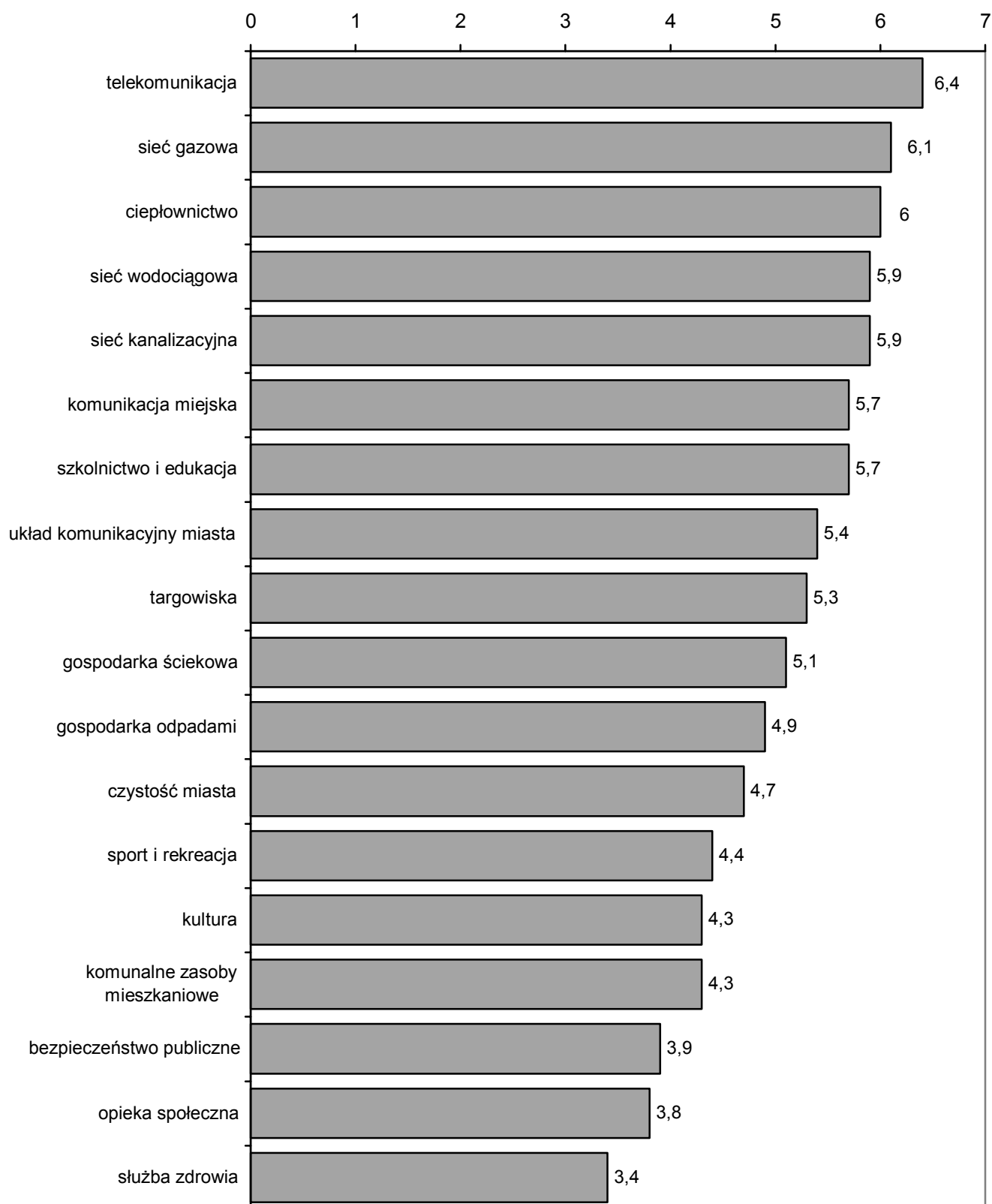
przyciągania nowych firm i inwestorów także zagranicznych. W skali dziesięciopunktowej powyższa cecha uzyskała 7,3 punkta. Silnie podkreślana jest potrzeba efektywnego systemu promocji i rozwoju kontaktów na zewnątrz.

Wykres 5. Preferowane przez mieszkańców obszary działań prorozwojowych

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 6. Jakość i dostępność usług publicznych w Ostrołęce

Źródło: Opracowanie własne.

Spośród wskazanych usług publicznych ocenianych pod kątem jakości i dostępności respondenci najwyżej ocenili rozwój sieci: telekomunikacyjnej (6,4 punkty na dziesięć możliwych), gazowniczej (6,1 pkt.) i ciepłowniczej (6,0 pkt.) oraz w dalszej kolejności infrastrukturę

wodociągową i kanalizacyjną (po 5,9 pkt.). Najgorzej na tym tle wypadła ocena dostępności i jakości funkcjonowania służby zdrowia wywołana niewątpliwie skutkami wprowadzanej reformy.

Większość mieszkańców nie potrafi wskazać przedsięwzięć władz lokalnych z ostatnich lat, które przyczyniły się do rozwoju miasta. Co szósta osoba wskazywała na poprawę stanu ulic, deptak i nowy most, a co dziesiąty wskazywał na „ogólnie lepszy wygląd miasta”.

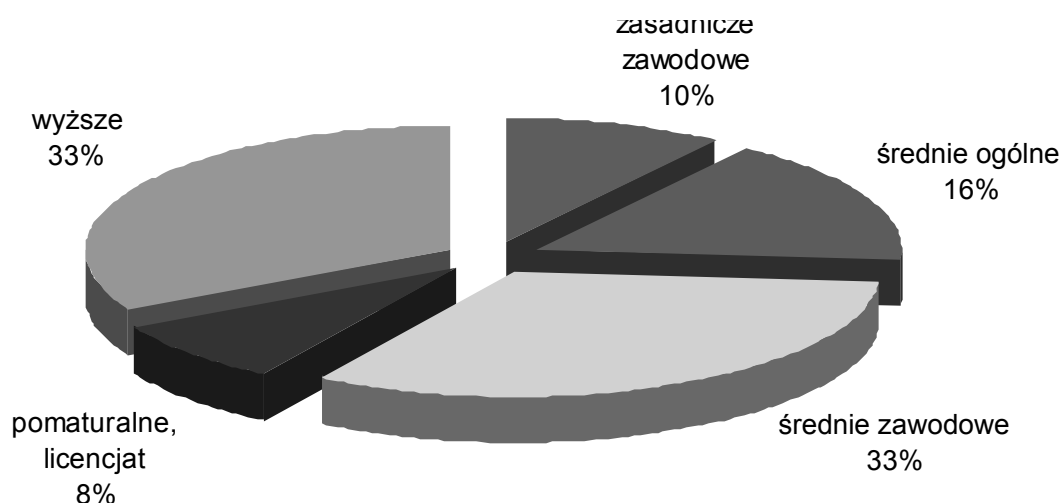
Za decydujące dla przyszłości miasta respondenci uznali w kolejności:

- walkę z bezrobociem, tworzenie nowych miejsc pracy, zwiększanie zatrudnienia;
- rozwój szkolnictwa wyższego, utworzenie wyższej szkoły;
- przyciąganie nowych firm, wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości;
- rozwój infrastruktury komunikacyjnej, łatwiejszą dostępność miasta, remonty dróg;
- rozwój kultury i infrastruktury sportowej (kino, teatr, obiekty sportowe itp.);
- poprawę stanu bezpieczeństwa obywateli.

2. OSTROŁĘCKIE ŚRODOWISKO BIZNESU

Zrealizowanymi na przełomie marca i kwietnia 2000 r. badaniami ankietowymi objęto łącznie 75 lokalnych przedsiębiorstw. Średni wiek badanych firm wyniósł 8 lat. Najstarsze zostały utworzone na początku lat siedemdziesiątych a najmłodsze na początku bieżącego roku. Statystyczny przedsiębiorca jest mężczyzną (63%) w wieku 42 lat (najmłodszy liczył 26 lat, najstarszy - 66), legitymujący się wykształceniem wyższym lub średnim zawodowym.

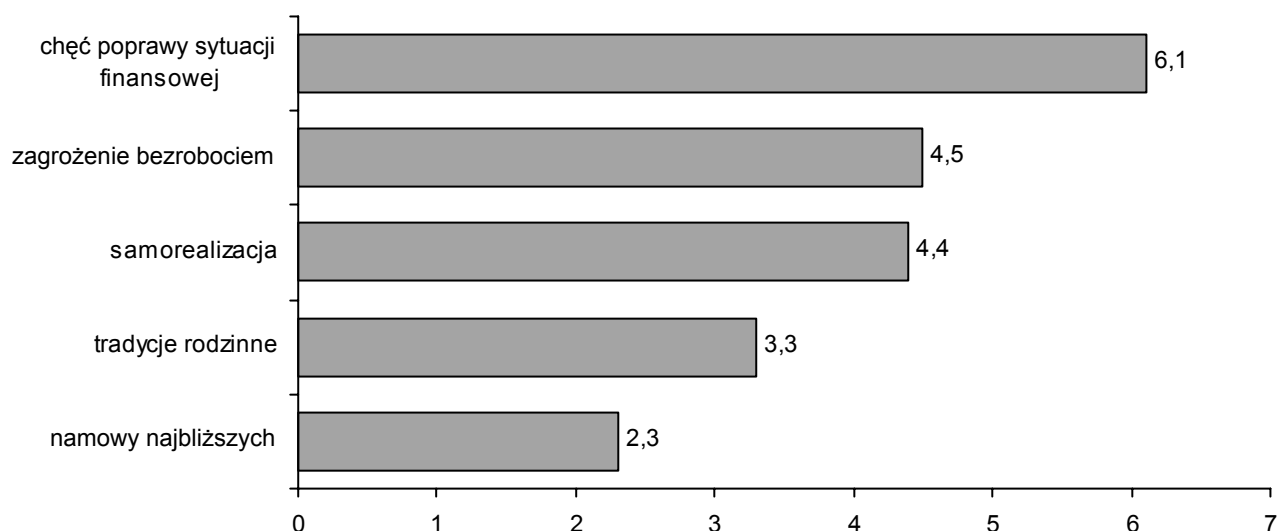
Wykres 7. Struktura ankietowanych przedsiębiorców wg. wykształcenia (w %)

Źródło: Opracowanie własne.

W badaniach nie zidentyfikowano żadnej osoby z wykształceniem podstawowym, co wyraźnie wskazuje na związek pomiędzy wykształceniem, a aktywnością gospodarczą.

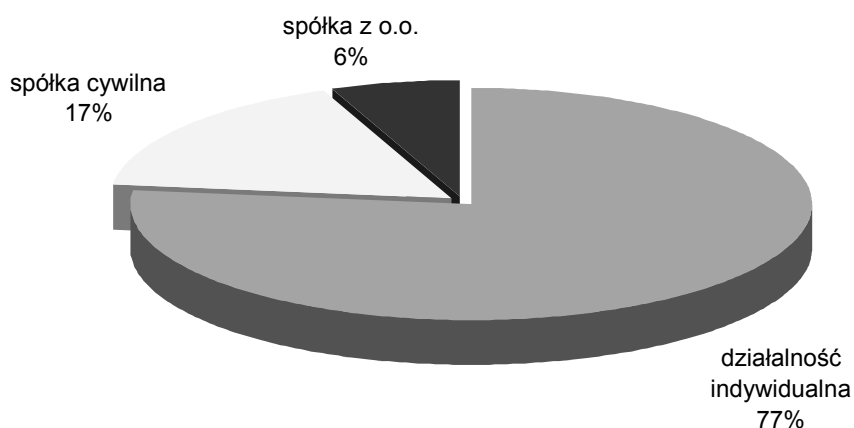
Wykres 8. Motywy podejmowania działalności gospodarczej (w 10-punktowej skali)

Źródło: Opracowanie własne.

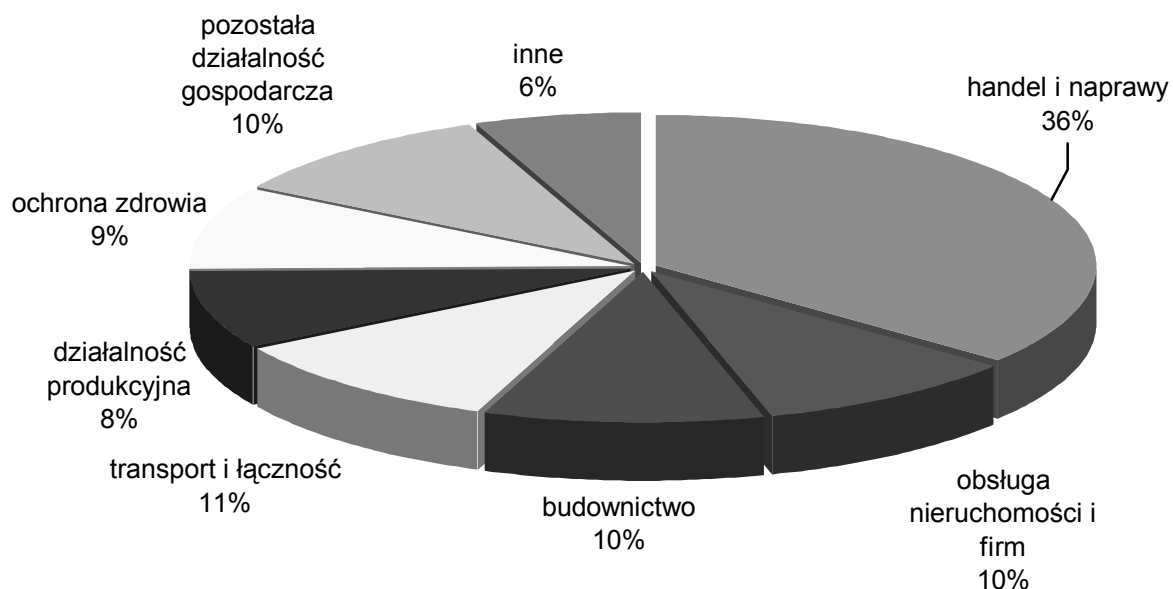
Głównym motywem rozpoczęcia działalności gospodarczej dla ankietowanych była chęć poprawy sytuacji finansowej, w dalszej kolejności zagrożenie bezrobociem i samorealizacja. Marginalne znaczenie posiadają motywy związane z innowacyjnymi pomysłami na nowe produkty, usługi czy zastosowanie nowych technologii oraz z identyfikowaną luką na rynku czy też nadarzącą się okazją. Własny biznes jest, znacznie częściej niż w innych częściach kraju, postrzegany jako przymus ekonomiczny.

Wykres 9. Struktura badanych firm wg. formy organizacyjno-prawnej (w %)

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 10. Struktura badanych firm wg. rodzaju prowadzonej działalności

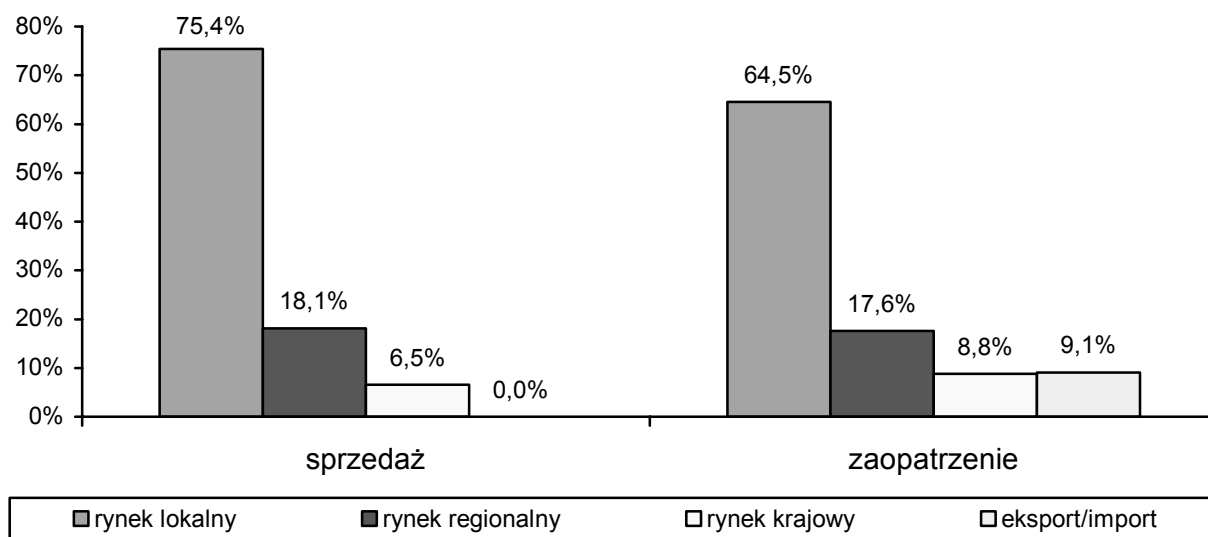
Źródło: Opracowanie własne.

Struktura badanych firm według formy organizacyjno-prawnej, jak i rodzaju działalności istotnie nie odbiega od faktycznej struktury podmiotów gospodarujących w mieście. Przeciętna badana firma zatrudniała w przeliczeniu na pełne etaty (łącznie z właścicielami) 7 pracowników,

w tym tylko jednego z wyższym wykształceniem, którym często był sam właściciel przedsiębiorstwa. Zatrudnienie wzrosło średnio od 1995 roku o 23,5% (zidentyfikowaliśmy kilka firm o ponad dwukrotnym wzroście miejsc pracy). Należy podkreślić, że wzrost zatrudnienia dotyczy tylko 27,7% wszystkich podmiotów, w pozostałych ma miejsce stagnacja lub nastąpił spadek (7%). Na 2000 rok perspektywy wzrostu zatrudnienia są bardzo skromne i dotyczą tylko 5% firm. Przyrosty zatrudnienia w MSP są coraz mniejsze, co nie najlepiej rokuje sytuacji na lokalnym rynku pracy w najbliższych latach.

Aktywność gospodarcza badanych firm jest zorientowana na rynek lokalny. Obserwujemy wewnętrzny deficyt handlowy na poziomie 10,4% wartości obrotów. Firmy w znacznie większym stopniu korzystają z zewnętrznych zasobów, aniżeli są w stanie sprzedać poza rynkiem lokalnym. Efektem tej sytuacji są skromne możliwości akumulacji ograniczające rozwój firm. Żadna z badanych firm nie prowadzi działalności eksportowej niezależnie od rynku przeznaczenia.

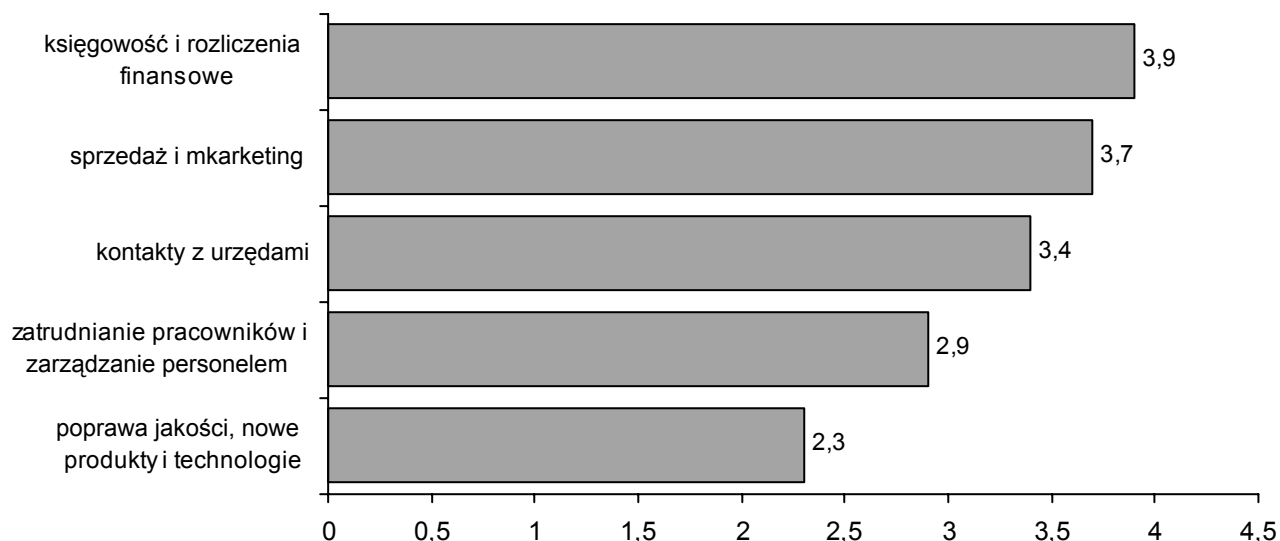
Wykres 11. Zasięg gospodarczego oddziaływania firm (w %)

Źródło: Opracowanie własne.

Główne wewnętrzne problemy związane z prowadzeniem i rozwojem firmy przedsiębiorcy identyfikują w obszarze księgowości i rozliczeń, sprzedaży i marketingu oraz w kontaktach z urzędami. Relatywnie najmniej problemów stwarzają zagadnienia związane z zaopatrzeniem, dostawcami i kooperantami oraz poprawą jakości czy wdrażaniem nowych produktów i technologii. Niski poziom wskazań w dziesięciostopniowej skali wskazuje na duże zróżnicowanie barier oraz brak samokrytycyzmu u części przedsiębiorców nie dostrzegających u siebie żadnych braków.

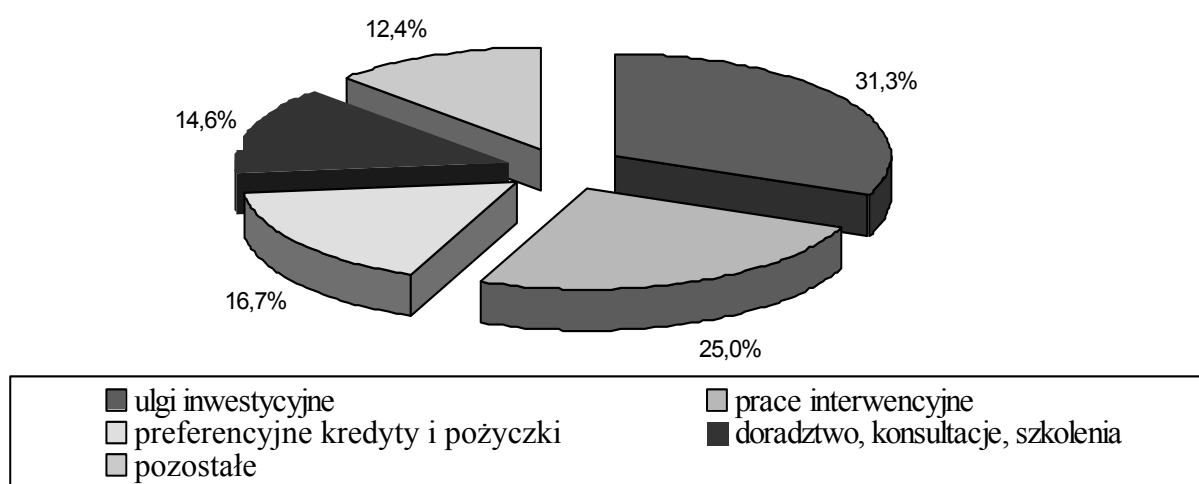
Wykres 12. Wewnętrzne bariery prowadzenia działalności gospodarczej(w 10-punktowej skali)

Źródło: Opracowanie własne.

Prawie co druga z badanych firm (46%) w bieżącej działalności skorzystała z różnych form pomocy publicznej. Najpowszechniej korzystano z ulg inwestycyjnych i prac interwencyjnych finansowanych przez Urząd Pracy. Żadna z firm nie skorzystała z poręczeń i gwarancji kredytowych, niewielkie znaczenie mają ulgi w podatkach lokalnych czy dopłaty do zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

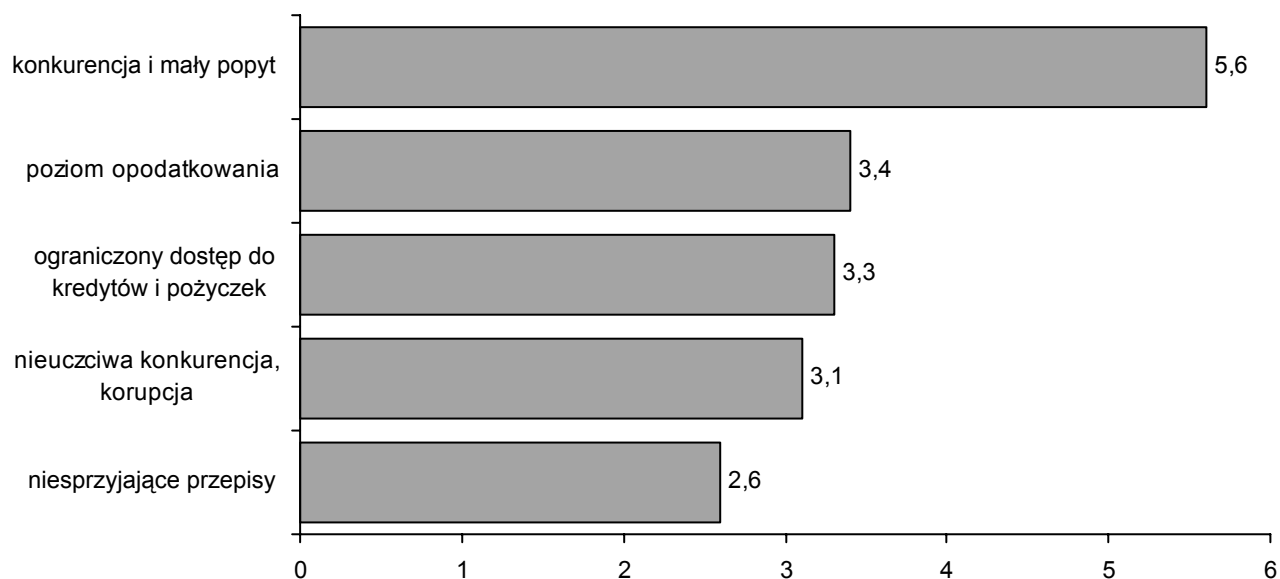
Wykres 13. Struktura form pomocy publicznej, z której skorzystały ostrołęckie firmy

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród zewnętrznych barier ograniczających rozwój firm zdecydowanie najczęściej wskazywano bariery o charakterze rynkowym – konkurencja i mały popyt w mieście i regionie. W dalszej kolejności wskazano na: poziom opodatkowania, ograniczony dostęp do kredytów i pożyczek oraz nieuczciwą konkurencję, korupcję i powiązania mafijne.

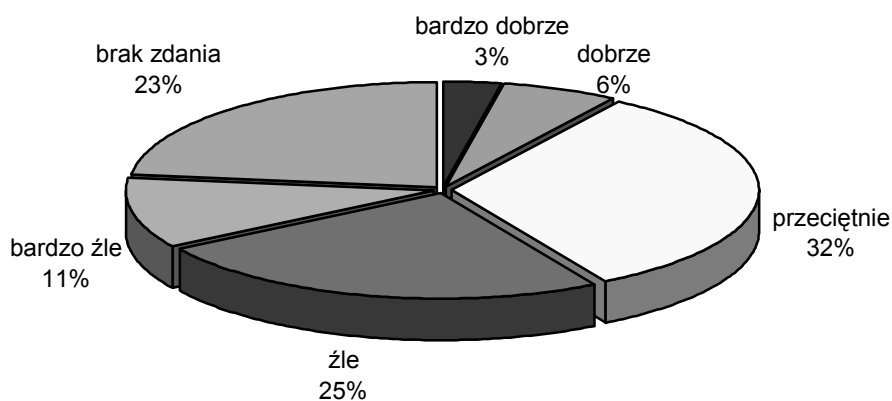
Wykres 14. Zewnętrzne bariery rozwoju firm (w 10-punktowej skali)

Źródło: Opracowanie własne

Co trzeci przedsiębiorca (33,9%) negatywnie ocenia otwartość i prorozwojowe działania władz lokalnych na rzecz MSP, a tylko co 10 wyraża opinię „bardzo dobrą” lub „dobrą”.

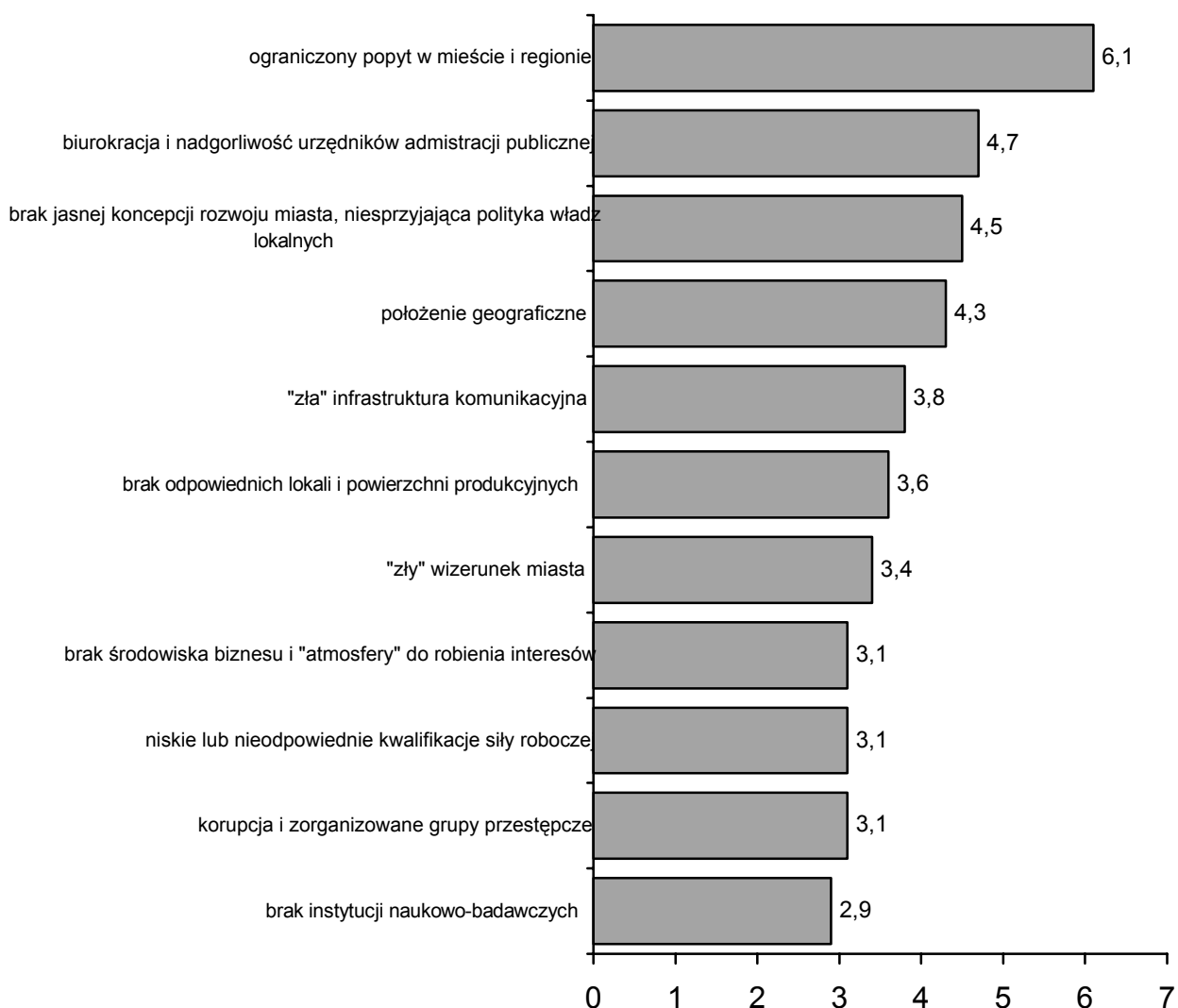
Wykres 15. Ocena otwartości i działań na rzecz biznesu władz lokalnych

Źródło: Opracowanie własne.

Na pytanie „co najbardziej utrudnia uruchomienie i prowadzenie firmy w Ostrołęce” przedsiębiorcy wskazali w pierwszej kolejności na: bariery rynkowe – ograniczony popyt w mieście i regionie. W drugim rzędzie wskazano na: biurokrację i nadgorliwość urzędników administracji publicznej oraz brak jasnej koncepcji rozwoju miasta.

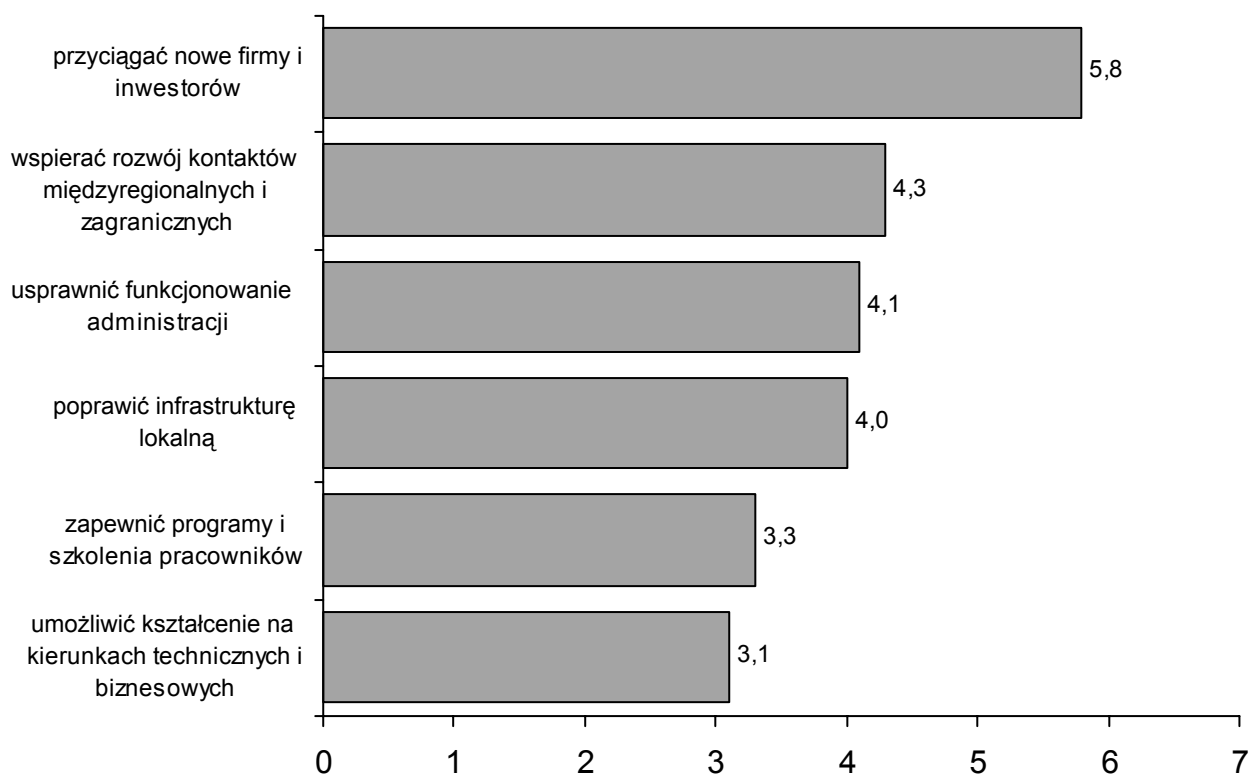
Wykres 16. Bariery tworzenia i rozwoju firm w Ostrołęce

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród działań, które powinny podjąć władze lokalne w celu wsparcia rozwoju miejscowych firm, przedsiębiorcy wskazują potrzebę większej aktywności w zakresie przyciągania nowych firm i inwestorów zewnętrznych oraz potrzebę wspierania kontaktów międzyregionalnych i zagranicznych.

Wykres 17. Działania, które powinny podjąć władze lokalne, aby wspomóc rozwój firm w Ostrołęce

Źródło: Opracowanie własne.

3. LOKALNE MAŁE I ŚREDNIE FIRMY O NAJWIĘKSZYM POTENCJALE ROZWOJU¹⁵

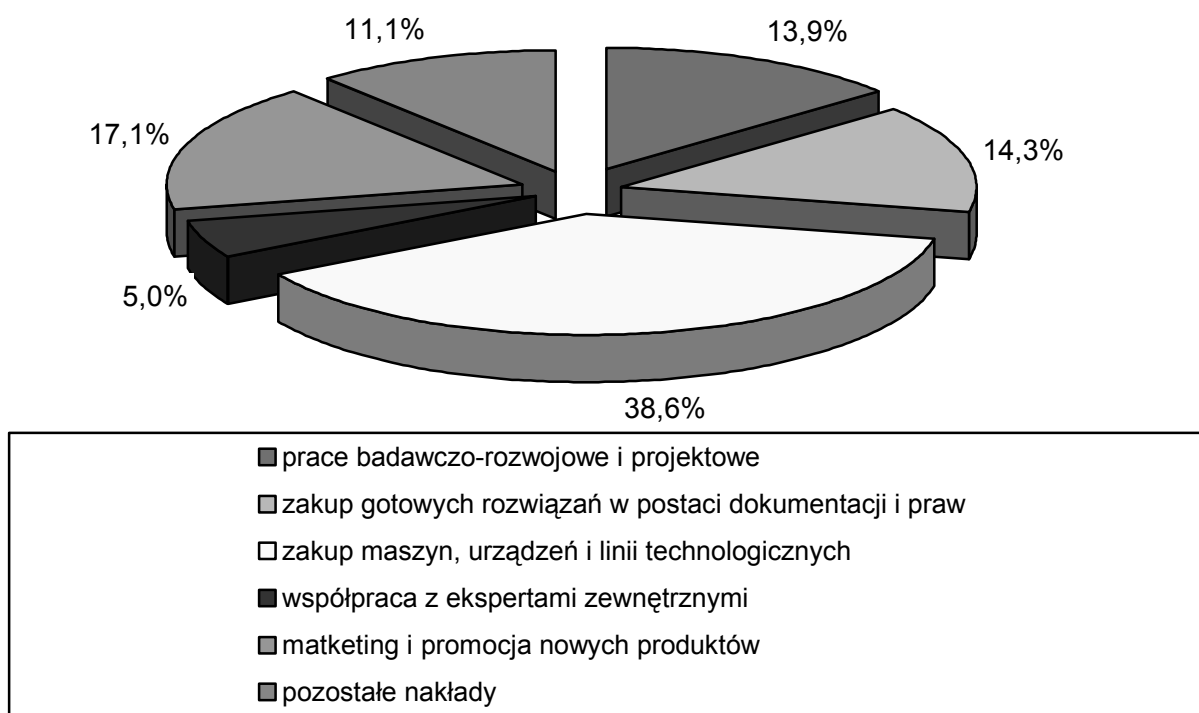
Dla potrzeb projektowanej analizy dokonano w Ostrołęce identyfikacji małych i średnich firm o najwyższym potencjale wzrostu określonego przez zdolność do adaptacji nowych produktów i technologii. W wyniku kilkumiesięcznych poszukiwań zidentyfikowano skromną ilość 15 podmiotów, które po 1996 r. wprowadziły przynajmniej jedną istotną zmianę, polegającą na wdrożeniu nowego produktu lub technologii ewentualnie modernizacji już wytwarzanych produktów i stosowanych technologii. Ilość firm faktycznie innowacyjnych okazała się znacznie poniżej wcześniejszych ocen.

Statystyczna innowacyjna firma działająca w Ostrołęce:

- została utworzona w 1986 roku (najstarsza w 1949, a najmłodsza w 1994);
- zatrudnia 25 osób, w tym 4 z wyższym wykształceniem;

Badane firmy przeznaczają na działalność innowacyjną średnio 15,8% wartości sprzedaży. Aktywność innowacyjna dotyczy zakupu maszyn, urządzeń i linii technologicznych.

Wykres 18. Struktura nakładów na działalność innowacyjną (w %)

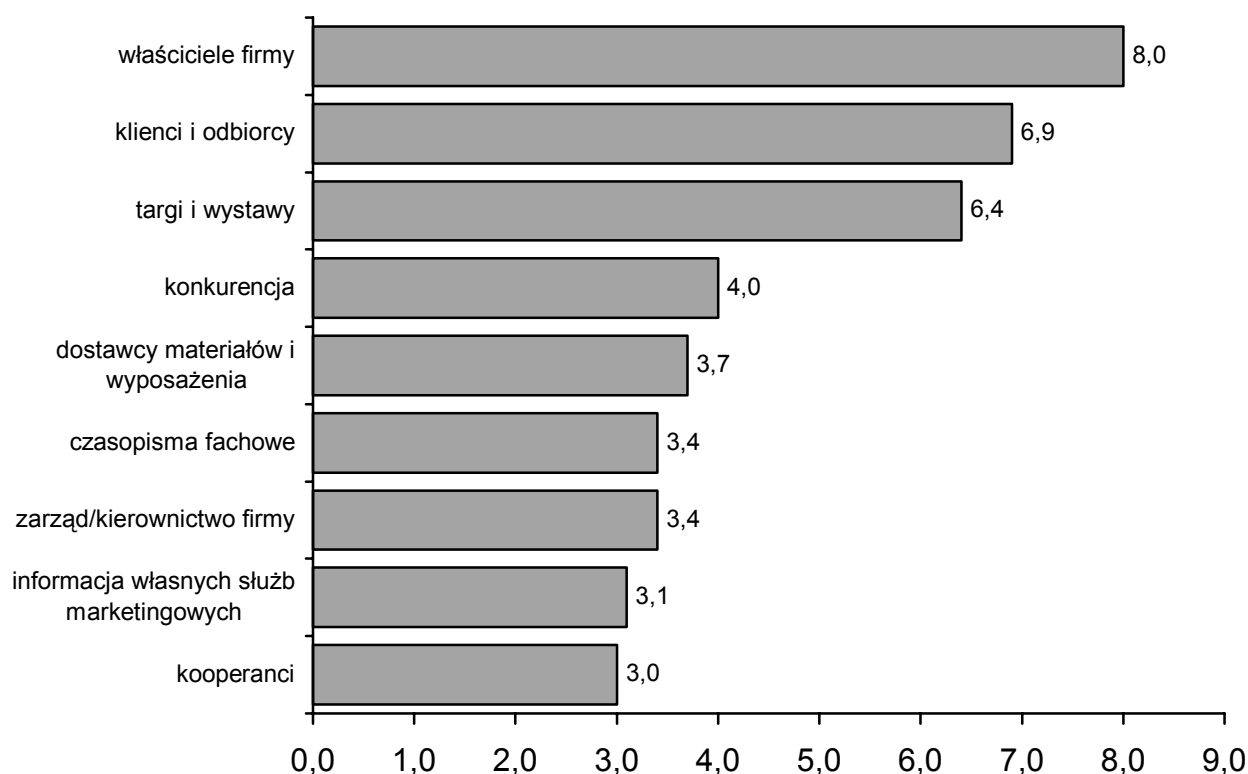

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁵ Punkt opracowany na podstawie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w styczniu i lutym 2000 r. w ramach projektu badawczego zleconego przez Komitet Badań Naukowych „Determinanty tworzenia i rozwoju innowacyjnych firm” realizowanego w Katedrze Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego pod kierunkiem dr K. B. Matusiaka. Badania dotyczą kształtowania się nowoczesnego środowiska innowacyjnego w Polsce na przykładzie trzech odmiennych pod względem zasobów i potencjału gospodarczego regionów – Łódź, Toruń i Ostrołęka.

Nakłady na prace badawczo-rozwojowe i wdrożeniowe mogące świadczyć o oryginalności i nowoczesności rozwiązań stanowią 13,9% nakładów, w tym w 80% są realizowane we własnym zakresie. Przedsięwzięcia innowacyjne są finansowane przede wszystkim ze środków własnych przedsiębiorstwa (33,1% finansowania), kredytu bankowego (30%) oraz leasingu (15,8%). Bariera bardziej ofensywnej współpracy z instytucjami finansowymi bierze się stąd, iż są wymagane są różnego rodzaju zabezpieczenia. Przeszkodę stanowi również poziom oprocentowania kredytów. i wysokość oprocentowania kredytów.

Wykres 18. Główne źródła innowacji w badanych firmach ostrołęckich

Źródło: Opracowanie własne.

Źródła inwencji innowacyjnej można podzielić w kolejności znaczenia na trzy grupy:

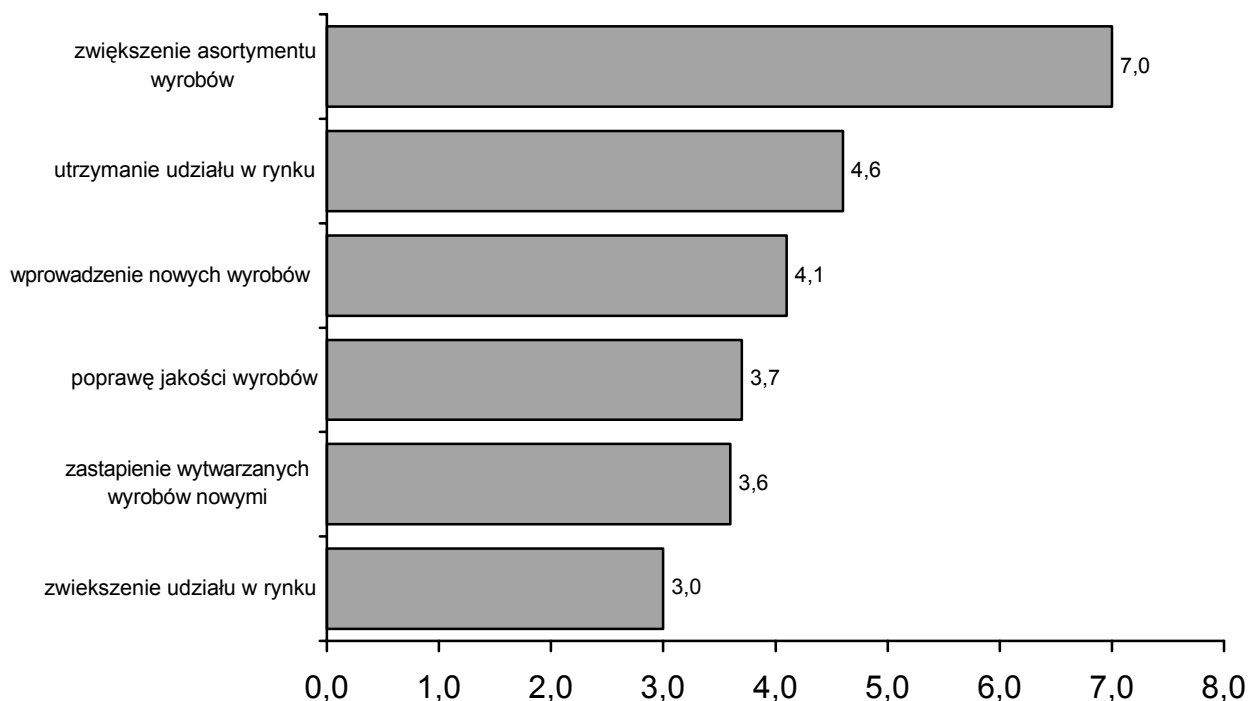
- 1) **źródła wewnętrzne** związane z właścicielami, zarządem firmy i działalnością własnych służb marketingowych;
- 2) **źródła rynkowo-handlowe** obejmujące informacje od klientów i odbiorców, konkurencji, dostawców materiałów i wyposażenia;
- 3) **targi, wystawy, czasopisma fachowe.**

Praktycznie nie istnieją w mieście (jako źródło innowacji) krajowe instytucje naukowo-badawcze i wyspecjalizowane ośrodki transferu technologii. Ograniczeniem może być brak tego typu podmiotów w mieście, ale z drugiej strony dojazd do Warszawy gdzie skoncentrowane jest prawie 30% krajowego zaplecza B+R, nie powinien być problematyczny. Firmy ze względów finansowych, organizacyjnych i mentalnych nie dostrzegają nauki jako partnera w biznesie.

Działalność innowacyjna w ciągu ubiegłych trzech lat zaowocowała wprowadzeniem średnio 4 nowych produktów, 2 zmodernizowanych, adaptacją jednej nowej i 1,5 zmodernizowanej technologii. Wymiernym efektem jest średnio 60% nowych i zmodernizowanych produktów (nie starsze niż 3 lata) w całkowitym wolumenie sprzedaży.

Głównymi motywami podejmowania przedsięwzięć innowacyjnych były zwiększenie asortymentu wyrobów i utrzymanie udziału w rynku.

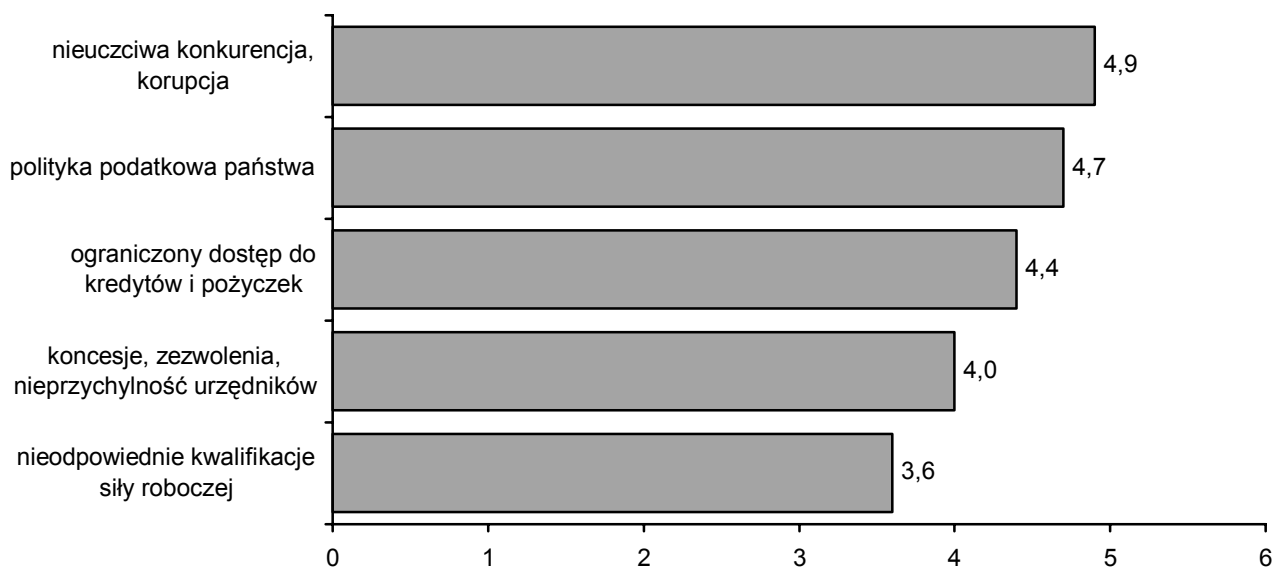
Wykres 19. Motywy podejmowania przedsięwzięć innowacyjnych przez przedsiębiorców

Źródło: Opracowanie własne.

Do głównych barier ograniczających rozwój firm przedsiębiorcy zaliczyli nieuczciwą konkurencję, korupcję oraz politykę podatkową państwa.

Wykres 20. Główne bariery ograniczające rozwój firm ostrołęckich

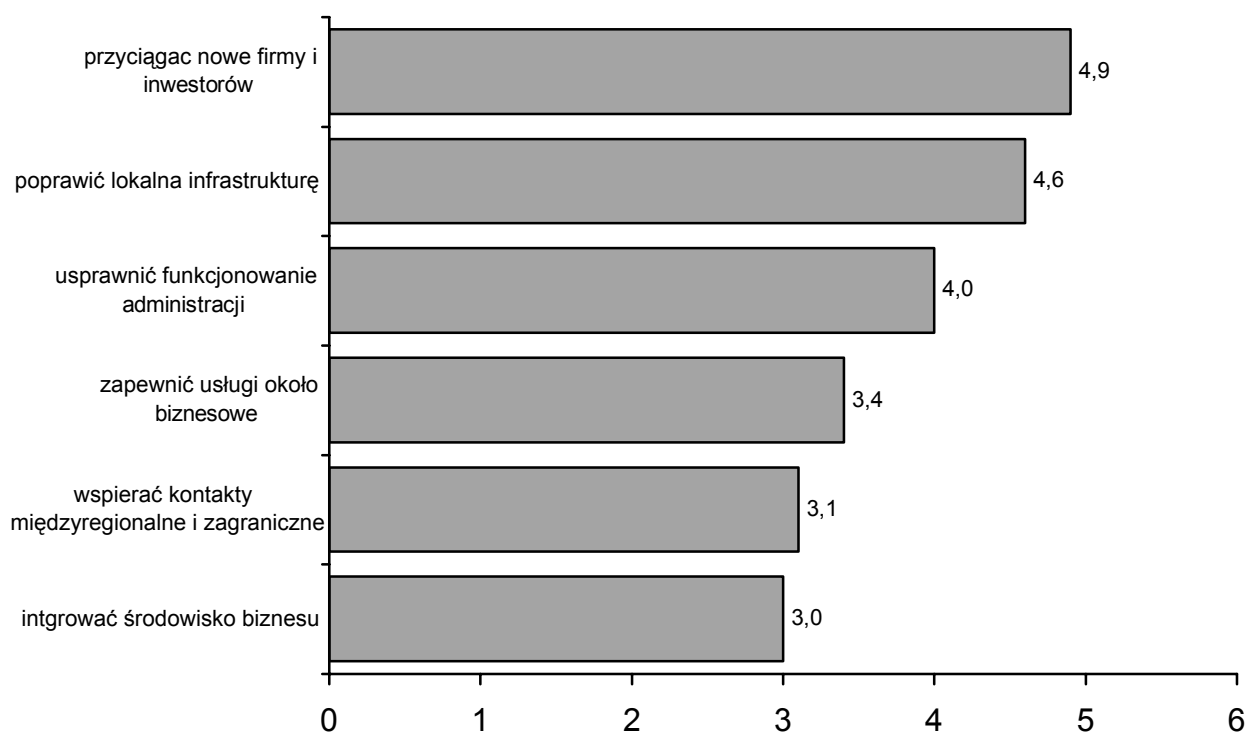

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród barier o charakterze wewnętrznym przedsiębiorcy wskazują na niedostatek własnych środków finansowych oraz brak wykwalifikowanego personelu.

Względem polityki lokalnej przedsiębiorcy wysuwają postulaty w zakresie większej aktywności na rzecz przyciągania nowych firm, poprawy infrastruktury i usprawnienia administracji.

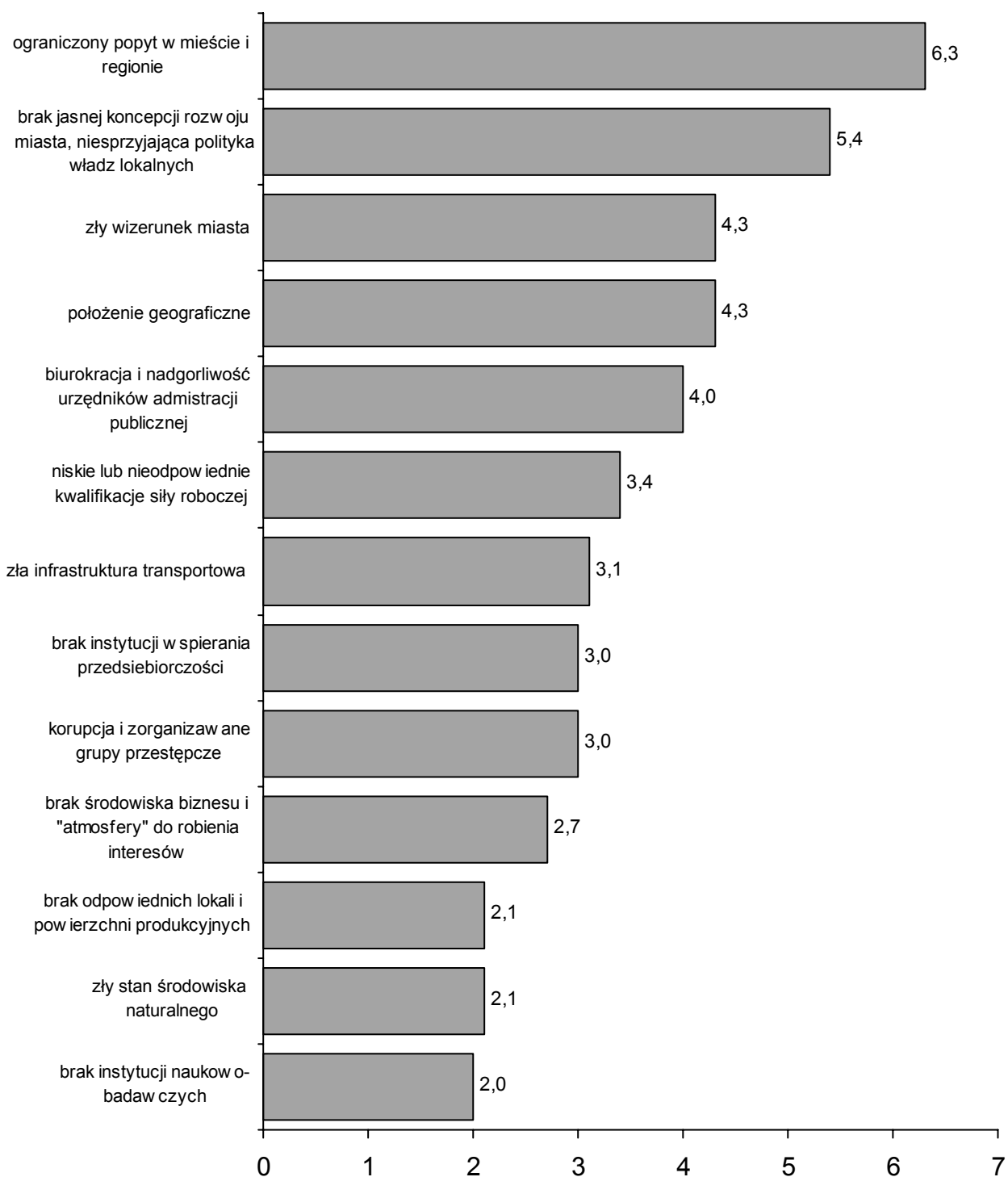
Wykres 21. Działania, które wg przedsiębiorców powinny podjąć władze lokalne, aby wspomóc rozwój innowacyjnych firm w Ostrołęce

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród głównych ograniczeń i utrudnień prowadzenia działalności gospodarczej w Ostrołęce przedsiębiorcy wskazali w pierwszej kolejności na ograniczony popyt w regionie, brak jasnej koncepcji rozwoju miasta oraz niekorzystny wizerunek miasta i nienajlepsze położenie geograficzne.

Wykres 22. Bariery tworzenia i rozwoju firm w Ostrołęce w opinii innowacyjnych przedsiębiorców

Źródło: Opracowanie własne.

ANEKS I

POTENCJAŁ MIASTA OSTROŁĘKI NA TLE MIAST WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO I MIAST W POLSCE

– stan na koniec 1998 r. –

Celem prezentowanej analizy jest określenie potencjału społeczno-gospodarczego oraz pozycji miasta Ostrołęki względem najbliższego otoczenia oraz względem innych podobnych jednostek terytorialnych w Polsce.

Dla potrzeb analizy dokonano wyboru tzw. punktów odniesienia, czyli podobnych jednostek terytorialnych względem, których określona została pozycja miasta Ostrołęki. Uwzględniając specyfikę Ostrołęki, jej położenie oraz dostępność do wiarygodnej bazy statystycznej, dokonano porównania zachodzących zjawisk do:

- średnich osiąganych w woj. Mazowieckim;
- średnich charakterystycznych dla pozostałych miastach woj. Mazowieckiego;
- średnich w innych miastach w Polsce.

Dla oceny potencjału i miejsca Ostrołęki na tle innych jednostek terytorialnych wykorzystano bazę statystyczną obejmującą 35 wybranych wskaźników. Całość analizy obejmuje 7 kluczowych dla funkcjonowania i rozwoju miasta obszarów:

- 1) demograficzny – 6 wskaźników;
- 2) lokalny sektor gospodarczy – 4 wskaźniki;
- 3) lokalny rynek pracy – 1 wskaźnik;
- 4) zasoby mieszkaniowe miasta – 5 wskaźników;
- 5) wyposażenie w infrastrukturę techniczną – 5 wskaźników;
- 6) wyposażenie w infrastrukturę społeczną – 11 wskaźników;
- 7) budżet miasta Ostrołęki – 4 wskaźniki.

Zastosowanie metody wskaźnikowej umożliwiło porównanie zjawisk zachodzących w mieście i oraz określenie pozycji Ostrołęki względem innych jednostek terytorialnych. Wykorzystana baza statystyczna ukazuje obraz miasta na koniec 1998 roku i jest to aktualnie dostępna baza statystyczna.

Prezentowana analiza jest pierwszą próbą całościowego spojrzenia na miasto i zderzenia jej potencjału z bliższym i dalszym otoczeniem działania. Kompleksowa i wnikliwa analiza procesów społeczno-gospodarczych zostanie dokonana w diagnozie miasta, co łącznie z prezentowanym materiałem umożliwi zarysowanie obiektywnego obrazu miasta.

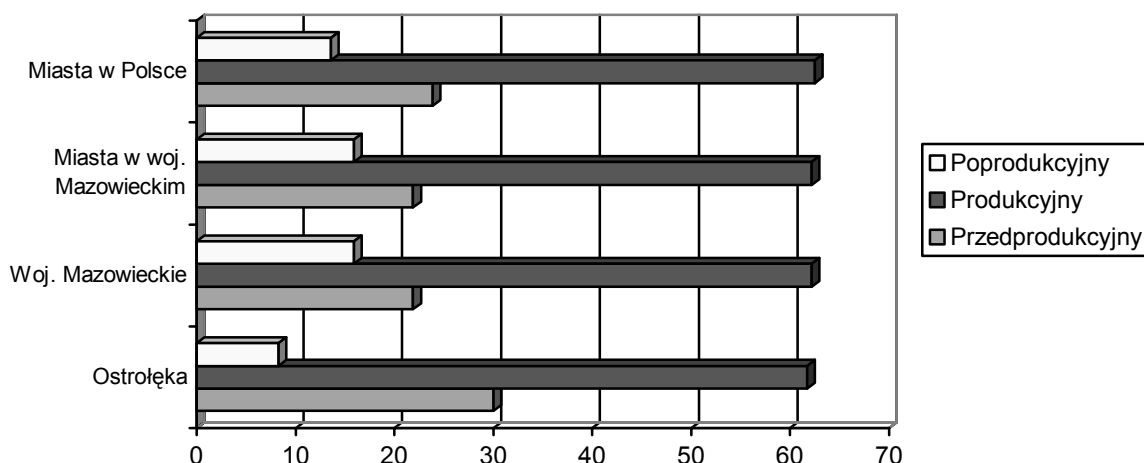
Tabela 1. Sytuacja demograficzna Ostrołęki na tle miast województwa mazowieckiego i miast Polski

	Ostrołęka	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Miasta w Polsce
Ludność na 1 km²	1906	142	1537	1142
Ludność w wieku:				
Przedprodukcyjnym	30,0	21,9	21,9	23,9
Produkcyjnym	61,7	62,2	62,2	62,5
Poprodukcyjnym	8,3	15,9	15,9	13,6
Kobiety na 100 mężczyzn	106,4	108	112,4	109,4
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,0	68	60,7	60,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,4	-0,8	-1,6	-0,2
Saldo migracji na 1000 ludności	4,7	1,1	1,8	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

Sytuacja demograficzna miasta jest niewątpliwie cechą różniącą Ostrołękę od innych miastach w Polsce i istotnie warunkującą jej rozwój. Liczba ludności przypadająca na 1 km² jest tutaj znacznie wyższa niż w pozostałych jednostkach terytorialnych przyjętych w analizie za punkty odniesienia. Gęstość zamieszkania w mieście jest wysoka i o około 66% większa niż średnio w miastach w Polsce oraz o 24% większa niż poziom osiągnięty w miastach w woj. mazowieckim.

Cechą charakterystyczną Ostrołęki jest korzystna struktura ludności według zdolności do pracy (patrz wykres 1). Prawie jedna trzecia mieszkańców miasta to ludzie młodzi do 18 roku życia, co stanowi około 8% więcej niż średnio w miejskich jednostkach terytorialnych. Zjawisko przeciwne obserwujemy w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym, gdzie liczba ludności jest o około 7-8% mniejsza względem podobnych miast. Ta struktura ludności tworzy duży potencjalny rynek pracy w przyszłości oraz istotnie warunkuje rozwój infrastruktury społecznej.

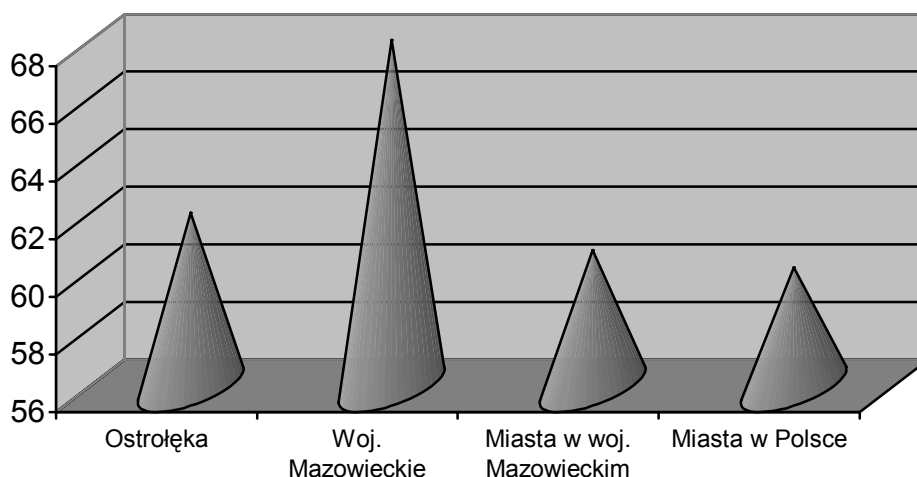

Wykres 1. Struktura ludności wg zdolności do pracy w miastach w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Konsekwencją opisanego powyżej zjawiska zachodzącego w Ostrołęce jest nieznacznie większe niż średnio w miastach w woj. Mazowieckim i w Polsce (patrz wykres 2) obciążenie osób pracujących (w wieku produkcyjnym) ludnością w wieku nieprodukcyjnym (przed i poprodukcyjnym). Ludność w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym waha się na poziomie 62 osób i nie jest to zjawisko różnicujące sytuację Ostrołęki od innych miast.

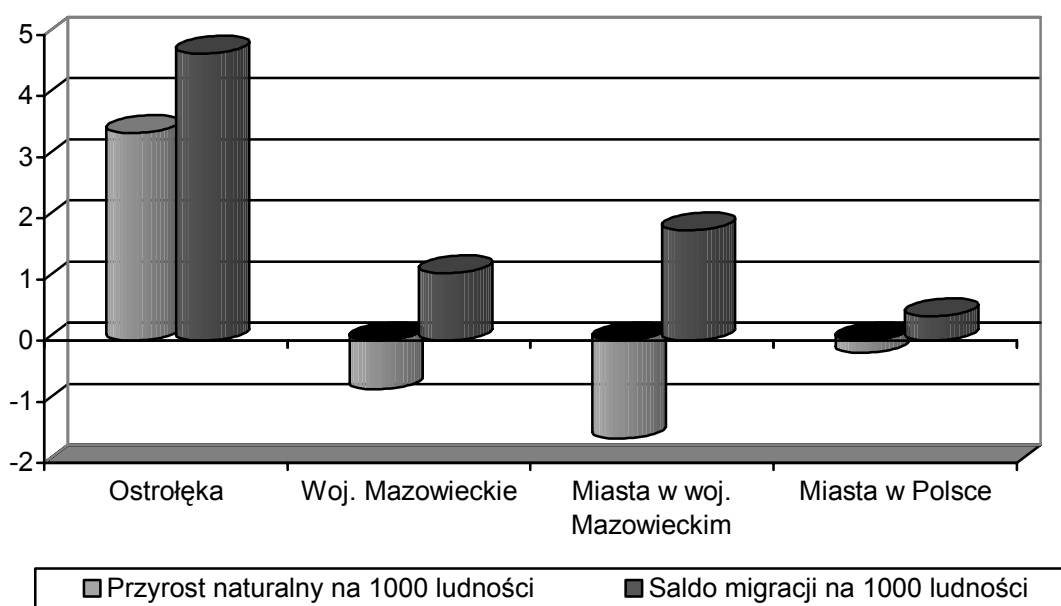
Wykres 2. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w miastach w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Zjawiskiem wyjątkowym i bardzo wyraźnym w sytuacji demograficznej miasta jest dodatni (znaczący) przyrost naturalny. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności w Ostrołęce znacznie odbiega od poziomu osiąganego w porównywanych jednostkach terytorialnych. Podobne zjawisko występuje w saldzie migracji mieszkańców, gdzie napływ ludności do Ostrołęki przypadający na 1000 mieszkańców jest dodatni i wielokrotnie przewyższa poziom osiągniany w porównywanych jednostkach terytorialnych. Te dwa zjawiska zachodzące w mieście równocześnie (w długim okresie czasu) spowodowały znaczny przyrost mieszkańców miasta – w porównaniu z 1995 rokiem liczba mieszkańców Ostrołęki wzrosła o ok. 1200 osób.

Wykres 3. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1000 mieszkańców w miastach w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2. Charakterystyka lokalnego sektora gospodarczego Ostrołęki na tle miast województwa mazowieckiego i miast Polski

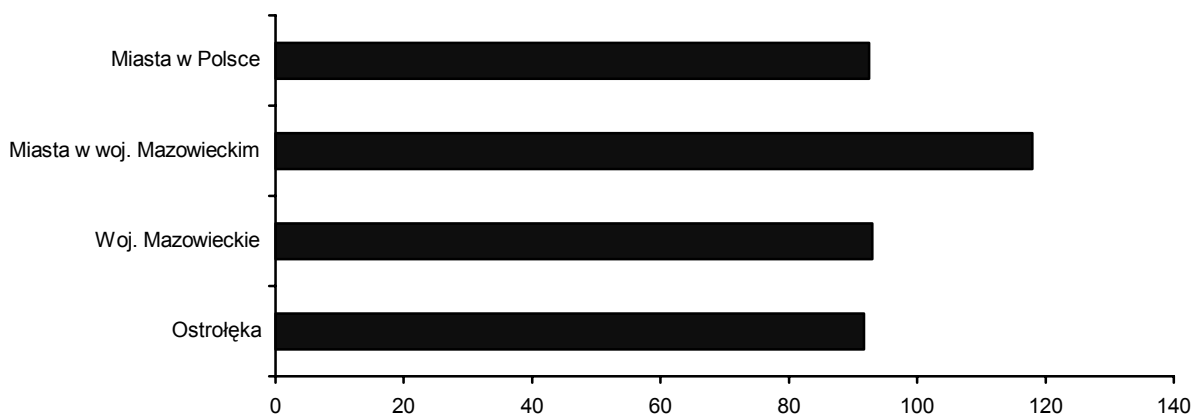
	Ostrołęka	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Miasta w Polsce
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców	91,7	93,0	117,9	92,5
Sektor prywatny	97,6	97,8	98,4	97,7
Sektor publiczny	2,4	2,2	1,6	2,3
Podmioty gospodarki narodowej wg. wybranych sekcji EKD				
Przemysł ¹⁶	7,4	13,2	12,4	11,5
Budownictwo	11,0	10,4	10,0	10,1
Handel i naprawy	37,5	37,7	38,2	38,2
Transport, składowanie i łączność	9,5	8,4	8,3	8,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej	1281,33	1600,88	-	-

- brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

Aktywność gospodarza mieszkańców miasta mierzona liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców jest znacznie niższa niż w najbliższym otoczeniu. Natężenie tego wskaźnika w Ostrołęce jest o ponad 26 podmiotów mniejsze niż w miastach woj. Mazowieckiego. Jednak w porównaniu do innych miastach Polski poziom tego wskaźnika nie odbiega znacznie od poziomu średniego (patrz wykres 4).

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w miastach w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

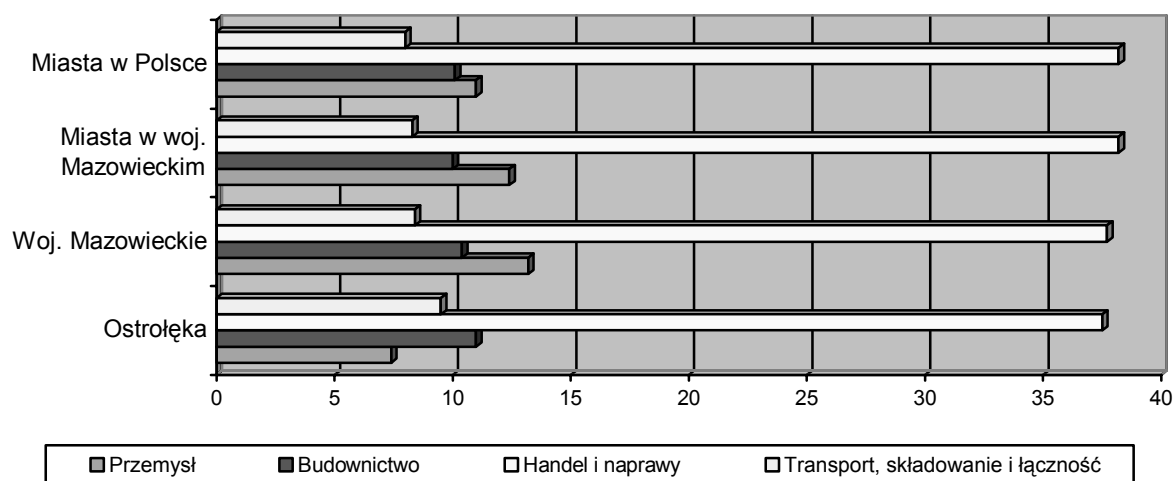
Analiza struktury podmiotów gospodarczych w Ostrołęce według sekcji EKD¹⁷ wskazuje znaczne zróżnicowanie względem wybranych punktów odniesienia. Ostrołęka charakteryzuje się mniejszym udziałem podmiotów gospodarczych zaliczonych do grupy „przemysł” - o około 5%. W grupie tej skupione jest niewiele ponad 7% lokalnego sektora gospodarczego. W sekcji przemysł i budownictwo funkcjonuje łącznie jedynie około 18% wszystkich podmiotów gospodarczych

¹⁶ Pod pojęciem przemysł zostały ujęte łącznie trzy sekcje EKD: C-górnictwo i kopalnictwo; D-działalność produkcyjna; E-zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę.

¹⁷ EKD jest to ujednolicona Europejska Klasyfikacja Działalności Gospodarczej obowiązująca w krajach Unii Europejskiej.

Ostrołęki, jednocześnie zatrudnionych jest tam ponad 42% pracujących – jest to dominująca sekcja w strukturze zatrudnienia. W strukturze lokalnej gospodarki dominującą sekcją jest handel i naprawy, w której skupionych jest 38% sektora gospodarczego miasta.

Wykres 5. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg. wybranych sekcji EKD w miastach w 1998 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Charakterystyka lokalnego rynku pracy Ostrołęki na tle miast województwa mazowieckiego i miast Polski

	Ostrołęka	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Miasta w Polsce
Struktura pracujących: ¹⁸				
(% ogółu pracujących)	42,2	24,5	33,7	41,9
Przemysł i budownictwo	29,7	29,3	43,6	33,3
Usługi rynkowe¹⁹	26,9	16,3	22,2	24,1
Usługi nierynkowe²⁰				

- brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

Dominującymi sekcjami w strukturze zatrudnienia w Ostrołęce jest przemysł i

¹⁸ Dane nie uwzględniają pracujących w jednostkach osób fizycznych i w spółkach cywilnych.

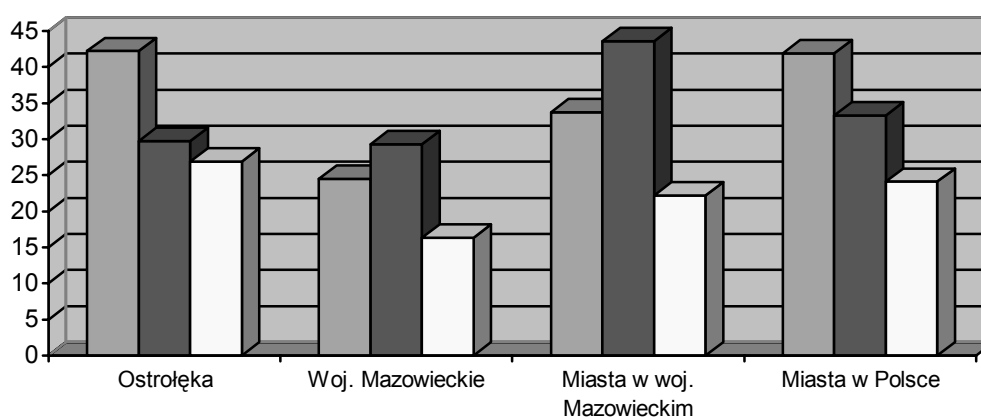
¹⁹ Do usług rynkowych zaliczono sekcje: G-handel i naprawy; H-hotele i restauracje; I-transport, gospodarka magazynowa, łączność; J-pośrednictwo finansowe; K-obsluga nieruchomości; O-pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna.

²⁰ Do usług nierynkowych zaliczono sekcje: L-administracja publiczna i obrona narodowa; M-edukacja; N-ochrona zdrowia i opieka socjalna.

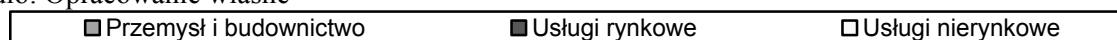
budownictwo, gdzie łącznie pracuje ponad 40% wszystkich zatrudnionych w mieście. Podobną strukturą zatrudnienia w tej sferze charakteryzują się inne miasta w Polsce, odsetek ten jest jednak znacznie wyższy niż w miastach woj. mazowieckiego.

Cechą charakterystyczną Ostrołki na tle pozostałych porównywanych jednostek terytorialnych jest duży udział zatrudnienia w usługach niematerialnych, które tworzą sektor usług publicznych (administracja, edukacja, ochrona zdrowia, opieka społeczna). Co czwarty mieszkaniec miasta pracuje w sektorze usług nierynkowych. Należy podkreślić, iż większość usług publicznych (w tym przede wszystkim służba zdrowia i kultura) ma zasięg subregionalny. Większość placówek świadczy usługi dla mieszkańców miasta i powiatu ziemskiego, a w przypadku Szpitalu Specjalistycznego im. Dr Józefa Psarskiego oddziaływanie dotyczy całego województwa Mazowieckiego.

Wykres 6. Struktura pracujących w wybranych sekcjach EKD w miastach w 1998 roku.

Źródło: Opracowanie własne

Zatrudnienie w usługach rynkowych jest cechą charakteryzującą wysoko rozwinięte gospodarki. Poziom zatrudnienia w tej sferze w Ostrołce znacznie odbiega (na niekorzyść miasta) od poziomu osiąganego w innych miastach w Polsce i województwie.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe Ostrołki na tle miast województwa mazowieckiego i miast Polski

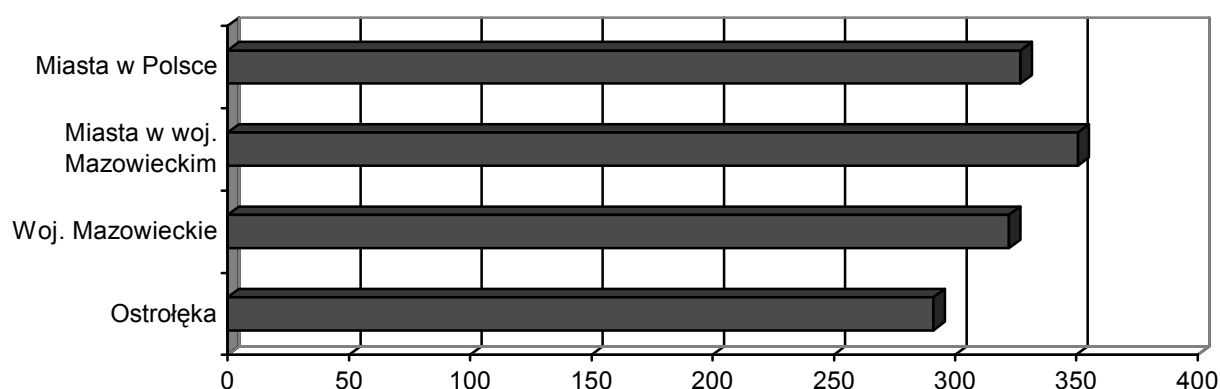
	Ostrołka	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Miasta w Polsce
Mieszkania na 1000 ludności	291,0	322,2	350,6	327,0
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	59,6	57,3	52,9	55,8
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	3,84	-	3,21	3,37
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,43	3,05	2,78	2,98
Mieszkania oddane do użytku na 1000 mieszkańców	5,2	3,5	4,4	2,6

- brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

Zasoby mieszkaniowe Ostrołki mierzone liczbą mieszkań przypadającą na 1000 mieszkańców plasują miasto na ostatniej pozycji wśród porównywanych jednostek terytorialnych. Konsekwencją tego zjawiska jest duża liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie – 3,5 w Ostrołce przy 2,8-2,9 w innych miastach. Z drugiej jednak strony miasto charakteryzuje największą powierzchnią użytkową przeciętnego mieszkania (prawie 60m²) oraz największą liczbą izb w mieszkaniu – około 3,8.

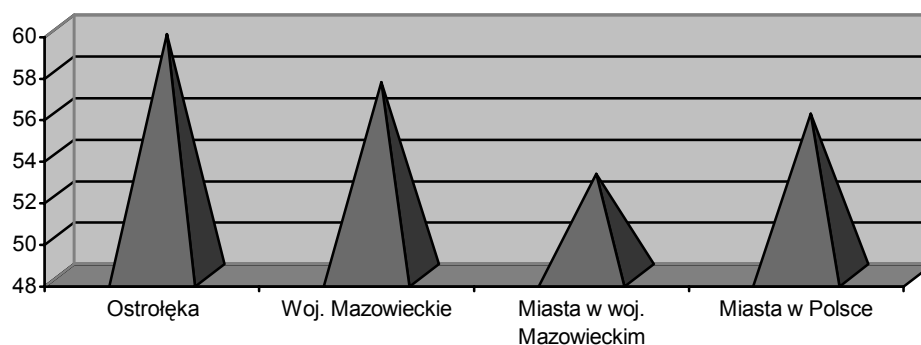
Wykres 7. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

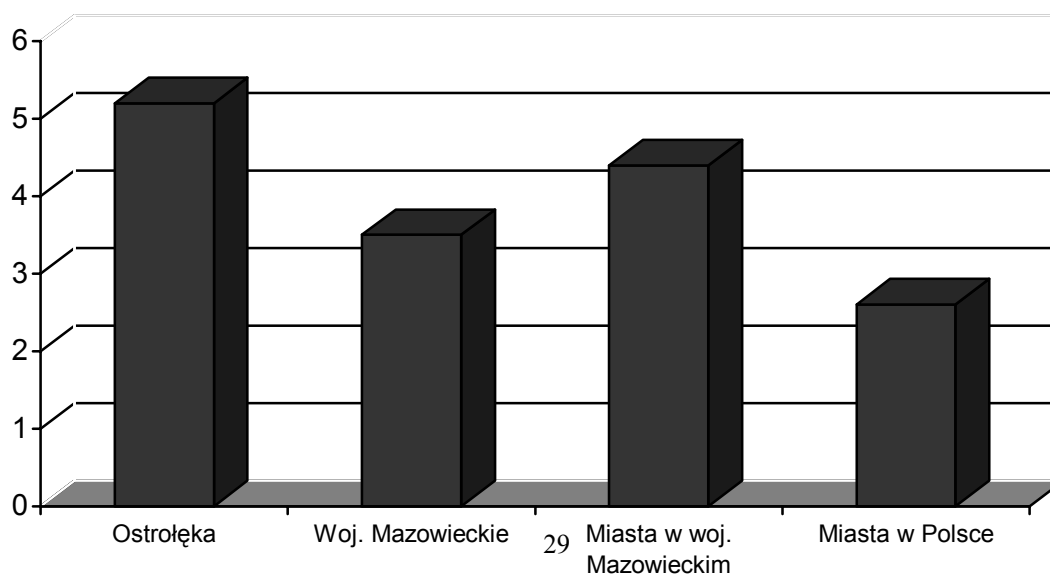
Pozytywnym zjawiskiem zachodzącym w mieście jest duża dynamika nowo budowanych zasobów mieszkaniowych. W 1998 roku na 1000 mieszkańców Ostrołęki oddano do użytku 5,2 nowych mieszkań, w innych miastach województwa mazowieckiego 4,4, a w miastach w Polsce jedynie 2,6.

Wykres 8. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² w 1998 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 9. Mieszkania oddane do użytku na 1000 mieszkańców w miastach w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 4. Wybrane elementy infrastruktury technicznej w Ostrołęce na tle miast województwa mazowieckiego i miast Polski.

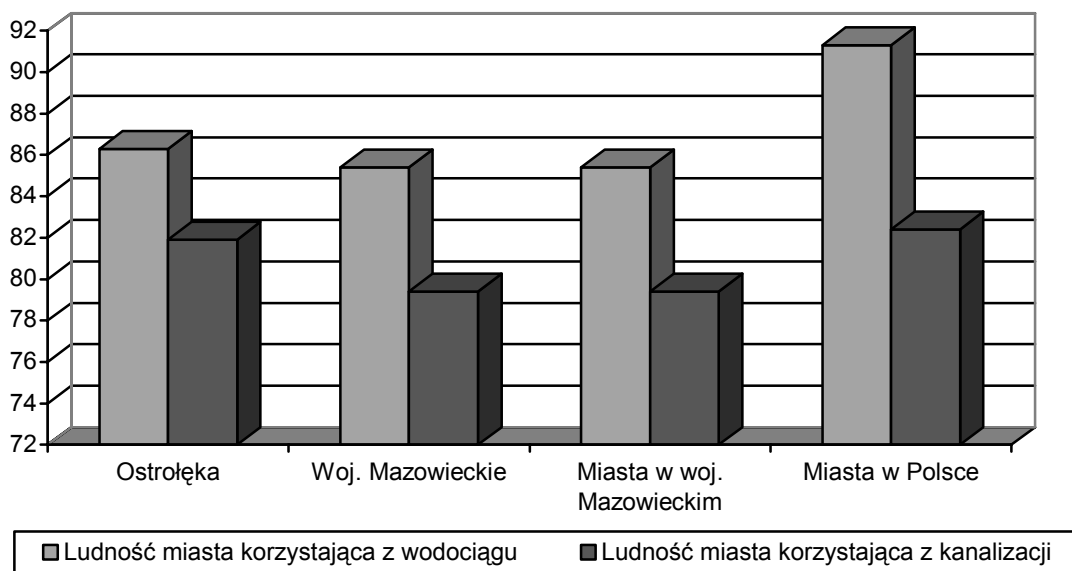
	Ostrołęka	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Miasta w Polsce
Ludność miasta korzystająca z wodociągu (%)	86,3	85,4	85,4	91,3
Ludność miasta korzystająca z kanalizacji (%)	81,9	79,4	79,4	82,4
Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności	293,9	282,9	-	-
Drogi lokalne miejskie w km na 100 km ² pow.	251,7	-	248,0	174,1
Sklepy na 1000 mieszkańców	19,3	12,3	14,9	14,6

brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

Wyposażenie miasta w sieć wodociągową jest porównywalne do jednostek terytorialnych z najbliższego otoczenia. Odsetek ludności korzystającej z wodociągu waha się na poziomie 85%. Poziom zwodociągowania Ostrołęki jest jednak znacznie niższy niż średnio w miastach w Polsce, gdzie ponad 90% mieszkańców ma możliwość korzystania z sieci wodociągowej.

Wykres 10. Liczba mieszkańców miast korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w 1998 roku (w %)

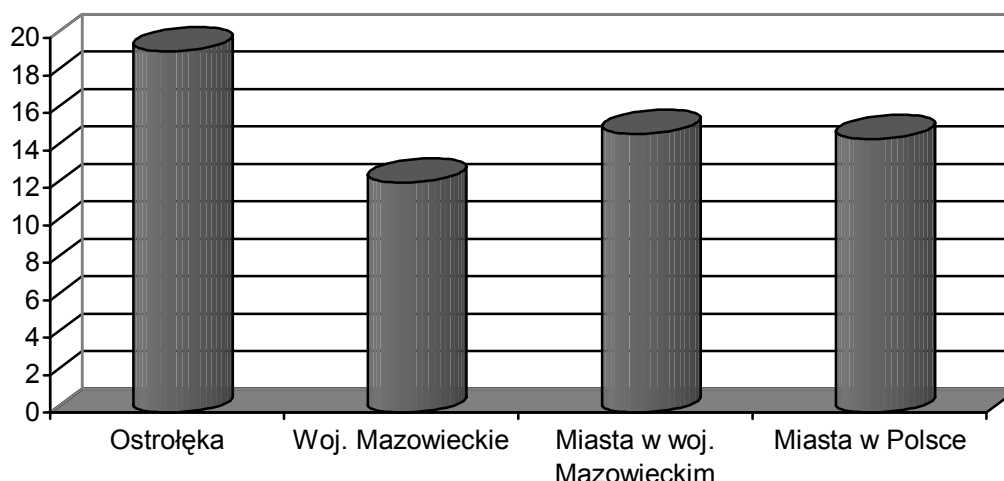

Źródło: Opracowanie własne.

Zjawiskiem pozytywnym w gospodarce wodno-ściekowej Ostrołęki jest znaczne skanalizowanie miasta. W 1998 roku ponad 81% mieszkańców korzystało z sieci kanalizacyjnej i jest to nieznacznie więcej niż w jednostkach najbliższego otoczenia.

Konsekwencją tych dwóch zjawisk występujących w Ostrołęce jest najmniejsza dysproporcja w wyposażeniu w podstawowe media infrastrukturalne względem innych porównywanych jednostek terytorialnych. Jedynie 4% mieszkańców miasta posiadających dostęp do wodociągu nie może korzystać równocześnie z sieci kanalizacyjnej.

Wykres 11. Liczba sklepów przypadająca na 1000 mieszkańców miast w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Zjawiskiem charakterystycznym dla Ostrołęki jest duże nasycenie placówkami handlowymi. Na 1000 mieszkańców w Ostrołęce przypada około 20 sklepów, co stanowi o 25% więcej niż w analogicznych jednostkach terytorialnych. Przyczyną tego zjawiska może być między innymi powiatowy i usługowy charakter miasta dla mieszkańców ościennych gmin wiejskich. Nie ma bowiem w sieci osadniczej byłego woj. ostrołęckiego podobnej jednostki terytorialnej, która mogłaby stanowić przeciwwagę i koncentrowałaby te funkcje.

Tabela 5. Wybrane elementy infrastruktury społecznej w Ostrołęce na tle miast województwa mazowieckiego i miast Polski

	Ostrołęka i powiat grodzki	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Pozostałe miasta na prawach powiatu grodzkiego w regionie	Miasta w Polsce
Uczniowie szkół podstawowych na 1 oddział	26	–	25	X	25
Uczniowie szkół podstawowych na 1 nauczyciela pełnozatrudnionego	17	15,7	17	X	17
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności	95,0 (36)*	53	80,6	65,6	83,9
Lekarze na 10 tys. ludności	35,5 (10,4)*	23,9	35,0	29,5	31,5
Lekarze stomatolodzy na 10 tys. ludności	6,7 (3,2)*	3,7	4,9	5,0	5,3
Pielęgniarki na 10 tys. ludności	102,8 (28,6)*	50,6	74,0	74,6	76,5

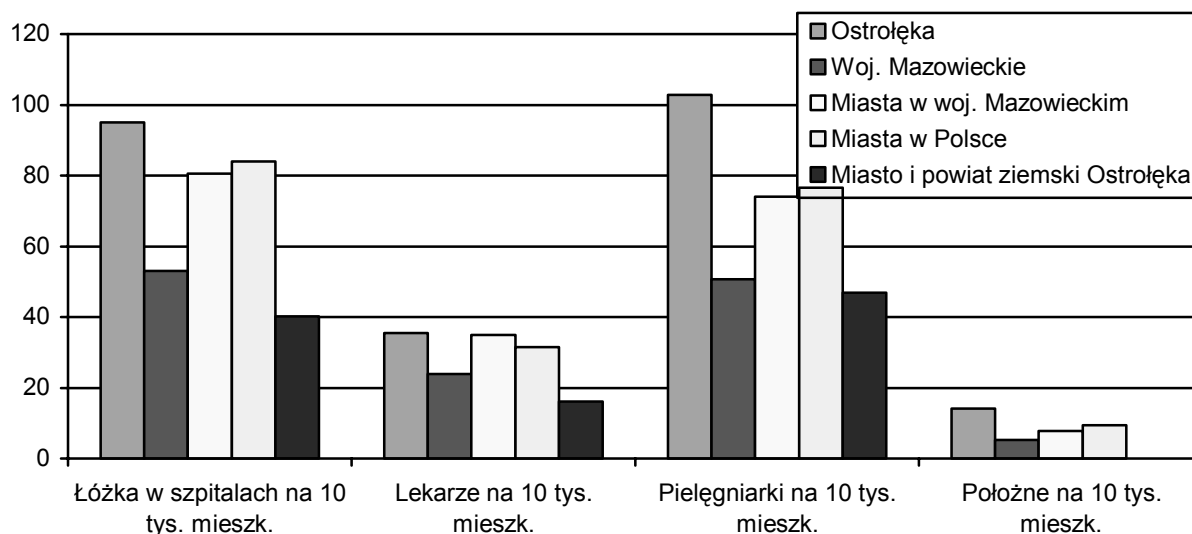
- brak danych

* - średnia wielkość dla powiatu grodzkiego i ziemskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

Dostępność do placówek służby zdrowia lecznictwa zamkniętego należy rozpatrywać w kontekście jednego szpitala na poziomie drugiego stopnia referencyjności obejmującego swą opieką na 490 łóżkach mieszkańców powiatu grodzkiego i ziemskiego. Wskaźniki przedstawione w tabeli Nr 5 plasują Ostrołękę na jednym z czołowych miejsc wśród miast województwa mazowieckiego pod względem restrukturyzacji i ekonomizacji służby zdrowia. Należy podkreślić ponad lokalne znaczenie jedynej dla miasta i powiatu Szpitala o drugim poziomie referencyjności, świadczącej usługi dla mieszkańców byłego województwa ostrołęckiego.

Wykres 12. Liczba personelu służby zdrowia i łóżek szpitalnych w miastach w 1998 roku

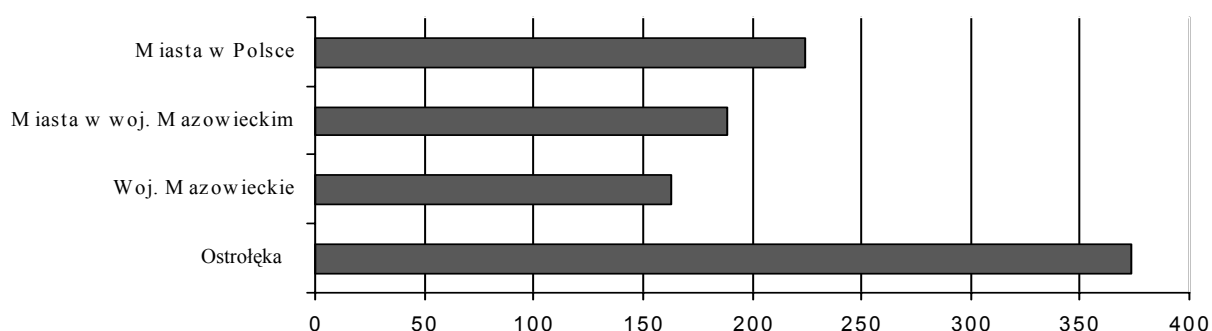
Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 6. Wybrane elementy infrastruktury miasta z zakresu kultury i turystyki na tle miast województwa mazowieckiego i miast Polski

	Ostrołęka	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Miasta w Polsce
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	4606	3211	5774	6018
Księgozbiór bibliotek publicznych w woluminach na 1000 ludności	3082	3189	2906	3253
Czytelnicy na 1000 ludności	373	162,9	189	224
Miejsca noclegowe w obiektach noclegowych	51,0	75,0	73,8	167,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

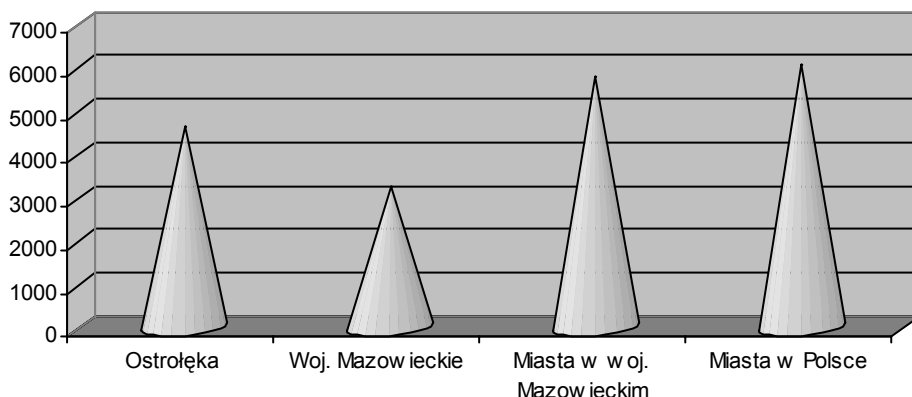
Wykres 13. Czytelnicy na 1000 ludności w miastach w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

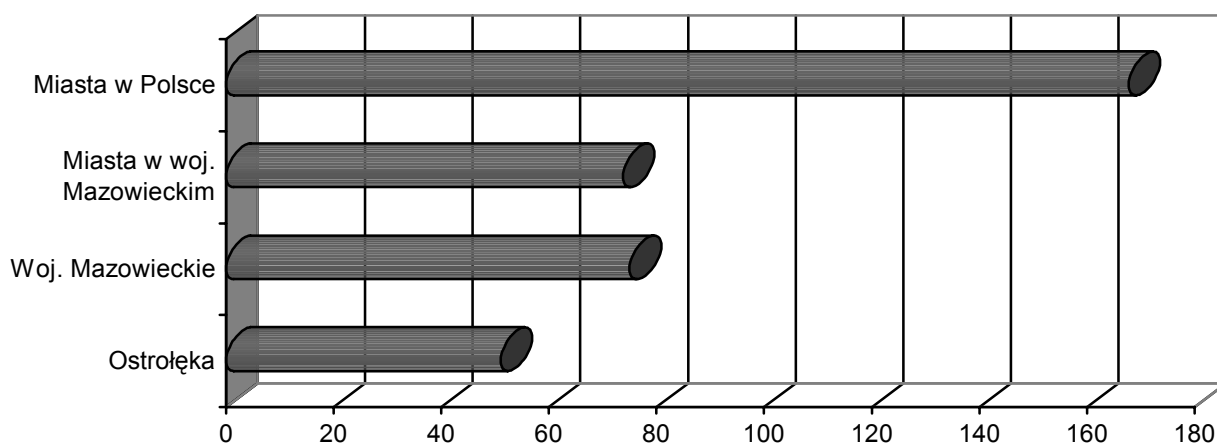
Analiza wyposażenia lokalnej przestrzeni w placówki biblioteczne pozwala wnioskować, iż dostęp do tych placówek jest wystarczający i łatwiejszy niż w innych miejskich jednostkach terytorialnych. Z tej formy spędzania wolnego czasu korzysta w Ostrołęce znacznie więcej mieszkańców niż w innych gminach. Na 1000 ludności miasta 370 jest czytelnikami publicznych placówek. Jest to być może konsekwencja dużej liczby młodych mieszkańców miasta, którzy zazwyczaj dominują w strukturze czytelników korzystających z usług tych placówek.

Wykres 14. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w miastach w 1998 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 15. Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców w obiektach noclegowych w miastach w 1998 roku

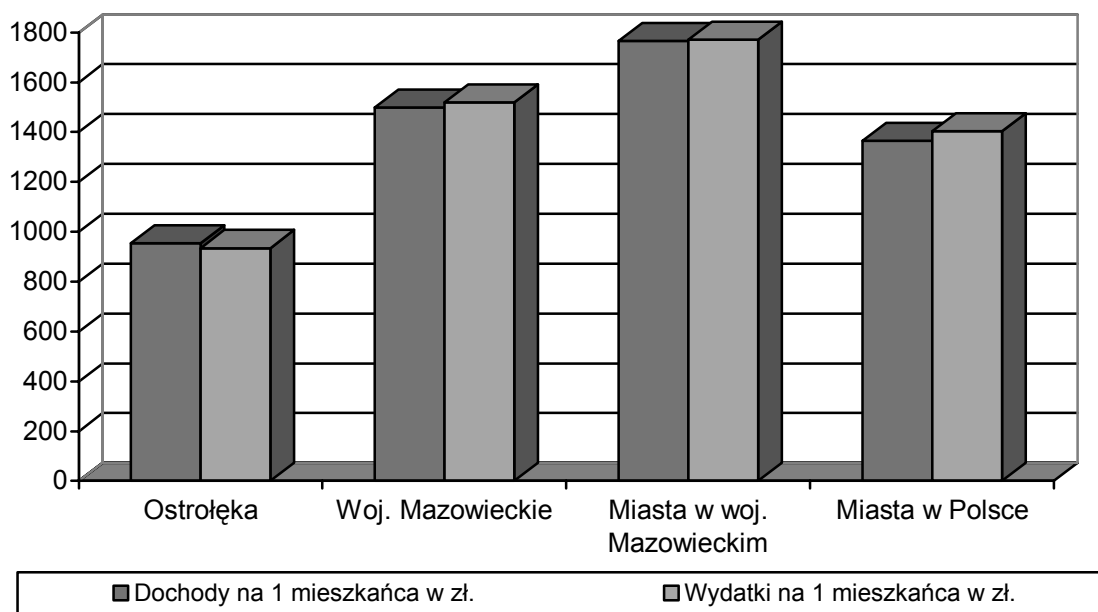
Źródło: Opracowanie własne.

Potencjalnym polem rozwoju Ostrołęki może stać się turystyka i rekreacja, szczególnie turystyka weekendowa dla mieszkańców aglomeracji warszawskiej. Warunkiem koniecznym jest jednak posiadanie dobrej bazy infrastrukturalnej, w tym przede wszystkim bazy noclegowej. Wskaźnik miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców jest w Ostrołęce 3 krotnie mniejszy niż średnio w miastach w Polsce i o około 30% mniejszy niż w miastach woj. Mazowieckiego.

Tabela 7. Budżet Ostrołęki na tle budżetów miast województwa mazowieckiego i miast Polski

	Ostrołęka	Woj. Mazowieckie	Miasta w woj. Mazowieckim	Miasta w Polsce
Dochody na 1 mieszkańca w zł.	954,2	1497,86	1765,08	1363,93
Struktura dochodów:				
Dochody własne	35,6	44,6	48,0	37,6
Udziały w podatkach stanowiących dochód	18,2	23,1	29,9	32,3
budżetu państwa	30,9	19,9	12,3	16,9
Subwencje				
Wydatki na 1 mieszkańca w zł.	934,53	1518,15	1770,29	1404,29
Wydatki inwestycyjne w wydatkach ogółem (%)	12,9	25,5	24,4	21,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – Miasta w liczbach, GUS Warszawa 1999, Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 1999, Województwo Mazowieckie w 1998 roku, US w Warszawie, 1999.

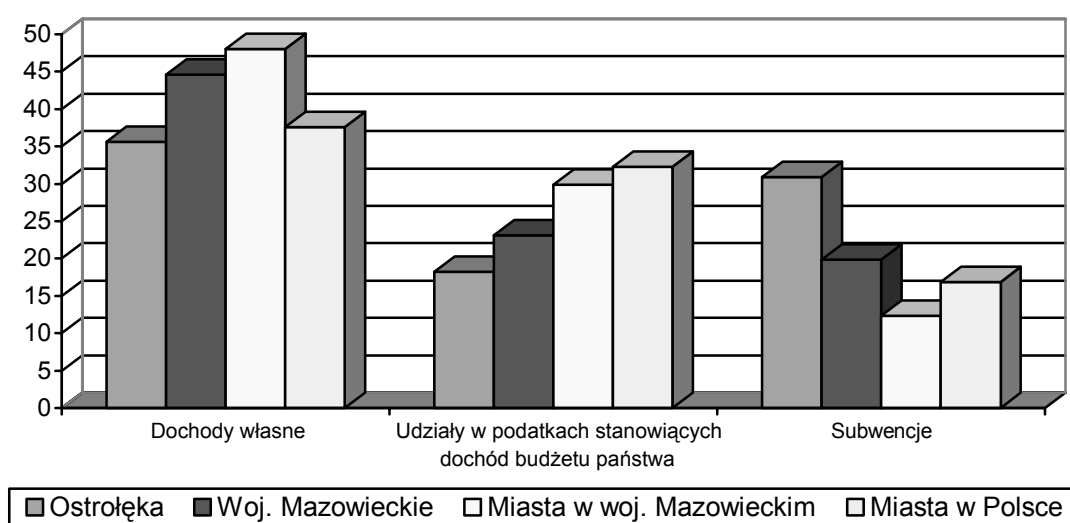
Wykres 16. Dochody i wydatki z

budżetu miasta na 1 mieszkańca w 1998 roku (w zł.)

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza strony dochodowej budżetu miasta Ostrołęki wskazuje na jego małą zasobność. Wydatki budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 1998 roku były o około 35% mniejsze niż średnio w miastach w Polsce, co stanowiło o ponad 400 zł. mniejsze wydatki na 1 mieszkańca. Względem najbliższego otoczenia, tj. województwa mazowieckiego, dystans dzielący wydatki miasta od innych jest znacznie większy (patrz wykres).

Wykres 17. Struktura dochodów budżetowych miast w 1998 roku

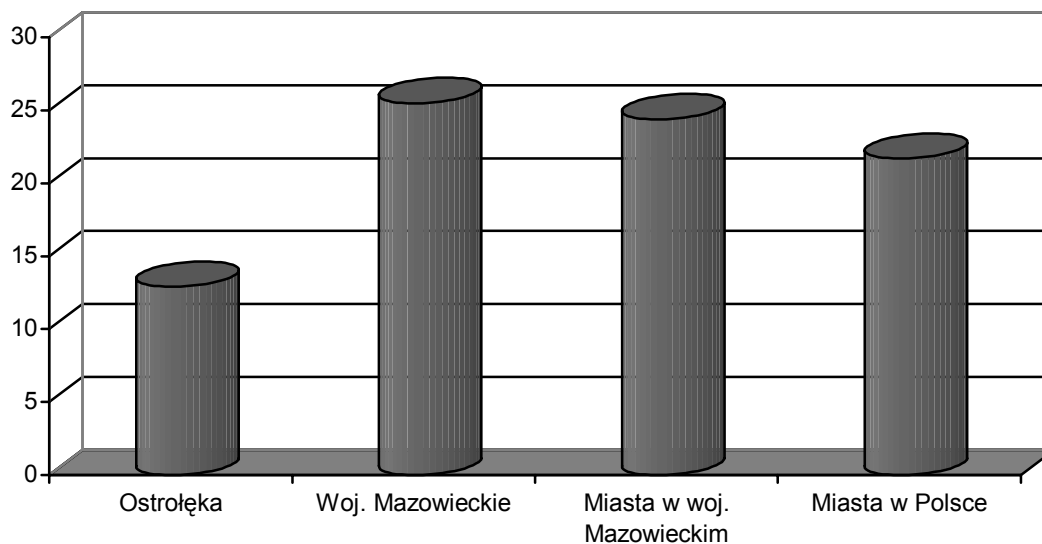
Źródło: Opracowanie własne.

Również struktura dochodów miasta wskazuje na słabą kondycję budżetową miasta. Ostrołęka charakteryzuje się najmniejszym udziałem dochodów własnych w porównaniu do innych miast. Stanowią one jedynie 35% całkowitych dochodów budżetowych.

Wielkość udziałów w podatkach, stanowiących dochód budżetu państwa, jest konsekwencją zamożności mieszkańców i kondycji ekonomicznej lokalnych podmiotów gospodarczych. W porównaniu do innych miast, a także do poziomu osiąganego w woj. Mazowieckim, poziom środków finansowych otrzymywanych z tego źródła jest znacznie niższy.

Zjawiska te świadczą o małej własnej bazie dochodowej miasta, co w konsekwencji uzależnia lokalną gospodarkę od subwencji i dotacji zewnętrznych oraz zmusza władze lokalne do poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania własnych przedsięwzięć.

Wykres 18. Wydatki inwestycyjne w wydatkach budżetowych ogółem w miastach w 1998 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne.

W 1998 roku wydatki inwestycyjne miasta w całkowitych wydatkach budżetowych gminy były średnio o 10% mniejsze niż w pozostałych gminach w Polsce. Przeciętnie w Polsce poziom wydatków inwestycyjnych utrzymywał się (w okresie transformacji systemowej) na poziomie 23% całkowitych wydatków i tylko utrzymanie wydatków inwestycyjnych na tym poziomie daje szansę miastu na zniwelowanie niedorozwoju infrastrukturalnego.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA OSTROŁĘKI

Część druga

**SPOŁECZNO-GOSPODARCZE UWARUNKOWANIA
ROZWOJU MIASTA**

1. CHARAKTERYSTYKA PODSTAWOWYCH ZJAWISK SPOŁECZNO GOSPODARCZYCH W OSTROŁĘCE DO ANALIZY SWOT

Rosnąca liczba mieszkańców miasta – **na przestrzeni ostatnich 4 lat liczba mieszkańców miasta wzrosła o ponad 1100 osób.**

Korzystne procesy demograficzne – w ostatnich latach występuje dodatnie saldo migracji oraz dodatni przyrost naturalny w mieście (cecha różniąca Ostrołękę od innych miast w Polsce).

Korzystna struktura ludności według zdolności do pracy – aż 30% mieszkańców to osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz 61,7% to osoby w wieku produkcyjnym.

Niski poziom wykształcenia mieszkańców – według szacunków jedynie 4% mieszkańców miasta posiada wykształcenie wyższe (średnio w Polsce około 10%).

Zamknięty do wewnątrz system gospodarczy.

Na podstawie badań można następująco określić strukturę sprzedaży i zaopatrzenia:

	R Y N E K			
	lokalny	regionalny	krajowy	zagraniczny
Lokalne MSP				
sprzedaż	75,4	18,1	6,5	0,0
zaopatrzenie	64,5	17,6	8,8	9,1
Firmy rozwojowe				
sprzedaż		62,9	36,5	0,6
zaopatrzenie		49,4	36,4	12,2

Lokalne firmy w znacznie większym zakresie wykorzystują zasoby zewnętrzne aniżeli eksportują wyniki swojej pracy. Powoduje to wewnętrzny (lokalny) deficyt handlowy.

Niskie wykształcenie siły roboczej.

JedynieCo siódmy zatrudniony w działalności gospodarczej posiada wyższe wykształcenie.

Niska ocena funkcjonowania administracji publicznej.

Biurokracja i nieprzychylność urzędników są zaliczane przez mieszkańców, jak i biznes-menów do podstawowych (po ekonomicznych) barier jakości życia i rozwoju miasta.

Pesymistyczna ocena perspektyw życia i szans rozwoju miasta przez mieszkańców Ostrołęki.

58,3% mieszkańców pesymistycznie spogląda w przyszłość oceniając perspektywy własne i najbliższych jako niedosateczne. Co drugi mieszkaniec rozważa możliwość opuszczenia miasta głównie ze względów ekonomicznych. W pierwszej kolejności dotyczy to uczącej się młodzieży (83%), osób z wyższym wykształceniem (72%), przedsiębiorców (60%).

W strukturze lokalnej gospodarki nie występują firmy zaliczane do grupy zaawansowanych technologicznie.

Niska samoorganizacja lokalnego biznesu. Niewielka część lokalnych firm należy do organizacji przedstawicielskich biznesu. Brak w mieście izby przemysłowo-handlowej.

Brak giełd towarowych, rolno-spożywczych, imprez targowych.

Prorozwojowe nastawienie mieszkańców miasta.

Preferencje dla działań w zakresie: przyciągania nowych firm i inwestorów, promocji i rozwoju kontaktów międzyregionalnych oraz zagranicznych.

Duże rezerwy zatrudnienia w sferze handlu i usług.

Poziom zatrudnienia w handlu i usługach jest o połowę niższy od przeciętnego w kraju i regionie.

Systematyczny wzrost nowych podmiotów gospodarujących w tempie 8-11% rocznie.

Rozwinięta infrastruktura przedsiębiorczości i otoczenia biznesu.

Zaawansowany poziom prywatyzacji i restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych.

W gestii wojewody pozostało jedynie 7 przedsiębiorstw.

Subregionalne funkcje miasta.

Ostrołęka jest i pozostanie stolicą kurpiowszczyzny. Potencjał i zasoby gwarantują rolę jednego z pięciu ośrodków satelickich wielkiej Warszawy.

Duża koncentracja działalności produkcyjnej.

System produkcyjny opiera się na dwóch dużych firmach.

Rzadkie powiązania kooperacyjne lokalnych firm.

W związkach kooperacyjnych dominują partnerzy zewnętrzni.

Wysokie bezrobocie wśród ludzi młodych. Brak miejsc pracy dla absolwentów szkół.

Skromne inwestycje zagraniczne w mieście.

Tylko 0,12% kapitału zagranicznego zostało ulokowane w Ostrołęce.

Przerosty zatrudnienia w administracji publicznej.

Dynamiczny wzrost bezrobocia długookresowego powyżej 24 miesięcy.

Mała mobilność zatrudnionych na rynku pracy.

Co trzeci mieszkaniec miasta posiada kontakty zagraniczne – rodzina, znajomi.

Peryferyjne położenie miasta.

Rolniczy charakter gmin sąsiednich.

Potencjał turystyczny Ziemi Kurpiowskiej – Ostrołęka i najbliższe jej otoczenie posiadają zasoby turystyczne mogące stać się bazą dla rozwoju turystyki, szczególnie turystyki weekendowej dla mieszkańców Warszawy.

Ciekawy krajobraz miasta – przez miasto przepływa rzeka Narew tworząca interesujący krajobraz, dużo terenów zielonych, mosty na rzece i inne elementy powodują, że posiada ona potencjał do wykreowania własnego, niepowtarzalnego wizerunku.

Odrębność kulturowa regionu kurpiowszczyzny.

Słaba infrastruktura turystyczna miasta – brak nasycenia bazą noclegową i gastronomiczną, a także brak oferty spędzania wolnego czasu w Ostrołęce.

Zły stan nawierzchni większości dróg w mieście – stan nawierzchni około 80% dróg klasyfikowany jest jako zły lub niezadawalający.

Mała dostępność komunikacyjna miasta – pomimo położenia przy drogach krajowych, ze względu na zły stan nawierzchni oraz małą przepustowość, Ostrołęka nie posiada wystarczających połączeń komunikacyjnych (także połączeń PKP).

Niski stopień zwodociągowania miasta – z wodociągu nie korzysta około 14% mieszkańców (w miastach o porównywalnej wielkości z sieci wodociągowej korzysta około 98% mieszkańców).

Wysoki stopień zgazyfikowania miasta – do ponad 81% mieszkańców Ostrołęki dociera gaz z sieci.

Wysoki stopień skanalizowania miasta – ponad 80% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej.

Rezerwy w systemie oczyszczania ścieków – zachodzi niedociążenie (w około 20%) oczyszczalni ścieków, co stanowi potencjalne możliwości dla rozwoju miasta.

Dobra dostępność telekomunikacyjna. Wskaźnik abonentów na 1000 mieszkańców wynosi 293 i wzrósł od 1996 roku z poziomu 264.

Dobra dostępność do placówek przedszkolnych i szkolnictwa podstawowego.

Mało zróżnicowana oferta profili kształcenia w szkołach średnich, konieczność dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku.

Bogata sieć placówek kultury zarazem, w oczach mieszkańców, mała atrakcyjność proponowanej przez nie oferty.

Liczna kadra medyczna, a zarazem mała efektywność, rozdrobnienie i niska jakość funkcjonowania placówek medycznych.

Brak w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej dużego ośrodka sportowego – Ostrołęka jest nielicznym miastem pow. 50 tys. mieszk. nie posiadającym w swym zapleczu hali sportowej.

Osiągnięcia lokalnej młodzieży w pływaniu w skali krajowej – pływanie jest dyscypliną wiodącą mogącą promować miasto.

Brak poczucia bezpieczeństwa w mieście. Wzrost liczby przestępstw.

Dynamiczny rozwój zasobów mieszkaniowych w mieście – wskaźnik nowo wybudowanych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców w Ostrołęce wynosi 5,5 (w woj. Mazowieckim – 3,5, średnia w miastach woj. Mazowieckiego – 4,4).

Systematyczna poprawa standardu zasobów mieszkaniowych – wzrasta zarówno powierzchnia przeciętnego mieszkania, powierzchnia przypadająca na 1 osobę, liczba izb w mieszkaniu, itp.

Duża dekapitalizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych – ponad 43% budynków komunalnych zostało wybudowanych przed rokiem 1950, stąd konieczność modernizacji i remontów.

Duże zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego – emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na 1 km² w Ostrołęce jest najwyższa w całym woj. Mazowieckim.

Duża uciążliwość zapachowa – w mieście często występują uciążliwe wyziewy.

Bardzo niskie wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca – mała zasobność budżetu miasta, wydatki na 1 mieszkańca w 1998 roku były o około 35% niższe niż średnio w miastach w Polsce, 45% niższe niż średnio w miastach woj. Mazowieckiego.

Mały udział dochodów własnych w strukturze dochodów miasta – będący odzwierciedleniem słabej kondycji ekonomicznej budżetu miasta, jedynie 35% całkowitych dochodów miasta stanowią tzw. dochody własne (średnio w Polsce około 45%).

Stabilizacja wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych – może to sugerować o stagnacji gospodarki miasta.

Malejące zewnętrzne środki na finansowanie zadań inwestycyjnych w mieście – względem 1995 roku spadek o około 50%.

Niski udział wydatków inwestycyjnych w całkowitych wydatkach miasta – na przestrzeni ostatnich lat poziom wydatków inwestycyjnych oscylował wokół 15%, średnio w innych miastach i gminach kształtował się na poziomie powyżej 25%.

Niski stan wiedzy o procesach i zjawiskach zachodzących na terenie miasta. Brak systemu monitoringu.

Liczna „rozpolitykowana” i „skonfliktowana” klasa polityczna. Brak zgody ponad podziałami na rzecz rozwoju miasta.

Zagrożenie likwidacją powiatów grodzkich do 100 tys. mieszkańców.

Brak terenów kompleksowo uzbrojonych i przygotowanych pod nowe inwestycje.

Duża niepewność działania wynikająca z wielości zmian zachodzących w kraju (4 reformy ustrojowe).

Utrata statusu miasta wojewódzkiego.

Bliska integracja europejska – możliwość korzystania z programów pomocowych i innych środków finansowych UE.

Pogarszające się kontakty gospodarcze z Rosją i z państwami poradzieckimi.

PROBLEMOWE ZESTAWIENIE WYNIKÓW
ANALIZY SWOT

ATUTY

Obszar	Wyszczególnienie zjawisk	Liczba punktów
Funkcje miasta	1. Subregionalne funkcje miasta: <ul style="list-style-type: none"> • Jako stolica kurpiowszczyzny posiada potencjał i zasoby gwarantujące rolę jednego z pięciu ośrodków satelickich wielkiej Warszawy • Wzmocnienie samorządowych funkcji w ramach powiatu grodzkiego • Centrum usługowe dla subregionu Kurpiowskiego 	27
Zasoby ludzkie	1. Korzystna struktura ludności według zdolności do pracy – aż 30% w wieku przedprodukcyjnym i 61,7% w wieku produkcyjnym 2. Prorozwojowe nastawienie mieszkańców miasta – preferencje dla działań w zakresie: przyciągania nowych firm i inwestorów, promocji i rozwoju kontaktów międzyregionalnych oraz zagranicznych	23 22
Wyposażenie infrastrukturalne	1. Wysoki stopień zgazyfikowania miasta – ponad 81% mieszkańców Ostrołki korzysta z sieci gazowej 2. Rezerwy w systemie oczyszczania ścieków – niedociążenie w około 20% oczyszczalni ścieków, stanowiące potencjalne możliwości rozwoju miasta 3. Dobra dostępność telekomunikacyjna. Wskaźnik abonentów na 1000 mieszkańców wynosi 293 i wrósł od 1996 roku z poziomu 264 4. Wysoki stopień skanalizowania miasta – ponad 80% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej	19 18 21 14

Potencjał turystyczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Potencjał turystyczny Ziemi Kurpiowskiej – Ostrołęka i najbliższe jej otoczenia posiadają zasoby turystyczne mogące stać się bazą dla rozwoju turystyki, szczególnie turystyki weekendowej dla mieszkańców Warszawy. Potencjał wzmacnia położenie Ostrołęki „w drodze” na Mazury 2. Odrębność kulturowa regionu kurpiowszczyzny 3. Ciekawy krajobraz miasta – przepływająca rzeka Narew tworzy interesujący krajobraz miasta, dużo terenów zielonych, mosty na rzece i inne elementy powodują, że posiada potencjał do wykreowania własnego, niepowtarzalnego wizerunku 4. Położenie w Zielonych Płucach Polski, w dorzeczu Narwi i Biebrzy 	<p style="text-align: right;">21</p> <p style="text-align: right;">16</p> <p style="text-align: right;">21</p>
Potencjał gospodarczy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie w lokalnym systemie gospodarczym elektrowni, największego producenta energii elektrycznej w Polsce Północno-Wschodniej 	
Zasoby mieszkaniowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dynamiczny rozwój zasobów mieszkaniowych w mieście – wskaźnik nowo wybudowanych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców wynosi 5,5 2. Systematyczna poprawa standardu zasobów mieszkaniowych – wzrasta pow. przeciętnego mieszkania, pow. przypadająca na 1 osobę, liczba izb w mieszkaniu itp. 	<p style="text-align: right;">16</p> <p style="text-align: right;">14</p>

SŁABOŚCI

Obszar	Wyszczególnienie zjawisk	Liczba punktów
Wyposażenie infrastrukturalne	1. Mała dostępność komunikacyjna miasta – pomimo położenia przy drogach krajowych, ze względu na zły stan nawierzchni oraz małą przepustowość, brak wystarczających połączeń komunikacyjnych (także połączeń PKP)	41
	2. Zły stan nawierzchni większości dróg w mieście – stan nawierzchni około 80% dróg klasyfikowany jest jako zły lub niezadowolający	24
	3. Skromna baza noclegowa i gastronomiczna, brak atrakcyjnego produktu turystycznego	25
	4. Brak kompleksowo uzbrojonych i przygotowanych terenów pod nowe inwestycje	20
Zasoby ludzkie	1. Niski poziom wykształcenia mieszkańców – według szacunków jedynie 4% mieszkańców miasta posiada wykształcenie wyższe (średnio w Polsce około 10%)	39
	2. Wysokie bezrobocie wśród ludzi młodych. Brak miejsc pracy dla absolwentów szkół	33
	3. Pesymistyczna ocena perspektyw życia i szans rozwoju miasta przez mieszkańców – 58,3% pesymistycznie spogląda w przyszłość oceniając perspektywy własne i najbliższych jako niezadowolające. Co drugi rozważa możliwość opuszczenia miasta głównie ze względów ekonomicznych. W pierwszej kolejności dotyczy to uczącej się młodzieży (83%), osób z wyższym wykształceniem (72%), przedsiębiorców (60%)	22
	4. Niskie wykształcenie siły roboczej – co siódmy zatrudniony w działalności gospodarczej posiada wyższe wykształcenie	18
Potencjał gospodarczy	1. Zamknięty do wewnątrz system gospodarczy – lokalne firmy w znacznie większym zakresie wykorzystują zasoby zewnętrzne aniżeli eksportują wyniki swojej pracy. Powoduje to wewnętrzny (lokalny) deficyt handlowy	24
	2. Niska samoorganizacja lokalnego biznesu – niewielka część lokalnych firm należy do organizacji przedstawicielskich biznesu. Brak izby przemysłowo-handlowej	16
Infrastruktura społeczna	1. Brak poczucia bezpieczeństwa w mieście. Wzrost liczby przestępstw	25
	2. Mało zróżnicowana oferta profili kształcenia w szkołach średnich, konieczność dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku	19
	3. Brak w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej dużego ośrodka sportowego – Ostrołęka jest jednym w niewielu miastem pow. 50 tys. mieszk. nie posiadającym w swym	15

	zapleczu hali sportowej	
Środowisko naturalne	1. Duża uciążliwość zapachowa – w mieście często występują uciążliwe wyziewy	20
	2. Duże zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego – emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na 1 km ² jest największa w całym woj. Mazowieckim	14
Administracja	1. Niska ocena funkcjonowania administracji publicznej – biurokracja i nieprzychylność urzędników są zaliczane przez mieszkańców, jak i biznesmenów do podstawowych (po ekonomicznych) barier jakości życia i rozwoju miasta	32
	2. Liczna „rozpolitykowana” i „skonfliktowana” klasa polityczna. Brak zgody ponad podziałami na rzecz rozwoju miasta	25
	3. Niski stan wiedzy o procesach i zjawiskach zachodzących na terenie miasta. Brak systemu monitoringu	8
Budżet miasta	1. Niski udział wydatków inwestycyjnych w całkowitych wydatkach miasta – na przestrzeni ostatnich lat poziom wydatków inwestycyjnych oscylował wokół 15%, średnio w innych miastach i gminach kształtował się na poziomie powyżej 25%	23
	2. Malejące zewnętrzne środki na finansowanie zadań inwestycyjnych w mieście – względem 1995 roku spadek o około 50%	20
	3. Bardzo niskie wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca – mała zasobność budżetu miasta, wydatki na 1 mieszkańca w 1998 roku były o około 35% niższe niż średnio w miastach w Polsce i 45% niższe niż średnio w miastach woj. Mazowieckiego	17

SZANSE

Wyszczególnienie zjawisk	Liczba punktów
Bliska integracja europejska, możliwość korzystania z programów pomocowych i innych środków finansowych UE	20
Dość liczne kontakty zagraniczne mieszkańców miasta (rodzina, znajomi)	8
Bliskie położenie miasta względem rurociągu „Jamal”	
Planowana droga ekspresowa nr 61 stwarzająca możliwości rozwoju funkcji tranzytowych	
Reforma samorządowa, nadanie Ostrołęce statusu miasta grodzkiego – możliwość pełniejszego zarządzania zasobami miasta i dynamiczniejszego rozwoju	
Planowany rozwój usług medycznych o charakterze regionalnym w ramach Specjalistycznego Szpitala im. dr Józefa Psarskiego	
Postępująca otwartość gospodarcza na kraje wschodnie, funkcje tranzytowe, kontakty gospodarcze, współpraca z krajami Nadbałtyckimi – szansa dla rozwoju gospodarczego miasta	

ZAGROŻENIA

Wyszczególnienie zjawisk	Liczba punktów
Peryferyjne położenie miasta. Oddalenie od głównych międzynarodowych ciągów komunikacyjnych	16
Pogarszające się kontakty gospodarcze z Rosją i z państwami poradzieckimi	21
Zagrożenie likwidacją powiatów grodzkich do 100 tys. mieszkańców	12
Utrata statusu miasta wojewódzkiego	24